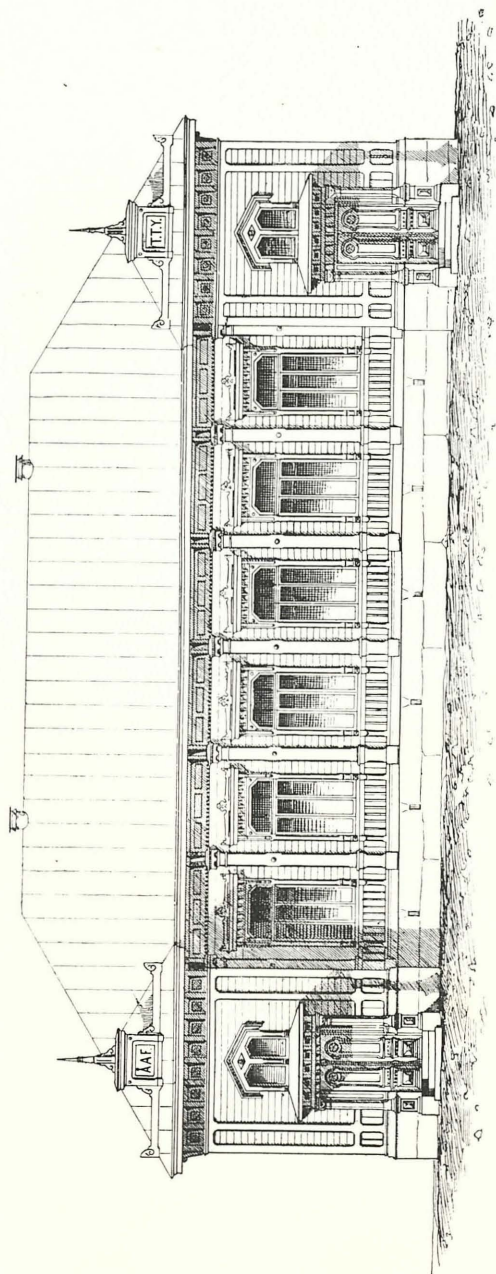

Turun Työväenyhdistyksen talo.

TYÖVÄEN

KALENTERI

III

1895

TOIMITTANUT

TURUN TYÖVÄENYHDISTYS

TURKU

G. W. WILÉN JA KUMPP. KIRJAPAINO

1895.

KÄSIKIRJASTO

KALENTERI

KÄSIKIRJASTO

1898

TÖRNÖN TYÖVÄENYHDISTYS

TÖRNÖ

H. W. WILHELM & KUNST

1898

SISÄLLYS.

	Sivu.
Esipuhe	V.
Fredric Rettig (kuvalla), kirj. <i>N. R. af Ursin</i>	1.
Aikaisimman kasvatuksen merkitys, kirj. <i>Hanna Rothman</i>	5.
Timoteus Kytö (kuvalla), kirj. <i>V. v. Wright</i>	10.
Uskon sanat (runo Schillerin mukaan), kirj. <i>B. F. G.</i>	12.
Silmäys työväen liikkeeseen ulkomailla, kirj. <i>Georg Leinberg</i>	14.
Paistaa Luojan kirkas päivä (runo), kirj. <i>Irene Mendelin</i>	29.
Muutamia työväen pyrintöjen suurimpia edistäjiä (kuvilla), kirj. <i>V. v. Wright</i>	31.
Kaksi Englannin työmiestä (kuvilla), kirj. <i>N. R. af Ursin</i>	38.
Myöhäinen palkinto (runo), kirj. <i>B. F. G.</i>	41.
Englannin työväen oloja, kirj. <i>N. R. af Ursin</i>	43.
Työväen toivomukset 1894 v. valtiopäivillä, kirj. <i>Tekla Hultin</i>	76.
Kesälomaa työväelle, kirj. <i>Georg Leinberg</i>	88.
Tietoja maamme työväenyhdistyksistä	1—60.

Erehdyttäviä painovirheitä:

- Siv. 41 kansantieteellisiä, pitää olla: *kansantaloudellisia*.
„ 45 omistajallensa, pitää olla: *omistajillensa*.
„ 55 aloissa pitää olla: *oloissa*.
„ 44 (toisessa osassa) 3 § pitää olla: *3 luvun*.

Esipuhe.

Sitte kuin Työväen valtuuskunta eräässä kirjeessään oli antanut Turun työväenyhdistykselle toimeksi tämän vuoden työväenkalenterin julkaisemisen, valitsi yhdistys sitä varten viisimiehiseen toimituskuntaan maisteri R. Hammarströmin, kassööri K. A. Hellmanin, tohtori K. Melanderin, faktori J. A. Salmisen ja tohtori N. R. af Ursinin.

Voidaksensa jotakuinkin edeltäpäin määrätty kalenterin kannattavuuden, lähetti toimituskunta tilaustistoja kaikille suomenkielisille työväenyhdistyksille. Tähän asti on kalenteria tilattu vähin yli 600 kappaletta, enimmäin Sortavalaan (100 k.), Turkuun (76 k.), Wiipuriin (69 k.), Helsinkiin (50 k.) ja Tammelaan (45 k.).

Mutta kaikki listat eivät vielä ole takaisin lähetetyt. Tilausten nojalla määrättiin painoksen suuruus 1,000 kappaleeksi.

Pari yhdistystä lähetti kertomuksensa niin myöhään, että ei niitä enää voitu panna aakkosjärjestelmään paikoilleensa.

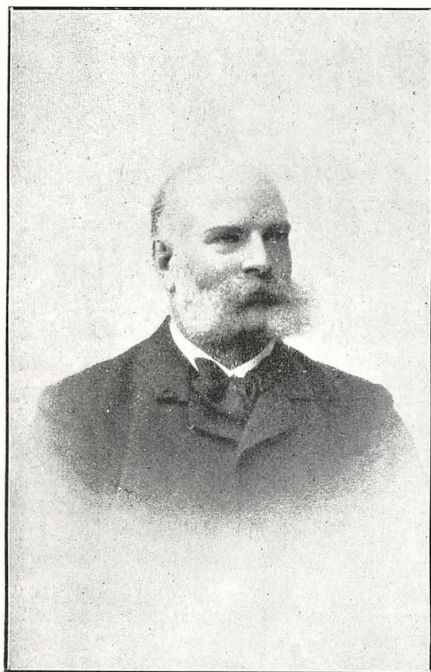
Koska Burnsien kuva oli tilattava aina Englannista asti ja ensi lähetys ei saapunut kuten odotettu oli, on tämän kuvan takia kalenterin ilmestyminen viipynyt kauemmin kuin suotava olisi ollut. Tästä odottamattomasta viivytuksesta pyytää toimituskunta yleisöltä anteeksi.

Niinikään rohkenee se toivoa, että ei arv. lukijakunta liian ankarasti tuomitsisi tätä yrittystä, jolla — kaikesta vaivasta ja työstä huolimatta — on ollut paljon vaikeuksia. Muun muassa on kolme kirjoitusta (niistä eräs novellikin), jotka olivat kalenteriin ajotut, eri syistä jäänyt siitä pois. Novellin loppua odotettiin viimeiseen saakka, mutta vihdoin täytyi se jättää painattamatta.

Kaikille niille arv. henkilöille, jotka toimituskunnan ulkopuolella ovat kirjoituksillansa edistäneet kalenterin ilmestymistä, lausutaan tässä lopuksi sulimmat ja hartaimmat kiitokset.

Turussa 28 p. toukok. 1895.

Toimituskunta.

Fredic Rettig.

FREDRIC RETTIG.

Kauppaneuvos Rettig syntyi 12 p. tammikuuta 1843 Geflen kaupungissa Ruotsissa, jossa myös sai ensimmäisen kasvatuksensa.

Täydennettyään tämän kasvatuksen ulkomailla muutti hän v. 1867 Suomeen Turun kaupunkiin, jossa v. 1870 ryhtyi johtamaan P. C. Rettig ja K:n v. 1845 perustettua teollisuusliikettä.

Työnantajana ja ihmisystävänä rupesi kauppaneuvos Rettig jo aikaisin harrastamaan ja silmällä pitämään ajan polttavaa kysymystä, „työväenkysymystä“, ja suurissa siivistysmaissa Saksassa ja Ranskassa sekä Ruotsissa seurasi hän tarkkaan sen kehitystä. Asianomaisilla paikoilla koetti hän tutustua niihin laitoksiin, jotka työväen hyväksi olivat perustetut, voidaksensa sitte käyttää tätä saavutettua kokemusta omalla alallansa Turussa.

Kauppaneuvos Rettigin toimesta syntyi näin muodoin ensin v. 1874 „tehdastyömiesten yhdistys“, johon oli yhdistetty sairas- ja hautausapukassa ynnä kirjasto ja lukusali. Joka sunnuntai pidettiin yhdistyksen omassa huoneustossa esitelmää suomeksi ja ruotsiksi. Yhdistyksellä oli erittäin hyvä, taitavan tirehtööri Wasenius'en johtama sekakööri, joka usein antoi laulajaisia, myös kirkkokonsertteja. Yhdistyksen huoneustossa oli vielä säästöpankin haaraosasto.

Tämä oli ensimmäinen alku työväenyhdistyksen perustamiseen Turun kaupungissa. Että kauppaneuvos Rettig harrasti työväenyhdistysten toimintaa, todistaa muun muassa selvästi sekin seikka, että kun nykyinen työväenyhdistys perustettiin, hän auttaaksensa sen aikaansaamista suoritti puolet sen ensimmäisen vuoden huonevuokrasta.

Kun ylempänä mainittu yhdistys taloudellisista syistä lakkasi, siirrettiin sekä yhdistyksen että sen sairaskassan

säästöt, yhteensä lähes 2,500 m:kaa, „Turun työväen sairaus- ja hautauskassaan“.

Tämä kauppaneuvos Rettigin perustama kassa on nykyään suurimpia Pohjoismaissa. Perustettu v. 1880 oli sillä vuoden lopussa ainoastaan 41 jäsentä ja puhtaana voittona 63 m:kaa 47 p:nä; 1883 vuoden alussa 124 jäsentä ja puhdas voitto teki 834 m:kaa 68 p., mutta 31 p. joulukuuta 1894 oli siinä jo 1114 jäsentä (777 miestä ja 337 naista) ja puhdas voitto oli noussut 6,041 S.m:kaan 60 p:niin; pääoma oli 51,509 m:kaa 84 p:nä, siitä 19,500 m:kaa lahjoituksia. Jo vuodesta 1884 asti on nimittäin kauppaneuvos Rettig vuosittain lahjoittanut 1,000 m:kaa kassaan ja säästöpankin voittorahoista on yhteensä saatu 8,500 m:kaa. Kassa on täydelleen perustettu vapaaehtoisuuden pohjalle ja sen säännöt ylipäänsä sängen hyvät.

Kauppaneuvos Rettigin ulkomailla saavutettu kokemus tuli toisellakin alalla työväelle hyödyksi. Suurimmaksi osaksi hänen ponnistuksista perustettiin v. 1884 Elsassilaisessa Mühlhausen nimisessä kaupungissa vallitsevan mallin mukaan Turussa työväenrakennus-osakeyhtiö 150,000 m:kan pääomalla; 500 m:kaa osakkeelta (näistä Turun kaupunki otti noin $\frac{1}{3}$ osan), joka ei tarkoittanut voittoa — koska jaetaan ainoastaan 5 % pääomalle — vaan toimeenpantiin „hyvän-suonnista työväenluokkaa kohtaan ja sen toimeentulon ja menestyksen edistämiseksi“. Jos työntekijä heti säästöil-lään voi maksaa 10 % talon hinnasta (noin 500—600 m:kaa) tulee hän suorittamalla vuosittain 9 % samasta hinnasta eli jotenkin saman summan kuin tavallinen vuokra tekee noin 17 vuoden kuluessa oman 4 huonetta sisältävän valmiin kodin omistajaksi. Tahi saapi hän kotinsa valmistamiseksi rakennuslainan $\frac{3}{4}$:ksi talon hinnasta, joka on sängen edullista, kun kiinnityslainoja annetaan tavallisesti vaan talon puolesta hinnasta. Sitä paitsi on säännöissä takeita siitä, etteivät rakennukset (nykyään 27) vuokra-ajan kuluessa joudu sopimattomiin käsiin, kuten Mühlhausenissa on käynyt. Ne ovatkin vielä kaikki, paitsi yksi, työväen hallussa.

Kauppaneuvos Rettigin toimesta on perustettu 50,000 m:kan suuruinen rahasto, josta vanhat ja raihnaiset työmiehet ja myöskin työmiesten lesket saavat 100 m:kaan nousevia eläkkeitä ja samoin vuosittain annettava 600 m:kan suuruinen matkaraha kunnollisia työmiehiä varten, jotka ulkomailla tahtovat edistyä ammatissaan.

Kaikkia valistuspyrinnöitä harrastaa kauppaneuvos Rettig erityisellä innolla. Turun kansankirjaston ja lukusalin johtokuntaan on hän monta vuotta kuulunut, niin ikään kansanvalistusseuran Turun haaraosaston toimikuntaan, muistaen sitä vuotuisilla raha-avulla. Mutta erinomaisten huolenpidon esineenä on hänellä ollut Turun kaupungin kirjasto, jota hän sekä vuotuisilla apurahoilla että suuremmilla kirjalahjoituksilla (toht. Neiglickin ynnä muiden kirjastoilla) on muistanut ja rikastuttanut. Sitä paitsi sai tämä kaunis ja hyödyllinen laitos hänen ehdotuksestaan kunnalta kannatusta kirjojen ostoon ja kirjastonhoitajan palkkaamiseksi. Saman hellän huolenpidon on kauppaneuvos Rettig omistanut eräälle toiselle laitokselle, joka „Turun kaupungin historiallisen musein“ nimellä v. 1881 perustettiin ja jonka tehtävänä on hankkia ja säilyttää Turun entisiä sivistysoloja valaisevia esineitä ja asiakirjoja. Viime mainittuja lähteitä, joita kauppaneuvos Rettig jo ennen musein perustamista oli ruvennut kokoilemaan, on ahkerasti käytetty Turun kaupungin historian valaisemiseksi niissä julkaisuissa, joita hänen toimestaan syntynyt, musein kanssa yhteydessä oleva „Turun kaupungin historiaa valaisevien lisätietojen julkaisemista varten perustettu seura“ musein kustannuksella (ja kauppaneuvos Rettigin runsailla apulisillä) tuon tuostakin toimittaa.

Nykyistä Turun työväenyhdistystä on kauppaneuvos Rettig kannattanut tehokkaasti vaikuttamalla lainan antamiseen kunnan varoista työväenyhdistyksen huoneuston lunastamiseen ja rupeamalla sen alituisiksi jäseneksi, kun tuskin kukaan vielä kunnan vaikuttavimmista henkilöistä oli siihen suostunut. Tänä vuonna valittiin hän yhdistyksen lastentarhan johtokuntaan.

Omista työntekijöistä pitää kauppaneuvos Rettig hellää huolta. Monasti on hän kustantanut näitten osanottoa sivistys- ja muihin hyödyllisiin harrastuksiin. Merkillinen ja kaunis todistus hänellä tästä on, että kun Turun työväenyhdistys pani toimeen 1894 v. alkupuolella tarkan tilastollisen tutkimuksen Turun työväen oloista, kaikkien tehtaitten työväestä yksin hänen työväkensä ei valittanut palkkojen niukkuutta ja työajan pituutta, vaan toivoi niiden pysyvän entisellään.

Tästä lyhyestä elämäkerrasta, jota ei suinkaan ole katsottava täydelliseksi, käynee selville, että kauppaneuvos Rettig harvinaisen suuressa määrässä harrastaa kaikkea, mikä tarkoittaa yhteiskunnan edistymistä tietoisuudessa ja

työväen vaurastumista ja auttamista monella eri tavalla. Suuresta omaisuudestaan uhraa hän paljon kanssaihmis- tensä hyväksi ja kuitenkin ei tässä voi tulla kysymyk- seenkään hänen yksityinen anteliaisuutensa. Ja sen takia tulee Turun kunta aina säilyttämään hänen vaikutus- tansa kiitollisessa muistissa.

N. R. af Ursin.

Aikaisimman kasvatuksen merkitys.

„Jotta kristikunta tulisi voimaansa, on todellakin lapsista alettava“, sanoi jo Martti Luther. Aikamme myöntää hänen olleen oikeassa. Meillä on niin monta pyrintöä ja harrastusta, ja me käsi- tämme, että, jos me tahdomme näiden hedelmiä tuottaviksi ja pysy- väisiksi, meidän on ajoissa koettaminen saada lapset puolellemme ja varustaminen heidät taisteluun kaiken sen puolesta, mikä meistä on hyvää ja oikeata. Senpä tähden työskennelläänkin nykyään niin täydellä todella ja valppaalla harrastuksella kysymysten eteen, jotka koskevat nuorison kasvatusta.

Mutta kenenkä meidän aikanamme on enemmän ponnistelemi- nen voimiaan ja enemmän taistelemisen kuin ruumiintyöntekijäin? Heidän on taistelemisen uusien oikeuksien saavuttamiseksi, mutta samalla täytyy heidän myöskin tehdä työtä tullakseen taitaviksi oikeuksia seuraavia velvollisuuksia täyttämään. Kasvatuskysymys tulee sentähden heidän elinkysymyksekseen, kenties heidän enemmän kuin muiden yhteiskuntaluokkien. Rohkenemme sentähden toivoa, että tämä kysymys, jonka jätämme työntekijäin mietittäväksi ja harkittavaksi, saavuttaa heidän harrastustansa ja myötätuntoisuut- tansa — sillä koskeehan se sitä paitsi heidän rakkaintaan — *heidän lapsiaan*.

Kouluja löytyy kyllä meidän päivinämmä, jotka ovat avoimina niin alhaiselle kuin ylhäisellekin, kunhan vain vanhemmat tahtovat käyttää niitä lapsilleen. Mutta alkäämme luulko, että koulut ja opetus yksin-omaan ihmistä kasvattavat. Ei, ihmisen kehittyminen hyvään tai huonoon suuntaan alkaa jo paljoa aikasemmin, kuin häntä voi pitää kypsyneenä kouluun pääsemään. Suuri kansan kasvattaja ja harras lasten ystävä Henrik Pestalozzi, jonka oppiin nykyajan koko kasvat- ja koulujärjestelmä perustuu, piti ihmis-elämän seit- semää ensimmäistä vuotta niin tärkeinä, että ne vaikutukset, jotka lapsi silloin ottaa vastaan, tuntuvasti vaikuttavat koko hänen elä- määnsä. Jo silloin perustuu lapsessa hyvät tavat, kuuliaisuus, to-

tuuden rakkaus, ahkeruus — tai myöskin näitten vastakohta, huonot tavat, tottelemattomuus, valheellisuus, laiskuus. Niin kauvan, kun puu on nuori ja notkea, voipi oikoa sen runkoa, jos se on köyräksi kasvanut, mutta niin ei käy menetteleminen vanhan puun suhteen. Kukapa ei omasta tai toisten kokemuksesta tietäisi, kuinka vaikeata on poistaa virhettä, joka meillä on ollut lapsuudesta alkaen ikäihmiseen asti. Älköön siis se, joka tahtoo työskennellä tulevaisuutta varten, jättäkö huomaamatta hentoa lapsuutta, sillä mikä silloin kylvetään, niitetään miehuuden iässä.

Niin, sanonee joku, tuo voipi olla kaikki totta, mutta nuo pienet lapsukaiset ovat vielä vain kodin suojassa, kutka muut kuin isä ja äiti ovat tilaisuudessa vaikuttamaan heihin. Mitäpä tästä onkaan puhumista, jos ei mahdollisesti siitä, kuinka isä ja äiti parhaalla tavalla täyttävät velvollisuutensa ja kartuttavat tietojaan lastenhoidosta ja kasvatuksesta. Tästä olisi paljon puhuttavaa, mutta niin tärkeä kuin asia tältä puolelta onkin, emme nyt kumminkaan voi koskea siihen. Sen sijaan tahtoisimme katsoa, josko kuitenkin löytyisi tapauksia, joissa voisi ja pitäisi tulla ulkopuolelta vanhemmille avuksi aikaisimmassa kasvatuksessa.

Koti on tietysti pienten lasten kasvatuksen oikea paikka, ei kukaan eikä mikään voi korvata hyvää äitiä. Mutta nehan eivät ole vähäiset ne vaatimukset, joilla lasten kasvatusta koettelee hänen kykyään, hyvää tahtoa ja aikaa. Äidillä on muitakin velvollisuuksia kodissa täytettävänä kuin yksin velvollisuudet lapsia kohtaan. Voiko sentähden vaatia että äiti, joka yksin täyttää kaikki kodissa ilmaantuvat tehtävät, voi omistaa lasten kasvatukselle riittävän ajan. Ja ne äidit, joitten täytyy työllään kodin ulkopuolella auttaa perheen toimeentuloa, koska he ennättävät hoitaa lapsiaan? Pitää palvelijataarta, joka pitäisi huolta lapsista tahi toimittaisi muita töitä, ei myöskään voi tulla kysymykseen köyhässä kodissa. Löytyy sellaisiakin äitejä, jotka välinpitämättömyydestä ja huolimattomuudesta kokonaan jättävät lastensa hoidon, jopa päälle päätteeksi ovat heille huonoksi esimerkiksi, osoittaen laiskuutta, valheellisuutta, raakuutta y. m. Isommat lapset ovat suuremman osan päivästä koulutöissään ja läksyjen valmistuspuuhissa, mutta nuo pienet, jotka eivät vielä ole niin pitkälle joutuneet, ne ovat enemmän jätetyt oman onnensa nojaan, juuri niinä vuosina, jolloin kokematon lapsen mieli on turvattomin pahoja vaikutuksia vastaan.

Tällaisissa tapauksissa, joita tässä on esiintuotu, voivat n. k. lastentarhat olla äideillä suurena apuna. Niitten tarkoitus on vastataantaa ja kokeneitten henkilöiden johdolla antaa 3—6 ja 7 vuotiaille lapsille sopivaa askaroimista ja tointa. Lastentarhat eivät

voi eivätkä tahdo kokonaan erottaa lapsia omista kodeistaan, vaan jäävät he niihin vaan muutamiksi tunneiksi päivittäin. Äitein ei siten myöskään tarvitse pelätä kadottavansa pienokaisiaan. Lastentarhat tahtovat vain keventää heidän huolenpitoaan. Näitten lastosten aate on kotoisin Saksasta. Nykyään löytyy niitä kuitenkin useimmissa maissa; erittäin Pohjois-Amerikassa ne ovat laajalle levinneet ja saavuttaneet suosiota.

Muutama vuosi on Helsingissäkin ollut työskentelemässä kaksi laitosta sanotussa tarkoituksessa, ja ovat ne voittaneet luottamusta ja suosiota sekä suuren yleisön että kaupungin hallituksen puolelta, joka on tunnustanut niitten vaikutuksen myöntämällä niille tarpeellisen raha-avun. Kummassakin lastentarhassa käy vuosittain niin monta lasta kuin vain voidaan vastaan-ottaa (noin 130 lasta kumpaisessa). Myöskin Turussa on olemassa viime syksystä asti samalainen lastentarha Turun Työväenyhdistyksen toimesta.

Lastentarhain järjestämisen johtavana ajatuksena on Helsingissä ollut antaa niille, mikäli mahdollista, *kodin* luonne. Sillä koska kotia on aina pidettävä luonnollisimpana ja oikeimpana nousevan suvun kasvatuspaikkana, niin pitää laitoksen, joka ei tosin tahdo käydä omasta kodista, mutta sen sijaan auttaa köyhiä äitejä täyttämään niitä velvollisuuksia, joita he ajan puutteen takia muuten eivät kykene toimittamaan lapsiansa kohtaan, koettaa kodilta lainata ne piirteet, jotka tekevät sen meille niin hyväksi ja kasvattavaksi. Jotta tämä olisi mahdollista, tulee johtavain henkilöiden olla läpeensä lapsirakkaita ja käsittää sen äidillisen tehtävän, joka heidän on täyttäminen. Heidän tulee olla valmiit pitämään huolta ei ainoastaan lasten henkisestä kehitymisestä, vaan myöskin, jos niin vaaditaan, heidän ruumiillisesta hoidostaan. Heidän täytyy esiintyä samassa sivistyneinä ja ymmärtäväisinä kasvattajattarina ja lastenhoitajattarina. Jotta lastentarha voi täyttää kasvattavan tarkotuksensa, pitää siinä myöskin olla tarvittava määrä johtajattaria. Ennemmin jääkööt lastentarhat sikseen ja lapset juoksennelkoot vapaina ulkona, kuin niitä kootaan laitoksiin, joissa eivät ole tarpeellisen katsannon alaisina. Sillä niin ollen täytyy vallattomuuden ja ilkeilyisuuden päästä valloille, tai täytyy pienokaisia pitää niin ankarassa kurissa, että kaikki lapsellinen iloisuus ja hilpeys katoaa. Jotta saataisiin olo lastentarhoissa pienokaisille hupaiseksi ja kodin henki niissä valloille, ovat lapset ryhmitettävät pienempiin osastoihin tai työpiireihin, joista kullakin on oma johtajattarensa. Täten ainoastaan voivat viimeksi mainitut tulla yhtä välittömään ja persoonalliseen suhteeseen lapsiin kuin omat äidit. *Koulussa* saattaa kyllä olla 30—40 lasta luokalla, mutta ei enää, kun on tekemisissä 4—5 vuo-

tiaitten kanssa. Silloin on nimittäin vaara tarjona, että he liiaksi vaivaantuvat pitkällisten paikalla istumisten pakotuksesta. Tämä tammöinen tulee tietysti välttämättömäksi, jos yhden henkilön on pitäväminen valpasta huolta niin monesta.

Lastentarhat tarjoovat pienokaisille monta erilaista toimintaa, jotka kehittävät heidän sekä ruumiillisia että henkisiä voimiaan; ja lasten terveydestä pitävät ne huolta päivällis-aterioilla, toisinaan myöskin toimittamalla heille kylpyjä, lääkkeitä j. m. s. Siellä esiintyy koko joukko taloudellisia toimia, joihin lapset saavat ottaa osaa, esim. lakaisemiseen, tomunpyyhkimiseen, ovenlukkojen y. m. puhdistamiseen, pyyhin- ja käsiliinojen sekä nukkevaatteiden pesemiseen; ruukkukasvien hoitamiseen; päivällisaterioiminen antaa aihetta pöydän kattamiseen ja ruuan korjaukseen, astiain pesemiseen, lakki- ja puu-astiaain puhdistamiseen j. n. e. Samoin saavat lapset oppia pieniä käsitöitä, paperille ja kankaalle neulomista, paperin taittamista ja kutomista, puutöitä y. m. Piirustaminen rihvelitaululle, puupalasilla rakentaminen, savikuvioitten leipominen, voimisteluharjoitukset ja piirileikit y. m., kaikki ne ovat toimia, joista lapset pitävät. Työnteon ja edellä mainittujen tointen vaihdellessa saavat lapset leikkiäkin; nuket huonekalu- ja taloustarpeineen ja muut leikkikalut, rakennuspalikat, hieta ja savi tyydyttävät tässä toimessa esiintyvät vaatimukset. Kuten nuoremmat lapset ovat, sitä enemmän tulee vapaan leikin saada vallita. Vaatimus määrätyn ja säännöllisen työn täyttämisestä pantakoon toimeen varovasti, eri ikään ja taipumuksiin sovitettuna. Lauluja ja virsiä, satuja ja kertomuksia, kuvia ja kuvakirjoja ei saa puuttua, sehän on itsestään päivän selvää. Laulu kajahtelee aamurukouksissa, piirittämisseissa ja marssiharjoituksissa; useinpa työssäkkin ilahuttaa mieltä jonkun rakkaaksi käyneen pikkulaulun soitto.

Lastentarhat koettavat siis parhaimmalla tavalla tyydyttää lasten toimintahalua siten, että samalla kasvattavat heidän sydäntä ja luonnetta, sekä kehittävät heitä käteviksi ja taitaviksi. Ahkeruus, järjestys, puhtaus, säästäväisyys, huoli toisista ovat hyveitä, jotka perustuvat hyvinvoinnin kodissa ja yhteiskunnassa. Mutta näitten saavuttaminen on mahdollista ainoastaan tottumuksen ja harjaantumisen avulla, jotka jo lapsuudessa ovat opetettavat sopivan toiminnan yhteydessä. „Ken tahtoo kartuttaa inhimillisiä voimia, hänen tulee alkaa lasten voimain kehittämisellä“. — Työväenyhdistykset työskentelevät korkeata ja suurta päämäärää kohden: niitten epäkohtien poistamiseksi, jotka vaikuttavat ehkäisevästi ruumiintyöntekijäin sekä henkiseen että aineelliseen edistymiseen. Henkilöt, jotka ovat ottaneet toimekseen tällaisen päämäärän, eivät voi

olla huomaamatta, miten valtaavasti yksityisten kotiolot vaikuttavat yleisiin oloihin. Isänmaan ystävinä, isinä ja äiteinä he eivät voi olla välinpitämättömiä lastensa kasvatuksesta. Senpää tähden Te, jotka olette isä ja äitejä, katsokaa, কেনকী käsiin jätätte lapsenne, kun työhönne lähдете. Tuo pieni lapsi on hento taimi, jota tulee helliä ja suojella, kunnes se on kasvanut suureksi ja vahvaksi, jotta myrskyiset tuulet eivät enää voisi sitä murtaa, se kaipaa paljon päivänpaistetta, hoitavaa rakkautta, päästäkseen runsaaseen kukoistukseen. Työskennelkää saadakseen lastentarhan paikkakunnallenne, sehän voipi ihan varmaan jossain määrässä auttaa Teitä lapsianne huolehtiessa.

Hanna Rothman.

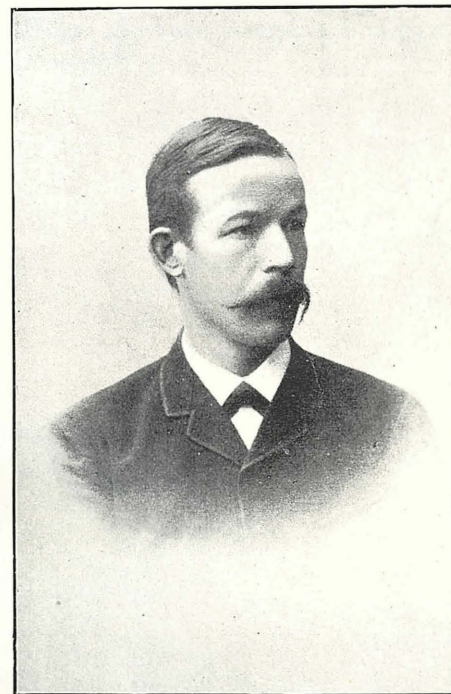
TIMOTEUS KYTÖ.

KIRJOITTANUT V. V. WRIGHT.

Saatuani kehotuksen kirjoittaa tähän kalenteriin työmiehen elämäkerran, päätin kertoa vähän henkilöstä, jonka kasvojenpiirteet ovat tässä kuvatut. Häntä en ole siitä syystä valinnut, ettei työntekijäin joukossa tavattaisi miehiä, joilla on loistavampi ansioluettelo kuin herra Kytöllä. Vaan on minua päätöksessäni johtanut se seikka, että hänessä olen oppinut tuntemaan ja kunnioittamaan miestä, joka suurella uutteruudella ja omaan etuunsa katso-matta on palvellut työväen asiaa niin uskollisesti, että työväenliikkeemme varmaankin saisi aikaan työntekijöille mitä hyödyllisimpiä parannuksia ja edistäisi hyvinvointia ja viihtymystä heidän riveissään, jos meillä vain olisi hänen kaltaisia miehiä muutama lisäksi.

Timoteus Kytö syntyi Elokuun 11 p:nä 1857 Mäntyharjulla, jossa hänen isänsä oli työmies. Jo nuoresta tottui hän työhön ja kärsimyksiin ja katovuonna 1868 ei kodissa ollut tarjona muuta kuin rantasuolakkeen sekaista leipää. Kun äiti vähän myöhemmin sairastui kovaan tautiin ja isä oli matkoilla työansioilla, täytyi pojan, joka siihen aikaan oli 12 vuotias, hoitaa sairasta, ruokkia elukat ja toimittaa tavalliset kotiaskareet.

Äiti suosi lämpimästi kansansivistystä ja valvoi väsymättä ainoan poikansa koulunkäyntiä, ensin kiertokoulussa ja sittemmin Mäntyharjun kansakoulussa. Palveltuansa jonkun aikaa paimenpoikana sai K. paikan rovasti Landgren'illa ja voitti hyvällä käytöksellään niin suuressa määrin tämän suosion, että hän vuonna 1873 toimitti K:n turkkurin oppiin maamme parhaimpaan liikkeeseen tällä alalla toiminnimi J. F. Lundqvistille Helsinkiin. Täällä kävi K. 4 vuotta

Timoteus Kytö.

oppia ja on siitä saakka yhtä mittaa ollut siellä palveluksessa sekä voittanut isäntäinsä täydellisen luottamuksen.

Helsingin työväenyhdistyksen perustamisesta saakka on K. yhtä mittaa ollut sen jäsenenä, eikä ole sen palveluksessa aikaansa ja vaivojansa säästänyt. Vaatimattomana ja vilpittömänä harrastuksissaan on hän niissä monissa vaikeuksissa, jotka yhdistystä ovat kohdanneet, ollut sen varmana tukena ja auttajana sekä uutterasti vaikuttanut sellaisissa toimissa, joissa vähimmin huomiota herättää ja kiihosta saa osakseen, niinkuin jäsenenä järjestysvaliokunnassa ja juhlatöimikunnassa.

Uskon sanat.

(Schiller'in mukaan.)

n kolme sanaa, niin painoisaa,
Yhä suusta suuhun ne kulki;
Mut' ei ulkoapäin ne mielehen saa,
Sydän vaan ne saattavi julki;
Ei ihmisell' arvoa yhtäin ois,
Jos hän niitä ei enää uskoa vois.

Vapaaksi luotu on ihminen,
Vaikk' kahleissa syntynyt oisi!
Epäilyst' ei, joukkiot vimmattujen
Jos kuinkakin riehakoisi;
Vain orjaa, kahlehet katkaisevaa,
Vapaata ei koskaan peljättä saa!

Hyve ei ole kaiku, mi tyhjänä soi;
Tosi-toimehen viepi se vielä!
Iki-jaloon ihminen pyrkii voi,
Jos horjuuskin elon tiellä;
Mit' ei arvaakaan äly viisaitten,
Laps-mieli vakaa täyttävi sen.

Jumal' on, pyhä tahtonsa hallitsee,
Vaikk' ihmisen aikehet häälyy!
Yli paikan ja aikojen vallitsee
Tuo korkein aatos ja säilyy,
Ja pyörteess' ainaisen vaihettelon
Iki-henki on tyyni ja muuttumaton.

Nää sanat painoisat muistakaa,
Ne tulkohon kaikille julki!
Ei ulkoapäin ne mielehen saa,
Sydän sisimpäänsä ne sulki,
Ja arvo on ihmisell' ainiaan,
Kun hän näihin kolmeen luottavi vaan.

B. F. G.

Silmäys

työväen liikkeesen ulkomailla

v. 1894.

Suomen Työväen Valtuuskunta on katsonut silmäyksen viimevuotisiin tapahtumiin työväenliikkeessä ulkomailla olevan varsin suuresta arvosta ja olevan laadittava työväenkalenteriin julkaistavaksi, jonka vuoksi Valtuuskunta kokouksessaan viime tammikuun 27 p:nä antoi allekirjoittaneelle, Valtuuskunnan sihteerille, toimeksi semmoisen laatimisen.

Voidakseen saada jotakuinkin kokonaista kuvaa luoduksi työväenasian kehityksestä mennä vuonna olisi tarpeen, että esitys tulisi muodostamaan historiallisen jaksoisuuden edelliselle vuodelle, joka siis edellyttäisi asiointilan tuntemista vuoden alkaessa, koska nimittäin tapaukset jollakin jälkimäisellä aikakaudella johtuvat niin läheisesti edellisellä aikakaudella tapahtuneista, ettei niitä erikseen otettuina voida tyydyttävästi selittää. Seuraava esitys tulee luonnollisesti olemaan varsin puutteellinen ja epätasainen, osaksi siitä syystä ettei meidän kaukaiseen maahan voi tulla tietoa kaikista ulkomaisen työväenliikkeen alalla esiintyneistä ilmauksista, osaksi siitä syystä että lähimmistä maista saamme toisinaan hyvinkin tarkat selonteot vähemmän tärkeistä tapahtumista, kun sitä vastoin etäisemmissä maissa ilmaantuneista työväenrienoista saatamme jäädä kokonaan tietoa vaille. Sennä vuoksi ei seuraavassa esityksessä pyritäkään muuta kuin vaan lyhyesti käsittelemään niitä tärkeimpiä tapahtumia työväenliikkeessä, joista olemme tietoa saaneet.

Mitä yleensä tulee työväen liikkeesen ulkomailla v. 1894, on se hiljalleen edistynyt, askel askeleelta, tasaisesti ja vakavasti tähdäten samaa päämaalia kohden kuin lähim-

pinä edellisinäkin vuosina. Melkein kaikkialla ovat „polttavat“ kysymykset jännittäneet mieliä ja asettaneet työnteetäjät ja -tekijät vastatusten sekä synnyttäneet otteluja, jotka kuitenkin pitemmän tai lyhemmän ajan perästä ovat päättyneet, jättäen osanottajat joko nauttimaan useinkin vaan näennäisen voittonsa hedelmiä tahi mietiskelemään niitä opetuksia, joita näistä kiistoista ovat saaneet. Huvittavin ja opettavin tällaisista taisteluista lienee tuo kuuluisa Berliiniläinen olutboikottaus, josta pyydämme saada alempana antaa lähemmän esityksen. Sitä ennen tahdomme luoda silmäyksen siihen kysymykseen, joka viime aikoina sekä meillä että ulkomailla näkyy astuneen työväenpiireissä etusijaan, nimittäin kysymys

normaalityöpäivästä.

Englannissa on tämä kysymys viime vuoden kuluessa ottanut ainoan askeleen eteenpäin. Vuoden 1893 lopulla oli nim. Sota-asiaiministeri päättänyt panna käytäntöön 8-tuntista työpäivää kaikissa ministeristön alle kuuluvissa työpajoissa, kuin myös vaatia, että ainoastaan sellaiset urakoitsijat, jotka olivat liikettään rajoittaneet 8 tunniksi päivässä, saisivat työnansiota ministeristöltä. Tämä toimenpide, jolle yksityiset tehtailijat, etupäässä Salfordin rautatehtaat, v. 1893 alussa olivat näyttäneet esimerkkiä, herätti suurinta ihastusta työväelle ystävällisissä piireissä ja alkupuolella vuotta 1894 oli tuuma pantu toimeen kaikissa sotaministeristön alaan sattuvissa työpajoissa. Tuuman huomattua onnelliseksi, varsinkin kuin se näytti että lyhennetyllä työajalla tuli suhteellisesti enemmän, melkein pä yhta paljon toimitettua kuin entisellä pitemmällä ajalla, voitti tämä kysymys ylt'ylmympi maata kannattajia, jotka kokivat mikä mahdollista saattaa työpäivää laissakin säädetyksi 8-tuntiseksi. Gladstonen vapaamielisellä kabinetilla olikin tarkoituksena panna toimeen 8-tuntista työpäivää kaikkien Departementtien käsityöläisille ja tahtoipa mennä niinkin pitkälle, että kaikissa tilauksissa olisi sille asioimisliikkeelle annettava etusija, joka työntekijöilleen oli myöntänyt 8-tuntin työpäivän. Maaliskuun loppupuoliskolla ilmoitti Meriasiaiministeristön Civil-Lordi Robertson parlamentin alihuoneelle, että hallitus oli päättänyt panna 48-tuntista työviikkoa toimeen laivaston työpajoissa, sen sijaan kuin se ennen oli ollut 53-tuntinen. Toukokuun alussa hyväksyi alihuone ehdotuksen, joka koski 8-tuntisen työpäivän lain kautta säätämistä kaivostyömiehille Englannissa. Määräyk-

set 8-tuntisesta työpäivästä eivät yleensä rajoittaneet kunkin eri työpäivän pituutta, vaan saivat asianomaiset järjestää työaikaa, kun vaan pitivät silmällä, että työpäivä tuli olemaan keskimäärin 8 tuntia pitkä, joko siten että kukin päivä oli yhtä pitkä tahi että viikossa tehtiin kaikkiaan 48 tuntia työtä myöntäen, lauantain jälkipuolen vapaaksi tahi että vissinä vuoden aikoina oltiin enemmän työssä, toisinaan taas vastaavassa määrässä vähemmän. Muutamin paikoin, niinkuin Lontoossa (London-County-Council = piirineuvosto) kiellettiin työläisiä vapaalla ajalla hankkimasta itselleen toista työnansiota, koska muuten lyhennetyllä työajalla tarkoitetut edut menisivät hukkaan, jos vapaa-aika virkistämisen asemesta käytettäisiin muuhun työhön ja jos noiden lukuisain työnhakijain luku työajan rajoituksesta huolimatta ei vähenisi. — *Norjassa* päätti Suurkäräjät 23 p:nä Heinäkuuta panna kaikissa Norjan hallituksen työpajoissa 1 p:stä Syyskuuta voimaan 53-tuntisen työviikon, joka tätä ennen oli ollut keskimäärin 56½ tuntia pitkä. — *Wenäjällä* tehtiin vuoden alussa ehdotus työajan lain kautta järjestämiseksi venäläisissä tehdas- ja käsityölaitoksissa. Tämä ehdotus, joka omituista kyllä oli käynyt ulos itse työnantajista (Puolassa) ja oli hyväksytty Lodzilaaisessa osastossa „Yhdistyksestä Wenäjän kaupan ja teollisuuden edistämiseksi“, oli tähdätty Moskovalaisilla villa- ja pumpuli-tehtailijoita kohtaan sekä tarkoitti työajan lyhentämistä ja varsinkin yötyön poistamista näissä teollisuuden haaroissa. Pietarilaisissa tehtailijoissa ehdotus kyllä saavutti kannatusta vaan kohtasi sen sijaan lujaa vastarintaa Moskovalaisissa, jotka suurella yhteiskunnallisella mahdolla ja vaikuttavaisuudellaan itse hallituspiireihinkin kyllä tulevat vastaisuudessa pitämään puoliaan. — *Saksassakin* on tämä kysymys valtiopäivillä ollut esillä erään anomuksen johdosta, jonka Hirsch-Dunkerilaiset ammattiyhdistykset olivat esittäneet, vaatien työpäivän lyhentämistä yleensä 9-tuntiseksi, paitsi vuoriteollisuudessa ja muissa terveydelle vaarallisissa ammateissa, joita varten oli ehdotettu 8 tuntia. Josko ja miten tätä anomusta on käsitelty ei käy esille käyttämästämme kirjallisuudesta. Tosin on Saksan valtion työväen tilastollinen komissioni käsitellyt työajan järjestämistä joissakuissa ammateissa ja valtiokanslerille tehnyt ehdotuksiaan, vaan yleensä ei työpäivän pituus ole eri ammateissa tullut lain kautta määrätyksi. — *Böhmässä* pantiin 8-tuntinen työpäivä koetteeksi käytäntöön sikäläisissä rautatienpajoissa. — Vuoden lopussa julistettiin *Sveitsin* liitto-

valtioiden rautatiepajoissa 10-tuntinen maksimali-työpäivä. — Useissa Keski-Europan kaupungeissa ovat yksityiset tehtailijat ruvenneet käyttämään tehtaissaan 8-tuntista työpäivää. — *Italian* edustaja-kamarille tekivät muutamat edustajat Toukokuulla anomusesityksen, joka tarkoitti 8-tuntisen maksimali-työpäivän säätämistä kaikille valtion työssä sekä vaarallisissa ammateissa työskenteleville, vaan millä seurauksella emme tiedä sanoa. — Samaan aikaan jätettiin *Ranskan* edustaja-kamarille anomusesitys, ettei vuorikaivoksissa, tehtaissa, myymälöissä ja rautateillä työskenteleväin tarvitsisi olla toimessa 8 tuntia enemmän päivässä ja ainosti 6 päivää viikossa; niissä ammateissa, jotka lakkaamatta ovat liikkeessä, olisi vuorojärjestelmä pantava toimeen, vaan siten ettei yksityisten työläisten työviikko tulisi olemaan 48 tuntia pitempi. — Yksin *Australiassakin* on työpäivän järjestämistä pantu vireille. Uuden Seelannin parlamentissa on nim. useiden työväkeä koskevain lakiehdotusten joukossa tehty eräs, joka rajoittaa kauppapalvelijoiden työviikkoa 58 tunniksi. Eräessä tehdaslaisissa on nuorille työntekijöille, pojille ja tytöille kuin myös naisille määrätty 48-tuntinen työviikko.

Työpäivän pituutta järjestettäessä on monessa maassa koetettu saattaa

sunnuntai- ja pyhäpäivälepoa

yleensä valtaan. Varsinkin *Saksassa* on tätä kysymystä pitkin vuotta käsitelty. Vuoden 1891 teollisuussäännön (Gewerbe-ordnung) § 105 sisältää määräyksiä sunnuntai-työn lakkauttamisesta eri ammateissa, vaan katsoen työn eri luontoon ei näitä määräyksiä ole voitu noudattaa, jonka vuoksi sosialistinen edusmies Bebel Helmikuun 5 p:nä Saksan valtiopäivillä valitti määräysten toimeenpanemisen hitaisuutta. Valitus antoi aiheutta selitykseen hallituksen puolelta, jossa kuvailtiin valmistavain töiden laajaperäisyyttä sekä lausuttiin näiden mahdollisesti päättyvän vuoden sisässä. Tämän jälkeen kysymystä käsittelevä erityinen asiantuntijoista muodosteltu komissioni, joka kuulusteli sekä työntekijöitä että työntekijöitä. Vihdoinkin äärettömän valmistavain töiden perästä annettiin Lokakuussa komissionin ehdotukset valtiopäiville, jotka sitten 25 p. Tammi-kuuta 1895 tekivät päätöksensä asiassa. Tämän päätöksen mukaan astuu sunnuntailevon toimeenpanoa tehdas- ja käsiteollisuusammateissa koskeva laki voimaan 1 p:nä Huhtikuuta sisällä olevaa vuotta. Amerikasta saadun esi-

kuvan mukaisesti on Saksassa viime vuoden kuluessa pyritty toimeenpanemaan sunnuntailepoa Saksan rautateilläkin. Toukokuun 8 p:nä yhtyivät eri Saksan valtioiden edustajat päätökseen, että kukin kohdastaan panee käytäntöön sunnuntailevon tavarainkuljetuksessa rautateillä. Määrääjäksi tälle toimenpiteelle pantiin 1 p. Toukokuuta 1895, ja ovat useat valtiot jo panneet tämän päätöksen toimeen. — *Alankomaissa* on Tammikuun 9 p:nä annetun ministerillisen määräyksen kautta säädetty, että 1 p:stä Heinäkuuta ei enää mitään tavarajunaa saa sunnuntai- ja pyhäpäivinä panna liikkeelle sikäläisillä radoilla.

Samalla kuin työaikaa on erilaisten määräysten kautta järjestelty, on

työväen palkkasuhteetkin

monissa paikoin olleet erityisen huomion esineenä. Milloin on minimi- eli vähinpalkka määrätty työntekijöille vississä ammateissa, milloin taas kuten englantilaisissa värjäyslaitoksissa on perustettu työnantajista ja -tekijöistä muodostettu sovinto-oikeus palkkojen järjestämiseksi. Yleensä on päiväpalkkoja pysytetty lyhentämättöminä siellä, missä työpäivää on supistettu. — Keväällä kääntyi *Köpenhaminan* työväenyhdistys kaupungin kunnallishallituksen puoleen anomuksella, että kaupungin töissä askaroiville työntekijöille määrättäisiin 3 kruunun vähin päiväpalkka. — *Amerikasta* kerrotaan, että piirituomari Omahassa, P. Am. Yhdysvalloissa oli julistanut merkillisen päätöksen erään sikäläisen rautatie-seuran hallintokunnan ja rautatiepalvelijain välisessä riita-asiaassa. Päätös sisälsi, etteivät hallintomiehet saisi ehdollisesti painaa ales rautatiemiesten palkkoja, vaan tulee niiden maksaa kohtuullisia palkkoja, joskin seura ei voisikaan jakaa mitään voitto-osia, siihen vaaraan katsoen, joka tottumattoman vaan huokeamman palvelijakunnan kautta saattaisi syntyä rautatieliikkeelle. — *Italiassa* oli vuoden alussa edustaja-kamarilla käsiteltävänä ehdotus polkemisjärjestelmää vastaan, joka ehdotus pyrkii määräämään palkanpidätys ehdot ja vaatii, että palkkojen maksu olisi suoritettava säännöllisen ajan perästä ja puhtaassa rahassa. Näissä suhteissa on Italia ollut muita Euroopan maita paljoo jällellä. — Huomattavimman edistysaskeleen palkanjärjestämiskysymyksessä on *Ranska* ottanut. Kesäkuussa hyväksyi Ranskan senaatti työväen palkanmaksua koskevan lakiehdotuksen, joka sitten jätettiin edustajahuoneelle. Ehdotus sisälsi muun muassa:

työväen palkat ovat maksettavat metallirahassa tahi rahanvastaineissa käyvän kursin mukaan;

työpalkat ovat vähintään kahdesti kuukaudessa maksettavat, ellei kirjallisella välipuheella ole toisin suostuttu; maksu on toimitettava työpajoissa tahi niihin kuuluvissa konttoreissa eikä ravintoloissa tahi kauppapuodeissa; palkanpidätys ehdot ovat lähemmällä määräyksillä järjestettävät.

Työväen palkkakysymys on viimekuluneenakin vuotena antanut aihetta useaan

työlakkoon,

vaan näyttää siltä kuin näiden merkitys, tehokkaana keinona työväestölle hankkia tahdolleen voimaa, rupeaisi vähenemään, jonka vuoksi on yhä enemmän ruvettu turvautumaan rauhallisempiin keinoihin epäkohtain poistamiseksi. Tosin voidaan viimekin vuodelta mainita eräitä suurenlaisia työlakkoja, kuten vuorikaivostyömiesten lakot Pohjoisamerikassa ja Skotlannissa, Pullman-strike Pohjoisamerikassa ja olutboikottaus Berliinissä. Näistä ovat kaksi viime mainittua olleet varsin suuresta merkityksestä työlakkojen historiassa. Mitä tulee vuorikaivosmiesten lakkoihin, kesti edellinen koko kevään ja ottivat siihen osaa noin 127,000 työmiestä. Lakko päättyi Kesäkuussa, kun eräässä Columbusissa pidetyssä kokouksessa oli saatu sovinto aikaan, joka koski palkka-asteikon vahvistamista 1 p:ään Toukokuuta 1895 ja palkkojen maksamista vähintään puolikuukausittain sekä puhtaassa rahassa. — Skottilaisten lakko, joka kesti Kesäkuun 25 p:stä Lokakuun 22 p:ään ja johon ottivat osaa 75,000 kaivosmiestä, ei tuottanut yhtä suotuista tulosta kuin tuo suuri hiilenkaivajain työlakko Englannissa kaksi vuotta takaperin, joka Skottilaisille oli esikuvana. Englantilaisten lakon aikana olivat Skottilaiset saaneet palkkojaan korotetuiksi, vaan niin pian kuin edelliset jälleen ryhtyivät työhön käsiksi ja hiilentarve sen kautta oli tullut runsaassa määrin tyydytetyksi, täytyi Skottilaisten kaivostenomistajain vähentää tuotantoaan ja samalla vähensivät he päiväpalkkoja 1:llä skillingillä. Tämän palkanvähennyksen koettivat työmiehet lakollaan saada kumotuksi, vaan turhaan. — Yhteiskunnallisia oloja enin tärisyttävänä lakkona, minkä Amerikan historia tietää kertoa, voinee pitää tuo äsken mainittu „Pullman-strike“. Lähimpänä syynä työlakkoon lienee palkanvähennys Pullmanin rautatievaunutehtaissa. Chikagon mailmannäyttelyn jälkeen tapahtui amerikalai-

sessä kaupassa melkoinen taantuminen, jota Herra George M. Pullman käytti alentaakseen tehtaalaistensa palkkoja $\frac{1}{3}$:lla ä $\frac{2}{3}$:lla entisestä. Tämmöistä kovaa sortoa eivät työmiehet voineet kärsiä, vaan koettivat he keskusteluilla saada palkanvähennystä peruutetuksi entiselleen. Vaan kun mitkään keskustelut ja sovittelut eivät auttaneet, lakkauttivat 4,300 miestä 11 p:nä Toukokuuta työnsä. He saivat kannatusta Americain Railway-Unionilta, joka koetti saada sovinto-oikeuden aikaan, uhaten muutoin panna toimeen yleisen boikottauksen Pullmanin vaunuja vastaan. Vaan tämäkään keino kun ei auttanut alkoi yleinen „sota“ Pullman-seuran ja Railway-Unionin välillä. Kahdella kolmanneksella Amerikan rautateistä lakkautettiin työt; väkivaltaisuuksiin ryhdyttiin; junia seisautettiin ja niissä löytyviä Pullman-vaunuja irroitettiin; rautatievaunuja jopa rata-siltojakin (San Bernardinossa) poltettiin. Kun postijuniakin ruvettiin hätyyttämään, vaati Presidentti Cleveland Yhdysvaltain hallituksen nimessä, että postijunat olivat jätettävät rauhaan, eikä niistä saanut edes irroittaa Pullman-vaunuja, jota kieltoa eräs kansanvaltainen edusmies kyllä koetti saada ehkäistyksi. Heinäkuun keskivälissä tapahtui Chikagossa rauhattomuuksia, johon sotaväkikin sekaantui ja joissa 12 ihmistä menetti henkensä. Vähitellen uupuivat kuitenkin Railway-Unionin voimat, jonka vuoksi se puolestaan antoi myöten, jättäen Pullmanilaiset työmiehet yksin taistelemaan „mailman suurinta tyrannia“ vastaan, kuten työväenliikkeen innokas johtaja Debs kuvaili Pullman'ia. Vihdoin Elokuun lopussa ryhtyivät mainitut työmiehet jälleen työhönsä, kaikin puolin suostuen Pullman-seuran ehtoihin. Tämä täydellinen alistuminen seurasi siitä, että Pullman-seura rupesi lopulta karkoittamaan työmiehiä seuralta vuokraamistaan asunnoista ja muutenkin 1,600 perhekuntaa jo oli nälkään nääntymäisillään. Tuskin mikään työlakko on voinut yhtä suuressa määrin saavuttaa niin erilaisten kansankerrosten osanottoa. Miehet ja naiset ylhäisimmistä piireistä, liikemiehet, sanomalehtien omistajat ja toimittajat, pankkiirit, työntekijät erilaisista ammateista, yksin ajuritkin ottivat tavalla tahi toisella tähän lakkoon osaa, pääasiallisesti kuitenkin asettuen työntekijäin puolelle. — Toinen varsin huomattava lakko oli olutboikottaus Berliinissä, joka alkoi Toukokuun 7 p:nä ja päättyi vasta vuoden viimeisinä päivinä. Alkuperäiseksi syyksi tähän kiivaaseen taisteluun Berliinin työntekijäin ja oluttehtaiden välillä on luettava oluttehdasten tynnyriseppäin omatah-

toinen vapunvietto. Suuri joukko tynnyrinsepänsällejä oli päättänyt viettää vappua vapaana työstä, vaan siihen vastasivat työnteettäjät estämällä heitä työstään aina 7 p:nä Toukokuuta asti. Silloin tynnyrinsepät julistivat yleisen työlakon, vaatien työehtoinaan minimi-viikkopalkan korottamista 27 Rmkasta 30 Rmkkaan, työpäivän lyhentämistä $9\frac{1}{2}$ tunnista 9 tuntiin ja vapunpäivän suomista työmiehille juhlapäiväksi. Tämän kiistan kuluessa päätti eräs kansankokous Rixdorf'issa, Berliinin läheisyydessä, ulottaa boikottausta sikäläisiin Yhdistys-oluttehtaisiin (Vereins-Brauereien), joka päätös taas antoi Berliinin oluttehtailijoille aiheutta Toukokuun 16 p:nä pitemmittä mutkitta eroittamaan palveluksestaan 20 % työväestään. Molemmiin puolin koettiin saattaa asiain tilaa yhä kireämmälle. Työmiesten takana seisojia koko Berliinin poliittisesti ja ammatittain järjestetty työväestö ja koetti tämä osittaisella boikottauksella (7 tehdasta vastaan) pakoittaa oluttehtailijat myöntymyksiin. Socialidemokratinen puolue oli ottanut tämän taistelun omakseen ja tehnyt siitä puolueasian, sen sijaan että se alusta vaan oli kiista työnantajain ja työntekijäin välillä erityisessä ammatissa. Toiselta puolen yhtyivät melkein kaikki Berliinissä ja sen ympäristössä löytyväin oluttehdasten omistajat lujaksi keskinäiseksi yhdistykseksi taistelun kestämiseksi. Lukemattomia kansankokouksia pidettiin, joissa Berliinin etevimmät kansanpuhujat esiintyivät. Boikottaus ei käsittänyt ainoastaan viissien firmojen olutta, vaan myös niitä ravintoloitsijoita, jotka sellaista olutta tarjoilivat. Heinäkuun 5 p:nä tehtiin sovintokoe teollisuus-oikeuden (Gewerbegericht) kautta, johon tuli edusmiehiä kummastakin leiristä, vaan ilman tulosta. Tämän johdosta päätti työväestö Heinäkuun 11 p:nä ulottaa boikottausta kaikkiin Berliinin Ringbrauereihin. Syyskuun 13 p:nä toivottiin, että vihdoin saataisiin sovinto aikaan. Tehtaanomistajain edusmies lausui silloin, että muut, paitsi 33 työmiestä, jotka olivat yllyttäjinä esiintyneet, pääsisivät jälleen työhönsä, jos ilmoittautuisivat, vaan työväenedustaja vaati tämän oikeuden myöskin noille 33:lle. Tuon riitamenon vuoksi jäivät asiat entiselleen ja taistelua pitkitetiin entistä tulisemmin. Vihdoinkin kahdeksatta kuu-kautta kestäneen taistelun perästä tehtiin jouluaattona sovintoehdotus molempain puolueiden edustajain välillä, jota sitten socialidemokratinen boikottauskomissioni sekä 28 p:nä Joulukuuta pidetyt lukuisat kansankokoukset hyväksyivät, jonka ehdotuksen nojalla boikottaus päätettiin

lakkauttaa. Tämän taistelun ylläpitämiseksi oli boikottauskomissioni yksinään maksanut 143,735 Rmk., eikä tehtailijakaan olleet huonompia. Joulukuun alussa olivat he, auttaakseen heikompia kumppaneitaan, eräässä Berliinin pankissa avanneet 1 miljoonan kreditiivin. Kuvataksemme tämän jättiläissodan käyntiä ja tuloksia otamme tähän socialistisen valtiopäivämiehen J. Auerin esityksestä muutaman kohdan. Tämä taistelu, joka, paitsi asianosaisille, tuotti suunnattomia vahinkoja aivan viattomillekin, niinkuin salien omistajille, ravintoloitsijoille, olutkauppiaalle y. m., muodostui pian kunnian asiaksi, syrjäyttään kokonaan alkuperäiset taloudelliset vaikuttimet, ja rauhaa täytyi lopulta rakentaa mistä hinnasta hyvänsä. Jos vähän enemmän malttia olisi osoitettu, olisi rauhanteko varmaankin jo Syyskuussa saatu aikaan, sillä ne ehdot, jotka silloin esitettiin, ja ne, jotka Joulukuussa hyväksyttiin, erosivat toisistaan vaan noiden 33 työmiehen armoihin ottamisen suhteen; alkuperäisistä työlakon motiiveista ei enää ollut puhehtakaan. Tuo 3 kuukauden turhanpäinen venyttäminen ei ollut ainoastaan taktillinen hairahdus, vaan varsinkin työmiesten työnansiolle turmiollinen, kun oluttehtailijat talvisaikana yleensä vähentävät työvoimiaan. Työväestö sai tämän taistelun johdosta tosin yhden socialipoliittiselta kannalta arvokkaan voittopalkkion. Työnantajat suostuivat nim. 1 p:stä Tammikuuta 1895 perustamaan *työtoimiston*, jonka mallikelpoiset määräykset turvasivat työntekijöitä vastaisuudessa työnantajain mielivaltaisesta kohtelusta ja eroittamisesta. Nämä määräykset sisälsivät muun mukana sen periaatteen, ettei mihinkään poliittiseen puolueeseen tahi ammattiyhdistykseen kuuluminen saisi itsessään olla syynä työmiesten syrjäyttämiseksi paikkoja jaellessa ja saadessa. Sitäpaitsi tuli toimiston hoitokunnan toimia sovinto-oikeutena muutamissa määrätyissä tapauksissa.

Työtoimistojen (Arbeitsnachweise)

merkitystä socialipoliittiselta kannalta on ulkomailla viime vuosina ruvettu yhä enemmän tunnustamaan, ja varsinkin viime kuluneena vuotena näemme niitä osaksi perustettavan, osaksi puuhattavan useassa valtiossa ja maassa. Niinpä *Saksassa*, joka onkin pidettävä tämän aatteen pesäpaikkana ja jossa ensimmäinen järjestetty työtoimisto jokunen vuosi takaperin perustettiin Stuttgartissa, on näitä laitoksia perustettu useassa kaupungissa, kuten Kölnissä, Erfurtissa, Frankfurtissa a. M., Nürnbergissä, Berliinissä y. m. Lo-

pummalla vuotta annettiin hallituksen puolelta maakuntavirastoille kehoitus vaikuttamaan siihen suuntaan, että ainakin 10,000 asukasta pitäviissä kaupungeissa olisi työtoimisto perustettava. — Sivumennen mainittakoon, että näiden toimistojen päätarkoituksena oli työmarkkinain järjesteleminen ja senkautta vähentää työttömäin runsaslukisuutta. — *Englannissa* ovat tähänastiset toimistot saavuttaneet vähempää kannatusta, paljoo vähempää kuin *Ranskassa*, jossa niillä jo on suuri merkitys. *Wenäjälläkin*, Moskovassa, perustettiin viime vuoden alussa keskustyötoimisto, jolle kaikilta suuremmilta rautatieasemilta oli tietoja annettava viljasadon määrästä, vaadituista ja tarjotuista työpalkoista, vapaana olevain työntekijäin luvusta y. m. Näitä tietoja yhteenaseteltuaan laittaa toimisto ne kaikille rautatieasemille, jokisatamiin y. m. Kesällä määräsi *Espanjan* sisäasiainministeri, että kaikkiin valtakunnan osiin oli perustettava työtoimistoja, varustettuina erittäin laajaperäisillä ja tärkeillä tehtävillä varsinkin työnhankkimiseksi työttömille. Muun muassa tulisi niiden tehdä ehdotuksia siihen, mitä *yleisiä* töitä voitaisiin toimeenpanna sattuvan työnpuutteen poistamiseksi. — *Australiassa* ja *Uudessa Seelannissa* on myöskin työtoimistoja löytynyt. Uudessa Seelannissa sellainen perustettiin v. 1891, Viktoriassa ja Uudessa Etelä-Walesissa v. 1892, Qveenslandissa jo v. 1886. Viime vuonna ovat australialaiset työväenedustajat tehneet anomusehdotuksia näiden toimistojen sentraliseeraamiseksi.

Tuo viime vuonna entistään ehkä laajemmalle levinnyt

työnpuute

on melkein kaikissa osissa maanpalloa ollut erityisen huomion esineenä. Sekä valtiolliset ja kunnalliset virastot että vapaaehtoiset komissionit ja yksityiset henkilöt ovat tuumineet ja koettaneet keksiä keinoja tilan parantamiseksi. Joskaan ei näillä pyrinöillä ole silminnähäviä tuloksia saavutettu, on niillä kumminkin ollut se hyvä, että ovat aikaansaaneet arvokasta tilastollista ainesta. — Silmäillessämme oloja eri maissa, huomaamme ensiksi *Englannissa* suuria edistysaskelia tässä kohden. Vuonna 1893 perustettiin „Department of Labour“ osastona Board of Trade'sta. Tämä työvirasto on ensimmäisenä toimivuotenaan 1893—1894 osoittanut niin suurta älyä ja tarmoa, että se joskus on saanut nimekseen „Intelligence Departement“. Miten laaja sen toiminta on ollut, näkyy niiden kysymys-

ten lukuisuudesta, joita sen vuosikertomuksessa käsitellään ja joista annetaan tilastollisiakin tietoja: ammatti- ja tehdasyhdistykset, työväenklubit, työläköt, työnpuute, köyhälistö, työpalkat, työaika, voitto-ositus, tapaturmat, työväen-suojelulain rikkomiset, kansanliike, maahan muutto, asunto-olot, rakennusyhtiöt ja kansanpankit. Varsinkin on se viisaalla ja älykkäällä väliintulemisellaan saanut useat työläköt sovitetuiksi, joista etenkin mainittakoon tuo 5 kuukautta kestänyt skottilaisten laivanrakentajain lakko, joka päättyi vasta kuin Labour Departement Helmikuussa laittoi asiamiehensä Glasgowiin. Muuten on Englannissa työnpuutetta kärsiväin luku arvattu yli miljoonaksi ja on erilaisia keinoja työn hankkimiseksi ehdotettu. — Massachusettin valtiossa *Pohjoisamerikassa* on jo neljännes vuosisadan ollut olemassa „Labour Bureau“, joka viimeisessä vuosikertomuksessaan tekee selon niistä laajaperäisistä tutkimuksista, joita talvella v. 1893—94 toimitettiin työnpuutteen johdosta tässä valtiossa, ja esittää lopussa ehdotuksia tästä tilasta johtuvain seurausten poistamiseksi. — *Italian* hallitus päätti vuoden alussa luovuttaa erään maa-seudun siirtoloiksi köyhälistölle. — *Australiaankin* on työnpuute päässyt leviämään. Viktoriasta kerrotaan, että sikäläinen siirtomaan hallitus on ryhtynyt toimenpiteisiin, hankkiakseen maalais-siirtoloiden kautta toimeentuloa suurelle luvulle työttömiä. Nämä siirtolat ovat kolmenlaatuisia: kyläkuntia (villages-communities), kotipaikkayhteyksiä (homestead-associations) ja työväensiirtoloita (labour-colonies), joista kaksi ensinmainittua muuttuvat määrätyn ajan perästä viljelijäin omaisuudeksi. Keväällä oli Viktorian parlamentti päättänyt tammöisen lain säätämistä, jossa löytyy lähempiä määräyksiä viljelyksen ja omistuksen ehdoista.

Sveitsissä on viime aikoina koroitettu ääniä sen periaatteen kannattamiseksi, että jokaisella yksilöllä on

oikeus työntekoon.

Keväällä kysymys oli liittovaltain neuvostossa esillä ja tehtiin siinä ehdotus, että neuvosto tutkituttaisi, „josko ja millä tavalla liittokunnan myötävaikutus julkisen työnvälityslaitoksen perustamiseen ja syyttömäin suojelemiseen työnpuutteen seurauksilta on mahdollinen ja oikeutettu“. S:t Gallen'in hallintoneuvostossa tehtiin laajaperäinen lakiehdotus vakuutukseksi työnpuutteen seurauksia vastaan, joka myös hyväksyttiin toimeenpantavaksi ehdolla, ettei 30 päivän kuluessa 4,000 äänivaltaista sen johdosta vaadi

kansanäänestystä ja ehdotus siinä tulee kansalta hyljätynksi. Kesäkuun 4 p:nä pidettiin S:t Gallen'issa kansanäänestys socialidemokratiseilta taholta tehdyn ehdotuksen johdosta, jonka mukaan vaadittiin kullekin Sveitsin kansalaiselle oikeutta kannattavaiseen työhön. Tämä ehdotus hyljättiin 291,690 äänellä 92,513 vastaan, mutta S:t Gallen'in kaupungissa ja parissa sen seurakunnassa pantiin Kesäkuussa laki voimaan, joka koski osittaista pakollista vakuutusta työnpuutteen seurauksia vastaan. Tuo äsken mainittu liittovaltain neuvostossa tehty ehdotus vakuutukseksi työnpuutteen seurauksilta oli 12 p:nä Kesäkuuta Sveitsiläisen säätykokouksen käsiteltävänä, joka sen hyväksyikin. Muutamissa kantoneissa ja kaupungeissa löytyy jo sellainen vakuutus toimeenpantuna, jonka vuoksi liittokunnan sekaantuminen tulisi tarkoittamaan pääasiallisesti asian rahallista kannatusta. Bernissä oli sellainen vakuutus jo aikaisemmin Huhtikuun 1 p:nä 1893 pantu käytäntöön. Viime vuoden ajalla tulivat lisäksi Zürich ja Basel pakollisella työnpuutevakuutuksella. — *Saksaankin* on tämä vakuutusaate levinnyt. Frankfurtissa pitivät evankeliset työväenyhdistykset edustajakokouksen, jossa päätettiin kehoittaa kunn. yhdistyksiä panemaan toimeen työnpuutevakuutusta, jota varten seikkaperäinen ohjesääntöehdotus esitettiin. — Sivumennen mainittakoon, että Worms'issa on jo muutaman vuoden eräs yksityinen nahkatehtailija koettanut vakuuttaa työväkeään työnpuutetta vastaan, maksaen liioille työmiehille huonoina aikoina odotusrahaa, ja on tätä omituista järjestelytapaa huomattu siellä kaikin puolin hyväksi.

Työnpuutteen seurausten vastustamiseksi ja auttamiseksi on ensimmäinen ehto, että tunnetaan työnpuutteen laajuutta sekä myös työmarkkinain yleistä tilaa. Saadaksen tästä selon on tarpeen turvautua tilastolliseen tutkimukseen. Työväen tilaston tärkeyttä onkin oivallettu useimmissa sivistysmaissa ja on siinä tarkoituksessa perustettu

työvirastoja (Arbeitsämter),

joiden päätehtävänä on tutkia asianomaisten paikkakuntain ja maiden työväestön tilaa ja antaa siitä yhteenasetteluja. Niinpä viime vuoden ajalla on sellaisia virastoja perustettu osaksi kuntain osaksi valtion toimesta useassa *Saksan* kaupungissa, *Belgiassa*, *Hollannissa* ja *Espanjassa*. *Ranskan* kauppaministerioon laitettiin Marraskuussa socialipoliitilli-

nen virasto, nimeltä „Direction de l'assurance et de la prévoyance sociale“, jonka alle tulee kuulumaan koko vakuutuslaitos kuin myös syndikaatti- ja ammattikuntalaitos.

Useihin äskenmainituissa maissa perustettuihin työvirastoihin on yhdistetty oikeus ja velvollisuus sattuvissa tapauksissa myös toimimaan

riidanratkaisuoikeutena

työnteettäjien ja työntekijöiden välillä. Englannissa on selasta tointa harjoittanut tuo aikaisemmin mainittu Labour Departement; Hollannissa ja Belgiassa niinikään valtiolliset työvirastot. Tuossa kansanvaltaisessa Australian hallituksessa tehdään yhä uusia edistysaskelia yhteiskunnallisten pulmakysymysten ratkaisemiseksi. Vuoden lopussa hyväksyi Uuden Seelannin parlamentti ministerin tekemän lakiehdotuksen teollisuusliikkeessä ilmaantuvien riitaisuuksien pakollisesta saattamisesta julkisten sovinto-oikeutten tutkittavaksi ja ratkaistavaksi. Kovan sakan uhalla ovat sen mukaan riitapuolet kielletyt tarttumasta häiriötä tuottaviin keinoihin, ilman että riita-asia on ensin vedetty sovinto-oikeuden eteen. Näiden oikeutten tulee olla kokoonpantuina neljästä tahi kuudesta työnantajasta ja -tekijästä, puolet kumpiakin. Näistä saa vedota ylioikeuteen, jonka esimiehenä on siirtomaiden ylituomari. Muissakin Australian siirtomaissa on koetettu saada samallinen pakkolaki aikaan, vaan se ei vielä ole onnistunut, huolimatta vuosikausia kestäneistä käsittelyistä. — Tuo Pohjoisamerikassa viime vuonna tapahtunut suuri työlakko, josta ylempänä on kerrottu, antoi lakon johdosta asetetun tutkintolautakunnan jäsenille aiheita syksyllä tehdä lakiehdotuksen edustajakamarissa, joka koski yleisen kansallisen riidan ratkaisuoikeuden perustamista työlakkojen vastaiseksi torjumiseksi.

Työväen suojelemiseksi

työn liiallisilta rasituksilta ja tapaturmaisista seurauksista on useissa maissa tehty huomattavia ja tärkeitä lainmääräyksiä. Saksassa ei saa enää 1 p:stä Huhtikuuta 1894 käyttää tehdastyössä koulunkäynnin velvollisia lapsia alle 14 vuoden. — Samoin on Uudessa Seelannissa kielletty pitämästä 14 vuotta nuorempia poikia ja tyttöjä. 16 vuotta nuoremmat henkilöt saavat käydä tehdas- ja käsityöteollisuustyössä ehdolla, että omistavat vissan oppimäärän. — Itävallassa ulonnettiin kesällä tapaturmavakuutus useampaan vapaasen ammatinhaaraan, niinkuin tavarainkuljetusta rauta-

teillä, kaduilla, joilla, kanavoilla harjoitteleviin henkilöihin ynnä muihin. — Zürichin kanttonissa Sveitsissä hyväksyttiin suurella enemmistöllä kansanäänestyksessä 12 p:nä Elokuuta eräs laki, joka suojelee työnaisia. — Wenäjällä ilmestyi 26 p:nä Maaliskuuta uusi tehtaantarkastuslaki, joka lisäsi tarkastelijain luvun 34:stä 143:een. Tarkastuskustannukset suoritetaan höyrypannujen veroittamisella. — Samoin on Englannissa ja Amerikassa vuoden kuluessa lisätty tarkastelijain lukua sekä mies- että naisten henkilöillä. Saksassa on kyllä innokkaasti koetettu ulontaa pakollista tapaturmavakuutusta kauppa-, käsityö- ja kalastus- kuin myös vankila-alalle, vaan ei ole vielä saavutettu toivottavaa tulosta. — Norjassa on niinikään lakiehdotus tapaturmavakuutukseksi ollut Suurkäräjien käsiteltävänä. — Rumaniassa on myös tehty lakiehdotus vuorikaivosmiesten pakolliseksi suojelemiseksi vakuutuksen kautta. — Milaanossa, Italiassa, pidettiin Lokakuun 1:stä päivästä 6:een päivään kansainvälinen kongressi ammattitapaturma- ja työväenvakuutuskysymyksen johdosta, jossa kongressissa yhdyttiin moneen tärkeään ponteen. — Belgian edustajakamarissa tehtiin 12 p:nä Joulukuuta Milaanon kongressin lausumain toivomusten johdosta ehdotus, että Belgia asettautuisi etupäähen kansainvälisen työväensuojelulain ja työnjärjestelyn aikaansaamiseksi. Ehdotus saavutti kamarissa yleistä kannatusta.

Työväenalalla kuten muillakin aloilla on yhdistyselämä voittanut yhä suurempaa leviämistä ja mahtia, jopa niinkin suurta, ettei tuskin mitään luulla saatavan aikaan ellei ensin perusteta yhdistys, joka sitten liittyy toiseen kaltaiseensa, kunnes vihdoinkin panee allensa kokonaiset maat ja valtakunnat, ja vaateliaisuudellaan miltei tukahuttaa yksityisten ja jopa toisinaan hallituksen toimivapautta. Terveellisenä reaktionina tuota yhdistystyranniaa vastaan ja vastapainona sille voidaan Englannista mainita n. k. „National Free Labour Association“. Tämä seura, joka alkoi toimintaansa vuoden 1893 lopussa, muodostui ehkäistään noiden ympäri maata levinneiden mahtavain Trade Union'ien vaikutusta, jotka yhteensä edustavat vaan 11 % koko Englannin työväestöstä. Sen ohjelmasta mainittakoon tässä seuraavat kohdat: ylläpitää työnvapautta, estää jättömiä työlakkoja, edesauttaa työntekijäin ja työnantajain välisen suhteen parannusta, sekä suojella työntekijöitä Trade Union'ien socialististen johtajain tyranniaa ja diktatuuria vastaan. Lyhyen toimintansa aikana on seura voittanut jo suurta alaa ja saanut useita epäkohtia poistetuiksi. Omi-

tuisuutena mainittakoon, että Trade Unionit olivat monessa paikassa vaatineet kaupunkoja ja hallitusta antamaan työtä ainoastaan heidän jäsenilleen.

Tuo poliittisesti ja ammattikunnittain järjestettyyn työväestöön juurtunut *vapunvieto* on vuodesta vuoteen esiintynyt aina melkein samaan muotoon. Se on saanut ikäänkuin kansainvälisen luonteen, jossa työväestöt eri maissa pyrkivät eri tavoin osoittamaan tuntemaansa keskinäistä solidariteettia. Joskin vapunvieto useimmissa maissa on lähipitään sama, vaihtelee kuitenkin sen esiintymismuoto ja osanotonkiihkeys eri maissa, riippuen socialisista olosuhteista. Niinpä esim. vapunpäivä Saksassa yleensä kului rauhallisesti, kun sitävastoin Itävallassa vapunvieto muodostui kiihkeiden mielenosotusten toimeenpanemiseksi.

Lopuksi mainittakoon, että vuosi 1894 on ollut erittäin rikas kokouksista, joita työntekijät yli koko Europan ja Amerikan ovat pitäneet keskustellakseen noista työväen polttavista kysymyksistä, joita ylempänä on kosketeltu. Mikä kokous on ollut kansallista, mikä taas kansainvälistä laatua, mikä on koskenut johonkin uskonlahkoon, mikä taas johonkin erityiseen ammattiin kuuluvia työntekijöitä. Mitä erilaisia ehdotuksia näissä kokouksissa on keskusteltu ja hyväksytty sekä mitä näkyviä tuloksia niiden päätökset ovat matkaan saattaneet, kävisi tässä liian pitkäksi kertoella.

Georg Leinberg.

Paistaa Luojan kirkas päivä.

*Paistaa Luojan kirkas päivä
Yli kaiken maailman,
Valon, lämmön, elon tuo se
Kylmimpääinkin kolikkahan.*

*Yli jyrkän vuoren törmän
Heittää kultasätehet,
Pimeimmistä piiloistansa
Kutsuu eloon kukkaset.*

*Murtaa järven jäiset paulat,
Aaltoin kahleet irti luo;
Kilvan kera ilman lintuin
Niiden laulella se suo.*

*Köyhän sekä rikkaan peltoon
Päivyt luopi lämpöään,
Nostaa oraan hangen alta
Täyteen tähtkään, hedelmään. —*

*Ihmislapsi päivän lailla
Lemmellisiä toimios,
Sydämmesi syvyydestä
Hyvät lahjat antaos.*

*Maass' on paljon mustaa mieltä,
Paljon tuskaa, katkeraa,
Siks ei kenkään lemmitöinnä
Lisäellä sitä saa.*

Irene Mendelin.

Muutamia työväenpyrintöjen suurimpia edistäjiä.

Kirjoitti

V. v. Wright.

Tonio Wilb. Laurenz Karl Maria Bödiker.

Syntynyt 18⁵/₆ 43.

Presidentti Saksan valtiokokouksenhallinnossa.

Harjoitti opintoja Heidelbergissä, Berlinissä ja Göttingenissä; valtioasessori 1869; valtioneuvoston jäsen 1873—81; esittelijä sisäasiainministeriossa; presidenttinä valtionvakuutushallituksessa 1884 osoitti B. omistavansa erinomaista työkykyä ja huolenpitoa tämän suuremmoisen toimiston järjestämisessä ja johtamisessa sekä voitti työväen suurinta myötätuntoisuutta siitä työmies-ystävällisestä katsojokannasta, mihin korkein tuomioistuin hänen puheenjohtajana ollessaan työväenvakuutusasioissa oli asettanut. Kunniatohtori Leipzigissa.

Hänen monilukuisista kirjoitustuotteistaan mainittakoon tässä ainoastaan „Die Unfallgesetzgebung der europäischen Staaten“ ja „Die Gewerbe- und Versicherungsgesetzgebung des Deutschen Reichs“.

William Ewart Gladstone.

Syntynyt 18²⁰/₁₂ 09.

Parlamentin jäsen.

Ylioppilas 1829; loistavien edistysiensä kautta luku-alalla ja etevän puhetautensa tähden herätti hän pian huo-

miota, minkätähden G. 1832 valittiin ultra konservatiivisenä parlamenttiin; valtion alasihteeri 1834. 1841 varapresidentti ja 1844 presidentti Board of Trade'ssa; rahasiainministeri 1852—55, jolloin hän, työskennellen työmiesten elintarpeitten halventamisessa, saavutti kansansa suosion; myötävaikutti 1860 vuoden ranskalais-englantilaiseen kauppasopimukseen; alihuoneen johtaja 1865; liberalisen puolueen päällikkö 1866; premierministeri 1868; G:n nimen yhteydessä olevista uudistuksista mainittakoon irlantilaisen valtiokirkon kumoaminen; irlantilaisten vuokraajien aseman parantaminen; upseerivaltakirjojen myymisen poistaminen; ajanmukainen kansakoululaki; suljettu äänestys parlamenttivaaleissa; tuomioistuinten uudestaan muodostaminen; luopui konservatiivisten voiton jälkeen 1874 parlamenttivaltuudestaan, mutta joutui uudestaan valtiolliseen taisteluun ja puolusti pontevasti sota-politiikkaa, sekä valittiin suurella enemmistöllä parlamenttiin; uudestaan premierministeri 1880; nyt seurasi irlantilaisten vuokraolojen parantaminen ja heidän pakkolakinsa poistaminen.

G:n aikana perustettiin ministeriossa erityinen osasto työväen asioita varten ja normaali työpäivä pantiin käytäntöön valtion suurimmissa tehtaissa. Ei yksikään valtiomies ole tehnyt Englannin työmiehille niin suuria palveluksia kun G., „kansan William“.

Yhä karttuva kivuloisuus pakoitti G:n 1894 luopumaan premierministeriovaltuudestaan.

Lennart Gripenberg.

Syntynyt 18¹⁵/₁₁ 52.

Tehtaitten ja teollisuuslaitosten intendentti
Suomen Teollisuushallituksessa.

On läpikäynyt Suomen kadettikoulun ja sota-akatemian; annettiin 1879 pyynnöstä ero sotapalveluksesta everstiluutnantin arvolla; asetettiin vanhemmaksi insinööriksi Waasan rautatierakennukseen; tuli 1881 lauttausjohtajaksi Päijänteen vesistöihin ja Kymin lauttausyhtiön tirehtööriksi; nimitettiin Suomen Teollisuushallituksen intendentiksi 1876.

Oli läsnä kaikilla valtiopäivillä vuodesta 1882 alkaen ja kunnioitettiin häntä valitsemalla jäseneksi ja puheen-

johtajaksi useihin komiteoihin, m. m. säätyjen rautatievaliokuntaan, patentti-, laki-, työväenvakuutus- ja suomalais-venäläiseen tullikomiteaan.

Kuului 1886—88 Helsingfors Dagblad'in toimitukseen ja ulosantoi 1890 teoksen „arbetare, arbetsgifvare och arbetslöner“.

Sittenkun säädyt 1894 olivat lopullisesti käsitelleet työväenvakuutus-asian, antoi Helsingin Työväenyhdistys G:lle adressin, jossa yhd. ilmitoi „vilpittömimmän kiittolisuutensa sen johdosta, että hän selvän käsityksensä, laajojen tietojensa, vertaistaan kaipaavan työkykynsä ja, sekä saman- että toismielisten voittavan säädylisen esiintymisensä kautta on tehnyt työväen asialle arvaamattomia palveluksia.

Sven Adolf Hedin.

Syntynyt 18²³/₃ 34.

Sanomalehden kirjoittaja, valtiopäivämies.

Ylioppilas 1851; filosofian kandidaatti 1861; antoi apuaan vuodesta 1860 hyvällä menestyksellä aikakautiseen kirjallisuuteen (pääasiallisesti Aftonbladet'in) ja antoi useita huomiota herättäneitä teoksia; jyrkkä liberaali; valtiopäivämies 1869; kunnioitetaan ja pelätään edustajiston tuimimpana puhujana.

On enempi kuin yksikään toinen ruotsalainen vaikuttanut työväenvakuutus-asian ratkaisuun ja leipä-tullia vastaan; kunink. työväenvakuutuskomiteassa tuli hänen etevä kykynsä selvästi näkyviin.

Andreas Hölaas.

Syntynyt 18²⁸/₆ 32.

Vouti Setesdal'in voutikunnassa Norjassa.

Tuli 21 vuotiaana opettajaseminariin; oli sittemmin yksityisopettajana ja henkikirjurin apulaisena; suoritti 1866 lakitieteellisen virkatutkinnon; palveli 12 vuotta meriväestössä ja postiosastossa; tuli 1874 konttorinjohtajaksi ja myöhemmin valtion revisoriksi, sekä 1889 voudiksi. Oli

useita vuosia jäsenenä ja puheenjohtajana Kristianian Työväenseuran johtokunnassa; oli etevä sija Norjan työväenkokouksissa 1879—1888; työskenteli „Verdens Gang“-nimisessä lehdessä ja oli toimittajana „Samfundet i ssa“ ja „Demokraten i ssa“, kumpaisetkin työväen-asian äänenkannattajia; kuului kunink. valmistuskomiteaan työväensuojelusta ja vakuutuslakiehdotuksia varten ja asetettiin moneen muuhun luottamustoimeen.

Ellen Key.

Syntynyt 18¹¹/₁₂ 49.

Opettajatar, kirjailija.

„Minusta ei ole koskaan tullut kansanystävä: sellaisena olen syntynyt“, kirjoittaa neiti K. Hän alkoi 22 vuotiaana työskentelemään sivistyksen levittämisessä kansaan ja tätä on hän jatkanut koko ikänsä opettajattarena, kirjailijana ja esitelmän pitäjänä Tukholman työväenopistossa (v:ta 1883), jonka ohessa hän vuosittain on pitänyt maksuttomia esitelmiä sosialisissa, historiallisissa ja kirjallisuutta koskeissa kysymyksissä eri paikkakunnilla, myöskin Suomessa, ja tässä osoittautunut omistavansa ihmeteltävän laajoja tietoja ja harvinaista kaunopuhelijaisuutta.

On suullisesti ja kirjallisesti taistellut lausuma- ja painovapauden edestä.

Seurat Tukholman työnaisia varten, joissa on vilkas osanotto, ovat hänen aikaansaamiaan.

Pierre Paul Leroy-Beaulieu.

Syntynyt 18⁹/₁₂ 44.

Professori kansallistaloudessa Ranskan institutissa.

Saavutti mainetta kirjoituksilla ja teoksilla kansallistaloudessa; kutsuttiin jäseneksi ranskan ja ruotsin tiedeakatemiaan; oli harras suojelustullien puolustaja ja teki paljon hyvää työväenasiassa.

Leopold Henrik Stanislaus Mechelin.

Syntynyt 18²⁴/₁₁ 39.

Suomen Yhdyspankin Tirehtööri.

Ylioppilas 1856; maisteri 1860; lakitieteen kandidaatti 1864; senaatin kopisti 1865—67; Yhdyspankin tirehtööri 1868—72; lakitieteen tohtori 1873; kameraali- ja politiaalainopin sekä valtio-oikeuden professori 1874; senaattori 1882—90; Yhdyspankin tirehtööri vuodesta 1894.

Aikaisimmasta nuoruudesta on M. tehnyt itsensä huomatuksi etevästä toimekkaisuudestaan Suomen valtiollisen aseman vakauttamisessa. Antoi apuaan „Barometern iin“, „Helsingfors Dagblad iin“ (1862—81), „Finsk Tidskrift iin“ y. m. Ulosantoi 1887 „Finlands grundlagar“ ja 1886 ranskan kielellä esittelyn meidän valtiollisesta asemastamme, sekä 1892 useilla kielillä „Suomi 19:llä vuosisadalla“.

Otti osaa kaikkiin valtiopäiviin vuodesta 1872, ensin porvarissäädyn jäsenenä ja aateloituna 1876 aateliston jäsenenä; tuli pian kansanedustuksen vaikuttavammiksi miehiksi; voitti johtavan aseman 1877 vuoden asevelvollisuusvaliokunnassa, 1882 vuoden valtiovaliokunnassa, komiteoissa uuden elinkeinolain laatimista varten, eriuskolaislaki-, myntiasetus-, 1879—80 vuoden verokomiteassa y. m. M. oli liberaalisen puolueen etevimpiä johtajia ja on vielä meidän paraimpia puhujia.

Kun M. valtiollisista syistä erosi senaatorin virasta kutsui H:gin Työväenyhdistys hänet sellaisella mielenosoituksella, jommoista ei meidän maassa ennen ole tapahtunut, vakinaiseksi jäsenekseen, siten osoittaakseen hänelle kunnioitustaan ja kiitollisuuttaan siitä etevästä ky'ystä, siitä monipuolisesta ja syvästä tiedosta, siitä ihmeteltävästä työläisyydestä ja aina valveella olevasta harrastuksesta, jolla hän on työskennellyt isänmaan hyväksi ja samassa, mikäli hänen toimipiiriinsä on kuulunut, pitänyt silmällä työväen harrastusten ajanmukaista edistymistä.

Elinkeino- ja työväensuojelulakia laadittaissa, joista työväestön asema pääasiallisesti riippuu, on M:llä ollut suuri vaikutus, joka on aina ollut työmiesystävällistä laatua.

Anton Nyström.Syntynyt 18¹⁵/₂ 42.

Lääkäri, kirjailija, Tukholman työväenopiston johtaja.

Lääketieteen tohtori 1868; harjoitti opinnoita ulkomaalla; vuodesta 1869 pitänyt erityisalanaan ihotautien ja mielivikaisten hoitoa.

Vaikutti positivismiin yhteiskunnallisen, valtiollisen ja uskonnollisen opin levittämisessä; otti innokkaasti osaa kansanvaltaiseen liikkeeseen 1880-luvulla; sen vakuutuksen johtamana, että tieteellinen sivistys on perustus kansan kansalais-toimekkuudelle, perusti N. 1880 Tukholman työväenopiston, jota hän on johtanut suurella pontevuudella ja vaikuttanut työväen korkeain koulujen perustamiseen toisilla paikkakunnilla.

Toimittanut m. m. teoksen „Positivismen, Samhälliga tidsfrågor, om äktenskapet, pauperismen och prostitutionen, Allmän kulturhistorie“.

Kristian Wilhelm Rimestad.Syntynyt 18¹⁷/₁ 16. Kuollut 18¹¹/₈ 79.

Ylioppilas 1832; opettaja Kööpenhaminan porvarikoulussa 1846—53; saman koulun rehtori; valtiopäivämies 1854—66 ja 1869—72; „Dagtelegrafin“ toimittaja. Ollen innokas demokraati vaikutti R. suuresti työväestön kohottamiseksi. Perusti työväenyhdistyksen 1860 ja oli kuolemaansa asti sen puheenjohtaja. Jäsenenä kunink. toimikunnassa työväenolojen parantamista varten.

Henrik Sophus Smith.Syntynyt 18¹⁰/₉ 31.

Professori.

Ylioppilas 1851; maisteri ja apulainen metropolitaanikoulussa 1860; yliopettaja samassa koulussa 1891; on useita

vuosikymmeniä ollut yksityisen naiskoulun johtajana, ulos-
 antanut monta oppikirjaa; vuodesta 1879 ollut 1860 perus-
 tetun Työväenyhdistyksen puheenjohtajana, toimien siinä
 toimessa suurella uutteruudella.

Erich von Woedtke.Syntynyt 18⁹/₄ 47.

Saksan meriasiainhallituksen puheenjohtaja.

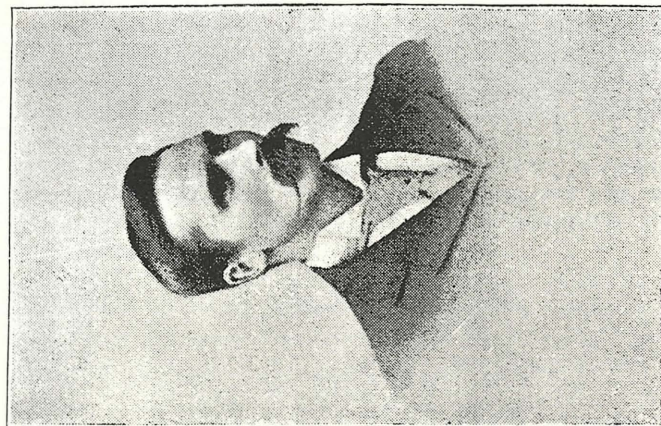
Harjoitti lainopillisia lukuja 1865—68; kunnosti itseään 1870—71 vuoden sodassa; suoritti yleisen virkatutkinnon 1874; hallitussalaneuvos kauppa- ja teollisuusministerioissa 1884; oli työväen vakuutuslakiehdotusten valmistuksissa osallisena ja edusti menestyksellä hallitusta näitä ehdotuksia käsiteltäessä valtiopäivillä, tehden työväestölle suuria palveluksia; levitti selittäväillä kirjoituksilla tietoa vakuutuslaista laajoissa piireissä. Hallitusylisalaneuvos ja meriasiainhallituksen puheenjohtaja 1891; Berlinin virkamiesyhdistyksen puheenjohtaja.

Kaksi Englannin työmiestä.

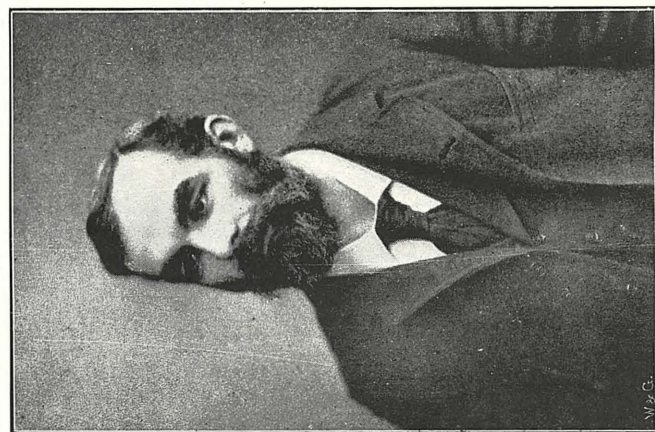
I.

John Burns.

Tämä etevä englantilainen työmiies ja työväen johtaja syntyi Lontoossa v. 1859. Oli ensin oppipoikana eräässä konerakennustehtaassa ja jo 18 vuotiaana joutui hän poliisiin käsiin kiihkoisena työväenasian ajajana. V. 1879 rupesi hän konerakentajain yhdistykseen. Työskenteli vv. 1880—81 Nigervirran varrella läntisessä Afrikassa ja hankki silloin itselleen tietoja lukemalla varsinkin Adam Smith'in ja Stuart Mill'in kansantaloudellisia teoksia. Palattuansa Lontooseen yhtyi hän v. 1883 sikäläiseen sosiaalidemokraattiseen yhdistykseen, jota äsken perustettuna johti asianajaja Hyndman. Kun tämä pani toimeen suuret työttömien kokoukset v. 1886 ja 1887 Trafalgar Square'n (lue: skveer) avarassa puistossa, otti Burns tehokasta osaa molempiin sillä seurauksella, että hän v. 1886 oikeudessa syytettiin kapinasta, mutta vapautettiin. Hänen puolustuskirjoituksensa: „mies punaisella lipulla“ („the man with the red flag“) on hyvin levinnyt lentokirjanen. Ja kun poliisipäällikkö kielsi kansankokouksia pitämästä Trafalgar Square'ssa — sillä seurauksella, että liike sai vielä enemmän kannatusta — ja huolimatta kiellosta „verisunnuntaina“ 13 p. marrask. 1887 suuren kansankokous sittenkin pidettiin, mursi Burns itsellensä tien poliisien rivin läpi, joita samoin kuin sotaväkeä sinne oli lukuisasti käsketty lyijypäisillä ruoskillaan ajamaan työkansaa hajalleen. Burns otettiin kiinni ja tuomittiin 6 viikon vankeuteen. Mann'in kanssa yhdessä oli hän jonkun aikaa käynyt sisällistä sotaa ammattiyhdistysten toimetonta parlamentaarista valiokuntaa vastaan ja varsinkin Lontoon kongressissa v. 1888 teki hän ankaria hyökkäyksiä.

Tom Mann.

John Burns.

V. 1889 oli hän kuuluisassa telakkatyömiesten työlakossa, joka sulki mailmankaupungin sataman 4 viikoksi, verratto- mana johtajana ja saattoi sen yleisön avulla ja kardinaali Manningin välityksellä työväelle onnelliseen loppuun. Sama- na vuonna astui hän Lontoon kaupungin (paitse City- osan) neuvostoon, jossa hänellä on ollut sangen vaikuttava asema työväen hyväksi. V. 1892 valittiin hän suurella enemmistöllä kansaneduskuntaan (parlamenttiin) ja ammatti- yhdistysten kongressissa seuraavana vuonna sai hän enim- mät äänet näitten parlamentaariseen valiokuntaan, jonka esimieheksi hän myös tuli.

II.

Tom Mann.

Syntyi v. 1856 Foleshill'issa (lue: Foolschill) Warwick- shire'n kreivikunnassa. Häkin työskenteli ensin oppi- poikana konerakennuspajassa Birminghamin (lue: Bör ...) kaupungissa, josta tuli Lontooseen ja yhtyi siellä kuten Burnskin konerakentajien yhdistykseen. Täällä hän ensin harrasti nauttimus- ja tuottamusyhdistysten toimintaa ja tutustui muun muassa etevän amerikalaisen kirjailijan Geor- gen kirjoituksiin. Oltuaan v. 1884 puolen vuoden Yhdys- valloissa ja palattuaan kotimaahansa yhtyi hän sosiaali- demokraattiseen yhdistykseen, jossa hän oli suosituimpia puhujia. Valtion tehokasta apua työväen asioissa puolusti hän pontevasti etenkin v. 1886 julaistussa kuuluisassa lento- kirjassaan: „mitä pakollinen 8-tuntinen työpäivä merkitsee työväelle“. Vv. 1886—88 hän uupumattomasti työskenteli yllämainitun puolueen hyväksi. V. 1889 hän Lontoossa järjesti kaasutyömiesten ammattiyhdistyksen ja telakka- työmiesten työlakon päätyttyä valittiin hän näitten ammatti- yhdistyksen esimieheksi, jossa toimesta hän pysyi vuoteen 1892. V. 1891 määrättiin hän suuren työväenkysymystä koko laajuudessaan käsittelevän kuninkaallisen valiokunnan jäseneksi, jonka laveissa julkaisuissa (yhteensä 15,000 folio- sivua) löytyy monta arvokasta kirjoitusta Mann'ilta. V. 1894 valittiin hän „riippumattoman työväen puolueen“ („independent labour party“) sihteeriksi. Tämä puolue pe- rustettiin Bredfordin kongressissa tammikuulla 1893; sen

ohjelma on suuressa määrässä yhteiskunnallis-uudistavainen. Jo 1889 olivat Mann ja Burns eronneet Englannin sosialistisesta puolueesta, joka sen perästä usein ankarastikin on käynyt heidän kimppuunsa. Nykyään ovat nämä miehet ja skottilainen vuorityömies Keir (lue: Kiir) Hardie, itsenäisyyspuolueen esimies, Englannin uudemman työväenliikkeen etevimmät henkilöt. Uudesta puolueesta on Mann julaissut v. 1894 lentokirjan: „mitä tarkoittaa itsenäinen työväenpuolue“ („what the ind. labour party is driving at“). Tässä kirjasessa hän selittää, etteivät vanhoilliset yhtä vähän kuin vapaamieliset ja radikaalit voi tyydyttää työväen harrastuksia ja että sen tähden on tarpeen oma puolue (nykyään n. 40,000 jäs.), jonka lopullinen tarkoitusperä todellisuudessa ei suuresti poikkea Englannin sosialistisen puolueen ohjelmasta.

N. R. af Ursin.

Myöhäinen palkinto.

„Glös, orjat, reippahasti! Dromedaarit suistakaa!
Aarreatastamme tuokau parahinta tavaraa!
Tuokaa kankaat purppuraiset, kullat, kivet kalliit,
Arabian suitsutukset, meren helmet kaunihit!“

„Menkää erämaiden poikki kaupunkihin kaukaiseen!
Siellä köyhyydessä elää runoniekka itseksään,
Jonka laulut uljahina lentää kautta maailman;
Maine hälle seppelhen suopi kuihtumattoman.“

„Viekkää aarteet Firdusille palkinnoksi runojen!
Hänen jalkojensa juureen laskekaa ne lausuen:
Mahmud nämä lahjat sulle antaa merkiks sorinnon,
Vanha viha unhon virtaan upotettu olkohon!“

Sulttani näin haastelevi, Ghaznan suuri valtias;
Talttunut on tuima luonto, mielensä on laupias.
Katuen hän muistelee, miten ennen aikoinaan
Miestä mainiota vastaan rikkoi sokeudessaan.

Kamelien pitkä jono aron poikki samoaa;
Kohti taivasta jo tuolla Tuusin tornit kohoaa.
Mutta katso, mikä siellä hiljallensa lähenee?
Taajoin rivein vakavasti ihmisjoukko etenee.

*Kuule, soitto kajahtaapi, vieno, surunvoittoinen;
Ratsuilla on mustat verhot, musta puku ihmisten;
Vainajaa näin saatetahan viimeiseen lepoon.
Mathamies nyt väsyneenä kuolon rauhaan mennyt on.*

*Ken se lieene? Runoniekka, yli maiden mainio,
Jolle yön, tuon pitkän, tullen vasta tuotiin palkkio.
— Laulajalle eläissünsä suokaa lahjat parhaimmat!
Riemua ei kuollehelle tuota kullat, hopeat.*

B. F. G

Englannin työväen oloja.*

I.

Jo viime vuosisadan loppupuolella muuttui Englannin koko teollisuuden yleinen luonne. Aikaisemmin oli se yksinomaan ollut käsiteollisuutta, jossa ei käytetty paljon pääomaa ja jossa työnantajat ja työntekijät seisoivat lähellä toisiaan. Näin oli asian laita varsinkin keskiajan alkupuolella, vaikka jo silloinkin riitoja syntyi mestarien ja varsinaisten työntekijäin välillä. Mutta kun ammattikunnat yhä enemmän sulkeutuivat, kun teollisuuden harjoittaminen yhä enemmän muuttui muutamien varakkaampien työnantajien yksinoikeudeksi — silloin väljeni näitten ja heidän työmiestensä väli: työntekijät, jotka ammattikunnissa muodostivat eri luokan, rupesivat jo katsomaan itseänsä kuuluviksi erityiseen säätyyn, jolla oli omat etunsa ja harrastuksensa, koska eivät enään helposti päässeet kuten ennen kohoamaan mestareiksi. Ja pääomankin merkitys kasvoi kasvamistaan. Työnantajat panivat käsiteollisuudenkin alalla pääoman nojalla yhä enemmän työjaon toimeen, koska huomasivat, että työjako on sama kuin ajansäästöä ja tekivät täten työntekijän yhä

* Paitse yleisiä kansantieteellisiä teoksia, etenkin Schönbergin Handbuch der politischen Oeconomie 1885 ja useampia englantilaisia, ranskalaisia ja saksalaisia aikakauskirjoja, on tämän kirjoituksen päälähteinä käytetty: Factory and workshops act 1878 ja 1891; Fifth and final report on the royal commission of labour, London 1894; Sidney and Beatrice Webb, The history of trade unionism, London 1894; Webb-Brentano, die britische Genossenschaftsbewegung, Leipzig 1893; Conrad-Elster-Lexis-Loening, Handwört. der Staatswissenschaften Jena 1890—94; Svenska arbetareförsäkringskomitens betänkande II, Stockholm 1888; Cordt Trap, Om statens stilling til ubemidlede alderdomsforsørgelse, Kjöbenhavn 1892; Report on the work of the labour department of the board of trade (1893—1894) London 1894. — Nimitys Englanti on käytetty lyhyden vuoksi ja käsittää tavallisesti myös Skotlannin ja Irlannin eli koko yhdistetyn kuningaskunnan („United kingdom“).

yksipuolisemmaksi ja kykenemättömämmäksi muuksi kuin työntekijäksi sekä ostivat parempia ja kalliimpia työkaluja, joita ei työntekijä niinkään helposti voinut hankkia. Mutta vaikka täten työntekijä vieraantumista vieraantui työnantajastaan, oli edellinen kuitenkin vielä tuotteen aikaansaamisessa pääasia ja työnantajan täytyi aina suuressa määrässä ottaa tämä seikka lukuun. Toisin oli, kun koneet ilmestyivät. Silloin kuollut kone muuttui pääasiaksi ja ihminen — eläväksi koneeksi sen rinnalla.

V. 1764 keksi Hargreave (lue Haargriv) 16—18 kertaisen Jenny (lue djenni) nimisen kehruukoneen ja samana vuonna Watt (lue U-ott) höyrykoneen. V. 1785 parannettiin Jenny mule'ksi (lue mjuul) ja rupesi käymään höyryllä. Samanlaisia koneita keksittiin eri aloilla: käsiteollisuus muuttui koneteollisuudeksi. Kone teki nyt paljoa nopeammin kuin ihmiskädet sen, mikä oli valmistettava: Englannin teollisuuden tuotteet tulivat paljoa helpommiksi ja tunkivat muitten maitten tuotteet syrjälle maailman markkinoilla, varsinkin kun ensin ei koneita saatu viedä eikä taitavat työmiehet muuttaa maasta pois. Rauta- ja kivihiiliteollisuuden haarat, jotka antoivat raaka- ja tarve-aineita useammille muille, heräsivät uuteen eloon; kulkuneuvot, höyry- ja rautatieliike parantuivat, Englannin kauppa kasvoi vv. 1760—1820 kolmenkertaiseksi, kansanvarallisuus kohosi suuresti ja väestö lisääntyi mainittujen 60 v. kuluessa kahdenkertaiseksi ja — tämä kaikki, vaikka 19:sta vuosisadan alussa Englanti Napoleonin vastaan kantoi ehkä suurinta sota-taakkaa, mitä se milloinkaan on kantanut. Ja työväkikin, joka ennen oli ollut suurimmaksi osaksi melkein ilman harrastuksia, virkosi sekin uuteen eloon ja toimintaan, kun se nyt selvästi huomasi että se oli erityinen säätyluokka omine etuineen, joita täytyi välvoa.

Mutta asialla oli toinenkin puoli. Kansallisvarallisuus ei suinkaan kasvanut tasaisesti kaikissa kansankerroksissa. Koneet, joita pienempi määrä ihmisiä voi hoitaa, heittivät koko joukon ruumiillista työtä tekevästä kansankerroksesta leivättömäksi maantielle. Tästä seurasi tietysti sekä ruumiillinen että siveellinen rappio suuressa määrässä. Ainoastaan mahtavammat pääoman omistajat jakoivat ostaa noita kalliita, yhä parannettuja koneita sekä pitää työjakoon perustuvia suurempia liikkeitä; vielä vähemmän kuin ennen oli työntekijällä toivoa päästä työnantajaksi, työnantajat ja työntekijät erkaantuivat yhä loitommalta toisistaan. Tuo monessa suhteessa kovin vanhentunut kuningatar Elisabeth'in n. s. „oppilaslaki“ v:ltä 1562, joka kuitenkin työaikaan ja työpalkkaan katsoen oli suojellut valtion heikompia jäseniä väkevämpää vastaan, lak-

kautettiin v. 1814 työväen vastaväitteistä huolimatta, koska se teki liiaksi haittaa työnantajille, rahamiehille. Rahojen kokoonhaaliminen oli vallannut näitten mielet: rikkautta, vielä enemmän rikkautta oli tunnussana — sama se, jos tuhansien terveys ja onnellisuus siinä murtuivat, kunhan vaan rahaa saatiin. Ja vaikka Englannin kohoava teollisuus jo v. 1824 voi sietääkin, että mainittu kiello elävien ja kuolleitten koneitten siirtymisestä maan ulkopuolelle vapaamielisten ponnistuksista lakkautettiin, ei se työväen tilaa silti sanottavasti parantanut.

Jo 18:sta vuosisadan loppupuolella tulivat uuden suunnan huonot puolet näkyviin. Tehtaanomistajat olivat suurissa määrissä vaivaistaloista, jotka tähän mielellään suostuivat, ottaneet lapsia koneitansa hoitamaan (alla 10 jopa 8:kin vuoden joskus 6 ja 5 vuoteen saakka 15:kin tuntia vuorokaudessa). Nämä koneet olivat käynnissä yöt päivät — että koneitten tuottama voitto muka tulisi niin suureksi kuin mahdollista — ja kun toiset lapset lakkasivat työstä, nousivat toiset työhön vuoteiltansa, joilla edelliset taas laskeutuivat ja näin aina vuorotellen, etteivät vuoteet ehtineet kylmentyäkään ja lämmitystä muka säästettiin. Työssä ollessaan saivat he usein tuntea piiskan letkauksia, niin että hyvin moni tuli raajarikoksi koko elinajakseen. Turhaan puuhasivat muuttamat ihmisystävät Manchester'issä (lue: Mantjestör) asiain parantamista. Vasta kun noitten huonosti pidettyjen lasten kesken raivoovat taudit olivat tunkeneet muihinkin kansankerroksiin, suostuivat tehtailijat v. 1796 siihen, että mainitussa kaupungissa eräs terveysvaliokunta otti asiaa tutkiakseen. Tulos tästä oli se, että v. 1802 ensimmäinen tehdaslaki Englannissa ilmestyi etupäässä lasten suojelemiseksi. Mutta koska tämä laki ainoastaan koski vaivaishuoneen lapsia, jäi se tehottomaksi siitä syystä, että tehtailijat muuttivat tehtaansa väkirikkaisiin kaupunkeihin, joissa muita lapsia oli yltä kyllin saatavissa. Entiset epäkohdat uudistuivat. Turhaan muistutti Robert Owen (lue: Oo-en), englantilaisen sosiaalisen liikkeen jalomielinen perustaja, että kun huolenpito kuolleista koneista oli tuottanut niin paljon voittoa omistajallensa, niin sopisi odottaa vielä enemmän hyötyä enennetystä huolenpidosta heidän elävistä koneistaan, jotka olivat paljoa konstikkaammin kokoonpannut. Vasta kun Owen v. 1815 aloitti monen kymmenvuotisen sodan teollisuuden epäkohtia vastaan, etenkin lasten käyttämisessä, koetti uusi aika. Tosin seuraavat lait eivät nekään paljoa vaikuttaneet, kun mitään tarkastusta ei ollut. Mutta v. 1834 asetettiin 4 tehtaantarkastajaa yllä pitämään lain määräyksiä ja vasta nyt kävi lainsäädäntö tehokkaaksi. Tämä laajeni laajenemistaan yhä useampiin ammatteihin

sekä naisiin. 10-tuntinen työpäivä tuli päivän tunnussanaksi työväen piireissä, joita vanhollisetkin kannattivat päästäksensä kansan suosiioon, kun vapaamieliset olivat aikaansaaneet äänioikeuden laajentamisen v. 1832 ja poistaneet viljan hintaa köyhemmille korottavat viljatullit v. 1846. Seuraavana vuonna määräsi laki, että naisia ja 18 v. nuorempia henkilöitä, joilta jo ennen yötö oli kielletty, ei saisi pitää työssä kauemmin kuin 10 t. vuorokaudessa eli 58 t. viikossa. Laki ei nimenomaan määrännyt mitään täysikasvuista miehistä, mutta missä nämä työskentelivät edellisten kanssa yhdessä, ulottui jo työn laadun takia lain määräys työajasta näihin. V. 1867 suojeli laki Englannissa jo kaikkia varsinaisia työpajoja, sekä tehtaita että verstaita. V. 1878 koottiin kaikki työväen suojelusta varten annetut määräykset useammilla lisäyksillä ja muunnoksilla yhteen lakiin, joka vv. 1883 ja 1891 täydennettiin ja vieläkin on voimassa.

II.

Englannin „tehdas- ja verstaslaki“ käsittää lapseksi 11—14 vuotiaan henkilön ja määrää että semmoinen on otettava tehtaan työhön ainoastaan lääkärin todistuksen nojalla hänen terveydestään, 11 v. alla olevaa ei saa käyttää; lain „nuoret henkilöt“ ovat 14—18 ikäiset. Julkisesti on ilmoitettava työmiesten tiedoksi työpajassa, milloin työ alkaa ja milloin se loppuu, mitkä ruokatunnit ovat ja minkä kaikkien nähtävän kellon jälkeen aika on laskettava. Kl. 9 j.pp.—6 e.pp. ei saa tehdä työtä (lukuunottamatta muutamia määrättyjä tilaisuuksia), ei myöskään lauantai- tai sunnuntai-iltoina, määrättyinä pyhäpäivinä sekä ruokatuntina. Kutomateollisuudessa on naisten ja nuorten henkilöitten työaika säädetty 56 t.ksi viikossa (10 t. päivässä paitse lauantaina), muissa ammateissa vähän enemmän; lapset tekevät työtä joko vaan ennen tahi jälkeen päivällisen, eli joka toinen päivä kokonaan kuten nuoret henkilöt. Lapsensynnyttäjää ei saa käyttää työssä ennen neljän viikon kuluttua lapsen syntymisestä. Nämä määräykset eivät yleensä koske ainoastaan tehtaita ja verstaita, vaan myöskin muutamilla muodostuksilla kotiteollisuutta huoneissa, joissa perhe asuu ja jossa se yksin sitä paitse työskentelee. Lain määräykset terveellisuuden ja turvallisuuden ynnä tapaturma-seikoista eivät ulotu kotiteollisuuteen, eikä myöskään työpajoihin, joissa ei käytetä 18 v. nuorempia henkilöitä; joita varten 1875 v. terveyshoitosääntö on voimassa. Työpajan

omistaja on velvollinen joko joka seitsemäs vuosi öljymaalata sen katon, seinät ja portaat tahi ovat nämä joka 14 kuukausi kalkilla ja liimalla sivellettävät. Muutenkin on tarkka huoli pidettävä puhtaudesta ja samoin työhuoneitten tuulehuttamisesta ja tarpeellisesta laajuudesta, joka on arvattu, vaikka ei laissa määrätty, 250 kuutiojalaksi jokaiselle henkilölle, kuten sisäasiain ministerin tämänvuotisessa (1895) lakiehdotuksessa on lain kautta säädettäväksi esitetty. Vaaralliset koneosat ovat suojalaitoksilla varustettavat; lapset, nuoret henkilöt ja naiset eivät saa ottaa osaa muutamien terveydelle vaarallisten ammattien tehtäviin, eivätkä voidella kaikkia koneosia. Poikkeuksia voi jossain määrin kaikista näistä määräyksistä tapahtua asianomaisella luvalla ja ehdolla, että ne julkinlautaan työväen tiedoksi. — Vuorikaivoksista on erityisiä lakeja, jotka sisältävät vielä suurempia supistuksia. 12 vuotta nuorempia ja naisia ei saa käyttää maan alla; edellisiä ei myöskään maan päällä hiilikaivoksen työssä; työaika on yleensä lyhyempi kuin kutomateollisuudessa.

Tehtaan ja verstaan (mutta ei vielä kotoisen työpajan) omistaja on, avattuaan semmoisen, ehdottomasti velvollinen kuukauden kuluessa tekemään siitä ilmoituksen tehtaantarkastajalle ja tehtaan eli verstaan ulkopuolella käytetyistä työmiehistä tulee työnantajan pitää luettelo tehtaantarkastajan varalle. Kuten jo mainittiin, ovat nämä tarkastajat oikeastaan tehneet Englannin lainsäädännön työväen suojelemiseksi tehokkaaksi ja epäilemättä tämä olisi vieläkin tehokkaampi, jos työmiehet itse huomauttaisivat epäkohdista nimetömilläkin ilmoituksilla, jotka tarkastajan tulee lain pakosta ottaa huomioon. Englannin tehtaantarkastajat ovat samalla etevällä tavalla kuin myöhemmin Itävallan ja Sveitsin suorittaneet vaikean tehtävänsä muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Sillä ne saivat alussa toimittaa tienraivaajan tehtävän tehtaantarkastuksen alalla ja niitä vastustivatkin tehtailijat hyvin usein alkuaikoina viekkaasti ja julkeasti. Vaikka menettely nyt jo on toinen, koettavat vieläkin työnantajat kiemata jonkun hetken hyväksensä — joko ruokatunneista tahi alkamalla *vähän* aikaisemmin eli lopettamalla *hiukan* myöhemmin („cribbing“) — ja esim. v. 1892 langetettiin vielä 2,664 tuomiota tehdaslain rikkomisesta. Viime mainittuna vuonna oli Englannissa tehtaantarkastajia kaikkiaan 65: 1 ylin tarkastaja, 5 ylitarkastajaa, 39 tarkastajaa sekä 20 apulaista, joista jotkut työmiehiäkin (aina vuodesta 1882). Seuraavina vuosina tuli lisään muutamia apulaisia ja naistarkastajia. Mutta kun ottaa huomioon tarkastettavien työpajojen suuren lukumäärän (arvattavasti lähes 150,000, joista noin puolet on virallisesti lueteltuna), ei tässä suin-

kaan vielä ole liaksi näitä välttämättömiä lainvalvojia, vaan päinvastoin, kuten jotenkin yleisesti myönnetään. Ei edes suurissa puuvilla- ja kutomateollisuusseuduissa Lancashiressä ja Yorkshiresä, joissa tarkastus on tehokkain, tarkastajain lukumäärä ole riittävä ja lähimmässä tulevaisuudessa tulee tämä epäilemättä yleensä lisättäväksi varsinkin työmiesten piireistä otetuilla henkilöillä.

Englannin lainsäädäntö aina vuodesta 1802 asti työväen suojelemiseksi teollisuudessa on loistava todistus siitä, ettei „vapaassa“ Englannissakaan tuo entinen periaate valtion löysästi suojelevasta tehtävästä vapauden valenimen käyttämisellä („laissez faire, laissez aller“) enää riitä. Huomattiin täälläkin täydelleen, että ihmistyö on jotain muutakin kuin *ainoastaan* tuotannon välikappale ja että heikommät valtiossa tarvitsevat sen suojaa rahamiesten ahneutta vastaan, jota nämä vapaan kilpailun nojalla harjoittivat edellisten ruumiillisten ja henkisten voimain turmellukseksi. Lasten, nuorten henkilöin ja naisten työvoima, s. o. työväestön paras ja melkein ainoa pääoma, on otettu monella tavalla valtion erityiseen huostaan.

Mutta paljon on jo täysi-ikäisten miestenkin hyväksi tässä suhteessa tehty, vaikk'ei lain kautta. On laskettu, että viime 50 vuoden kuluessa $\frac{1}{3}$ eli $\frac{1}{4}$ on vähennetty entisestä työajasta, ja nykyään työskentelevät Englannin työmiehet useammissa ammateissa keskimäärin noin 9 t. vuorokaudessa. Vuorimiehet tekevät työtä ainoastaan 8 ja paikoittain (Northumberland ja Durham) vaan 7 t. Sitä vastoin ovat vielä leipurit noin 10 t. työssä, rautatienpalvelijat 12—15 t., kauppapalvelijat, kotiteollisuuden (varsinkin vaateteollisuuden ja maanviljelyksen) harjoittajat vielä enemmän ja yleensä työskentelee vielä yli puolen Englannin työväestä 12 t. vuorokaudessa. Ollaan Englannissa jotenkin yksimielisiä siitä, että lyhempi työaika täysikasvuille miehillekin on suotava, etenkin koska ainoastaan siten työkansaa voi ruumiillisesti ja henkisesti edistyä, täyttää yleiset kansallisvelvollisuutensa ja kasvattaa lapsensa kunnollisiksi ihmisiksi sekä yleensä elää perhe-elämääkin. Lyhennykseen on sitä enemmän syytä, kun useammissa ammateissa, esim. puuvillateollisuudessa, työajan lyhennys aikaansaapi vastaavan enentymisen työn voipaisuudessa ja siis ei vahingoita työnantajaakaan. Usein tuottaa se suuremman kekseliäisyyden sekä työnantajissa että työntekijöissä, ja kun sen nojalla uusia keksintöjä tehdään, kasvaa tuotannon voimaperäisyys tälläkin tavalla. Ja jos tuotanto vähenisikin *jossain määrin* työajan lyhentämisellä, *täytyy* tietysti työnantajain ja nauttijain eli yleisön kärsiä joku vahinko voiton vähenemisestä ja hinnan nousemisesta. Mutta niissä ammateissa, joissa sekä työnantajat että työntekijät pyrkivät pontevasti parantamaan asemansa,

näyttää Englanninkin kokemus mahdolliseksi lyhentää työaika moollempuoliseksi hyödyksi. — Eri mieltä ollaan siitä, onko määrällinen työpäivä pantava toimeen valtion välityksellä ja lain kautta, vai eikö ja edellisessä tapauksessa miten? Muutamat ehdottavat, että joka ammattiyhdistys saisi itse määrätä ammatissa käytettävän työajan pituuden („trade option“). Eräs tähän suuntaan muunnettu lakiehdotus saikin jo $\frac{14}{8}$ 1894 5 äänen enemmistön (112 ääntä 107 vastaan) Englannin parlamentin alahuoneessa, mutta alkupe- räisen ehdotuksen tekijä, joka ei tähän suostunut, otti silloin ehdotuksensa takaisin. Toiset taas arvelevat, että vissi lainmääräämä työpäivä olisi säädettävä, mutta että muutamille järjestetyille ammateille myönnettäisiin oikeus poikkeuksiin, niin että 8 tuntia vuorokaudessa olisi joko alin tahi ylin määrä („trade exemption“). Vihdoin tahtovat muutamat että viranomaiset säätäisivät työajan pituuden. Yhä enemmän on Englannin työväen piireissä ruvettu vaatimaan valtion välitystä ja lain määräämää 8-tuntista työpäivää, josta saataisiin poiketa ainoastaan erityisissä tarkoin määrättyissä tapauksissa. V. 1889 oli vielä ammattiyhdistysten kongressi lainsäätämää 8-tuntista työpäivää vastaan; nyt ovat he aivan toista mieltä ja ainoastaan Durhamin ja Northumberlandin kaivosten työväki, joka vaan työskentelee 7 t., vastustaa, koska pelkää, että lain määräys vaikuttaisi epäedullisesti heidän työaikansa pituuteen. Mutta koko kysymys lain säätämästä, vieläpä yleisestä 8-tuntisesta työpäivästä on nähtävästi vaan „ajan kysymys“. Sen näyttävät selvästi seuraavat seikat: kauppaministeriölle („board of trade“) on annettu valta (1893 vuoden „railways regulation“ lain nojalla) lyhentää työaika *yksityisten* osakeyhtiöitten hallussa olevien rautateitten palvelusväelle, niinikään voi sisäministeri vaarallisissa ammateissa pitemmittä mutkitta lyhentää työajan ja useammissa valtion (esim. sota- ja amiraaliteettiministeriöin) työpajoissa on määrätty 8-tuntinen työpäivä — silminnähävästi ensimmäiset askeleet valtion säätämän 8-tuntisen työpäivän yleiseen käytäntöön ottamiseen ja määräämiseen lain kautta. Silloin ei yksin lapset, nuoret henkilöt ja naiset, vaan myöskin täysikasvuiset miehetkin saavat ruumiilliselle ja henkiselle terveydellensä lain turvaa ja *kaikilla* teollisuudessa työskentelevillä on — 8-tuntinen normaalityöpäivä. Ei kes- tänekään kauan, ennenkuin juuri tämä työpäivä ainakin vuorikai- vos- ja kutomateollisuudessa on lain kautta säädetty.

III.

Ei mikään kysymys ole Englannin, kuten muittenkin maitten työväen piireissä pannut mieltä enemmän kuohumaan kuin kysymys työpalkasta. On myönnettävä, että palkat viimeisten 50 vuoden kuluessa ovat suuresti kohonneet, muutamissa ammateissa (esim. kehruu- ja kutomateollisuudessa) kaksinkertaisiksikin. Syyt tähän tosiasiaan ovat monenlaiset. Koneitten parantuminen ja siitä laajentuneen kauppaliikkeen ohessa seuraava suurempi menekki, työtaidon kohoaminen, rahan arvon laskeminen etenkin v. 1850 paikoilla, mutta ennen kaikkea työväen omat ponnistukset ovat palkkojen koroittamiseen vaikuttaneet. Kuitenkin nousivat palkat suuremmassa määrässä ainoastaan vv. 1842—72. Mutta kun ottaa huomioon, että vuodesta 1872 ravintoaineitten ja osaksi vaatteidenkin hinta on laskeutunut, ja palkat kuitenkin pysyneet entisellään, huonoista ajoista huolimatta ei työväen taloudellinen tila ainakaan tästä vuodesta saakka ole huonontunutkaan. Englantilaisen täysikasvuisen työmiehen keskiansio vuodessa on 1,500 S.mk. ja naisen 1,000 S.mk. (suhteellisesti korkeata palkkaa nauttivien palvelijattarien ansio siihen myöskin luettuna), kuitenkin ansaitsee lähes 24 % koko miespuolisesta työväestöstä (etenkin maanviljelijäin ja satunaisten työntekijäin joukossa) vähemmän kuin 25 S.mk. viikossa, jota Englannissa ehdottomasti katsotaan liian vähäksi. 74,6 %, melkein $\frac{3}{4}$ saapi viikossa 25—50 S.mk. ja 1,8 % yli 50 S.mk. Tämän lisäksi on vielä huomioon otettava, että muutkin perheen jäsenet ansaitsevat (josko tämä lopullisesti on työväelle ja yhteiskunnalle hyödyksi, jääköön ratkaisematta) ja että täten keskimäärin joka täysikasvuinen miehen osaksi tulisi noin 750 S.mk. lisää, s. o. joka täysikäinen mies voisi olla naimisissa ja joka perheellä olisi silloin keskimäärin 2,250 S.mk. vuodessa. Kaikkein kurjimmissa tilassa työpalkankin suhteen ovat n. s. hikoilemisammatit („sweated industries“): työpalkka on niissä usein niin pieni, että asianomaiset, varsinkin naiset, väittävät „olevan helpomman kuolla nälkään ilman työtä“. Ne ovat etupäässä räätälien, ompelijattarien, suutarien ja pienen metallitavaran valmistajain ammatit. Järjestelmä on se, että suuremmat tehtailijat, kun eivät itse omissa tehtaissaan ehti valmistaa kaikkia tilauksia, antavat töitä pienemmille mestareille, jotka taas suorastaan eli vielä vähäisempien työnantajien kautta teettävät työt työntekijäin omissa kodeissa. Mitä useampien välikäsien kautta työ kulkee, sitä vähemmäksi tietysti sulaa työntekijän osa ja mitä kurjemmassa tilassa hän elää, sitä vähemmästä voi hän tehdä työn.

Selvä on, ett'ei tarkemman tarkastuksen alaisten tehtaitten ja verstaitten mukavuudet ja suojeluskeinot liioin tämmöisissä kotoisissa verstaissa tule kysymykseen ja tehtaantarkastajien valvonta ei voi eikä olekaan niiden suhteen niin ankara kuin muitten työpajojen. Siitä asti kun saatiin selville, että Englannin kruununperillisenkin vaatteita oikeastaan täten on tehty kotona ja että Clarence'n herttua kuoli tällä tavoin influenssan saastuttaman liivin kautta, on ruvettu tarkemmin huolta pitämään näistä ammateista. On ehdotettu, että sekä talonmistaja että työnantaja olisi vastuunalainen työhuoneen terveydellisestä kunnosta, vieläpä niinkin, että tehdas- ja verstaalain määräykset suorastaan ulotettaisiin näihin työhuoneisiin. Niitten hävittämiseksi ovat muutamat valtion virastot (esim. board of trade) ja kaupunginhallitukset (esim. Lontoon county council) panneet välikirjaan ehdoksi tilauksia tehdessään, että kaikki työt ovat suoritettavat ainoastaan tavarantoimittajan omissa tehtaissa. Sen ohessa on esim. Lontoon äsken mainittu kaupungin hallitus päättänyt, että, *kun* välimiehiä käytetään (josta järjestelmästä se yleensä luopuu), tulee näiden maksaa työmiehille sen määrämät palkat. Sama hallitus ei omille työväelleen *koskaan maksa vähempää kuin* $\frac{1}{2}$ *shillingi* (1 sh. = $1\frac{1}{4}$ S.mk.) *tunnissa miehelle ja 18 sh. viikossa naiselle.*

Kuten muuallakin, suoritetaan muutamissa ammateissa Englannissa — etenkin kutoma-, vaate- ja vuorikaivos-teollisuudessa — palkat kappaletyön mukaan. Mutta vaikka kappaletyö kiihoittaa ahkeruuteen, eivät Englanninkaan työmiehet tätä suosi juuri siitä syystä, että tämä ahkeruus tavallisesti menee liian pitkälle ja peräti uuvuttaa häntä, ja etenkin sen takia, että koko järjestelmä vaikuttaa työpalkan laskemiseen ja keskimääräisen palkan pidättämiseen ainoastaan etevimmille työntekijöille — siis aina tuottaisi vaan työnantajalle hyötyä, elleivät työntekijät sen sijaan tuhlaisi raaka-aineita ja pilaisi koneita ja työkaluja sekä mahdollisuuden mukaan hutiloisi työssään. Sitä paitse tulee kappalepalkka epätaiseksi ja vääräksi, koska työntekijän todellinen ansio työkalun valmistamisesta suuresti riippuu raaka-aineitten laadusta ja työnantajien hankkimien koneitten etevyydestä.

Työväen omat ponnistukset ovat kuten jo mainittiin suurimassa määrässä vaikuttaneet, että palkat ovat kohonneet tahi eivät ainakaan laskeuneet ja tämä on etupäässä tapahtunut streikkien eli työlakkojen kautta. Eräs etevä, Englannin työväen oloja tarkasti tunteva ja puolueeton tutkija lausuu, „ettei kukaan, joka tutkii Englannin yhteiskunnallista historiaa, voi kieltää, että sen työväen nykyinen asema ainoastaan työlakkojen avulla on ollut saavutet-

tavissa". Ja tästä ollaankin ymmärtävissä piireissä jotenkin yksimielisiä. Kun ennen mainittu Elisabethin laki v. 1814 poistettiin, jolta työväki oli saanut hiukan suojaa rahamiehiä vastaan, eikä vielä ollut luvallista työvälle liittyä yhdistyksiin valvoakseen omia etujansa, tapahtui verisiäkin kahakoita, jotka chartismin (lue: tjar-tismin) aikoina taas uudistuivat. Mutta yleensä ovat englantilaisen työväestön työlakot pysyneet laillisuuden rajoissa. Vv. 1888—93 tapahtuneista 5,017 työlakoista, joihin otti osaa yli 2 milj. työmiestä, loppui 40,19 % täysin onnellisesti työvälle, 21,1 % osaksi onnellisesti (tietysti melkein yksinomaan sentähden, että lakkolaiset saivat kannatusta olemassa olevilta yhdistyksiltään). Mutta onnistumattomatkin työlakot, joita alussa oli enemmän (vv. 1888—93 vaan 27,2 %; 10,8 % määräämättömiä) — v. 1891 meni lähes 40 milj. Smk. työpalkoissa hukkaan silloin tapahtuneitten työlakojen kautta — ja niiden tuottamat kärsimykset ovat kuitenkin, kuten kaikki tienraivaavat ponnistukset, kantaneet hedelmiä. Ja päävoitto on selvästi se, että työnantajat ovat tulleet huomanneiksi, että työväenkin puolella on voimaa panna liikkeelle tarvittaessa; että nämä, jotka ennen ynseämielisyydessään eivät tahtoneet ryhtyä mihinkään keskusteluun työntekijänsä kanssa, nyt ovat oppineet kunnioittamaan niitä ja pelkäämään heillekin työlakoista runsaasti koituvaa vahinkoa, ja että työlakot, nekin, jotka eivät onnistu, lujemmin liittävät työmiehet yhteen ja herättävät heissä yhteisyyden tunnetta. Tästä taas on seurannut, että työlakkojen lukumäärä ja vielä enemmän villiys ovat suuresti vähentyneet ja sitä suuremmassa määrässä, mitä mahtavammat työväenyhdistykset ovat; sillä nämä käsittävät myös puolestansa, ymmärtävien ja kokeneitten miesten johtamina, että „parempi laiha sovinto kuin lihava riita“. Streikit ovat olleet välttämätön väliaste ymmärtämättömiä ja sokeasti itsekkäitä työnantajia kohtaan; mutta nykyään ovat asiat nähtävästi joutuneet rauhallisempaan tilaan. Varustettuina molemmien puolin ovat sekä työnantajat että työntekijät taipuvaiset myönnetyksiin, ennen kuin ryhtyvät keskinäiseen sotaan. Täten ovat nuo kuuluisat „sovintolautakunnat“ („boards of conciliation and arbitration“) syntyneet. Tehtaanomistaja Mundella — eräs „selfmade man“ — joka „printing devil“ eli kirjapainon juoksupojasta on kohonnut sängen vaikuttavalle virkamiespaikalle (president of the board of trade: ministeristön jäseneksi), pani ne ensin v. 1860 toimeen etupäässä sovinnollisen keskustelun („conciliation“) perustuksella ja asianajaja Kettle (lue: Kett'l) järjesti ne v. 1864 niin, että lopullinen ratkaisu puolueettoman välimiehen kautta („arbitration“) tuli pääasiaksi. Nyt toimivat ne yleensä seuraavasti. So-

vintolautakunnan eräs valiokunta käsittelee ja ratkaisee ne riitaisuudet, jotka syntyvät jo tehdyn sopimuksen erimielisestä tulkitsemisesta — aivan kuten ranskalaiset ja belgialaiset „conseils de prud'hommes“ (lue: konsei dö prydomm), jotka antoivatkin ensimmäisen aiheen engl. laitosten perustamiseen. Vastaisista työpalkoista ja muista tulevaisuutta koskevista asioista keskustellaan sovinnollisesti „täysi-istunnossa“ („full board“) ja ellei täällä sovintoa aikaansaada, lykätään asia „ratkaisevan tuomioistuimen“ („court of arbitration“) päätettäväksi, jossa joko on yksi työnantaja, yksi työntekijä ja yksi puolueeton tahi ainoastaan viime mainittu.

Mutta paljon kannatusta eivät nämä varsinaiset sovintolautakunnat ainakaan taitavamman työväen puolelta ole saavuttaneet. Syyt tähän ovat seuraavat. Ensiksi on vaikea löytää semmoinen puolueeton henkilö, joka samalla olisi perehtynyt kysymyksessä oleviin asioihin. Toiseksi ei kumpikaan riitapuoli mielellään anna tärkeimpiä asioitaan yhdelle ainoalle välimiehelle lopullisesti ratkaistaviksi, varsinkin jos tuo henkilö ei ole asiaan perehtynyt ja koska nuo kaksi muuta tuskin voivat, jos istuvatkin sovintolautakunnassa, olla aivan puolueettomia. On sanottu, että yhtä vähän engl. parlamentin kaksi huonetta tahtoisivat lykätä asian, josta ei voi sopia, yhden ainoan, vaikkapa kuinka etevän miehen *ratkaistavaksi*. Vielä vähemmin käypi siis tekeminen näitä sovintolautakuntia lain voimalla pakollisiksi ja työlakkoja laittomiksi. Sitä paitse väittävät työväen edustajat, etteivät äsken mainitulla menettelyllä työpalkat ikinään pääse sanottavasti *kohoamaan*, vaan ainoastaan *vaihtelevaan* suuremmassa eli pienemmässä määrässä. Sillä koko sovintolautakunnan ratkaisu perustuu vertailuun: „onko työnantaja nyt voittanut enemmän vai vähemmän kuin jonakin normaalivuotena“ se on, jonakin malliksi otettuna kuluneena vuotena. Parempaa menestystä näyttää sen takia olevan sillä menettelyllä, jota kutsutaan välitykseksi („mediation“). Joku eli jotkut vaikuttavimmat henkilöt tarjoutuivat vapaaehtoiseksi riitapuolille välittäjiksi ja koettavat sovittaa heitä sekä menettelyllään ja julkaisuillaan vaikuttaa „yleiseen mielipiteeseen“. Täten lopetettiin laivalakkamiesten suuri työlakko v. 1889 ja 300,000 vuorimiehen v. 1893.

Huolimatta siitä, etteivät vakinaiset sovintolautakunnat oikein menesty (taitamattomat työmiehet ovat niihin enemmän taipuvaisia, luottaen yleisön kannatukseen), on niille tavallansa koettu antaa vieläkin pysyvämpi muoto siten, että työpalkka on kaavamaisesti sovitettu valmistetun tavarankeskihinnan mukaan. Asianomaiset henkilöt laskevat työnantajien kirjojen nojalla useampien tavallisten

vuosien myyntihinnoista kysymyksessä olevan tavaran keskihinnan ja samalla tavoin vastaavan työpalkan ja mikäli hinta nyt laskee keskihinnan yli eli alle, kohoaa eli laskee työpalkkakin vissien prosenttien mukaan. Näin syntyvät n. s. „luikoavat palkkataulut“ („sliding scales“): työpalkka kasvaa ja laskee ikäänkuin itsestään ja yllä mainittu keskiarvon laskeminen uudistuu joka toinen eli kolmas kuukausi. Luikoavia palkkatauluja käytetään suhteellisesti paljon Englannin rauta- ja kivihiiliteollisuudessa. Tämmöisellä palkkajärjestelmällä on monta etua, etenkin vähentyvät erimielisyydet työnantajien ja työntekijöiden kesken ja edelliset voivat pelkäämättä liikkeen häiriötä työlakkojen kautta tehdä pysyvämpiä välipuheita; työntekijät taas saavat usein korkeampia palkkoja. Mutta haitat siitä eivät suinkaan ole vähäisiä. Työväestön palkat tulevat täten muuttelvaisiksi ja muuttelvilla vuosituloilla eläminen ei yleensä ja eritoten työkansalle ole terveellistä, varsinkin kun eivät suinkaan edes suurempi osa näistä sopimuksista takaa, ettei työpalkka laske paljonkin tavallisen palkan alle. Yleensä ei enää työväen piireissä ehdottomasti luoteta koko järjestelmään: väitetään, etteivät hintojen kohoamista kyllin nopeasti seuraa vastaava palkkojen ylenys. Ne sitoovat myös työntekijät liian liikeisesti työnantajien etuihin ja estävät heitä pontevasti esiintymästä palkankorottamiskysymyksissäkin. Työntekijät tahtovat sen takia ennen olla vapaampia ja olosuhteitten mukaan pakoittaa työnantajia toivottuihin palkan korotuksiin.

Samat haitalliset puolet vaivaavat erästä toista palkkajärjestelmää, joka on läheistä sukua äsken mainitulle: osallisuutta liikkeen voittoon („profit sharing“). Kuten suoranaisten palkintojen jakaminen työmiehille työnantajan puolelta, tuottaa tämänkin järjestelmä suhteellisesti paljoa enemmän hyötyä työnantajalle kuin työntekijälle. Sillä useampien työmiesten kiihoittaminen suurempaan ahkeruuteen antaa edelliselle lopullisesti suuremman voittoprosentin kuin ennen, vaikka nuo työmiesten voitto-osingot pois laske- taan. Se tuottaa työnantajalle sitä enemmän voittoa, kun hän, kuten kokemus osoittaa, yleensä on taipuvainen tämän järjestelmän vallitessa alentamaan tavalliset palkat; — työntekijä saapi siis enennetystä ahkeruudestaan *suhteellisesti* aivan pienen palkanlisäyksen. Ja yhä kiinteämmin liittyy työntekijä työnantajan itsekkäiseen katsantoon, jos voitto-osingoita ei makseta rahassa, vaan muutetaan liikkeen osakkeiksi tahi pannaan apukassaan, jonka edut esim. työlakon tehnyt kadottaa. Tätä järjestelmää käyttääkin Englannissa ainoastaan 101 liikemiestä noin 30,000 työmiehelle.

IV.

Nykyisissä teollisuuden aloissa voi yksityinen työntekijä ainoastaan näennäisesti tehdä vapaan työsopimuksen. Kun hän useimmiten ei tiedä, missä voisi saada parempaa palkkaa eikä varattomuudesta tavallisesti sinne pääsisikään, jos tietäisi eikä voi säästää tarjoustansa, on hän enimmäkseen pakotettu myymään työkykynsä käyttämisoikeuden paikkakunnan käypähintaan. Toisin sanoen kun paikkakunnallinen liike on vähäinen hänen alallaan ja siis myöskin työntarve, ei makseta suurta hintaa; kun liike taas vilkastuu, houkuttelee tämä asianlaita työmiehiä muilta aloilta tähän teollisuuden haaraan, työntarve ei sanottavasti nouse ja hinta pysyy alhaisena.

Etenkin näitten palkkaa ja työttömyyttä koskevien epäkohtien parantamiseksi ovat Englannin kuuluisat ammattiyhdistykset („trade unions“; lue: *traded unions*) syntyneet. Ne ovat alkuaan muodostetut keskiajan kisälliyhdistysten mukaan, jotka aikansa olivat kielletyt, osaksi epäilemättä niistä lähteneetkin. Mitään pysyviä ammattiyhdistyksiä ei löytynyt ennenkuin 1700-luvulla syystä, että ero työnantajan ja työntekijän välillä siihen asti ei ollut ylipääsemätön. Mutta kuten jo on esitetty, muuttuivat olot varsinkin koneitten kautta ja toinen ammattiyhdistys toisensa perästä ilmestyi. Varsinkin Yorkshiren ja Lancashiren kreivikunnissa Pohjoisenglannissa rupesivat ne jo kukoistamaan. Silloin alkoi hallitus kieltää niitä, yhtä kerrassaan, kunnes v. 1799 ja 1800 täydellinen kieltö annettiin kaikkia yhdistyksiä vastaan, jotka tarkoittivat palkan parantamista; työntekijöiden rikokset tässä suhteessa olivat rangaistavat kuritushuoneella, työnantajien vaan sakoilla. Ja vaikka työnantajat sekä hiljaisilla sopimuksilla että ilmeisesti rikkoivat näitä lakia, ei niitä kertaakaan rangaistu; sitä vastaan vainottiin työntekijöitä lain koko ankaruudella. Ranskan vallankumouksen liikkeet olivat suuresti säikäyttäneet vallanpitäjiä ja työnantajat käyttivät tätä seikkaa hyväksensä. Ja kaiken lisäksi oli nyt tuo löyhä Manchesterioppi päässyt täydelleen vallalle. Kun esim. käsikutojat, jotka eivät ansainneet enempää kuin $\frac{1}{3}$ siitä, mitä 10 vuotta sitte olivat saaneet, pyysivät parlamentilta (kansan eduskunnalta) minimi eli vähemmän palkan määräämistä, vastattiin, että se oli periaatteellisesti mahdotonta, käytännöllisesti yhtä mahdotonta ja, jos kohta olisikin ollut mahdollista, seurauksiltaan sangen arveluttava asia. Juhlallisesti oli vähää ennen julistettu, että „jokaisen ihmisen oikeus käyttää sitä pääomaa, jonka hän perii tahi on itsellensä hankkinut, oman mielensä mukaan, niin kauan kuin hän ei haittaa toisen omistus-

oikeutta, on yksi niistä etuoikeuksista, joita tämän maan vapaa ja onnellinen perussääntö on kauan tottunut käsittämään jokaisen englantilaisen synnynnäisenä oikeutena! Ja valtion etupäässä seisoi Robert Peel (lue: Piil), jolla oli paljon tehtaita ja omia etuja valvottavina! Lopullisesti lakkautettiin vielä, kuten ylempänä jo mainittiin, Elisabethin laki vuonna 1814, joka oli ollut työmiesten viimeinen turva.

Mutta nyt oli jo liikaa — sillä v. 1816 olivat yleensä työ-palkatkin laskeneet melkoisesti. Ankaria ponnistuksia tehtiin työväen piireissä tilan parantamiseksi, varsinkin ammattiyhdistyksiä koskevan kiellon poistamiseksi; apua saatiin muiltakin kansalaisilta, etenkin Francis Place'ltä (lue: Plees) ja v. 1824 peruutettiinkin yllä mainittu kielto. Useampia ammattiyhdistyksiä oli kaikesta vainosta huolimatta jäänyt eloon, varsinkin käsityöteollisuuden alalla, ja nyt nousi uusia kuin sieniä maasta. Tämä säikäytti työnantajia ja heidän ponnistuksista saatiin v. 1825 uusi laki, jonka alkuperäinen sisällys tarkoitti kaikkien ammattiyhdistysten tappamista. Mutta kun työväestö uhkasi kapinallakin, sai laki lievemmän muodon, kuitenkin jossain määrin rajoittaen ammattiyhdistysten toimivaltaa.

Tämä seikka ja vielä enemmän liikemaailman lamaustila vv. 1825—29 vaikuttivat ammattiyhdistystenkin elämään. Mutta 1830-luvulla syntyi taas lukuisasti uusia yhdistyksiä. Useammat liittyivät yhteen suuremmiksi koko maata käsittäviksi kokonaisuuksiksi (etenkin „the general trades union“ ja „grand national consolidated trades union, Owenin johtama 1/2 milj. jäsenen yhd.). Nyt pelästyi hallitus taas kovasti ja ryhtyi suorastaan laittomiinkin keinoihin; työnantajat ahdistivat kovasti ja vaativat muun muassa todistuksen, ettei työtä hakeva työmies kuulunut mihinkään ammattiyhdistykseen („document“). Ei mikään auttanut. Työväen liike yhtyi vv. 1837—42 mahtavaan chartismiliikkeeseen, joka pääasiallisesti syntyi petty-myksestä 1832 v. suuren äänestysuudistuksen suhteen ja pääasiallisesti tarkoitti valtiollisen vaikutusvoiman ulottamista yhä laajempiin piireihin. Työväki ymmärsi aivan hyvin, että tämän laajennuksen kautta heidän varsinaiset toivomuksetkin ainakin vähitellen toteutuisivat.

V. 1843 heräsi taas alkuperäinen työväenliike (trade-unionismi) uudelleen. Uusia yhdistyksiä syntyi entisten lisäksi. V. 1845 perustettiin suuri yhteinen yhdistys („the national association of united trades for the protection of labour“), mutta kun se ei kyllin pontevasti asettunut työntekijäin puolelle, kadotti se v. 1851 merkityksensä. Sen sijaan syntyi viime mainittuna vuonna konerakentajien voimakas yhdistys, jonka säännöt ja järjestelmä pääasiallisesti ovat

olleet esikuvana useimmille uudemille ammattiyhdistyksille Englannissa. Mahtavimpien ammattiyhdistysten johtajat muodostivat Lontoossa yhteisen keskushallituksen, joka v:sta 1867 johti työväenliikettä ja käänsi työväestön huomion valtiollisiin asioihin. Heidän apunaan olivat vv. 1858—67 teollisuuden pääpaikoissa perustetut paikalliset keskuskomiteat („trades councils“) eri paikkakunnan ammattiyhdistysten kesken.

Silmiin pistävä on sivistysharrastuksen kohoaminen työväenluokassa tähän aikaan. Tämä oivalsi jo, että sivistys on mahtava, ehkä mahtavin voima, mikä löytyy. Erityisiä työväen sanomia syntyi viljalti. Eräässä tällaisessa lehdessä sanotaan: „ellette tahdo seistä missä olette ja kärsiä enemmän vainoa, niin sanomme teille: hankkikaa tietoja ja tietojen hankkimisella hankitte valtaa. Antakaa meidän totisesti neuvoa teitä kasvattamaan itseänne; hankkikaa tietoja viinan asemesta — se on tyydyttäväisempää ja pysyväisempää“. — Toinen merkillinen seikka on, että ammattiyhdistykset enemmän rupesivat turvautumaan rauhallisiin välikappaleisiin eikä vaan streikkeihin. Palkattiin varsinaisia virkamiehiä ja asianaajia, joiden tuli lain avulla vastustaa kaikkea työnantajien vainoa, „joka ei ollut muuta kuin siivempi ja pelkurimaisempi varastamisen muoto“.

Mutta kaikesta huolimatta eivät työnantajat leppyneet. Kun tuo „document“ järjestelmä ei auttanut, rupesivat he käyttämään toista: he sulkiivat yhteisestä suostumuksesta kaikki työpajat jossain ammatissa, täten pakottaaksensa työmiehiä peräytymään („lock-out“, streikin vastakohta). Ja he väittivät kivenkovaan, että työmiesten ponnistukset asemansa parantamiseksi olivat vaan „anteeksi antamaton tunkeutuminen heidän oikeuksiinsa työnantajina“ ja että teollisuuden järjestäminen „yksinomaan kuului työnantajalle; siinä ei muilla, vielä vähemmin työntekijällä ollut mitään tekemistä“. — Silloin sattui eräs tapaus, joka tuli työnantajille erittäin sopivaan aikaan. Sheffieldin kaupungissa tapahtui v. 1866 ruutiräjähdyksen erään työmiehen asunnossa. Oli tahdottu täten säikäyttää työmiestä, joka kahdesti oli jättänyt ammattiyhdistyksensä ja mennyt työhön erään työnantajan luo, jonka työmiehet streikkasivat. Työväen vastustajat väittivät, että tämä rankaisemistapa oli yleinen ammattiyhdistysten kesken. Sen johdosta asetettiin kuninkaallinen valio-kunta tutkimaan ammattiyhdistysten harrastuksia, siinä ilmeisessä aikeessa, että voitaisiin antaa niille — musertava isku. Mutta hyökkäys meni sittenkin myttyyn. Pitkien mutkien ja neuvottelujen perästä määrättiin v. 1871 laki, joka omaisuuden suhteen antoi ammattiyhdistyksille laillisen henkilön oikeuksia ja yleensä laistutti ammattiyhdistysten toimet, elleivät sotineet yleistä lakia vas-

taan. Vaan kun lakiin tuli lisäys, ettei saatu käyttää mitään väkivaltaa, uhkausta tahi *rasittavaa käytöstä* („molestation“) työntekijän tahi työnantajan pakottamiseksi ja tätä määräystä tuomioistuinten tulkitukset hyvin ahtaasti, voi melkein sanoa, että „streikki myönnettiin lailliseksi, mutta kaikki sen välikappaleet laittomiksi“. Työnantajia ja työnantajien yhdistyksiä, jotka „mustilla listoilla“ ja „merkeillä“ boikottasivat työmiehiä, ei kuitenkaan yhtään lain nojalla ahdistettu.

V. 1867 sai kaksi milj. ihmistä, etenkin kaupunkien työväkeä, äänestysvoimaa. V. 1869 asettivat työmiehet *oman* ehdokkaansa kansaneduskuntaan ja tästä menettelystä lausui suuri J. Stuart Mill, että „työmiesten menettely tarkoittaa saada omia ehdokkaita ja ellei se onnistu, sallia vanhoillisten tulla valituksi parlamenttiin, kunnes vapaamielisten enemmistö on todella uhattu, jolloin nämät tietysti ymmärtävät tehdä sovinnon ja päästää muutamia työmiehiä parlamenttiin“. Kun v. 1872 Lontoon kaasutyömiehet valmistivat työlakkoa ja sen tähden tuomittiin 1871 v. lain nojalla vuoden vankeuteen, päätti työväestö boikotata muita kansalaisia ja äänestää parlamenttiin ainoastaan niitä, jotka sitä kannattivat. Rahoja kerättiin vaalikiihoitusta varten ja kansaneduskuntaan valittiin — 2 varsinaista työväen edustajaa: aivan eriskummallinen tapaus siihen aikaan (nykyään on niitä 15). Vanhoillisten hallitus, joka oli saanut apua työväeltä vaaleissa, poisti v. 1875 tuon loukkaavan kohdan 1871 vuoden laissa: työmiesten joukon menettely ei enää ollut rangaistuksen alainen, ellei yksityisen henkilön menettely samanlaisessa asiassa yleisen lain mukaan ollut rangaistava.

Jo v. 1868 yhtyivät kaikkien ammattiyhdistysten edustajat yhteiseen ammattikongressiin. V. 1871 oli kongressi Lontoossa ja siitä asti vuosittain eri paikoissa; samana vuonna asetettiin 10-miehinen parlamentaarinen valiokunta ynnä sihteeri, jotka kongressien väliajoilla hoitavat työmailman juoksevia asioita. Vv. 1871—75 saavutetut voitot kohottivat suuresti ammattiyhdistysten mieltä ja jäsenluku kasvoi kaksinkertaiseksi; jo 1874 vuoden kongressissa oli 1,191,922 jäsentä edustettuna. Työväen johtajia, joita ennen oli soimattu, kohdeltiin nyt aivan toisella tavalla hallitsevissakin piireissä.

Mutta sitte seuraavat suuret työlakot ja huonot ajat laimsivat suuresti työväen liikkeen, joka vasta vv. 1880—85 vähitellen kohosi. Ja samalla tapahtui merkillinen muutos koko Englannin työväenliikkeessä: — yhä enemmän rupesi se kääntymään sosialismin käsityskantaan, ainakin monissa kysymyksissä. Työväen sivistys-

harrastukset olivat vieneet heidät tuttavuuteen K. Marxin ja H. George'n (lue: djoordsch) teosten kanssa ja aina uudistuva työn puute, joka heistä näytti mahdottomalta nykyisessä yhteiskuntajärjestelmässä poistaa, vaikutti mahtavasti heidän käsityskantaansa. Uuden suunnan miehet vaativat etenkin, että valtion ja kuntien tuli tehdä ja uhrata paljoa enemmän työväen hyväksi. Tämä uusi suunta („New Unionism“) sai paljon kannatusta varsinkin niiden oppimattomien työmiesten kesken, jotka suuren telakkastreikin perästä v. 1889 muodostivat uusia ammattiyhdistyksiä. Työnantajat ja työnjohtajat Lontoon itäosassa tahtoivat aina pitää suurta joukkoa työttömiä telakkamiehiä varalla ja tavallisesti odottivatkin noin 5000—6000 miestä joka päivä *turhaan* työtä. Vihdoin syntyi tästä mahtava streikki, joka yleisön myötätuntoisuuden kautta päättyi telakkamiesten täydellisellä voitolla. Nyt on asia järjestetty niin, että on sekä vakinaisia työmiehiä että semmoisia, joilla aina on etuoikeus saada työtä, jos sitä on annettavissa: täten ei työpalkkaa poljeta mitättömäksi. Telakkamiesten suuri työlakko kohotti suuresti työväenliikkeen oppimattomien työmiesten kesken, jotka tähän asti olivat olleet alennustilassa: kaasulaitoksen työmiehet esim. perustivat oman yhdistyksensä.

Huomioon on otettava, että uusi unionismi eli ammattiyhdistysliike nimenomaan tahtoo pysyä laillisuuden tiellä ja lakien säätämällä saada aikaan parannuksia, vaikka kohta perinpohjaisiakin, työväen hyväksi. Englannin *työväenliike, joka ilmestyy etupäässä ammattiyhdistyksissä, sekä uusissa että vanhoissa*, on nähtävästi suuresti kasvamassa ja vaurastumassa. Nykyään käsittävät ammattiyhdistykset koko yhdistetyssä kuningaskunnassa yli 1½ milj. jäsentä, se on 4 % koko väestöstä (v. 1894 38,779,031) eli 20 % täysi-ikäisten teollisuudessa työskentelevien työmiesten luvusta (joka v. 1891 oli 6,642,381) eri tavalla yli maan hajoitettuina, suuremmaksi osaksi Englannin pohjoisseuduissa. Useimmat ammattiyhdistykset ovat yhtyneet suurempiin liittoihin. Mahtavimmat ovat kaivosmiesten liitto (per. 1888), jossa on 20 eri yhd. ja lähes ⅔ koko 347,000:een nousevasta, yhdistyksiin liittyneiden kaivosmiesten luvusta, ja kutomateollisuuden työntekijäin liitto (per. 1886, 125,000 jäs.). Suurimpia yksityisiä ammattiyhdistyksiä on konerakentajien (per. 1851; 73,500 jäs.) ja oppimattomista työmiehistä kokoonpan- tujen joukossa kaasutyömiesten yhdistys (per. 1889; 36,000 jäs.) ja telakkatyömiesten (per. 1889; 57,000—14,000 jäs.). — Sitä vastoin ei vielä ole yhtään eli hyvin vähän ammattiyhdistyksiä hikoilemisen järjestelmän, rautatien ja maanviljelykseen kuuluvain työntekijäin kesken (viimeainitut vaan 40,000 noin 2½ miljoonasta). Myöskin

2,383,521 v. 1891 teollisuuden eri aloilla työskentelevistä naisista on ainoastaan 90,000 joko liittyneet miesten yhdistyksiin tahi (8,700) perustaneet omia ammattiyhdistyksiä. Naisten yhtymisliike alkoi vasta v. 1874, jolloin mrs Paterson'in harrastuksesta syntyi tähän suuntaan ahkerasti toimiva liitto: „women protective and provident league“.

Vastapainoksi ammattiyhdistyksille perustettiin 1894 v. alussa eräs vapauden nimellä purjehtiva yhdistys „Free labour association“ (= vapaan työn yhdistys), jota työnantajat mieliihyvällä kannattavat. Jo se seikka, että eräässä sen julistuksessa samana vuonna esitetyn, työnantajien vastuunalaisuutta tapaturmissa koskevan lakiehdotuksen hylkääminen ilolla tervehditään — vaikka hallituskin sitä on surkutellut — näyttää selvästi, minkä hengen lapsia tämä „vapaa“ yhdistys on.

Ammattiyhdistykset tahtovat tietysti saada niin paljon ammattilaisia kuin suinkin itseensä yhtymään — joka paremmin onnistuu oppineitten ammattilaisten kesken — että voisivat päättäväisesti ja ratkaisevasti sopia työnantajien kanssa. Ja koska ammattiyhdistyksiin kuuluvain ponnistukset ja uhraukset kokemuksen nojalla tulevat *kaikkien* ammattilaisten hyväksi, kieltäytyvät edelliset usein tekemästä työtä ammattiyhdistykseen kuulumattomien kanssa. Tavallisimmat vaatimukset ovat: työpalkan kohottaminen ja sen vähimmän määrän säätäminen, ynnä työajan lyhentäminen ja ylityön poistaminen lain kautta (koska muuten, kun kerran hitaammat ja huonoimmat työmiehet ylityöhön suostuvat, parempienkin kilpailun takia täytyy tähän mukaantua), hikoilemisjärjestelmän hylkääminen ja tehtävän työn tasan jakaminen eri vuosille ja vuodenaajoille, ettei kunnan kansalaisia olisi työttöminä. Valtion ja kuntien tulee näyttää hyvä esimerkki yllämainituissa kohdissa ja yleisiä töitäkin säästettävä, kunnes huonot ajat ahdistavat, sekä toimeenpantava, vaikka ei niitä silloin juuri *välttämättömästi* tarvittaisikaan. Urakkajärjestelmä ja välimiesten käytäntö on hylättävä tahi näille pantava ehtoja työmiesten turvaksi ja hyväksi. — Oppineitten ammattilaisten yhdistykset vaativat, että joku suhde on työpajassa ylläpidettävä oppilasten ja täysioppineitten välillä ja joku oppiaika säädettävä, koska silloin, kuten esim. vuorikaivosten esimerkki viimeainituissa suhteissa osoittaa, työnantajat eivät hetimitä tahansa saa uusia voimia vaatimuksia tekevien ja streikkavien työntekijäin sijaan.

Sisällisesti ovat ammattiyhdistykset ylipäänsä järjestetyt seuraavalla tavalla. Eri paikkakunnilla on joka yhdistyksellä haaraosastoja määrättyllä jäsenluvulla. Pääpaikan haaraosastot valitsevat

vissiksi ajaksi keskushallituksen; palkattu „kenraalis sihteeri“ valitaan 10 vuodeksi äänestyksellä kaikissa yhdistyksissä. Jäsenet maksavat sisäänkirjoitusmaksuna 15—50 shillinkiä (1 sh. = 1 m. 25 p.) ja viikottain jäsenmaksuna 1 sh. Lisämaksuja voi vaatia erityisissä työttömyyden tapauksissa. Työlakkoihin menevät varat määrää keskushallitus; muita varoja hoitaa joku haaraosaston hallitus annettujen sääntöjen mukaan. Oppineisiin ammatteihin otetaan jäseniksi ainoastaan kunnollisia ja taitavia työntekijöitä, jotka voivat ansaita vissin päiväpalkan; oppiajan täyttämistä vaaditaan myös, jos semmoista on ammatissa; taipumus rajoittamaan jäsenten lukua on myös olemassa, varsinkin oppimattomissa ammateissa. — Ellei ammattiyhdistyksen jäsen saa sen kohtuulliseksi katsomaa palkkaa, voi hän jättää paikkansa ja nauttia yhdistyksensä kannatusta, kuten yleensä, jos on ilman työtä, ehdolla, että ottaa vastaan sopivan, änelle osoitetun työpaikan. Haaraosaston sihteeri pitää luetteloa työttömistä ja avonaisista paikoista, joista työtön saapi tiedon ja joista sihteeri joka kuukaus ilmoittaa, tehden selkoa kummankin laadusta sekä ammatin yleisestä tilasta. Tämän johdosta lähettää yleinen kirjuri työttömät asianomaisiin paikkoihin yhdistyksen kustannuksella.

Jos haaraosasto on sitä mieltä, että joku työpalkan korotus on työnantajan myönnettävä eli palkan vähennys vastustettava, ilmoittaa se tästä keskushallitukselle, joka ehdotuksen hyväksyy tahi hylkää. Kun edellisessä tapauksessa työmiehet esittävät vaatimuksensa työnantajalle ja tämä ei tuumaan suostu, voivat he tehdä työlakon ja saavat silloin yhdistykseltä kannatusta. Tämä on monasti koonnut suuria varoja (useimpien yhdistysten pääoma teki yhteensä v. 1893:n alussa noin 50 milj. ja edellisen vuoden tulot lähes 45 milj. S.mk.) ja saattaa ylläpitää työlakkoa niin kauan, että se työnantajallekin tuottaa melkoista tappiota; työnantajat eivät sen takia hevin nykyään vastusta työmiesten edes jossain määrin oikeutettuja vaatimuksia.

Mutta sitä paitse käyttävät useammat etenkin vanhan suunnan ammattiyhdistykset runsaita apurahoja hyväntekeviin tarkoituksiin jäsenille: hautajaisiin ja jälkeenjääneille, sairauden, tapaturman ja rahnauden ynnä vastentahtoisen työttömyyden sattuessa. Ammattiyhdistysten (ei kuitenkaan aivan kaikkien) menot tekivät v. 1892 yhteensä noin 44 milj. S.mk., joista vähän yli 1/4 käytettiin työlakkoihin. Vv. 1860—1893 antoi salvumiesten ja puuseppien yhteinen yhdistys yllämainittuun tarkoitukseen lähes 25 milj., mutta työlakkoihin vaan noin 3 milj. S.mk. Myös pannaan varoja edustukseen parlamentissa, oikeudenkäyntiin ammattiasioissa, joskus

tuottamusyhtiöihin. Aina eivät kassat ole täydelleen luotettavalla pohjalla — epärehellistä menettelyä virkailijain puolelta on harvoin tavattavissa.

V.

Voi sanoa, että melkein yhtä suuressa määrässä kuin Englannin mainiot ammattiyhdistykset ovat siellä nuo työväen kesken hyvästi varttuneet ja versoneet nauttimus- ja tuottamusyhdistykset vaikuttaneet työväen tilan parantumiseen. Sillä nämä ovat laskeneet vankan pohjan työväestön aineelliselle vaurastumiselle joko siten, että ne hankkivat sille elanto- ja muut tarpeet tavallista huokeam-malla tahi niin, että työmiehet, itse pitäen yritystä eli liikettä hal-lussaan, jossa työskentelevät, täten voivat saavuttaa itsellensä pa-remmat edut sen harjoittamisesta. Lyhyesti sanoen tarkoittavat edelliset poistaa sen voiton, minkä kauppiat ja jälkimäiset taas sen, minkä työnantajat välittäjinä eli välimiehinä saavat ja pyrki-vät kääntämään tämän voiton kokonaan eli ainakin osaksi työväen hyödyksi.

Nauttimus- ja tuottamusyhdistykset ovat niin sanoakseni eng-lantilaista keksintöä. Ensimmäiset yritykset tähän suuntaan tehtiin jo viime vuosisadan loppupuolella. Myllärien ja leipurien kiskomiset saattoivat työmiehiä muutamissa Englannin merikaupungeissa perus-tamaan viikottain suoritetuilla maksuilla yhteismylyjä ja leipoma-laitoksia, joissa heille helpommalla valmistettiin leipää. Nämä olivat samalla sekä nauttimus- että tuottamusyhdistyksiä, koska valmistajat itse nauttivat minkä olivat valmistaneet. Mitään yleisempää merki-tystä ne eivät saavuttaneet.

Paljoa merkillisemmät olivat ne nauttimusyhdistykset, jotka syntyivät vv. 1826—34 Robert Owen'in vaikutuksesta. Owen tahtoi että välimiehen voitto hinnasta poistettaisiin ja todellinen hinta syntyisi siten, että lasketaan yhteen mitä työkalujen kuluttaminen ja raaka-aineet maksavat ynnä kunnolliseen elämään tarpeellinen työpalkka. Oman voiton pyyntö ei ole pääasia, mutta koko ihmis-kunnan onni. Sitä paitse olisivat kaikki ihmiset jaettavat pienem-piin yhteisryhmiin, jotka työskentelisivät yhteistä etua varten. Johto-päätökset näistä opinkappaleista herättivät uudesta ja varsinais-esti nauttimusyhdistykset eloon. Useammissa paikoissa liittyivät työmiehet yhteen, maksoivat kukin pienen maksun pääoman muo-dostamiseksi ja aloittivat kauppaliikkeen etenkin ravintoaineitten

alalla; voitto oli muodostettava yhteiseksi omaisuudeksi tahi jaet-tava osakkaiden kesken heidän liikkeeseen pannun pääoman mukaan. Nauttimusyhdistykset kasvoivat nopeasti: 1830 oli niitä jo 170 ja v. 1832 400—500. Mutta jo v. 1834 olivat melkein kaikki hä-vinneet. Nähtävästi ei yleisö vielä ollut niistä täysin selvillä. Kuten meilläkin, jolloin samanlaisia laitoksia on tarjona, ostivat työmiesten vaimot ymmärtämättömyydessään usein ennen tavallisilta kauppiailta, jos näillä vaan oli vähääkin paremmin lajiteltu varasto ja antoivat velaksi, kuin nauttimusyhdistyksen myymälöissä kätei-sellä rahalla. Ja kun ei laki tunnustanut näitä yhdistyksiä lain suojaa nauttiviksi, (tämä tapahtui vasta v. 1852,) voivat virkailijat tietysti rankaisematta harjoittaa petosta, joka välistä tapahtuikin. Sitä paitse oli varsinainen keino nauttimusyhdistysten kohottamiseksi tuskin vielä nimeksikään käytetty.

V. 1834—44, jolloin chartismi eli valtiollinen kansanvaltai-suuden liike piti varsinkin työväen mielet Englannissa täydelleen vallassaan ja etupäässä vaati laajempaa äänestys-oikeutta (koska tuo suuri 1832 vuoden parlamenttireformi ei sitä kyllin laajentanut), ei nauttimusyhdistykset näyttäneet juuri mitään elon merkkiä. Mutta eräänä pimeänä joulukuun iltana v. 1844 avattiin Rochdale (ue: Rotschdeel) kaupungin syrjäosassa erään vähäisen rakennuksen alaker-rassa vähäpätöinen myymälä, josta nyt on kasvanut liike semmoinen, että se vuosittain antaa yli 100 miljoonan S.mk. puhdasta voittoa. Eräs onnistumaton työlakko saattoi *28 köyhää kutojaa* kokoele-maan yhteiseen kassaan 20 penniä joka viikko ja kun summa oli noussut 700 S.m:kaan, aloitettiin liike, jolle ensin sekä kauppiat että yleisö ja katupojat nauroivat. Myymälä oli alussa vaan avoinna lauantai- ja maanantai-iltoina ja kaupaksi pidettiin vaan pieniä määriä sokuria, jauhoja ja voita y. m. s. yhdistyksen jäsenille. Mutta kohta laajennettiin kauppa ja ostamisen oikeus annettiin muillekin kuin vaan jäsenille — periaate, joka yleensä on päässyt vallalle Englan-nissa (siis aivan toisin kuin Saksassa).

Yhdistys, joka koetti ostaa tarpeensa niin halvalla kuin mah-dollista ja jonka silmämääränä oli pitää myymälöissään ainoastaan kelpollista tavaraa, möi vaan käypähintoihin, ei vähemmällä. *Mutta kaiken näin syntyvän voiton*, joka muuten tykkänään menee kaup-piaalle, *jakoi se ostajille heidän ostoksien suuruuden mukaan* joka neljännesvuoden kuluttua. Jokainen ostaja sai tehtyään ostok-sensa suoritetusta ostosummasta kuitenkin ja näitten mukaan makset-tiin sitte voitto-osinko (tavallisesti tehden 5—15 %). Tämä peri-aate, joka jo ennen oli keksitty, mutta vähän käytetty, saattoi koko yrityksen suurimpaan kukoistukseen. Työmies osti nyt todellisuus-

nessa tavaransa paljoa helpommalla kuin muualla ja nuo neljännesvuoden voitto-osuudet olivat suuremmissa summissa usein sangen tervetulleet. Mutta ei tässä kyllin. Kun yhdistys möi ainoastaan käteistä rahaa vastaan, totutti se työkansaa pois tuosta kevytmieleisestä velaksi ottamisesta ja edisti säästäväisyyttä. Ainakin yhtä tärkeä työväen edistymiselle oli se, että säännöissä oli määrätty $2\frac{1}{2}$ % voitosta otettavaksi jäsenten henkistä edistyttämistä varten, ennen kuin voitto-osingot jaettaisiin ostajille. Seuraus tästä on se, että Rochdalen yhdistyksellä nykyään on 18 lukusalia ja noin 20,000 nidosta käsittävä kirjasto. Ja hyvin terveellinen henkinen puoli on sekin seikka, että kun työmiehet itse enimmäkseen hoitavat yhdistyksen asioita, he yhä enemmän tottuvat yleisten asiain hoitoon. Ja tässä suhteessa onkin Englannin työmies suhteellisesti korkealla kannalla, varsinkin koska ammattiyhdistykset tähän vaikuttavat ainakin yhtä paljon kuin nauttimusyhdistykset.

Paitse jo mainittuja aineellisia ja henkisiä etuja Rochdalen yrityksestä on vielä huomattava, että nainenkin tunnustettiin täysi-arvoiseksi miehen rinnalla, koska edellinen pääsi täydelliseksi jäseneksi yhdistykseen ja voi palvella sitä edustajana, virkailijana y. m. aivan kuin mies; naisen säästöjä ei tunnustettu miehen omistusoikeuden alaisiksi.

Rochdalen liike laajeni vuosi vuodelta ja v. 1887 oli sen jäsenluku 11,152, sen pääoma 8,200,000 ja voitto 1,151,175 S.mk. Rochdalen mallin mukaan syntyi aina vuodesta 1847 alkaen useampia nauttimusyhdistyksiä ja v. 1892 oli jo yhdistetyssä kuningaskunnassa 1,419, käsittäen 1,126,744 jäsentä, 808 $\frac{1}{2}$ milj. S.mk. vuotuisen tavaravaihdon, 338 $\frac{1}{2}$ milj. pääoman ja 107 milj. puhtaan voiton. Tämä on tietysti kerrassaan suunnaton menestys, joka todistaa, että on oikeaan osattu. Eikä edes Lasallen pelko, että nauttimusyhdistysten aikaansaama helpoitus elantotarpeitten hinnoissa vaikuttaisi työpalkkojen alentamisen, ole missään sanottavassa määrässä toteutunut, jos kohta joskus työnantajien lausuntoja tähän suuntaan on kuulunut.

Rochdalen liikkeen alkuperäisessä ohjelmassa oli myös tuotannon järjestäminen nauttimusyhdistyksen yhteyteen. Ja tämä toteutui kohta kyllä sekä tässä että muissa nauttimusyhdistyksissä — näiden yhteinen lukumäärä oli v. 1887 84. Varsinkin jauhojen valmistaminen on hyvin tavallinen (Rochdalen liikkeelle perustettiin jauhomylly jo v. 1850), niin että 20 % nauttimusyhdistysten jauhotarpeesta valmistetaan omilla tuotanto-osastoissa. On ankarasti riideltä siitä, olisiko annettava näissä tuottamusliikkeissä työskenteleville työmiehille joku osallisuus voitosta sen yli, mitä nämä työmiehet

saavat tavarankuluttajina s. o. nauttimusyhdistyksen jäseninä. Arvattavasti ratkaistaan asia siten lopullisesti, että he semmoista saavat eikä se liene *tässä* tapauksessa ainakaan vaarallista, kunhan vaan taataan, että heidän palkkansa ei milloinkaan laske asianomaisen ammattiyhdistyksen määräämää normaalipalkkaa vähemmäksi. Selvä on, että se on suuri etu nauttimusyhdistyksille, jos voivat itse valmistaa tarpeensa eli ne tavarat, joita ne myyvät yleisölle: siten ei ainoastaan kauppiasvälittäjä ole poistettu, vaan myöskin rahamiesvälittäjä, yksityinen työnantaja, joka panee voiton valmistuksesta taskuunsa ja jolta siihen asti nauttimusyhdistys on ostanut tarpeensa. Sillä nyt tulee hänenkin voittonsa yhdistyksen hyväksi.

Mutta vielä suurempia etuja kasvoi nauttimusyhdistyksille siitä, että ne ulottuivat yhtymisaatteen sitäkin edemmäksi ja perustivat yhteisen tukkukaupan, englantilaisen v. 1863 ja skottilaisen v. 1868. Se hyöty, mikä aina tulee suuremmissa määrässä ostavan osaksi — hän kun täten saapi halvemmalla — jääpi näille tukkukauppayhdistyksillekin ja täten syntyvä voitto (engl. tukkukauppayhdistys v. 1891 3,596,375 ja v. 1894 3,361,400 S.mk.) jaetaan eri yhdistyksen kesken Rochdalen periaatteen s. o. tehtyjen ostoksien määrän mukaan. Englantilaisen liikkeen yhteyteen perustettiin pankkilaitos, jonka vuotuinen kassaliike tekee 600 milj. S.mk. ja jonka voitto jaetaan rahaliikettä kuten koko laitosta yksinomaan käyttävien jäsenten s. o. nauttimusyhdistysten kesken Rochdalen yleisen periaatteen mukaisesti. Nämä tukkukauppayhdistykset ovat myöskin perustaneet suuremmoisia tuotanto-osastoja: Skotlannin suurin jalkinehdas on toisen yhdistyksen hallussa; englantilaisen yhdistyksen työmiesvoima on noin 2,000 ja vuotuisen tuotannon arvo 7 $\frac{1}{2}$ milj. S.mk. Voitto näistäkin jaetaan yllämainitulla tavalla: ainoastaan skottilainen tukkukauppayhdistys antaa osan tuotteittensa voitosta omille työmiehilleen.

Näyttää siltä kuin nauttimusyhdistyksiä vaivaisi kaksi suurempaa haittaa: että oikeastaan tavarankuluttajat kantaisivat voittoa sen valmistajan kustannuksella ja että toiset työmiehet esiintyivät toisten työmiesten työnantajina. Ei voi kieltää, että tässä on olemassa jonkunlaisia epäkohtia. Mutta huomioon on kuitenkin otettava, että tämä pääasiallisesti koskee nykyä ja että, kun nauttimusyhdistykset ovat saaneet koko yhteiskunnan tahi ainakin suurimman osan siitä haltuunsa, ei niitä enään ole: koko yhteiskunta on sekä nauttijana että työntekijänä. Kuitenkin ovat yllämainitut näkökohdat ynnä niiden kanssa liikeisessä yhteydessä oleva, että tavarankuluttajan tulee saada koko voitto valmistetusta työstä — ei yksityinen rahamies eikä kuluttajakaan — antaneet

aihetta useampien hartaitten työväen ystävien, etenkin Englannin n. s. kristillisten sosialistien ponnistuksille saada aikaan itsenäisiä, nauttimusyhdistyksistä riippumattomia tuottamusyhdistyksiä, joissa sekä työ että johto ynnä voitto ovat itse työmiesten käsissä. Ne ovat oikeastaan kotosin Ranskasta, jossa tunnettu Buchez (lue: By-sché) v:sta 1831 niitä innokkaasti puuhasi varsinkin käsityöläis-ammateissa; 1850-luvulla ottivat kristilliset sosialistit niitä Englannissa totenttaaksensa ja nykyään on niitä noin 20 jalellä useammista sadoista — muut ovat hävinneet. Saksassakin on niitä muutamia vielä olemassa hyvässäkin kunnossa ja mainio Saksan kansanpankkien, nauttimus- ja tuottamusyhdistysten luoja Schulze-De-litzsch on lausunut, „että tuottamusyhdistys on yhteistoimintajärjestelmän korkein aste“. Ja kuitenkin ne eivät ota suuremmassa määrässä onnistuakseen — kaikista ponnistuksista huolimatta.

Tähän ovat syyppänä etenkin kolme seikkaa. Ensiksi puuttuu niiltä useimmiten tarpeellinen pääoma: työmiehet, jotka tämmöisen yrityksen perustavat ja siinä aikovat työskennellä, eivät jaksa koonsoada semmoista pääomaa, että se nykyisen suurteollisuuden aikana riittäisi ja heidän työjaostaan johtuva kyvyn yksipuolisuus ei salli panna pienempiä yrityksiä toimeen paitse käsityöläisteollisuuden alalla. Aivan toinen on tässä suhteessa nauttimusyhdistysten laita: Rochdalen liikkeeseen tulvaa nykyään niin paljon pääomaa, ettei makseta siitä kuin $4\frac{1}{2}\%$ eikä sitäkään, jos on vuodessa ostettu tavaroita vähemmällä kuin 100 S.mk.

Toinen suurempi haitta on se, ettei tämmöisellä tuottamusyhdistyksellä ole varma menekki. Aivan toisin on tietysti nauttimusyhdistyksissä. Ja hyvin haitallista on myös, ettei edellisissä ole kuria eikä kelvollista johtoa: työmiehet eivät tahdo alistua samassa liikkeessä työskentelevien työkumppanien käskyjen alle. Tästä on syntynyt lukemattomia rettelöitä. Pääoman puutetta voisi kuitenkin ehkä korvata äänettömien yhtiömiesten ottamisella ja johdon puutetta palkatun kauppasioissa kokeneen johtajan käyttämisellä, joka myös ymmärtäisi hankkia liikkeen tuotannolle edullisia markkinapaikkoja. Mutta pahinta kaikesta on, että kun tämmöiset tuottamusyhdistykset jonkun aikaa ovat eläneet ja vaurastuneet, muuttuvat ne tavalliseksi osakeyhtiöiksi: perustajat, jotka ovat nähneet perustamisen vaaroja ja vaivoja, tahtovat nyt nauttia työnsä hedelmiä ja niittää voittoa runsain määrin; he eivät laske muita enää osakkaiksi, vaan ottavat ainoastaan toisia työmiehiä työntekijöikseen, hyötyen itse pääoman omistajina voitostaan. Silloin eivät työtä tekevät työmiehet edes nauttijina pääse voitosta osallisiksi, kuten nauttimusyhdistyksissä; päinvastoin syntyy vaan kilpailu noitten yhtyneitten

pikkupohattojen kesken, työpalkat poljetaan ja nykyinen kilpailujärjestelmä kaikkine haittoineen on taas vallalla. Ei mitään muuta ole voitettu kuin että yksityisten suurpohattojen asemesta on saatu lukemattomia yhdistyneitä pikkupohattoja. Ja nämäkin voivat, kuten kokemus osoittaa, yhtä hyvin käyttää „hikoilemisjärjestelmää“, huonoa kohtelua ja alhaisia palkkoja, kuin tavallisen järjestelmän miehet.

Vaikka siis nykyään löytyy muutamia ani harvoja onnistuneita yrityksiä tuottamusyhdistyksen alalla ja vaikka ne näennäisesti kyllä kasvattavat itsenäisyyteen ja yhteishenkeen, sopii kuitenkin suuresti epäillä niiden lopullista menestymistä ja aprikoida, eiköhän kuitenkin ole koko yhteiskunnalle hyödyllisempää kehittää työmiesten yhteistoimintajärjestelmää nauttimusyhdistysaatteen perustuksella, joka jo on kantanut mitä kauniimpia hedelmiä.

Vihdoin on vielä mainittava, että juuri tämän aatteen levittämistä varten Englannissa v. 1869 perustettiin yhteinen „liitto“ (Union), johon nykyään kuuluu yli 1,000 yhdistystä ja enemmän kuin 1 milj. jäsentä. Hyvin järjestetty hallinto hoitaa eri haaroineen liiton asioita ja yleisissä vuotuisissa kokouksissa saavat jäsenet keskustella niistä ja siten herättää suuren yleisönkin huomiota puoleensa. Sitä paitse palvelee myös erityinen 37,000 kapp. ilmestynvä sanomalehti liiton ja siihen yhdistyneitten yhdistysten tarkoituksia. Paljon on jo tehty, mutta paljon vielä tehtävä, että Englannin kansa itsetietoisesti ja vakaumuksella harrastaisi yhdystoimintaa nauttimusyhdistyksen perustuksella oman tilansa parantamiseksi yhä suuremmassa määrässä. Sillä kun aineellinen pohja on vankka, sopii käydä muihin asioihin käsiksi vielä päättäväisemmin ja paremmalla menestyksellä kuin ennen.

VI.

Eräs arvokas kansantalouden tutkija on lausunut, että „asumuskysymys on yhteiskunnallisen uudistuksen pääkohtia. Työväenluokan siveelliselle ja aineelliselle kohoamiselle on se tärkeämpi kuin kysymys palkasta, vieläpä tähdellisempi kuin työväenvakuutuskin“. On Englannissa kuten muuallakin numeroilla todistettu, että, mitä huonompi asunto on, sitä suurempi on asujainten, varsinkin lapsien, kuolevaisuus ja selvä on myös, että missä kokonainen perhe asuu yhdessä ainoassa huoneessa, johonka sen usein vielä pakosta täytyy ottaa satunnaisia yövieraita, siinä siveellisyyskin ja siveellinen tunne ovat vaarassa; siinä ei voi olla liiaksi kysymystä sii-

voudesta, järjestyksestä ja hauskoudesta: — lapset tottuvat ruumiilliseen ja henkiseen ruokottomuuteen ja etenkin perheen isä vieraantuu kodistaan ja mieltyy kapakkaelämään. Ja kuitenkin ovat juuri huonoimmat asunnot suhteellisesti paljoa kalliimmat kuin paremmat, vaikka laskeekin suuremman prosentin hyyrin epävarmuudesta, useammista parannuksista ja hallinnon vaikeudesta. Olot Englannissakaan eivät suinkaan vielä ole mallikelpoisia. Englannin ja Wales'in koko väestöstä (lukuunottamatta Skotlantia ja Irlantia) asui v. 1891 2,2 % yhdessä, 8,3 kahdessa, 11,1 kolmessa, 23,5 neljässä, 54,9 viidessä eli useammissa huoneissa. Jos liian asutuiksi huoneustoiksi laskeetaan kaikki ne, joissa asuu yhdessä huoneessa enemmän kuin 2 henkilöä (kahden ja kolmen huoneen asunnot ovat tässä suhteessa epäedullisimmassa asemassa), löytyi Englannissa ja Wales'issa yli 480,000 semmoista asuntoa ja niissä asui enempi kuin 3 milj. ihmistä eli 11,23 % koko väestöstä. Lontoossa yksin (varsinkin sen etelä- ja itäosissa) elää noin 830,000 asujanta tämmöisissä asunnoissa, s. o. 19,71 % eli lähes $\frac{1}{5}$ osa koko kaupungin väestöstä. Ja kuitenkin täytyy myöntää, että asumussuhteet Lontoossakin ovat verrannollisesti paljoa paremmat kuin Euroopan muissa suurkaupungeissa.

Tähän tosiasiaan, että Englannin työväen asumusolot ovat paremmat kuin Euroopan mannermaalla, löytyy monta syytä. Ensiksi se seikka, että yksi perheen asunto ja yksi huoneusto ovat Englannissa jotenkin sama käsite („cottage“, vert. „oma tupa, oma lupa“): keskimäärin tulee joka huoneustoon 1,12 perheen asuntoa („tenement“). Sitten myöskin toinen tapoihin perustuva omituisuus, että englantilainen paljoa enemmän pitää hyvästä kodista kuin mannermaalainen yleensä; josta useammat sananparret ovat todistuksena („my house is my castle“; „home sweet home“; „as the home, so the people“).

Mutta paljon hyvää ovat mainittuun suuntaan myöskin vaikuttaneet työväestön rakennusyhdistykset, joita Englannissa v. 1893 oli noin 2,300 ja joiden osakepääoma oli yli 775 milj. ja muiten sisäänpanijain saatavat lähes 290 milj. S.m.k. — vaikka kyllä myönnetään, etteivät nekään ole voineet saada asumussuhteita täydelleen parannetuiksi. Niitä on oikeastaan kolme eri lajia: joko antavat ne vaan lainoja jäsenilleen oman huoneuston rakentamiseksi („building societies“) tahi ostavat ne maata ja myyvät sitä jäsenilleen pienemmissä osissa („land societies“) tahi rakentavat ne asuntoja ostetulla maalla ja myyvät jäsenilleen („land and building societies“). Ensin mainitut ovat tavallisimmat ja vanhimmat; toisia on sangen vähän ja uudemmanaikuisia. Rakennusyhdistykset

ovat syntyneet siten, että jäsenet ensin viikottain suoritetuilla maksuilla (tavallisesti $13\frac{1}{2}$ vuoden kuluessa) kokoelevat pääomaa, josta jäsenille vuorossa annetaan rakennuslainoja asunnon rakentamiseksi eli ostamiseksi $\frac{3}{4}$ tahi $\frac{4}{5}$ ksi sen arvosta. Vuoro määrätään joko arvan kautta tahi huutokaupassa. Sisäänpannuista rahoista maksetaan $4\frac{1}{2}$ —5 % korkoa ja tämä liitetään pääomaan; uloslainatuista varoista maksetaan sekä korko että kuoletus siten, että — $13\frac{1}{2}$ vuoden kuluessa — tavallinen vuokra kysymyksessä olevasta huoneustosta suoritetaan, kunnes laina on maksettu ja huoneusto työmiehen oma. Lainarahaston vahvistamiseksi otetaan rajoitetussa määrässä muiltakin kuin osakkailta varoja talletettavaksi. Joskus vuokrataan huoneustoja yhtiön jäsenille, mikä tietysti on edullisempi niille työmiehille, joilla ei ole aivan pysyväinen asema. Useimmat yhtiöt lopettavat liikkeensä, kun kaikki alkuperäiset jäsenet ovat saaneet talon („terminating societies“), toiset (vielä harvassa) ovat pysyväisiä („permanent“) ja ottavat ajan kuluessa yhä enemmän jäseniä. Rakennusyhtiöt ovat monasti siten päässeet vauhtiin, että nauttimusyhdistysten jäsenet ovat panneet voitto-osinkonsa niiden perusrahoon, se on, niillä ostaneet osakkeita rakennusyhdistyksissä ja tällä tavalla ovat nauttimusyhdistykset tuottaneet ikäänkuin kaksinkertaisen siunauksen. Koska rakennusyhdistysten taloudellinen kanta usein ei ollut kyllin luotettava, asetettiin niiden toiminta v. 1894 jotenkin ankarien määräysten alaiseksi.

Asumuskysymyksen ratkaisemiseksi työväelle edullisella tavalla toimii Englannissa vielä koko joukko hyväntekeväisyysyhdistyksiä. Jo v. 1841 syntyi semmoinen ja sitten useampia, esim. Peabody'n (lue: Piibodi), joka tähän uhrasi 13 milj. S.m.k.; Octavia Hillin, erään opettajattaren, joka itse viikottain kokoelee vuokrat hyöryläisiltään ja samalla pitää niistä hellää ja äidillistä huolta y. m.

Ei missään maassa valtio ole puolestaan tehnyt niin paljon työväenasuntojen edistyttämiseksi kuin juuri „vapaassa“ Englannissa. Jo v. 1844 asetettiin valiokunta tutkimaan työväenasuntoja ja v. 1851 alkoi lainsäädäntö tällä alalla. Muun muassa ei saa rakentaa uusia kellarirakennuksia asuinhuoneiksi, liian paljon ihmisiä ei saa asua samassa huoneessa, 15 v. vanhemmat lapset eivät saa maata vanhempien kanssa. Englannin terveyshoitolaki v:ltä 1875 sekä pari muuta lakia antavat paikkakunnalliselle hallinnolle oikeuden tuomita revittäviksi ilman korvausta omistajalle peräti ränstyneitä ja epäterveellisiä asunnoita, vieläpä koko asuinryhmiäkin, sekä korjauttaa toisia omistajan kustannuksella. Myönnettävä on kuitenkin, ettei tämä lainsäädäntö ole ollut kyllin tehokas, syystä että paikkakunnan hallinto useimmiten on liian läheisissä suhteissa

talonmistajiin ja korkein hallitus taas valtiollisista syistä ei tahdo ryhtyä liian ankariin keinoihin leväperäisiä vastaan. — Suuri veronvapaus on Englannissa työväenasunnoille myönnetty, samoin yleisiä rakennuslainsuojia runsain määrin. Ja yhä enemmän kallistuvat nekin, jotka eivät muuten kannata sosialismin mielipidettä (etenkin tiedemiesten joukossa), siihen käsitykseen, että ainoa tepsivä keino asuntohädän poistamiseksi työväen piireissä on siinä, että valtion ja kunnan vaikutus suuresti laajennetaan ja että parasta olisi, jos kunta vähitellen esim. taloista saaduilla korotetuilla veroilla lunastaisi pakkoluovutuksen nojalla koko rakennusalan ja käyttäisi pohjaverosta koituvaa ja yhä suurenevaa voittoa hankkiakseen työväelle sopivia ja halpoja asunnoita.

VII.

Työväenvakuutuksen eri alat eivät Englannissa ole saavuttaneet yhtä suurta kannatusta: etevämmällä kannalla kuin muut on sairas- ja hautausapuvakuutus. Tätä vakuutusta, joko kokonaisuudessaan tahi vaan jälkimäistä (johon usein kuuluu lääkärin apu ja lääkkeet), harjoittavat, paitse ammattiyhdistykset („sick benefit“) ja tavalliset vakuutuslaitokset, pääasiallisesti n. s. Friendly Societies (lue: frendli sosejitis), jotka mahdollisesti johtuvat aina keskiajan etupäässä sairas- ja hautausapua antavista veljeskunnista („guilds“).

Ainakin jo 1700-luvun kuluessa (Newcastle'n suutareilla oli v. 1719 semmoinen) syntyi niitä useampia ja sen loppupuolella tuhansiakin („boxes“) etenkin hautausavun antamista varten. Sen ohessa löytyi työnantajien perustamia tehdaskassoja, joiden tarkoitus oli auttaa työväkeä ja samalla kiinnittää sitä lujemmin tehtaaseen. Varsinkin edellisten asema oli kuitenkin häilyvä ja taloudellinen perustus horjuva.

Mutta kun 1820-luvulla ruvettiin laajemmalla alalla (esim. koko kreivikunnalle eli maalle) perustamaan yhdistyksiä, joihin kunniajäsenet usein suurilla summilla ottivat osaa, varttui työväenvakuutus melkoisesti. Samaan aikaan syntyivät nuo n. k. „jakavat yhdistykset“ („dividing societies“), jotka nyt nähtävästi työväen keskuudessa ovat enemmän levinneitä vakuutuslajeja koko Englannissa. Ne noudattavat samaa periaatetta kuin nauttimusyhdistykset: kokoelevat määrättyjä sisäänmaksuja, mutta mikä ei mene vakuutussitoumusten täyttämiseen jaetaan jäsenten kesken. Koska täten työmies yhdessä iskussa voi saada käsiinsä vähän suuremman summan ehkä

poistuhlattavaksi, on tätä järjestelmää paljon moitittukin. Mutta kokemus näyttää, ettei saatua summaa niinkään usein tuhлата ja työmiehelle on epäilemättä eduksi, että hän täten saa vakuutuksensa niin helpolla kuin mahdollista, samalla kuin hänen muutteluvainen elämänsä tekee järjestelmän edulliseksi ja tuottaa hänelle varmuuden, ettei hänen säästönsä yhtään mitään voi mennä hukkaan.

1830-luvulla heräsi eräs toinen vakuutuslaji eloon („deposits friendly societies“), joka niinkään on saanut laajan vaikutusalan Englannissa. Se on jakautunut kahteen osastoon: tavalliseen säästöpankkiin ja vakuutusosastoon. Ensimmäinen mainittuun tehdään sisänpanoja kuten tavallisesti säästöpankkiin; ne, jotka tahtovat, saavat myöskin ottaa osaa jälkimäiseen. Ja koska työmiehelle usein on vaikeata suorittaa maksunsa viikottain eli kuukausittain, otetaan ne vuoden koko säästöstä joka jäseneltä yhtä suuri summa hänen sisänpanoistansa samasta vakuutusmäärästä. Mutta joka jäsen saapi kassasta sittenkin eri tavalla korvausta: vanhemmat ja heikommatsaavat vähemmän kuin terveemmät ja nuoremmat; kaikki jäsenet jakautuvat tämän korvauksen suhteen 5 luokkaan, niin että nuorimmat saavat 9 pences, sitte iässä ja terveydessä seuraavat 8, 6, 4, 2 p. joka shillingin vakuutuksesta. Mikä puuttuu shillingistä (= 12 pencestä; resp. 3, 4, 6, 8, 10 p.) otetaan jokaisen säästöpankki-osastossa olevista säästöistä, jotka tietysti ovat sitä suuremmat, mitä kauemmin on ollut osallisena kassassa, s. o. mitä vanhempi on. Täten ei nuoremmilla jäsenillä ole halua erota kassasta tahi olla siihen tulematta, syystä että he muka tulevat maksamaan vanhojen ja kivulloisten jäsenten edestä. Jos ei jäsenellä ole riittävästi säästövaroja, ei hän saa apurahaa kuin puoleksi jonkun aikaa eteenpäin.

1840-luvulla laajeni työväenvakuutus yhä enemmän. Ritarikunnat (etenkin „Manchester unity of odd fellows“ ja „ancient order of foresters“), jotka ulkonaisissa menoissa jäljittelivät vapaa-muurareita, muuttuivat hyväntekeväisyyslaitoksista varsinaisiksi vakuutusyhdistyksiksi. Nämä veljesyhdistykset, joissa jäsenet liittyivät toisiinsa lähemmin, perustivat osastoja ympäri koko maan; jos työntekijä muuttaa toiseen paikkakuntaan, voi hän ilman mutkitta suorittaa siellä vakuutusmaksunsa. Nyt nämä yhdistykset käsittävät $\frac{1}{5}$ osan kaikkien friendly societies'en jäsenluvusta sekä $\frac{1}{2}$ niiden kaikista varoista.

1850-luvulla syntyivät vielä suuret hautauskassat, jotka, kuten nimikin osoittaa, eivät myönnä muuta kuin jonkun pääoman kuoleman johdosta. Näissä kassoissa ilmestyi lukuisia epäkohtia: edistihän niiden järjestelmä suorastaan lastenmurhiakin ja maksu-

jen maan ympäri matkustavat kokoilijat harjoittivat kaikenlaista keinottelua. Nykyinen lainsäädäntö on kuitenkin kaiken tämän poistanut. Jäsenluku niissä on $\frac{1}{2}$ kaikkien friendly societies'en koko jäsenluvusta; muutamissa yhdistyksissä on kussakin yli miljoonan osanottajia.

Nämä moninaiset vakuutusyhdistykset olivat aivan oikeudettomassa tilassa aina vuoteen 1793, jolloin ensimmäinen laki niistä annettiin. V. 1829 ilmestyi vielä ankarampi laki. V. 1846 asetettiin niille ylin valvoja. Vielä voimassa oleva laki säädettiin v. 1875, johon v. 1887 tehtiin muutamia lisäyksiä.

Tämä laki myöntää niille vakuutusyhdistyksille, jotka sisäänkirjoittamalla itsensä tahtovat asettua valtion valvonnan alaisiksi, useampia etuja. Sisäänkirjoitettu yhdistys saapi oikeudellisen henkilön ominaisuuden kassan ja yksityisen jäsenen taloudelliseksi turvaamiseksi kaikenlaisia väärinkäytöksiä vastaan; riidat saavat lailisen ratkaisumuodon, leimavapaus on suotu, samoin etuoikeus virkailijain vararikopesissä, rahoja saapi tallettaa valtiokassassa y. m. s. Toiselta puolen on useampia velvollisuuksia ja rajoituksia. Ylimmälle valvojalle („Chief registrar“) on selkoa tehtävä yhdistyksen nimestä, paikasta, säännöistä ja virkailijoista sekä maksutaulusta, ynnä monesta muusta asiasta; joka vuosi on tehtävä tili ja joka viides vuosi yleisempi selvitys toiminnasta; pääomavakuutuksia saapi ottaa vaan 5,000:een ja vuosikorkovakuutuksia 1,250 S.m:kaan.

Friendly societies'en koko luku on 28,631; mutta ainoastaan 24,041 on antanut ilmoituksia itsestään; näiden jäsenluku oli v. 1892 yli 8 milj. ja pääoma 835 milj. S.mk.

Tapaturmavakuutus on Englannissa suuresti takapajulla, vaikka vuosittain noin 8,000 työmiestä kärsii tapaturmia. Englannin yleinen laki säättää, että isäntä on vastuunalainen sekä omasta että myöskin sen puolesta, joka hänen työssään on, siitä vahingosta, jonka työssä oleva voi toiselle aikaan saada. Mutta vuodesta 1837 ruvettiin tätä lainmääräystä tulkitsemaan niin, että se ei koskenut toista työmiestä, joka sai kärsiä toisen takia. Työmies oli muka, kun hän antautui työhönsä, tuntenut vaaran ja hänen suhteen oli siis aivan toisin meneteltävä, sitä paitse sai hän vaaraan antaamistakin palkkansa! — Jos esim. yksityisen yhtiön rautateillä onnettomuus tapahtuu jonkun työmiehen kautta, voivat kaikki muut paitse työmieskumppalit vaatia yhtiöltä korvausta! Tällamoista kummallista asianlaitaa ovat työmiehet pontevasti vastustaneet — mutta tähän asti — vaan puolella menestyksellä. Ennen oli työnantaja vastuunalainen ainoastaan vahingosta, jonka *itse* tuotti; mutta v. 1880

lain nojalla saapi hän nyt myös vastata asettamiensa työjohtajien työmiehille tuottamista vahingoista. Tietysti seuraava askel on juuri vastuunalaisuuden ulottaminen työnantajaan työmiestenkin puolesta. Mutta vielä on sekin epäkohta jälellä, että todistusvelvollisuus on työntekijän ja hänen siis oikeuden edessä alettava riita, ellei työnantaja hyvällä suostu korvaukseen. Jokainen ymmärtää, että tämä on epäkäytännöllinen määräys ja tilasto todistaa, että juuri tästä syystä työväen nostamia oikeuden riitoja on ollut vähän. Kaiken tämän lisäksi tulee, ettei laki kiellä työnantajia työsopimukseen tyrkyttämästä välipuhetta, jonka nojalla työmies (joka muuten ei pääsisi työhön!) luopuu kaikista lain edesvastausvaatimuksista („contracting-out“), usein kyllä sillä lisäyksellä, että hän täten pääsee työnantajan perustaman ja holhooman apukassan jäseneksi (johon työmieskin maksaa roponsa). Tätäkin menettelyä vastaan ovat työmiehet ankarasti taistelleet ja asia on ollut esillä monta kertaa parlamentissa, viimeistään v. 1894, mutta vielä tähän asti ilman menestystä.

Tapaturmavakuutusta harjoittavat yleiset vakuutusyhtiöt, ammattiyhdistykset, tehdaskassat, vuorikaivosten vakuutusyhdistykset (joihin myös työmiehet melkein yksin maksavat) sekä rautatiekassat — kaikki jotenkin supistuneessa määrässä.

Vanhuuden ja raihnauden vakuutusta, jota jo löytyi keskiajan veljeskunnissa, antavat vielä harvemmat kassat. Jo vuodesta 1772 asti on monta ehdotusta tehty tällamoisen vakuutuksen aikaansaamiseksi, muun muassa sekin, että vaan ne saisivat vaivaisapua, jotka ovat osallisia jossain vanhuudenvakuutuksessa. Pakkovakuutuksen ehdotettiin jo viime vuosisadalla. Vaivaishoitokustannusten yhä nouseva määrä (v. 1800: 3,861,000, 1810: 5,407,000, 1818: 7,890,000 Pound st.; 1 P. = 25 S.mk.) käänsi valtiomiestenkin huomion tähän asiaan. V. 1807 tehtiin ehdotus valtiosäästöpankin perustamisesta, joka postin avulla antaisi eläkkeitä ja henkivakuutuksia — ja perustus oli laskettu sille valtiolaitokselle, joka v. 1833 valmistui ja v. 1864 laajennettiin Gladstonen keksimien postisäästöpankkien nojalla. Mutta koska friendly societies ja yleiset vakuutuslaitokset tekivät kovaa vastarintaa, ei tämän laitoksen alkuperäinen tarkoitus täydelleen toteutunut, vaan koko laitos joutui pääasiallisesti alhaisemman keskisäädyn käytettäväksi. Osanotto oli yleensä vähäinen. Ja kun arveltiin, ettei tukevaa vanhuuden ja raihnauden vakuutuslaitosta saataisi toimeen ilman pakkoa, esitti Blackley v. 1878 tällamoista: jokaisen englantilaisen tulisi 18—21 ikävuosien välillä maksaa yhteensä 250 S.mk. postin välityksellä ja tämän maksun nojalla saada eläke vanhoilla päivillensä. Mutta eh-

dotus hylättiin ja sen sijaan parannettiin Gladstonen alkuperäinen ehdotus siten, että sisäänmaksut voi suorittaa joka postisäästöpankissa (yli 8,000) milloin tahansa vuoden kuluessa ja sen lopussa siirretään vakuutukseen tarvittava summa tallettajan säästöistä tähän tarkoitukseen. Jos säästöt eivät riitä, annetaan tieto asianomaiselle. Mutta kaikesta puuhasta huolimatta ei valtion laitos ole saanut kannatusta: v. 1890 oli vaan otettu 12,269 eläkettä ja 6,661 henkivakuutusta. Ja osanottajien joukossa on hyvin vähän työmiehiä.

VIII.

Jos luo pikaisen yleissilmäyksen edellisen pääkohdat sisältävän esityksen perustuksella Englannin nykyisiin työväen oloihin, ei voi olla myöntämättä, että ne osoittavat tämän vuosisadan kuluessa jottenkin suurta edistystä. Mutta paljon on vielä sittenkin järellä. Vaikka vaivaisten suhteellinen luku viimeisten 40 vuoden kuluessa on vähentynyt melkein puoleksi, saapi vieläkin joka vuosi vaivaisapua 1 kolmesta henkilöstä yli 65 vuoden ja 1 neljästä eli viidestä haudataan pitäjän kustannuksella. Yleisen englantilaisen käsitöksen mukaan ei 5 milj. saa kyllin elatusta, se on alle 25 S.mk. viikossa — Lontoossa 32 % ei ansaitse tätä summaa, muutamissa sen osissa vaan $\frac{1}{2}$ eli $\frac{3}{4}$, maanviljelyksessä työskentelevät miehet eivät saa enempää keskimäärin kuin 20 S.mk. (Irlannissa usein 10 m:kaa), josta on seurannut siirto kaupunkeihin ja 15 % vähennys maanviljelijäin luvussa viime 20 vuoden kuluessa. *Paremmat ja taitavammatkin työmiehet saavat usein olla ilman työtä (ammattiyhdistystenkin jäsenistä nykyään 7—8 %)*, kun toiset työskentelevät suunnattoman monta tuntia päivässä. Ja jossa tehdään vähemmän työtä säännönmukaisesti, on usein paljon ylityötä. Toiselta puolen on merkillistä, että $\frac{1}{4}$ koko väestöstä kuluttaa $\frac{2}{3}$ koko tuotannosta, vaikka verojen ja voitto-osinkojen muodossa teollisuudesta vuosittain nostetaan 12,500 milj. S.mk. Naiselle maksetaan samasta työstä usein vaan puolet miehen palkasta; täysikäiset puotija ravintolanaiset ovat aivan turvattomassa asemassa. Myös terveydelliset ja asumusolot vaativat parannusta, varsinkin „sweated“ eli hikoilemis-ammateissa.

Ja kuitenkin on, kuten sanottiin, työväen tila paljon parantunut. Vielä tärkeämpi työväenasialle Englannissa on, että yleinen mielipide yhä enemmän kallistuu sen puolelle ja suuressa määrässä ovat tiedemiehetkin aina J. Stuart Millistä asti ruvenneet työväen-

liikkeen ystäviksi. Vastustajien itsekkäät pyrinnot ovat täten peräytymistään peräytyneet. Mutta kaikkein ilahuttavin asia on se, että työmiehet itse yhä laajemmissa piireissä ovat heränneet itse-tietoisuuteen, ymmärtämään, että omilla ponnistuksilla heidän asiansa paraimmiten menestyy ja edistymistänsä edistyy.

N. R. af Ursin.

Työväen toivomukset 1894 v. valtiopäivillä.

Ensimmäisen kerran koetti viime valtiopäivillä maamme varsinainen työväki laajemmassa määrin saada äänensä kuuluville omia elinehtojansa koskevista kysymyksistä. Ei niin, että se olisi omista riveistänsä asettanut samanmieliset valtiopäivämies-ehdokkaat ja pyrkinyt saamaan ne valituiksi — niin rohkea se ei vielä uskaltanut olla muuta kuin parilla paikkakunnalla — vaan esittämällä työväenyhdistyksiensä kautta paikkakuntansa valituille edusmiehille vaatimuksensa ja toivomuksensa niiden työväen etuja koskevien kysymysten suhteen, joiden jossakin muodossa joko otaksuttiin tai toivottiin tulevan valtiopäivillä esille. Olihan tämäkin muoto jo ilahduttava osote maamme työväen valtiollisesta valppaudesta.

Erehtymättä saattanee väittää työväenyhdistysten saaneen voimakkaamman herätyksen yhteiseen esiintymiseensä valtiopäivien edellisessä syksynä Helsingissä pidetyiltä „työväenvaltiopäiviltä“ eli työväenyhdistysten edustajain kokoukselta, jossa yhteisen neuvottelun jälkeen ensi kerran selvästi määriteltiin ne vaatimukset ja toivomukset, joita maamme työväellä on sitä erittäin koskevista asioista lainsäädäntöön ja valtion velvollisuuksiin katsoen. Että mainitulla kokouksella ja sen päätöksillä on ollut tärkeä vaikutus, jos ei muuhun niin ainakin työväenpyrintöjen selvittämiseksi työväelle itselleen, käy m. m. selville niistä toivomuksista, joita työväenyhdistykset viime valtiopäivien porvarissäädyn jäsenille esittivät.

Työväen valtuuskunnan jäsenenä on minulla ollut tilaisuus ottaa selkoa näistä toivomuksista, joista työväenyhdistykset valtuuskunnan pyynnöstä ovat antaneet sille tietoja ja näitä vertaillaessa tekemäni huomioni pyydän tässä järempänä saada esittää. Ikävä kyllä eivät kaikki maamme työväenyhdistykset ole noudattaneet työväenvaltuuskunnan edellä mainittua kehotusta, lienevätkö sitten kuten Porin yhdistys tuumineet etteivät yhdistykset semmoisinaan ole oi-

keutetut lausumaan toivomuksiaan, koskevat ole vaalioikeutettuja, vai lienevätkö muista syistä laiminlyöneet anottujen tietojen lähettämisen. Nämä epäilykset ovat mielestäni aivan joutavat. Mikseivät jonkun yhdistyksen virkailijat tämän vaalioikeutettujen jäsenten valtuuttamina saisi yleisessä vaalioikeutettujen kokouksessa taikka yksityisesti, suullisesti tai kirjallisesti, esittää paikkakunnan edustajalle toimenantajensa valtiopäivätoivomuksia? Eihän edes hyvä järjestyskään tuollaisessa kokouksessa sallisi jok'ikisen vaalioikeutetun erikseen ilmoitusta toivomuksiaan. Päinvastoin on erittäin tärkeätä, että työväki tällaisissa tilaisuuksissa juuri esiintyy kuntana, sillä se antaa heidän mielipiteilleen enemmän pontta ja painoa, jonka nykyinen kohtuuton vaalitapa muuten niiltä suurimmaksi osaksi riistää. Niin ovatkin nähtävästi kaikki ne 14 työväenyhdistystä ajatelleet, joiden toivomuksista työväenvaltuuskunta on saanut tietoja ja työväelle itselleen olisi erittäin suotavaa että kaikki muutkin yhdistykset heti ensi tilaisuudessa seuraisivat toisten esimerkkiä, luottamatta siihen että heidän jäsenensä yleisissä valitsijamiesten vaaleissa voivat yksitellen lausua toivomuksensa.

Kun työväenyhdistysten esittämiä valtiopäivätoivomuksia toisiinsa vertailee, huomaa heti ensi silmäyksellä että ne yleensä pysyvät 1893 vuoden työväenohjelman määräämissä rajoissa. Siinäkin suhteen näkyy siis yleisen työväenyhdistysten edustajain kokouksen hyödyllistä vaikutusta. Ilman tätä kokousta olisivat työväen toivomukset hyvin luultavasti esiintyneet paljoa enemmän hajanaisina. Hajanaisuutta on niissä kyllä huomattavana vielä nytkin. Näkyy ettei työväenohjelma vielä kaikilla ole kyllin selvillä, ettei se vielä ole muuttunut omaksi lihaksi ja vereksi, jonka edestä on ponnisteltava ja uhrattava voimansa niinkuin oman henkensä edestä. Mutta sen verran edistystä on ainakin ilolla pantava huomioon, että työväki ohjelman tärkeimmissä pääkohdissa on esiintynyt mieluisesti yksimielisinä. Semmoisia kohtia ovat kysymykset äänirajoituksesta, äänivallan laajennuksesta kunnallisissa ja valtiollisissa vaaleissa sekä työpäivän pituuden määräämisestä säätylain kautta ammatti- ja teollisuusaloilla. Syy miksi ohjelman muiden kohtien suhteen ilmaantuu enemmän hajaannusta, ei luullakseni olekaan se, että työväenyhdistykset niissä olisivat sanottavasti enemmän erimielisiä, vaan nähtävästi osaksi se, etteivät kaikki yhdistykset valtiopäivätoivomuksiaan harkitessa kyllin tarkasti ole punninneet, mitkä ovat työväelle tärkeimmiksi katsottavat ja siis etusijaan asetettavat, osaksi se, että muutamat yhdistykset ovat katsooneet tarpeelliseksi laskea edusmiestensä sydämmelle koko työväenohjelman, toiset tyytyneet ainoastaan muutamien sen kohtien muistuttamiseen.

Tämä on kyllä seikka, josta saattaa olla eri mieltä, vaan kun pitää mielessä ettei valtiopäivätoivomusten esittamisellä voi olla muuta tarkoitusta kuin niiden mielipiteiden huomauttaminen, joiden mukaan valitsijamiehet tahtoisivat erityisiä valtiopäivillä ehkä esitettäviä kysymyksiä ratkaistavaksi, ilman että nämä toivomukset mitenkään velvoittavat edusmiehiä saattamaan yhtä taikka useampaa niistä vireille, tuntuu siltä että työväen tahto olisi ilmaantunut voimakkaampana, jos kaikki työväenyhdistykset olisivat tinkimättä esittäneet ainakin ne parannusehdotukset, jotka ovat työväenohjelmassa vaatimuksina hyväksytyt. Silloin eivät työväen toivomukset enää voisi tehdä eduskuntaan sitä vaikutusta, jonka ainakin voi peljätä niiden viime valtiopäivillä tehneen, eli ettei työväki vielä itseskään ole vaatimuksistansa täysin selvillä.

Jos nyt seikkaperäisemmin rupeaa tarkastamaan puheenaolevia valtiopäivätoivomuksia, huomaa pian kaikkien yhdistysten lausuneen toivomuksia äänirajoituksen ja äänivallan laventamisen suhteen. Heinolan yhdistys on ainoa, joka ei ole virkannut näistä mitään. Eri yhdistysten toiveissa, eli ehkä pikemmin niiden lausumistavassa, on kuitenkin näissäkin kysymyksissä hiukan eri vaihteluja. Kaikki yhdistykset kuitenkin toivovat „että kaikki rajoitukset, jotka ehkäisevät työväen vaikutusta sekä valtiollisissa että kunnallisissa vaaleissa olisivat mitä pikemmin poistettavat“. Tampereen yhdistys erittäin pyytää kaupungin edustajia tekemään valtiopäivillä esitysehdotuksen kunnallisasetuksen 10 §:n muuttamiseksi, koska mainitun §:n määräystä, etteivät kunnallisvaaleissa saa äänioikeutta nauttia ne, jotka ovat toisen isäntävallan alaisia, on muutamain paikoin tulkittu niin, ettei esim. tehtaitten lukuisalle työväestölle ole laisinkaan myönnetty äänioikeutta. Samaten pyysi yhdistys edusmiehiä anomaan sellaista valtiollisen äänioikeuden laajentamista, että sitä saisivat nauttia „kaikki muut paitsi laillisesti pestatut palkolliset isännän ruossa“. Muut yhdistykset eivät ole yhtä seikkaperäisesti esittäneet tätä kohtaa, vaan voinee heidänkin „äänioikeuden laajentamisella“ tarkoittaneen samoja lainmuutoksia.

Mutta joskin äänioikeuden laajentamisella kansalaiset saataisiin yhtäläisiä oikeuksia nauttimaan, tekisi nykyinen luonnon ääniasteikko tämän yhdenvertaisuuden tyhjäksi. Äänimäärän rajoittamisen täytyy siis olla työväen hartaimpia toivomuksia. Niin onkin. Tampereen, Helsingin, Hämeenlinnan ja Rauman yhdistykset lausuvat sen yleisenä toivomuksena. Turun yhdistys ehdottaa äänimäärän rajoittamista 10, korkeintaan 15 ääneksi, sekä valtiollisissa että kunnallisissa vaaleissa. Hamina, Jyväskylä, Wiipuri, Raahen, Kotka ja Sortavala puolustavat 10 ääntä. Kuopio yksin rohkenee

vaatia yhtä ääntä mieheen sekä kunnallisissa että valtiollisissa vaaleissa.

Kuten näkyy, ei työväen vaatimuksia ainakaan tässä kohdin suinkaan voi liiallisiksi sanoa, mielestäni pikemmin liian ariksi, sillä olkoon 10-äänisellä asteikolla mitkä muut edut tahansa, ei se ikinä työväen tarpeita tyydytä. Mutta katsokaamme olisivatko muut vaatimukset rohkeimpia. Lain määräämää 10-tuntista työpäivää kaikissa niissä ammateissa ja siinä tehdastyössä, jossa se käy päinsä, toivoi tosin 9 yhdistystä 14:stä, nimittäin Helsingin, Turun, Heinolan, Haminan, Mikkelin, Tampereen, Wiipurin, Kuopion ja Hämeenlinnan yhdistykset, mutta vaatiihan työväki suurissa kulttuurimaissa 8-tuntista työpäivää.

Koulu- ja opetuslalla 6 yhdistystä eli Helsingin, Turun, Jyväskylän, Tampereen, Wiipurin ja Hämeenlinnan puolustivat kansakoulupakkoa, jota vastoin Mikkelin yhdistys yksinään tahtoi kansakoululaitosta kehitettäväksi vapauden perustuksella. Samat yhdistykset kannattivat myös kansakoulun järjestämistä yhteiseksi pohjakouluksi, jota paitsi Turku, Jyväskylä, Wiipuri ja Hämeenlinna toivoivat myöskin että opetus kansakouluissa tehtäisiin maksuttomaksi.

Raittisuuden edistämisasiä on ollut kaikille yhdistyksille kallis. Niiden hartaimpia toivomuksia viime valtiopäiville oli että nykyinen viinalainsäädäntö ulotettaisiin myöskin miedompiin juomiin ja että kunnat saisivat yksimaisen oikeuden ratkaista miten näitten juomien myynti ja anniskelu on järjestettävä. Sitä paitsi Kotkan yhdistys lausui toivomuksen, että korotettaisiin uhkasakko niille, jotka anniskelevat päihtyneille, Kuopion, että ulkomaisille juomille korotettaisiin tulli, ja Sortavalan, että holipompelin ja ala-arvoisten ulkomaisten tuonti kielletäisiin.

Sitä vastoin on oudoksuttavaa että muutamia muita työväen etuja hyvin läheisesti koskevia asioita on vain muutamissa harvoissa yhdistyksissä otettu puheeksi. Ainoastaan 5 yhdistystä on lausunut toivomuksensa ammattitarkastajain luvun lisäämisestä, ne olivat Turun, Jyväskylän, Tampereen, Wiipurin ja Hämeenlinnan, jota paitsi Turun, Wiipurin ja Hämeenlinnan yhdistykset toivoivat että työväenyhdistyksille myönnettäisiin oikeus ottaa osaa näihin tarkastuksiin. Ainoastaan Tampereella ja Kotkassa huomautettiin edusmiehille työväen kantaa työväen sairaus- ja tapaturmavakuutus- sekä eläkevakuutusasioissa. Kummassakin kaupungissa työväki kannatti työväen vakuutuskomitean vähemmistön ehdotuksia, edellisissä kysymyksissä ja jälkimäisissä hra Gripenbergin vastalausesta.

Tampereen yhdistys oli ainoa, joka pyysi vaalien asettamista sunnuntai-iltapuoleksi, syystä että työväellä silloin on paras tilaisuus

ottaa niihin osaa. Yhdistys ei luullut sabatin pyhyttä sillä loukattavan, sitä vähemmän kuin kirkolliset vaalit ja kuntakokoukset jo maaseudulla pidetään sunnuntaisin. Sen johdosta että edellisen kesän kirkolliskokouksessa oli nostettu kysymys, että kaikki pyhäpäivinä pidetyt hovit kielletäisiin ja kun peljättiin sellaista ehdotusta ehkä tehtävän valtiopäivilläkin, huomautti Tampereen yhdistys että moisella kiellolla tehtäisiin työväen sivistysriennöille äärettömän paljon haittaa. Yhdistys toivoi sen vuoksi hartaasti ettei tämä kiello toteutuisi. Rauman yhdistys sitä vastoin näkyy olevan kirkolliskokouksen kannalla, se anoi näet päinvastoin suurempia rajoituksia pyhäpäivän oikeenviättämisen hyväksi.

Useat yhdistykset ovat pitäneet irtolaisen väestön asiasta mielessään. Kuusi yhdistystä, Turun, Helsingin, Mikkelin, Jyväskylän, Wiipurin ja Hämeenlinnan, lausuivat toivomuksia että irtolainen väestö sopivilla toimenpiteillä saatettaisiin enemmän maahan kiinnitetyksi. Tämmöiseksi keinoksi katsottiin etupäässä maan palstoittamisen helpottamista.

Progressiivisellä verotusjärjestelmällä ei, kumma kyllä, ollut muuta kuin kolme puolustajaa, Helsingin, Hämeenlinnan ja Heinolan yhdistykset, vaan tämä seikka johtunee kuitenkin siitä, että tämä työväelle niin tärkeä asia vielä viime valtiopäivien aikaan oli sille verrattain tuntematon.

Työväen luottosuhteet ovat myöskin antaneet aihetta useihin toivomuksiin. Viisi yhdistystä, eli Turun, Mikkelin, Wiipurin, Kuopion ja Sortavalan, toivoivat että koronkiskomista lainsäädännön kautta rajoitettaisiin, arvelen sopivaksi keinoksi että koronvapaus n. s. lyhyviltä lainoilta poistettaisiin ja korkeimmaksi korkomääräksi ylimalkaan säädettäisiin 6 %. Turun, Wiipurin ja Hämeenlinnan yhdistykset toivoivat myös lämpimästi että valtio myöntäisi lainoja työväen asuntojen rakentamiseksi. Wiipurin yhdistys lausui suotavaksi että kaupunkikunnat perustaisivat työväelle lainauslaitoksia ja Turku ja Hämeenlinna toivoivat että säästöpankit ja muut talletus- ja lainauslaitokset tulisivat valtion tarkastuksen alaisiksi.

Muiden kysymysten suhteen ovat toivomukset hyvin hajanaisia. Mikkelin ja Rauman yhdistykset pyysivät kaupungin edusmiestä vaikuttamaan ohjesääntöisen prostitutsioonin poistamiseksi; Jyväskylän yhdistys suosittelee kansanopistoja; Turun, Wiipurin, Kuopion ja Hämeenlinnan yhdistykset puolustivat naisasian ratkaisemista siihen suuntaan kuin naiset itse sitä tahtovat; Turun ja Hämeenlinnan yhd. toivoivat että valtio keräisi seikkaperäistä tilastoa työväen oloista ja että valtio harrastaisi kaikkia työväen sivistyttämistä koskevia rientoja. Elinkeinolain suhteen toivoi Wiipurin yhdistys,

koska näytti luultavalta että elinkeinovapautta vastaan tulevilla valtiopäivillä tehtäisiin hyökkäyksiä, että elinkeinolaki pysytettäisiin muuttumattomana, jota vastoin Rauman yhdistys päinvastoin toivoi siihen rajoituksia. Turun ja Hämeenlinnan yhdistykset lausuivat suotavaksi, että kotimaisen työn menekkiä edistettäisiin sopivilla keinoilla ja Wiipurin yhdistys lopuksi toivoi että työnantajia lain avulla velvoitettaisiin vastaamaan kohtuullisista työpalkoista.

Nämä olivat työväen toivomukset viime valtiopäiville eikä niitä hevillä voine sanoa kohtuuttomiksi.

*
*
*

Katsokaamme nyt kuinka työväen toivomukset valtiopäivillä toteutuivat. Kunnallisen ja valtiollisen äänioikeuden laajentamiseksi ja äänimäärän rajoittamiseksi, uudistukset, jotka työväki oli asettanut toivomustensa ensi sijaan, tekivät porvarissäädyn suomenmieliset jäsenet hrat Genetz, Idman, Sommer, Wiljakainen (Tampereen edustajat), Berg (Sortavalan edustaja), Herckman (Kuopion toinen edust.), Alopæus (Mikkelin edust.), Andersson (Heinolan), Liukkonen (Hämeenlinnan), Söderlund (Rauman), Aejmelæus (Jyväskylän), Castrén, Lilius, Erenius, Erkkö, Stenroth, Nybom, Pelkonen, Schwindt, Neppenström ja Malin anomus- sekä esitysehdotuksen. Vaaleissa porvarissäädyn pyydettiin äänimäärää rajoitettavaksi ainakin 10 ääneen, kunnallisissa vaaleissa 15:ksi, jota paitsi esitysehdotuksessa anottiin Kunnallisasetuksen 10 §:n muuttamista siihen suuntaan kuin erittäin Tampereen työväenyhdistys oli toivomuksissaan lausunut. V. J:n 12 ja 13 §§:ien muuttamista koskevaa anomusehdotusta säädysä esitettäessä olivat säädyn ruotsinmieliset jäsenet jyrkästi uudistusta vastaan. Tah-toivatpa useimmat vastustajista, hrat Öhman, Schybergson (Helsingin edust.), Neovius (Haminan), Appelberg (Kotkan edustaja, joka valitsijoilleen oli luvannut kannattaa äänioikeuden laajennusta) ja Kurtén (Raahen) heti tappaa anomuksen, lähettämättä sitä edes valiokuntaan. Hrat v. Pfaler (Helsingin), Heikel (Wiipurin) ja Jusélius (Turun edustaja), jotka kyllä olivat äänimäärän alentamista vastaan, pitivät kuitenkin kysymystä äänioikeuden laajentamisesta siksi tärkeänä että kannattivat anomuksen lähettämistä valiokuntaan. Vastustajat nojautuivat vanhoihin kuluneisiin esteisiinsä: Uudistusehdotus on muka ainoastaan puoluekysymys, joka vain tarkoittaa toisen puolueen vallalle pääsyä; ehdotettu ääniraja ei ole yksi- ja kaksiaänisille enemmän oikeudenmukainen kuin nykyinen 25 äänen asteikko-kaan. Lisäksi esteltiin sillä että muiden säätyjen, olletikin ritariston ja aatelin sekä pappissäädyn, kokoonpano kaipaa vieläkin ki-

peämmin parannuksia, miksi ei niitä ensin ehdoteta? ja lopuksi vedottiin huolestuttaviin ajansuhteisiin, joiden nimissä kaikki eripuraisuutta herättävät kysymykset olisivat syrjäytettävät. Siis: kyllähän uudistuksia myönnettiin tarvittavan — mutta ei vaan nyt ja viime sijassa porvarissäädyssä. Anomuksen tekijät puolustivat pontevasti ehdotustansa, se saatiinkin valiokuntaan lykätyksi vaan ainoastaan lippuäänestyksen tapahduttua ja vain 9 äänen enemmistöllä, eikä kellekään ollut epätietoista minkä kohtalon anomus säädyssä tulisi saamaan kun se kerran lakivaliokunnasta palaisi. Mutta anomus saikin jo valiokunnassa kuoliniskunsa. Valiokunnan enemmistö ilmoitti näet, että asia valiokunnassa on tullut esille niin myöhään, että se ajan vähyden tähden on täytynyt lykätä syrjään. Muutamat anomusehdotuksen tekijät koettivat tosin vielä sittenkin säädyssä, vaikka menestystä toivomatta, puolustaa sitä, vaan he puhuivat kuuroille korville: anomus viimeisteltiin aivan lyhyen keskustelun jälkeen. Täysilukuisesti äänestivät kaikki ruotsinmieliset edusmiehet valiokunnan hylkäävän mietinnön puolesta.

Kunnallisen äänioikeuden suhteen olivat porvarissäädyn ruotsinmieliset jäsenet osaksi yhtä vastustavalla kannalla kuin valtiolaisenkin. Asiasta tehtyä esitysehdotusta valiokuntaan lähetettävässä puolusti Helsingin edustaja hra Schybergson kyllä muutosta siihen määräykseen, ettei toisen isäntävallan alaisella ole oikeutta ottaa osaa kunnallisiin vaaleihin ja tahtoi siinä suhteessa mennä pitemmällekin kuin esityksen tekijät. Nämä esittivät näet määräyksen muuttamista siihen suuntaan, että vastedes ainoastaan laillisesti pestatut palkolliset, siis henkilöt, jotka alistuvat palkkaussäännön alle, olisivat kunnallisista vaaleista poissuljetut, jota vastoin hra Schybergson sanoi olevansa valmis antamaan heillekin vaalioikeuden, kuin heillä vaan on kahden veroäyrin saamiseen tarvittavat tulot. Sitä paitsi hän mielellänsä suostui siihen esitysehdotuksen kohtaan, että naiselle, jolla on oikeus ottaa osaa kunnallisvaaleihin, myös olisi annettava oikeus tulla valituksi kaupungin luottamustoimiin, esim. kaupungin valtuusmieheksi. Samaa mieltä olivat näissä kohdin myös hrat Elving (Helsingin edustaja) ja hra Heikel. Kaikki kolme olivat kuitenkin jyrkästi äänimäärän alentamista vastaan. Esitysehdotus ei valtiopäivien kuluessa ennättänyt valiokunnassa valmistua, vaan kaikesta päättäen voi olla varma, että se sieltä palattuaankin olisi saanut osakseen saman kohtalon kuin edellä mainittu anomusehdotus.

Kansakoulu- ja oppipakko-kysymyksessä vallitsi porvarissäädyssä paljon erimielisyyttä. Näytti kuitenkin siltä kun eräällä taholla jo ennakolta olisi päätetty katsoa asiaa niin vaikealuontoi-

seksi ja monimutkaiseksi, ettei sitä niillä valtiopäivillä olisi mahdollista saada ratkaistuksi. Esintyvistä puhujista hrat Schwindt (joka oli tehnyt esitysehdotuksen), Erko (Savonlinnan edustaja), Wiljakainen, Liukkonen, Andersson ja Ahlström (Porin edustaja) puolustivat sekä koulu- että oppipakon säätämistä. Esitysehdotuksen vastustajat eivät periaatteessa vastustaneet koulupakon säätämistä, vaan asia oli heidän mielestään vielä „liian vähän valmistettu“, jonka vuoksi ei säätyjen pitäisi siitä mitään esitystä tehdä, vaan ainoastaan lausua toivomuksenaan että hallitus tuleville valtiopäiville antaisi esityksen maalaiskuntien velvoittamisesta tarpeen mukaan perustamaan kansakouluja. Tähän suuntaan puhuivat hrat Elving, Heikel, Schybergson, Lille ja Öhman. Heille vastattiin toiselta puolen ettei tällaisesta toivomuksesta luultavasti olisi suurtakaan hyötyä, koska se armoll. esitys, jonka hallitus oli valtiopäiviä varten valmistanut, ei ollut korkeimmassa paikassa saavuttanut hyväksymistä. Hra Neovius piti esitysehdotuksen määräyksiä epäkäytännöllisinä sekä vastusti oppipakkoa etupäässä siitä syystä, ettei kansan eduskunnalla ole määräysvaltaa koulujen ohjelmaa määrättäessä, jonka vuoksi siihen helposti voisi pujahtaa eduskunnan mielestä tarpeettomia ja sopimattomia aineita. Hra Neovius, jonka ehdotukseen pääasiassa yhtyivät hrat Wegelius ja v. Pfaller, arveli aluksi riittävän, jos maalaiskunnat velvoitettaisiin perustamaan kukin ainakin yksi korkeampi kansakoulu. Hrat Öhberg (Helsingin edust.) ja Appelberg puolustivat allekirjoittamaansa vastalauseita n:o 2, jonka muuan puhuja (Elving) syystä kyllä sanoi sisältävän — „ei mitään“. Äänestyksestä kävi selville, että säädyn enemmistö kannatti hrait Elvingin, Schybergsonin y. m. mielipiteitä.

Anomukset valtioavun myöntämisestä kansanopistoille saivat sitä vastoin säädyn yksimielisen kannatuksen.

Raittiuskysymys tuli valtiopäivillä esille sekä armoll. esityksen että anomus- ja esitysehdotusten muodossa. Edellinen koski rajoituksia viinien ja 12 alkohooliastetta väkevämpien n. s. miedompien väkijuomien kauppaan. Asetusehdotuksessa myönnettiin kaupunkikunnille melkein yhtäläisiä oikeuksia miedompien väkijuomien myymisoikeuksien myöntämisen ja luvun suhteen kuin niillä ennestään on varsinaisten väkijuomien suhteen, siis samaa mitä useat työväenyhdistykset toivoivat. Säädyissä lausuttiin kuitenkin paljon epäilyksiä siitä, ettei asetuksella saavutettaisi aiottua tarkoitusta, ellei näiden juomien vähin alkohoolimäärä määrättäisi alemmaksi, 4:ksi. Tätä mielipidettä kannattivat porvarissäädyssä m. m. hrat Genetz, Wiljakainen, Berg, Idman, Liukkonen ja Renlund. Hrat Appelberg ja Öhman puolustivat armoll. esityksen määräystä, syystä

että pelkäsivät oikeiden viinien muussa tapauksessa häviävän. Edellinen mielipide pääsi sitten sekä valiokunnassa että säädyssäkin voitolle. Erimielisyyttä syntyi myöskin siitä missä laajuudessa kaupunkikuntien sallittaisiin myyntioikeuksien myöntämisen suhteen harjoittaa itsehallinto-oikeuttaan. Tätä oikeutta puolustivat ylipäänsä samat, jotka olivat alkohoolirajan laskemisen puolella, jota vastoin hrat Hallberg, Renlund, Federley, Appelberg ja Öhman ensi sijassa tahtoivat turvata viinikauppiaitten oikeuksia. Tätä kysymystä käsiteltäessä se myös oli kuin Kuopion toinen edustaja hra Möller esitti ainoan lausuntonsa valtiopäivien kuluessa. Siitä ei kuitenkaan käy selville mille puolelle hänen mielipiteensä kallistuvat, sillä hän oikaisi ainoastaan — painovirheen.

Talonpoikais- ja pappissäädyssä oli tehty anomusehdotuksia mallasjuoma-asetuksen muuttamisesta siihen suuntaan, että kestkievareilta maaseudulla kiellettäisiin oluenanniskelu-oikeus. Talousvaliokunta antoi anomuksien johdosta epäävän mietinnön. Vaan siihen liitti valiokunnan vähemmistö vastalauseen, jossa ehdotettiin kunnille annettavaksi määräysvalta olutanniskelun suhteen. Tätä mielipidettä säädyssä puolustivat hrat Idman, Andersson ja Wiljakainen. Valiokunnan kantaa ei siellä edustanut muuta kuin hra Holmberg (Helsingin edust.), vaan hänellä oli kuitenkin siinä määrin säätynsä enemmistön kannatus, että mietintö yksinkertaisella huutoäänestyksellä hyväksyttiin. Talonpoikaissäädyn erityisestä pyynnöstä luopui porvarissääty kuitenkin myöhemmin tästä päätöksestään.

Irtolaisen väestön tilan parantamista tarkoitti tavallansa armoll. esitys maan osittamisesta. Rajattomasti vapaata maanositusta puolustivat hrat Borenus, Bergh, v. Pfaler, Schybergson ja Neovius. Vähempiä rajoituksia kannattivat m. m. hrat Nybergh (Wiipurin edust.) Liukkonen ja Wegelius (Helsingin). Kysymyksen käsitteelyyn vaikuttivat kuitenkin osaksi muut näkökohdat kuin varsinaisesti irtolaisten tilan parantaminen.

Progressiivisen verotustavan käyttämisestä ei tehty ehdotusta muuta kuin yhdessä tapauksessa, nim. leimaveroa määrättäessä. Ilman erimielisyyttä hyväksyi porvarissääty sen kohdan asetuksesta, jossa perinnöstä maksettava leimavero määrätään asteettain yleneväksi.

Elinkeinolain muutos tuli viime valtiopäivillä kaksi kertaa puheeksi porvarissäädyssä. Toisen kerran se tapahtui n. s. „margariini-kysymyksen“ yhteydessä, jossa porvarissääty melkein yksimielisesti seisoi perustuslaillisuuden ja elinkeinovapauden kannalla. Ainoastaan hra Stenroth teki yrityksen puolustaa kotimaisen hallituksen tässä kysymyksessä moitittua menettelyä. Toisella kertaa se tuli puheeksi hra Wiljakaisen anomusehdotuksen johdosta, että ny-

kyistä elinkeinolakia tarkastettaisiin ja korjattaisiin siihen suuntaan, että laillisesti järjestetyille ammattiyhdistyksille annettaisiin tarpeellinen vaikutusala ja valta teollisuuden kehittämistä varten. Anomusehdotusta käsiteltäessä useimmat puhujat, hrat Heimberger, Lille, Federley ja Nybergh, moittivat anomuksen epäselvää ja epätäydellistä muotoa. Anomuksen tekijä koetti kyllä selittää anomuksella tarkoitavansa, että nykyiset viralliset teollisuus- ja tehdasyhdistykset muutettaisiin ammattiyhdistyksiksi, joihin sekä työnantajilla että -tekijöillä olisi pääsy. Nämä selitykset eivät kuitenkaan voineet pelastaa anomusehdotusta, jota ei päästetty edes valiokuntaankaan.

Vähävaraisten aineellisen tilan parantamista tarkoittava uusi säästöpankkilaki toteutti osaltansa jonkun määrän työväen toivomuksia.

Työväen tapaturmavakuutusta koskeva lakiehdotus synnytti porvarissäädyssä pitemmän keskustelun kuin ehkä mikään muu kysymys. Armoll. esitys oli, kuten pari työväenyhdistystä oli nimenomaan lausunut toivovansa, rakennettu työväenvakuutuskomitean vähemmistön mielipiteiden perusteelle, s. o. siinä ehdotettiin pakollista työväenvakuutusta. Odotettavissa oli, että tästä periaatteesta säädyssä samoin kuin komiteassa oli syntyvä väittelyä. Niin kävikin. Pakollisen vakuutuksen vastustajat väittivät sen loukkaavan elinkeinovapautta, s. o. teollisuuden harjoittajain laillisia oikeuksia. Se oli muka ensimmäinen valtiososialismin vievä askel, joka siis tarkoitiin oli kartettava. Väitettiinpä pakollisuuden olevan työväellekin vahingollisen, koska teollisuuden harjoittajat sen voimaan tultua varmaankin tulisivat pitämään vähemmän huolta tapaturmia edeltä estävistä varokeinoista. Näitä mielipiteitä edustivat hrat Heimberger, Borenus, Federley, Kullhem, Schybergson, Lille ja Juselius. Menivätpä muutamia heistä (Heimberger ja Lille) niinkin pitkälle, että ehdottivat asetusehdotuksen hylkäämistä ilman sen seikkaperäistä tarkastusta. Kokonaista 21 ääntä saikin heidän ehdotuksensa puolelleen. Pakollisen vakuutuksen puolustajat, hrat Idman, Sommer, Elving, Heikel, Nybergh ja Appelberg, olivat pakollisuuden puolella, etupäässä siitä syystä, että uskoivat sen olevan ainoa keino, jonka avulla tapaturman kärsinyt työmies todellakin saisi korvauksen vahingostansa. Sen avulla ei myöskään tapaturman satuttaessa työnantajain ja työmiesten kesken syntyisi rettelöitä ja riitaisuuksia, kun korvaus tulisi olemaan vakuutuslaitoksen maksettava, eikä isännän mielivallasta riippuvainen. Pakollista vakuutusta puolustivat useimmat puhujat, kuitenkin vain suurempien tapaturmien suhteen, pienemmät olisi työnantajan itsensä korvattavat. Tämä välittävä katsantokanta pääsikin valiokunnassa ja sittemmin lopulli-

sessä äänestyskässä voitolle. Tapaturmavakuutuksen suhteen toteutui siis viime valtiopäivillä yksi työväen hartaimpia toivomuksia.

N. s. naiskysymyksen alalta, jota neljä yhdistystä oli toivonut ajettavan naisten itsensä tahtomaan suuntaan, oli viime valtiopäivillä käsiteltävänä useita uudistusehdotuksia. Porvarissäädyssä tekivät hrat Herckman, Idman ja Genetz esitysehdotuksen naisen täysi-ikäisyyden siirtämisestä 25:sta 21 ikävuoteen sekä anomusehdotuksen naisen naima-ijän korottamisesta 15 vuodesta 18 ikävuoteen. Näitä sekä paria muita naisasiaa koskevaa uudistusehdotusta käsiteltäessä oli porvarissääty yksimielisesti uudistuksen puolella.

Kaikki muut asiat, joiden suhteen työväenyhdistykset valtiopäivien edellä olivat paikkakuntiensa edusmiehille lausuneet hartaita toivomuksia, eivät tulleet valtiopäivillä puheeksi. Edusmiehet eivät siis olleet katsoneet tarpeelliseksi saattaa näitä toivomuksia eduskunnan tiedoksi ja harkittavaksi. Valitsijoilla tietysti ei ole lailista oikeutta moittia heitä tästä heidän menettelystään, koska valtiopäiväjärjestys ei vähääkään velvoita edustajia noudattamaan valitsijoittensa tahtoa, vaan mielipahaa ja katkeruutta semmoinen menettely luonnollisesti on työväen piireissä herättänyt.

Kun siis valtiopäivätoivomuksilla ei ole mitään velvoittavaa voimaa, saattaa ehkä arvella niiden olevan aivan turhia. Esittökööt valtiopäivämiesehdokkaat itse vaalimiehille kantansa, jonka mukaan jälkimäisten sitten on helppo nähdä kuka heidän mielipiteitensä on parhaiten edustava. Epäilemättä tämä onkinärkevin keino, ja erittäin suotavaa sen vuoksi on, että ohjelmansa esittäminen vaalimiehille tulee yleiseksi tavaksi. Ainoastaan siten valitsijat voivat saada tarpeellista vakuutta siitä, että heidän mielipiteensä todellakin tulevat eduskunnassa edustetuiksi. Mutta siltä ei kuitenkaan ole tarpeetonta että valitsijamiehet jo alussa mainitsemistani syistä, etupäässä työväenyhdistykset, esittävät paikkakuntansa edustajille toivomuksensa. Edellä kerrotusta käykin selville, että semmoiset lausunnot useilla paikkakunnilla ja monessa tapauksessa ovat johtaneet toivottuun tulokseen. Mutta sitä katkerammalta täytyy niiden paikkakuntien työväestä tuntua, joiden edustajat eivät ainoastaan ole jättäneet pyydettyjä uudistusehdotuksia esiintuomatta, vaan vieläpä ovat kaikin voimin muiden esiintuomia vastustaneet ja työväen toivomuksia polkeneet. Eikä tätä katkeruutta suinkaan lievitä se tieto, että nämä edustajat ovat valitut vastoin työväen tahtoa vaalijärjestyksen nojalla, jonka voimassa ollessa työväen on mahdoton milloinkaan saada ääntänsä muiden rinnalla kuuluville.

Ei kumma siis että äänirajoituskysymys on ja että sen täytyy olla työväen ohjelmassa ensimmäisenä.

Olen tahallani edellä kerrotussa välttänyt luokittaa edustajia kielipuolueiden mukaan, koettaen yksinomaan esittää heidän kantansa n. s. työväenkysymyksiin. Johtopäätöksien teon jätän siinä kohdin kunkin tarkkaavaisen lukijan itsensä tehtäväksi.

Tekla Hultin.

Kesälomaa työväelle.

Viime keväänä nostettiin Suomen Työväen Valtuuskunnassa kysymys kesäloman hankkimisesta maamme työväestölle. Valtuuskunta päätti sen johdosta kääntyä kaikkien työväenyhdistysten puoleen kehoituksella, että he kukin kohdastaan tekisivät parastaan asian hyväksi ja että he sitten syksymmällä antaisivat Valtuuskunnalle kertomuksen toimenpiteistään tässä kohden. Kehoitusta sisältävään kiertokirjeeseen koetettiin saada eräältä etevältä terveydenhoitoteiliijältä esitys kesäloman tarpeellisuudesta ja lupasikin hän sellaisen antaa, vaan väliintulleista esteistä jäi se kuitenkin saamatta, jonka vuoksi ja koska kesä jo oli pitkälle kulunut Valtuuskunnan sihteeri laati näin kuuluvan kiertokirjeen:

„Työntekijän terveys on tavallisesti hänen ainoa pääomansa! Senpä takia olkoon jokaisen ajattelevan työnantajan tunnon asiana niinhyvin työpaikoista poistaa terveydelliset epäkohdat kuin myös katsoa, ettei työntekijä muussakaan suhteessa kärsi vauriota työn johdosta. Se vaara, joka etupäässä uhkaa saattaa työntekijätä liian aikaiseen hantaan, on keuhkotauti. Esimerkkinä mainittakoon että 1880 vuosiluvulla oli maamme pääkaupungin ammattilaisissa keuhkotauti syynä kuolemaan n. 50 tapauksessa sadasta, kun sitävastoin vastaava numero säätyläisissä samalla ajalla oli noin 20 %. Tuohon, varsinkin työntekijälle vaaralliseen, hiipeävään tautiin on työn luonto, työpaikan laatu ja työntekijän ympäristö suurena syynä. Työntekijä, jonka voimia uuttera, vuodet pitkään kestävä työ kuluttaa, tarvitsee virkistystä, jos kukaan, ja lienee siihen paras keino se, että hän edes lyhemmän ajan kesästä pääsee tilaisuuteen nauttimaan lepoa työstään.

Ylläesitetyn nojalla ja samalla huomauttaen, että etenkin kivuloiset, heikot ja rasitetut työntekijät olisivat saatettavat tilaisuuteen käyttämään samaa virkistyskeinoä, joka muille yhteiskunnan jäsenille pidetään tuiki tärkeänä, rohkenee Suomen Työväen Valtuuskunta nöyrimmästi pyytää Teitä asiata kannattamaan ja hyväntahtoisesti

vaikuttamaan sen hyväksi, että työntekijät vielä tämän kesän ajalla tulisivat tilaisuuteen nauttimaan tarpeenmukaista kesälomaa.

Helsingissä, Heinäkuun 5 p:nä 1894.

Työväen Valtuuskunnan puolesta:

V. v. WRIGHT.

Georg Leinberg.“

Tämä kiertokirje lähetettiin 5 p:nä Heinäkuuta kaikille niille maamme työväenyhdistyksille, jotka ovat Valtuuskunnassa edustettuina kuin myös ammatintarkastajille ja 21:lle maamme isoimmista sanomalehdistä.

Valtuuskunnan samassa tilaisuudessa tekemää pyyntöä, että arv. työväenyhdistykset Valtuuskunnalle myöhemmin kertoisivat, mitä asian hyväksi ovat tehneet, ovat kaikki muut yhdistykset noudattaneet paitsi seuraavaa neljää: *Heinolan*, *Kuopion*, *Leppäkosken* ja *Porvoon*, jotka tietenkin eivät ole voineet mitään tässä kysymyksessä aikaan saada.

Yleensä on kysymys kesäloman hankkimisesta työväestölle saavuttanut arv. yhdistysten lämpimää kannatusta, joskaan tulokset niiden keskusteluista ja muista toimenpiteistä eivät ole olleet kovin runsaat.

Yhdistysten Valtuuskunnalle laittamista kertomuksista käy muuten esille seuraavaa: Osaksi eivät yhdistykset niukan ajan vuoksi ole kerinneet ryhtyä mihinkään toimenpiteisiin, osaksi ovat olosuhteet olleet sellaiset, etteivät työntekijät ole voineet saada lomaa, joko siitä syystä, että paikkakunnan liikesuhteet vaativat pääasiallisesti kesäisin työntekoa tahi että työnantajat eivät ole suostuneet maksamaan palkkaa loma-ajalta. Tämä viimeinen seikka onkin ollut pääesteenä työväestön lomalle laskemiselle. Harvoinpa heillä on tilaisuutta kesälepoa viettämään aineellisen varallisuuden puutteessa. Monessa liikkeen haarassa sitäpaitsi on työmiehellä kesäiseen aikaan paras työnansionsa, jolloin hän siis kokoo varoja talven varaksi, eikä sen vuoksi voi tuhlaa kallista aikaa joutilaana oloon. Kysymys kesälomasta on etupäässä muodostunut rahalliseksi, sillä „jos rahaa olis' kyllä kesälomalle mentäis'“, sanovat Mikkeliäiset. Olipa miten olikaan, niin tulee tässä ottaa huomioon ainoasti sellaisia olosuhteita, joissa kesäloma on pidettävä tarpeellisena tahi ainakin välttämättömänä. Luonnollistahan on, ettei kesälepoä niissä tapauksissa voida vaatia, kun muutoinkin ollaan työstä vapaana vissin ajan vuotta, jolloin ollaan tilaisuudessa nauttimaan virkistävää lepoä, jos vaan haluttaa. Toiseksi on työnlaatu oleva määräävä

loman tarpeellisuudelle. Tästä johtuu, että kesäloma on pidettävä tuiki välttämättömänä niille, jotka vuoden umpeen samassa terveydelle epäsuotuisassa työpajassa kuluttavat heikontuvia työvoimiaan.

Astuu sitten eteemme kysymyksen rahallinen puoli. Välttämättömänä ehtona siihen, että työntekijät tulisivat käyttämään heille mahdollisesti suostuttua kesälomaa, näkyy olevan se, että saavat loma-ajalta nauttia palkkansa tahi ainakin osan siitä tahi että jollakin muulla tavalla saavat apua, sillä ilman eivät kernaasti tule toimeen. Tähän löytyy useampia apukeinoja. Ensiksi se, että työnantajat myöntäisivät palkkaa työntekijöilleen loma-ajalta. Tuo keino työnantajista tuntunee ehkä liian vaateliaalta, vaan kun ajattelee, että työntekijä jonkun ajan työstään vapaana oltuaan palaa työhön virkistynein voimin, saattaa syyllä otaksua, että hän pian on työllään korvaava sen ajan, minkä hän on virkistyksekseen kuluttanut. Sellaista tulosta on ainakin Englannissa huomattu työpäivän lyhentämisestä. Toinen keino, jota myös Englannin tehtaissa on käytetty, on se, että työmiehet ottavat hoitaakseen osan työtoveriensa tehtävistä ja senkautta saattavat vuorottain olla lomalla. Kolmas keino on muodostaa rahasto, josta työntekijöitä autettaisiin kesälomalle. Useissa tehtaissa meillä annetaan sairaspukassoista apua kivulloisille ja heikontuneille työntekijöille sellaiseen tarkoitukseen, joka apu vastaa puolet päiväpalkasta. Varsinkin tällaisia työntekijöitä varten olisivat n. k. kesäsiirtolat suureksi eduksi, mutta tosin myös muullekin työväestölle.

Jos hiukan likemmältä tarkastamme, mitä työväenyhdistykset kertovat toimenpiteistään tässä asiassa, huomaamme, että kovin harvat ovat jotakin vasituista aikaan saaneet. Useimmat kyllä heti julkaisivat paikkakuntainsa sanomalehdissä kiertokirjeen ja koettivat selvittää kysymystä joko sanomalehtikirjoituksissa tahi pitämässään kokouksissaan, vaan siihen useimpain toimet rajoittuivatkin.

Erityinen komitea asiata käsittelemään sekä hankkimaan tietoja, missä määrin työntekijöitä lomalle lasketaan, asetettiin: *Helsingissä*, *Wiipurissa*, *Kotkassa*, *Tampereella* ja *Porissa*. Erityisellä kiertokirjeellä olivat *Mikkelin*, *Oulun*, *Jyväskylän* ja *Hämeenlinnan* yhdistykset vedonneet työnantajiin. Eri paikkakunnilla ovat työntekijät viime kesänä nauttineet lomaa seuraavassa määrässä:

Helsingissä. Pääkaupungin kymmenestä *kirjapainosta* on ainoastaan 1 tehdasliike ollut suomatta työntekijöilleen kesälomaa, vaikka työnpuutetta on vallinnut. Muissa ovat työväestö kokonaisuudessaan tahi puolet olleet lomalla pari viikkoa joko palkalla tahi palkatta. 11:ssä *rätäteli*-liikkeessä on 28 työntekijällä ollut lomaa. *Kulta-* ja *kelloseppä*-ammateissa ovat työmiehet olleet tilaisuudessa

saamaan kesälomaa. Jota vastoin *nikkarien*, *nahkurien*, *muurarien* ja *maalarien* ammateissa kesälomaa ei ole tullut kysymykseen. *Tampereella* on *puuvilla-* ja *liinatehtailla* heikoille työntekijöille myönnetty joitakuuta viikkoja kesäisin lepoaikaa ja ovat he siltä ajalta saaneet apua tehtaitten apukassoista. Eräs paikkakunnan suurimman värjäyslaitoksen omistaja on antanut työmiehilleen kesälomaa, vaikka eivät kaikki ole sitä halunneetkaan. Loma-ajalta on vanhemmille työntekijöille maksettu koko palkka ja nuoremmille osa. Kahdessa kirjapainossa ovat työntekijät kesäisin saaneet pari viikkoa lomaa, jolloin kuukausipalkalla oleville on maksettu täysi palkka. Niinikään on joku pienempi käsityöläinen ja joku kauppiaskin samoilla ehdoilla suvainnut työmiehilleen jonkun viikon kesälomaa. *Hämeenlinnassa* antoivat 4 kauppiasta yhteensä 13 palvelijalle 1 viikon loman täydellä palkalla, 1 käsityöläinen 10 palvelijalle ja 1 kirjapaino 7 miehelle samoilla ehdoilla.

Wassassa on sanomalehtikirjoitusten johdosta ainakin joku ammattityönantaja suonut työmiehilleen jonkun viikon vapautta, etupäässä oppilaille.

Tammelassa on sikäläisessä tehtaassa heikontuneille työntekijöille myönnetty lääkärin määräämä loma-aika, jolloin ovat saaneet yhteisestä sairaspukassoista nostaa puolet palkkaansa.

Porissa ovat sahat kesäisin seisonet kokonaisen kuukauden. Alapäälystöllä on ollut parin viikon palkallinen kesäloma. Useat muut työnantajat ovat olosuhteiden mukaan antaneet työmiehilleen kesälomaa.

Kotkassa eivät olot kuulu kaipaavan kesälomaa työmiehille, siellä kun pääasiallisesti sahaliikettä harjoitetaan.

Raumalla ei yhdistys ole asiata juuri kannattanut, koska jäsenet eivät ole varsinaisia tehtaantyömiehiä.

Akaalaiset lausuvat mielihyvänsä siitä, että tämäkin puoli työväen asiassa on huomioon otettu, ja mainitsevat samalla, etteivät ole voineet toimia käytännössä asian hyväksi, syystä että työväestö on enimmäkseen itsestään riippuvia maantöytäntekijöitä.

Sortavalassa ovat liikkeet siksi pienet, etteivät työnantajat samoin kuin eivät työntekijäkään ole sanottavasti asiata harrastaneet.

Ehdotuksia keinoiksi kesäloman hankkimiseksi ovat seuraavat yhdistykset tehneet: *Wiipuri*: että hankittaisiin jollakin sopivalla tavalla rahasto, jolla autettaisiin heikkoja, kivulloisia ja varattomia työntekijöitä lomalle.

Turku: että perustettaisiin kassa, johon työnantajat antaisivat apusumman ja josta työntekijöitä autettaisiin loma-ajalla ja myös että työ lopetettaisiin lauantaina puolilta päivin, jotta työmies voisi lauantai-iltapuolen ja sunnuntain käyttää virkistykseen.

Pori: että yhdistykseen kuuluvat työnantajat koettaisivat antaa säännöllisille työntekijöille lomaa sekä että käännyttäisiin kaupungin valtuuston puoleen pyynnöllä, että anniskeluyhtiön voittovaroista määrättäisiin joku summa käytettäväksi työväen kesäloma-asian edistämiseksi.

Kuten ylläesitetystä näkyy, ei kesälomakysymys viime vuonna vielä sanottavasti edistynyt, mutta jos arv. työväenyhdistykset joka vuosi tarmokkaasti asiata ajavat, voi toivoa, että ei niin aivan etäisessä tulevaisuudessa kysymys saadaan yleiseen tunnustetuksi ja työväelle itselleen onnellisesti ratkaistuksi.

Helsingissä 2 p. Huhtikuuta 1895.

Georg Leinberg.

Tietoja maamme työväenyhdistyksistä.

Akaan työväenyhdistys.

Perustettu v. 1889. Suomenkielinen. Yhdistyksen tarkoituksena on: edistää työkansassa vireämpää itsetoimintaa, henkisen, siiveellisen ja aineellisen tilan vaurastuttamisessa. Tätä ohjelmaansa on yhdistys edelleen koettanut voimainsa mukaan toteuttaa, kuitenkin mitään erittäin mainittavampia tuloksia saavuttamatta. Kokouksia on vuoden ajalla pidetty yht. 13, ja on niissä käsiteltävinä ollut sekä yleisiä että yhdistystä itseä koskevia asioita. Useiden kysymysten suhteen ei tosin ole voitu muuta vaikuttaa, kuin supistaa ne toivomusten muotoon.

Oman huoneuston hankkiminen on hiljattain pantu alulle, kun tähän astisessa huoneustossa on jouduttu yhä epäedullisemmalle kannalle.

Iltamia on toimeenpantu kahdesti, joista toinen rekiretken yhteydessä. Yhd. puheenjohtajana on ollut v. 1894 suutari R. Helin; kirjuriina harjoittelija Teod. Nikander; rahastonhoitajana kauppias K. O. Wallin. Johtokunnassa on yhteensä 9 jäsentä. Rahavarat v. 1894 lopulla olivat: Yhdistyksen rahastossa säästö: S.mk. 18: 85. Sairas- ja hautausapurahaston säästö: S.mk. 1,037: 41. Yhdistyksen jäsenluku on nykyään 30. Apukassan osakkaita 22.

Haminan työväenyhdistys.

Vaikk'ei yhdistyksen vaikutus viime kuluneena vuotena ole jättänyt mitään loistavia tuloksia, on se kuitenkin osaltaan ollut omansa muodostamaan ja ylläpitämään virkeyttä työväen-asiaan. Sitä todistaa yhdistyksen työskentely, joka viime kuluneena samoin kuin edellisinäkin vuosina on ollut kohdattuna niinhyvin yleisiin koko maata kuin paikkakunnallisiin työväestöä läheisesti koskeviin asioihin. Näistä mainittakoon etupäässä kysymykset normaalityöpäivästä, valtiollisesta ja kunnallisesta äänioikeudesta, elinkeinolaista, Haminan työ- ja palvelusväen eläkerahastosta, ammatintarkastajain lisäämisestä y. m. Tulokset näistä kysymyksistä ovat useimmiten lähetetyt Suomen Työväenvaltuuskunnalle, julaistut kehoituksina sanomalehdissä tahi jääneet pöydälle seuraavaan vuoteen. — Osanotto kokouksiin on valitettavasti kuitenkin ollut jotenkin laimea.

Suutarin ammatti-osasto on loppupuoleen vuotta liittynyt yhdistykseen.

Oppikursseja on yhdistys toimeenpannut kirjanpidossa, laskennossa, oikein- ja ainekirjoituksessa; sekä puheluharjoituksia on pidetty.

Kokouksia on viime vuonna pidetty kaikkiaan 16, joista 8 yhdistyksen ja 8 johtokunnan kokousta.

Johtokuntaan ovat kuuluneet hrat J. F. Ollinen (esimies), A. Grönberg (vara-esimies), J. Häkkänen (pöytäkirjuri), R. Drockila (rahavartija), M. Lommi, K. Penttilä, R. Husgafvel ja M. Laukkanen.

Tilintarkastajat Alfr. Winter ja G. Ahlström.

Yhdistyksen laulukuntaa on johtanut alkupuoleen vuotta maisteri J. F. Ollinen ja loppupuoleen kanttori K. G. Seppelin.

Kirjastossa on kaikkiaan 251 nidosta. Useat kansalaiset ovat vuoden varrella lahjoittaneet joukon arvokkaita kirjoja.

Lukusali on ollut kuten edellisinäkin vuotena Raittiusseuran kanssa yhteinen.

Yhdistys toimii vuokrahuoneissa, jotka niinikään ovat yhteiset Raittiusseuran kanssa.

Jäsenluku oli viime vuonna 82, joista 15 on eronnut paikkakunnalta poismuuton tähden, joten jäsenluku oli vuoden lopussa 67.

Rahavarat vuoden lopussa S.mk. 957: 56 piä.

Huutoimikunta on vuoden varrella toimeenpannut arpajaiset y. m. huvi-iltamia.

Heinolan työväenyhdistys.

Yhdistyksen johtokuntaan ovat kuuluneet: kanttori H. E. Cederblad (puheenjoht.), maisteri K. E. Sonck (varapuheenjohtaja), nahkuri K. V. Silvenius (rahastonhoitaja), metsänvartija J. Tarsala (kirjuri), maisteri K. Bäckman, maalari G. A. Aurén, ajuri J. Tuominen ja maalari J. Laurikainen. Paikkakunnalta poismuuttaneen J. Tarsalan sijaan valittiin yhdistyksen varsinaisessa kokouksessa lokakuun 28 p:nä johtokuntaan koneenkäyttäjä A. Korhonen. Kirjuriksi valitsi johtokunta taas keskuudestaan J. Laurikaisen.

Juhlatoimikuntaan ovat kuuluneet: rouvat E. Jahnsson (puheenjohtaja) ja M. Wickstrand, neidit M. Sandström, M. Sinelius ja J. Zunino sekä hrat K. Nieminen, E. Saxell ja A. Laurikainen.

Rahastojen tila v. 1894 lopulla.

Yhdistyksen rahasto säännöllisiä menoja varten:

Säästöä edelliseltä vuodelta	179: 49.
Tuloja vuoden kuluessa	320: 05.

Yhteensä S.mk. 499: 54.

Menoja	265: 97.
Jäännös	233: 57.

Yhteensä S.mk. 499: 54.

Työväenasuntoja varten perustettu kantarahasto:

Säästöä edelliseltä vuodelta	517: 50.
Tuloja vuoden kuluessa	30: —

Yhteensä S.mk. 547: 50.

Koko yhdistyksen pääoma on siis S.mk. 781: 07.

Yhdistyksen jäsenluku nousi viimeistä edellisen vuoden lopussa 64 henkilöön. Viime vuoden kuluessa erosi kuoleman kautta 2, poismuuttamisen kautta ja muista syistä yhteensä 21, mutta yhdistykseen yhtyi 5 uutta jäsentä, joten jäsenten lukumäärä viime vuoden lopussa teki yhteensä 46. — Kuolema riisti yhdistyksen piiristä miehen, joka yhdistyksen perustamisaikana oli sen toimekaimpia ja koko ajan sydämeästään harrasti työkansan parasta. Tarkotamme maisteri E. G. L. Colliander'ia, joka yhdistyksen ensimmäisenä toimivuonna oli sen varapuheenjohtaja.

Yhdistyksen juhlatoimikunta on pannut huveja toimeen kerran kuukaudessa paitsi kesä-, heinä- ja elokuussa sekä maansurun kestäessä. Maansurun takia täytyi arpajaisetkin, jotka olivat aiotut pidettäväksi marraskuun alussa, lykätä vuoteen 1895.

Eri iltamia, joissa on pidetty esitelmä tai luento, ei ole ollut muuta kuin kaksi. Syynä niiden harvalukuisuuteen on ollut osaksi puute esitelmänpitäjistä, osaksi työkansan välinpitämättömyys näiden suhteen. Tällä kertaa ei aineellinen puute ole ollut esteenä henkisille pyrinnoille, sillä valtuusto myönsi viime vuonna 100 mk. esitelmän pitämiseen.

Tästä huolimatta yhdistys kuitenkin toivoo aikojen kuluessa vaurastuvansa, jähkä työ kansa tulee huomaamaan sen pyrintöjen hyvän tarkoituksen. Yhdistys pitää yhä edelleenkin velvollisuutenaan korottaa työväen luokkaa, mutta tähän vaaditaan että kaikin voimin koetamme sitä sivistää ja sen vuoksi tuleekin Heinolan työväenyhdistyksen sotahuutona olla: „Valoa kansallemme!“

Helsingin työväenyhdistys.

Perustettu 1884. Tarkoitus: Työväen parhaan edistäminen niin henkisessä kuin aineellisessakin suhteessa.

V. 1894 on pidetty 10 kuukaus- ja 16 johtokunnankokousta.

Maaliskuun 26 p:nä yhdistys vietti *kymmenvuotisjuhla*nsa. Juhlaan olivat maan työväenseurat ja pääkaupungin ammattiosastot ja -yhdistykset lähettäneet edustajia, jota paitsi onnentoivotussähkösanomia tuli useimmilta maassamme työväenasiaa harrastavilta seuroilta ja henkilöiltä. Valaisevan esitelmän työväenasian kulusta ja kehityksestä maassamme piti tohtori A. Hjelt, jonka jälkeen koneen-

käyttäjä V. Sohlman tulkitsi yhdistyksen kiitollisuudentunteita sen harrastusten monivuotisille väsymättömille ja valppaille edustajille, puheenjohtajalle V. v. Wrightille, joka silloin oli yhdistyksen etumaisena johtanut sen pyrintöjä 10 vuotta, kirjastonhoitajalle R. Hindströmille ja rahastonhoitajalle A. Bieselle. Sitä paitsi näille herroille jätettiin työväen kiitollisuuden todisteina erityisiä kunnia- ja muistolahjoja. Työväenyhdistyksen marssin, jonka on säveltänyt herra O. Merikanto ja sanat siihen kirjoittanut maisteri A. Tuokko, lauloivat yhdistynein voimin yhdistyksen ja suomalaisen keskusteluklubin laulukunnat herra Merikannon johdolla. Lausuntojen, pukutanssien ja laulujen vaihdellessa vietettiin loppuiltaa.

Johteeksi päättäessä *pakollinen vaiko vapaaehtoinen työväen tapaturmavakuutus* on hyväksyttävä on yhdistys pyynnöstä saanut lausuntoja Saksan valtakunnan vakuutushallituksen presidentiltä T. Bödikeriltä sekä Tukholman, Kristiaanian ja Kööpenhaminan työväenyhdistyksiltä ja Riigan ammattiyhdistykseltä. Kaikki kannattivat yhdistyksen mielipidettä pakollisesta vakuutuksesta.

Talven kuluessa vallitsevan *työttömyyden* johdosta pani yhdistys toimeen useita kokouksia saadakseen selville työnpuutteen todellisen laajuuden. Tuloksena oli aputyöt Vanhassakaupungissa.

Ääniasteikko-kysymystä on huomiolla pidetty; useita yleisiä kokouksia toimeenpantiin asian pohtimista varten, josta tuloksena jätettiin kaupungin maistraatille pyyntö yleisen raastuvankokouksen pitämisestä, jossa ääniasteikon alentaminen valtiollisissa vaaleissa otettaisiin keskustelun ja päätöksen alaiseksi. Kokousta kuitenkaan ei vielä ole pidetty. Puuhan ansioksi lienee luettava, että nyt ensi kerran yksi yhdistyksen asettamista ehdokkaista on tullut valituksi kaupungin valtuustoon.

Ammattiyhdistysten uudesti järjestämisessä hyväksyttiin intendentti L. Gripenbergin ehdotus, jossa puolustetaan sekä työntekijöille että työnantajille pakollisia, paikkakunnittain järjestettyjä ammattiyhdistyksiä.

Ammattitarkastajan apulaisen asettamisesta lausuttiin, että apulaiseksi olisi saatava työmies, jotta hän voisi paremmin työmiesten etujen kannalta hoitaa tointa.

Työväen sanomalehden aikaansaamista on valmistettu.

Työväen kesälomasuhteista on tietoja hankittu ja siitä lausunto annettu työväenvaltuuskunnalle.

Helsingin kaupungin *edusmiesten toimista työväenkysymyksissä valtiopäivillä* on lausunto annettu työväenvaltuuskunnalle.

Helsingin Käsityö- ja tehdasyhdistys on liittynyt yhdistykseen samoilla oikeuksilla kuin yhdistyksen jäsenillä on, josta on

toivottavissa suurempaa yhteisvaikutusta työnantajain ja työntekijäin kesken.

Alkeiskursseja on pidetty 18 viikkoa, $11\frac{1}{2}$ tuntia viikossa suomeksi ja $10\frac{1}{2}$ tuntia viikossa ruotsiksi. *Luentosarjoja* on pantu toimeen 3.

Kirjastossa löytyy kirjoja 638 suomalaista ja 1,131 ruotsalaista numeroa; sitäpaitsi löytyy erityinen käsikirjasto, jossa on noin 50 eri teosta kummallakin kielellä. Vuoden kuluessa lainattiin 958 suomalaista ja 490 ruotsalaista kirjaa.

Lukusalissa, jota on pidetty avoimna klo 8:sta a.p. klo 10:een illalla, on ollut 20 suomen- ja 8 ruotsinkielistä sanomalehteä ja aikakauskirjaa.

Säästö-kassaliike Helsingin kansanpankissa, jonka perustamisen työväenyhdistys on alulle pannut, on nopeasti kasvanut. Talletukset nousivat nim. $31\frac{1}{12}$ 1889 S.mk. 34,776: 96 ja $31\frac{1}{3}$ 1895 282,291: 65.

Yhdistyksen *ravintolaliikettä* on taas laajennettu.

Sanomalehdet *Päivälehti*, *Uusi Suometar* ja *Hufvudstadsbladet* ovat suosiollisesti yhdistystä kohdelleet. *Nya Pressen* on yhdistyksen pyrintöihin verrattain vähemmin huomiota pannut.

Yhdistyksen huoneustossa on 4 suurempaa ja 6 pienempää huonetta. Vuokra 2,800 mk. vuodelta.

Yleisiä huveja on pidetty 11. Puhdasta tuloa huveista 229: 70. Kustannus laulukunnasta on ollut 591: 20.

Yhdistyksen yleisellä rahastolla oli tuloja 3,996 mk. ja menoja 3,101: 74. Kuukausmaksuista tuli 2,228: 75; pidetyistä arpajaisista voittoa 1,500 mk.

Jäsenluku on ollut 466, edellisenä vuonna 532.

Puheenjohtajana on ollut työnjohtaja F. Numberg, synt. 1856, valittu 1894. Varapuheenjohtaja koneenkäyttäjä V. Sohlman, s. 1857, v. 1894. Sihteereinä viivottaja A. Järvenpää, s. 1856, v. 1890 ja kansakoulunopettaja A. Nordman, s. 1836, v. 1892. Kirjastonhoitajina insinööri R. Hindström, s. 1849, v. 1884, ja A. Järvenpää, v. 1890. Rahastonhoitajana konttoristi K. Schwenzon, s. 1860, v. 1894. Järjestysvaliokunnan esimies turkkuri A. N. Lahtinen, s. 1865, v. 1893. Juhlatoimikunnan esimies turkkuri T. Kytö, s. 1857, v. 1894. Opetuskomitean puheenjohtaja toht. A. Hjelt, s. 1862, v. 1894. Tilastokomitean puheenjohtaja toht. A. Hjelt, v. 1888.

Yhdistykseen kuuluu 5 omajohtoista ammattiosastoa, 4 liitännäistä itsenäistä ammattiyhdistystä, 4 klubia ja 2 lauluseuraa.

Tilastolliset tutkimukset osottavat, että työpalkat ja työaika ovat: lakki- ja levysepillä 3: 50, $10\frac{1}{2}$ tuntia, kirjansitojilla 3: 50, 11 tunt., kone-tehtaalaisilla 3, 11 tunt., muurareilla 2: 20, 12 tunt., kivenhakkaajilla 3, $11\frac{1}{2}$ tunt., kirvesmiehillä 2, 10 tunt., torvenlaskijoilla 3, 10 tunt., kirjanpainajilla 4: 50, 10 tuntia.

Hämeenlinnan työväenyhdistys.

Eteenpäin pyrkien toteuttaakseen tarkoitustaan on Hämeenlinnan Työväenyhdistys viime vuonnakin toiminut yhdyssiteenä paikkakunnan työväestölle. Kuukausikokouksia on säännöllisesti pidetty kerta kuussa, ja on näissä kokouksissa keskusteltu useistakin työväen olosuhteita koskevista asioista. Huomattavimpia näistä oli Työväen valtuuston nostama kysymys „kesäloman aikaansaamisesta vakinaiselle työväestölle“. Asiata lähemmin selittämään valittiin 3-miehininen komitea, joka laati lentokirjoituksen kaikille kaupungin työnantajille ja kehoitti heitä mikäli mahdollista suomaan edes viikkosen kesälomaa apulaisilleen ja vakinaisille vuosityömiehilleen. Kehotus herätti kuitenkin monioissa työnantajissa itsekästä närkästyä ja ainoastaan ani harvat noudattivat sitä.

Vilkaana yhdyssiteenä yhdistyksen jäsenille on ollut lukuisat huvitoimikunnan toimeenpanemat iltamat vaihtelevine ohjelmineen ja kesäiseen aikaan tehdyt huviretket kaupungin kauniisen ympäristöön. Ja on näistä iltamista ja huviretkistä ollut yhdistykselle melkoista aineellistakin hyötyä, ne kun ovat tuottaneet puhdasta tuloa noin 700 mk:aa.

Utteruudella ja innolla on toiminut yhdistyksen ompeluseura ja sekin puolestaan vilkastanut yhdistyksen sisäistä elämää.

Lopuksi vielä viime vuoden lopulla henkiin herätettiin yhdistyksen puhujaklubikin, jossa etenkin yhdistyksen nuoremmat miespuoliset jäsenet ovat innokkaasti pohtineet kaikenlaatuisia kysymyksiä.

Vilkas elämä oli yhdistyksen laulukunnallakin viime vuoden alkupuolella, jolloin sen johtajana oli Hämeenlinnan lyseon laulunopettaja, hra K. Eklund. Kun kuitenkin kevätlukukauden loputtua hra E. matkusti opintomatalleen, ei voitu enään saada seuraavaksi

syksyksi sopivaa ja kyvykästä johtajaa, joten laulukunnan täytyi toistaiseksi hajota.

Kohottaakseen paikkakunnan työväestön henkistä kantaa, yhdistys keskusteli viime syksyn alussa muutamien asiaa harrastavien henkilöiden kanssa säännöllisten luentosarjain aikaansaamisesta. Tuloksena tästä on ollut se, että jo viime syksyn kuluessa moniaat paikkakunnan opettajistosta pitivät kansantajuisia luentoja, yhden joka sunnuntai-ilta, ja on yleisö näihin luentoihin osottanut harrasta osanottoa.

Yhdistykseen on viime vuonna kuulunut 192 henkilöä, joista kuitenkin vain 120 suorittivat jäsenmaksunsa.

Johtokuntaan ovat vuoden kuluessa kuuluneet: lääninkamreeri G. W. Liukkonen, esimiehenä, räätäli J. Estlander, varaesimiehenä, turkkuri S. Lindkvist, rahastonhoitajana, neiti A. And, sihteerinä ja arkkitehti H. R. Helin, faktori A. W. Leinonen, nahkuri S. Wallenius, K. Kuusinen, maalari K. Nieminen ja talonomistaja H. Heino, jäsenenä. Johtokunta on vuoden kuluessa kokoontunut 14 kertaa.

Järjestysvaliokunnassa ovat viime vuonna olleet: posteljooni Nieminen, suutarit Wilkman ja Canth, haavuri Källberg, leikkaaja Honkanen ja kirjaltaja Boman.

Juhlatoimikunnassa ovat taasen toiminneet rva Konst, nti A. Ahlgrén, F. Björklund, F. Lindström, nahkuri Kuusinen ja kauppa-apulainen Wainio, kirjap.t. K. Laurén ja mekan. E. Eriksson.

Työväenvaltuuskunnan jäsenenä yhdistyksen puolesta on ollut nahkuri S. Wallenius.

Yhdistyksen rahaston tili osotti viime vuodelta:

Tuloja:

Jäsenmaksuja	383: —
Apurahoja Valtuusmiehiltä	300: —
Tuloja Huvitoimikunnan iltamista	700: —
Korkoja y. m.	312: 32. 1,695: 32.

Menoja:

Satunnaisia y. m.	543: 35.
---------------------------	----------

Seuran koko rahasto nousi viime vuoden lopulla 4,087 m:kaan 78 penniin.

Kuten jo edellisestä näkyy olivat kaupungin valtuusmiehet viime vuonnakin suosineet yhdistyksen pyrintöjä ja myöntäneet sille 300 markan suuruisen apurahan.

Paitsi tätä vakinaista rahastoa on yhdistyksellä vielä oma hautaus- ja sairaspurarahasto, jota varten valtuusmiehet ovat pidättäneet erään 10,000 markan suuruisen rahaston, josta vuosittain korot annetaan tähän yhdistyksen rahastoon. Tämä rahasto teki viime vuoden lopulla jo 2,952 m:kaa 32 p:niä.

Omaa huoneustoa on yhdistys viime vuonnakin kaivannut ja on sen puutteessa täytynyt pitää kuukausikokouksia raittiusyhdistyksen huoneustossa ja muita pienempiä kokouksia Työvän keittiössä. Kun yhdistyksellä on vielä niukka taloudellinen asema, niin ei ole voitu läheisemmässä tulevaisuudessakaan toivoa omaa kotia, jonka sisustus ja vuokraus tulisi tuntuvan kalliiksi.

Joensuun työväenyhdistys.

Joensuun työväenyhdistys, sitte sen viime vuonna eloon herätettyä, on toiminut samaan yhteiseen suuntaan, johon kaikki muunkin työväenyhdistykset tähtäävät, nimittäin työväen henkisen ja aineellisen tilan kohottamiseksi.

Vaikka tämän aatteen toteuttaminen paikkakunnallamme onkin valitettavasti näihin asti ollut laimeaa, on kuitenkin viime aikoina huomattu alkeita vireämpään toimintaan siinä asiassa. Sitä todistaa etupäässä sekin, että varsinaiset työmiehet ovat ruvenneet nykyään yleisemmin kun ennen, ottamaan osaa yhdistyksen kokouksiin, joten tulevaisuudessa voidaan toivoa sen riennolle huomattavampaa merkitystä.

Viime vuoden kuluessa on yhdistyksellä ollut yleisiä kuukausikokouksia 9 ja johtokunnan kokouksia 9 eri kertaa.

Yhdistyksen henkisen toiminnan puolesta mainittakoon pari kolme suurempaa iltamaa, yksi kansanjuhla ja muutama perheiltama.

Yhdistyksen puheenjohtajana toimii nykyään lehtori J. B. Ronimus. Jäseninä johtokunnassa: työm. J. Kostikainen, konttoristi H. Tossavainen ja peltiseppä D. Kemiläinen. Rahastonhoitajana faktori H. J. Paldan, varapuheenjohtajana kauppa. A. Nygrén ja sihteerinä kauppa. T. Ahokas.

Yhdistyksellä on varoja viime vuoden tilien mukaan S.mk. 404: 54 penniä.

Sitäpaitsi on yhdistyksen toimesta kaupungissamme käsitöiden välityskauppa, perustettu 1891, minkä tiliä nykyinen yhd. johtokunta parhaallaan haalii, sillä ilman erityistä tiedustelua eivät mainitun kaupan asianomaiset hoitajat ole olleet halukkaat tätä ennen tiliä antamaan.

Jyväskylän työväenyhdistys.

Toteuttaakseen niitä tarkoituksia, joista jo ensimmäisessä kalenterikirjoituksessa on selkoa tehty, on Jyväskylän Työväenyhdistys voimiansa mukaan edelleen toiminut, vaikka olot monessakin suhteessa ovat olleet ahtaanpuolisista.

Pahemmin on yhdistyksen toimintaa haitannut ja heikontanut se seikka, että varsinaista työväkeä, joka yhä on pysynyt välipitämättömänä yhdistyksen pyrinnoille, siihen vähänpuolisesti on kuulunut. Tätä epäkohtaa on koetettu poistaa siten, että on toimeenpantu yleisiä keskustelukokouksia, joissa on pohdittu työväelle tärkeitä kysymyksiä. Myöskin on yhdistyksen elämää pyritty kehittämään hauskaksi sekä yleisiä- että perhe-iltamia toimeenpanemalla. Näitä toimia edelleen jatkamalla toivoo yhdistys saavansa paikkakunnan työväkeä enemmän liittymään sen yhteyteen.

Kokouksia on yhdistys viime kalenterivuoden kuluessa pitänyt kaikkiaan 16; johtokunta, jonka esimiehenä on ollut toimittaja K. Kanninen, vara-esimiehenä työnjohtaja K. Mård, rahastonhoitajana neiti S. Lyytinen ja pöytäkirjureina ylioppilas E. Lehto sekä konttoristi H. F. Heikkilä on kokoontunut 10 kertaa. Kokouksissa, joihin on otettu tyydyttävästi osaa, on käsitelty osaksi yleisiä osaksi yhdistyksen sisällisiä asioita. Niinpä lausui yhdistys kuntansa edusmiehelle useita työväen etuja tarkoittavia valtiopäivätoivomuksia. Intendentti L. Gripenbergin elinkeinolain 3:nen luvun muutos-ehdotuksesta antoi yhdistys kieltävän lausunnon. Myöskin on yhdistys koettanut vaikuttaa siihen suuntaan, että paikkakunnan työväki saisi tilaisuutta kesäloman nauttimiseen. Sitä paitsi on yhdistyksen toimeenpanemissa yleisissä keskustelukokouksissa käsitelty kysymystä paikkakunnan työväen sekä aineellisen että henkisen tilan parantamisesta sekä keskusteltu äänirajoituskysymyksestä.

Käsittäen paikkakuntansa työväen valistamisen suuren tärkeyden, on yhdistys edelleen toimeenpannut n. s. työväen alkeiskursseja. Niitä järjestämässä on ollut kolmijäseninen toimikunta ja erityinen johtaja. Kurssin toimeenpaneminen on käynyt mahdolliseksi sen kautta, että Jyväskylän anniskeluosake-yhtiö voittorahoistaan on antanut sen käytettäväksi 500 markkaa. Oppilaita on kurssissa ollut keskimäärin 40. Kurssin oppiaineista on tehty lähempää selkoa jo viime kalenterikirjoituksessa. Viime syyslukukaudella ei kuitenkaan alkeiskursseja voitu saada toimeen sopivien huoneiden puutteen takia. Lyseon huoneistoa, joissa kurseja ennen oli pidetty, ei näet saatu enää tähän tarkoitukseen käyttää. Vasta nyt kuluvan kevät-lukukauden alussa saatiin sopivat huoneet ja koulutarpeet hankituksi, joten alkeiskurssien toimeenpaneminen jälleen on käynyt mahdolliseksi.

Yhdistyksen soittokunta, ainoa Jyväskylässä, on edelleen työskennellyt erittäin innokkaasti ja hyvällä menestyksellä. Johtajana alkuvuodesta oli hra W. R. Porali, lopummalla vuotta urkuri J. Tommila.

Sekakööri saatiin myöskin viime vuoden ajalla perustetuksi ja on se harjoitellut kaksi kertaa viikossa. Johtajana on ollut toimittaja K. Kanninen.

Yhdistyksen taloudellinen tila on tyydyttävällä kannalla. Tosin ovat menot viime vuoden kuluessa entisestään lisääntyneet. Niinpä on yhdistyksen täytynyt soittokunnan johtajan palkkaamiseen käyttää melkoinen summa. Niinkään on yhdistys pakoitettu kustantamaan alkeiskursseihin tarvittavat koulu- ja huonekalut. Rahastossa oli kuitenkin viime kalenterivuoden lopussa säästöä 970 markkaa.

Mainittakoon vielä, että työväen valtuuskunnan neuvottelevana jäsenenä on ollut faktori G. Johansson, järjestysvaliokunnan puheenjohtajana faktori G. Svahn sekä juhlatoimikunnan puheenjohtajana rouva A. Johansson.

Jäseniä on yhdistyksessä ollut 64.

Kajaanin työväenyhdistys.

Viime Joulukuun 20 p:nä pidettiin valmistava kokous Yhdistyksen perustamisesta Kajaniin, jossa valittiin kuusimiehinen toimikunta. Toimikuntaan tuli valituksi konttoristi M. Naumanen, poliisi G. A. Ockenström, seppä Herman Pulkkinen, taloudenhoitaja Antti Rönty ja kartanonomistaja Samuli Seppänen sekä konttoristi A. Rynänen, joiden toimeksi tuli vahvistuksen hakeminen Sääntö-ehdotukselle Oulun läänin kuvernöörinvirastosta ja Keisarillisesta Senaatista. Sähkösanoman saatuaamme asiamieheltä Helsingistä, että säännöt on hyväksytty, pidettiin yleinen kokous Maaliskuun 3 päivänä, jossa valittiin Työväenyhdistykselle johtokunta. Lipuilla äänestettyä enimmäkseen äänet sai tehtailia H. Renfors, hrat Ockenström, Bergh, Kempainen, Pulkkinen ja Rönty, jotka keskuudessaan valitsivat puheenjohtajaksi hra Renforsin, varapuheenjohtajaksi hra Kempaisen, rahastonhoitajaksi hra Ockenströmin ja sihteeriksi hra Röntyn. Juhlatoimikuntaan valittiin hrat J. Hyvärinen, G. Dahlgrén, P. Airaksinen, rouva D. Bergh ja neidit L. Määttä ja G. Huotelin. Järjestysvaliokuntaan hrat E. Pirinen, R. Juntunen, K. Häggman, M. Naumanen, K. J. Fordell ja E. Parviainen. Mitään muuta ei ole yhdistyksestämme ilmoitettava, alku on tehty ja toivomme innokasta harrastusta eteenpäin.

Kotkan työväenyhdistys.

Kuluneen vuoden toiminnan voipi jakaa kahteen jaksoon, joista edellisenä yhdistys oli jotenkin lamauksissa, jälkimmäisenä sitä vastoin toiminta alkoi vilkastua. Tähän oli osaksi vaikuttimena sekin, että edellisen vuoden lopulla erkani entinen puheenjohtaja ja kun vasta maaliskuulla pidetyssä vuosikokouksessa johtokunta täydennettiin ja sen jälkeen virkailijat valittiin, oli kesä jo niin lähellä, ettei

suuria ennätetty toimia. Vasta syksyllä pääsi toiminta vilkkaampaan vauhtiin ja uusiin puuhiin työväen kohottamiseksi ryhdyttiin. Tärkeimmät vuoden varrella käsitellyt asiat ovat:

Valtiopäivätoivomuksina lausui yhdistys kaupungin edusmiehelle tämän tammikuulla pitämässä kokouksessa seuraavat:

että äänioikeus laajennettaisiin ja äänimäärä supistettaisiin 10:ksi;

että Kotkaan saataisiin valtion perustama suomenkielinen yhteiskoulu;

että mallas- ja miedommat väkijuomat tulisivat saman lain alaisiksi kuin väkevämmätkin;

että vastuu väkijuomien anniskelemisesta päihtyneille kovennettaisiin, sekä

että työväenvakuutuskomitean vähemmistön ehdotukset työväen sairaskorvauksessa ja tapaturma- ja eläkevakuutus saataisiin toimeen.

Lausunto annettiin intendentti Gripenbergin ehdotuksesta elinkeinolain 3:n luvun muuttamiseen. Toimitetussa äänestyksessä hyljättiin tehty muutosehdotus.

Erityinen komitea asetettiin käsittelemään ehdotusta työväen kesälomasta, mutta kun esitys oli niin myöhään yhdistykselle saapunut, ei vielä ole mitään asian hyväksi voitu tehdä.

Kysymystä äänimäärän rajoittamisesta valtiollisissa vaaleissa alkoi yhdistys syksyllä tarmokkaammin ajaa. Kehoitettuaan muita yhdistyksiä asiaa pohtimaan, käsitteli työv.yhdistys sitä kuukauskokouksessaan ja sitten yleisessä keskustelukokouksessa, jossa hyväksyttiin seuraavat päätöslauselmat:

Kokous lausuu mielipitenään, että äänivaltaisten Kotkassa on heti ryhdyttävä toimenpiteisiin, jotta ääniasteikko valtiopäivämiesvaaleissa saadaan rajoitetuksi 10:een.

Tämä on kuitenkin pidettävä väliaikaisena toimenpiteenä, ja koska löytyy suuri joukko veroa maksavia kansalaisia, jotka eivät tätä ratkaistaessa ole äänioikeutettuja, ja koska ainoastaan hallituksen avulla voidaan saada aikaan muutos, niin lausuu Kotkan työväestö vakavana ja hartaana toivomuksenaan:

että hallitus ensi valtiopäiville antaa esityksen valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta siten, että äänioikeus ulotetaan kaikille veroa maksaville kansalaisille ja he tehdään yhden arvoiseksi tätä tärkeintä kansalaisoikeuttaan käyttäessään säätämällä yhden äänen jokaiselle, kun ainoastaan täten lukuista työväestö pääsee täysin kansalaisoikeuksiin, sekä

että hallitus myöskin ensi valtiopäiville antaisi esityksen kaupunkien kunnallisasetuksen muuttamisesta niin, että äänimäärä rajoitetaan ja äänioikeus laennetaan kunnallisvaaleissa.

Kysymys työväen laimeasta osanotosta yhteisiin pyrintöihin on myöskin ollut vilkkaan keskustelun alaisena.

Työväen huijen laadusta on keskusteltu ja toivottu niitten muuttuvan yhä jalostavammiksi.

Keskustelun alaisena oli myöskin työväenyhdistysten suhde raittiusrientoihin ja kannatettiin viime vuoden työväenkalenterissa lausuttuja mielipiteitä.

Työväen harrastusta kunnallisiin asioihin on yhdistys koettanut herättää ja hyvällä menestyksellä. Syksyllä pidettyihin vaaleihin oli osanotto työväen puolelta niin vilkas, ettei moista ole täällä havaittu.

Yhdistyksen alkuun panosta päätettiin valtuusmiesten lukua lisätä 3:lla.

Luentoja pidettiin yhdistyksen toimesta 2 sarjaa. Toimittaja Renström 6:ssa luennossa selvitteli työväenkysymystä ja rehtori Lilius 4:ssä luennossa yhteiskunta oppia.

Alkeisopetusta on yhdistyksen toimesta ja kustannuksella annettu kirjoituksessa ja luvunlaskussa. Oppilasluku näissä alkeisoppijakoissa on ollut erittäin runsas, aikuista työväkeä, enimmäkseen miehiä.

Naiskööri perustettiin yhdistyksen keskuuteen. Sen johtajana on opett. J. Nylenius.

Lukusalia on yhdistys ylläpitänyt ja on siihen ollut tilattuna 22 suomalaista ja 3 ruotsalaista lehteä.

Lainakirjastoa ovat yhdistyksen jäsenet ahkerasti käyttäneet. Vuoden alussa hankittiin siihen melkoinen määrä uutta kirjallisuutta.

Paikkakunnan sanomalehdistö on ollut avullinen yhdistyksen toiminnalle.

Yhdistyksen jäsenluku on vuoden kuluessa ollut 70 vaiheilla. Lopulla vuotta on havaittu vilkkaampaa osanottoa ja toivoa sopii työväen yhä enemmän liittyvän yhteispyrintöihin.

Huvitoimikunta on vuoden kuluella pannut toimeen 5 iltamaa ja yhdet kansanhuvit. Yhdistyksen kokouksia on pidetty 6 ja sitä paitsi 2 yleistä keskustelukokousta pantu toimeen.

Yhdistyksen johtokuntaan ovat kuuluneet: rehtori Hj. Lilius, puheenjohtajana, laivansuorittaja K. W. Peterson, varapuheenjohtaja, kultaseppä G. F. Koskinen, rahastonhoitaja, kauppias P. Airaksinen,

rautasorvari A. F. Jahnsson, seppä G. A. Sjöblom, muurari V. Löfberg ja työmies J. Wiander. Sihteerinä on vuoden jälkimmäisellä puoliskolla toiminut toimittaja Kaarlo Renström.

Huvitoimikunnan jäseninä ovat olleet: neidit I. Avelin, A. Hovi, E. Helander ja I. Saikkanen, hrat J. V. Aaltonen, A. Keijonen, J. Leisti ja P. Nykänen.

Anniskeluvaroista on yhdistys saanut rahastonsa 1,000 m:kaa.

Rahavarojen tila v. 1894 oli:

Tulot:

Säästö edelliseltä vuodelta.	1,488: 98.
Tuloja vuoden kuluessa	1,830: 71.
Yhteensä 3,319: 69.	
Menot v. 1894 tekivät.	1,820: 74.
Joten säästöä 1,498: 95.	

Rakennusrahaston varat tekivät vuoden lopulla 2,427: 35.

Vaikkapa ei v. 1894 toiminta osoitakaan mitään erinomaista tuloksia, on se toki ollut tärkeä yhdistyksellemme, kun sen varrella on yhä enemmän näkyviin tullut virkeämpi omien asiointensa harrastus työväen keskuudessa, ja tästä voi koitua vastaisuudessa paljonkin hyötyä työväen asian menestymiselle tädäläisen lukuisan työväen keskuudessa.

Kuopion työväenyhdistys.

Samoin kuin edellisinäkin vuosina, on yhdistys nyt umpeen kuluneena 6:nä vaikutusvuotenaan, sikäli kuin varat ja voimat ovat riittäneet, koettanut olla sen kansaluokan, jonka aineellisen ja henkisen elämän kehittäjänä yhdistys toimii, etujen parantajana, ja on innolla ottanut osaa niiden asiain käsittelyyn, jotka paikkakunnallisella ja yhteiskunnallisella alalla kuuluvat yhdistyksen tehtäviin. Niissä olosuhteissa, jossa yhdistyksen toimiala on suurilukuisen työväkeen nähden, on tajunta eripuraista ja ottaisivat osaa vaan sel-

laiseen yhdistykseen, jolla olisi jakaa riittävä jokapäiväinen leipä. Sen puolesta on iloista yhdistykselle, että sen toimissa on ollut yhteistä työtä kaikille kansalaisille, eikä ainoastaan varsinaiselle työkansalle, jonka enemmistö ei paikkakunnalla seuraa aikaansa. Pitäisi toki, ja sitä yhdistys toivoo, olla arvoa yhdistyksen toimista, joka väsymättömästi uhraa kaiken voimansa varsinaisen työkansan hyväksi, eikä tämä toivo viime vuoteen katsoen olekaan aivan turha. Jäsenten luku on kuluneella vuodella kasvannut entistään suuremmaksi, ja sitä on lisännyt erittäinkin vuoden ajalla perustettu naisosasto.

Yhdistyksen työ on ollut vakavaa ja rauhallista ja on kysynyt kykyä, intoa ja väsymättömyyttä niiltä henkilöiltä, joidenka hartioilla yhdistyksen työtaakka lepää. Ollessaan yhteistyössä usein työväenyhdistysten ja Suomen työväen valtuuskunnan kanssa, on yhdistys saanut paljon lisätyötä; yhdistys on näin paikkakunnan työväen kysymysten ohella ottanut osaa yleistenkin asiain käsitteilyyn, keskustellen niistä yhdistyksen kokouksissa ja valiten eri toimikuntia lausuntoja antamaan.

Mikäli yhdistys kehittyy toimissaan, sikäli se tulee tuntemaan laajan tehtävänsä työkansan avustajana.

Mitä yhdistyksen huveihin tulee, on niitä varten valittu toimikunta, vaan se ei ole mitään huvia toimeen pannut kuluneen vuoden aikana. Huvia ei ole asetettu ensi sijaan, on vaan pidetty huolta esitelmistä, oppikursseista y. m., jotka kansan kehityksessä ovat hyödyttävämpiä kuin huvitukset, joita iltamien muodossa toimeen pannaan. Mainittakoon kumminkin, että muutamat kokouksista ovat järjestetyt teeiltaman tapaan.

Huomattava edistys on viime vuoden aikana naisosaston perustaminen yhdistykseemme, joka on paljon virkistänyt yhdistyksen toimintaa, panemalla toimeen työiltoja; myöskin on osaston toimesta perustettu työlaitos köyhiä naisia varten, joka on suosittu laitos työntekijöille, sekä yleisölle, joka sitä on lahjoilla y. m. auttanut.

Paitsi kesäkuukausina on yhdistyksen kokouksia pidetty, kuten ennenkin säännöllisesti kerran kuukaudessa.

Kuukausikokouksia on pidetty vuoden kuluessa 9 sekä johtokunnan kokouksia 10, joissa on ollut joukko kysymyksiä valio-kuntain lausuntojen ohella keskustelun ja päätöksen alaisina.

Toimikuntia on valittu seuraavia asioita varten: 1) Naisosaston perustamista varten 4 jäsentä; 2) Lausuntoa antamaan siitä, miten saataisiin toimeen paikkakunnalla pysyväisiä parannuksia työväen oloihin, 8 jäsentä; 3) Yhdessä käsityö ja tehdasyhdistyksen kanssa tutkimaan elinkeinolain 3:n luvun muuttamisesta, 5 jäsentä; 4) Huvitoimikuntaa varten, 11 jäsentä; 5) Oppikurssia varten, 4 jäsentä;

6) Työhuoneen käytäntöön panoa varten, joka myös hoitaa työhuoneen asiat, 5 jäsentä yhdistyksestä ja 2 ulkopuolelta; 7) Jouluapujen keräämistä ja jakamista varten työväen köyhille 15 jäsentä; 8) Yhdistyksen kirjaston käytäntöön asettamista varten 3 jäsentä; 9) Sairas- ja hautausapukassan sääntöjen muuttamista varten siihen suuntaan, että säännöt samalla muuttuisivat eläkekassan säännöiksi 9 jäsentä; 10) Takseerauslautakunnan vaalia varten 6 jäsentä; 11) Kunnallisraatimiehen ja lisävaltuusmiesten vaalia varten 3 jäsentä.

Kunnallisiin vaaleihin on yhdistys innolla ottanut osaa ja onkin onnistunut saamaan useita yhdistyksen jäsenistä kaupungin valtuuskuntaan.

Yhdistyksen puolesta on työväen valtuuskuntaan kuuluvana neuvottelijajäsenenä viime vuonna ollut arkkitehti L. Ikonen.

Seuraamassa sitä, missä määrin yhdistyksen toivomuksia huomioon otetaan valtiopäivillä, on ollut faktori E. Wainio, joka antaa kertomuksen työväen valtuuskunnalle.

Yhdistys on pannut toimeen oppikurssia sekä miehille että naisille. Oppiaineet ovat: luvunlasku, mittausoppi, kirjoitus, sisäluku harjoitusten kanssa, kirjanpitoa ja piirustusta. Opettajina ovat olleet ylioppilaat Putkonen ja Hallikainen, kansakoulunopettaja Oksanen, opettajatar Pelkonen ja insinööri Borg. Oppikurssirahastoon on kuluneen vuoden ajalla saatu vanhan anniskeluyhtiön lahjoitukset. Kursseihin on ottanut osaa 25 naista ja 26 miestä.

Käsityökurseista on keskusteltu täkäläisen Rouvasväenyhdistyksen kanssa, vaan ei ole mainittu yhdistys katsonut voivansa suostua työväenyhdistyksen pyyntöön saada samalla koululla, jossa on naisten käsityökoulu, panna toimeen miehille samoja kurssia.*

On keskusteltu ammattiosastojen perustamisesta eri ammattia varten ja päätetty jättää eri ammattien omaan huostaan niiden perustaminen.

Sairas- ja hautausapukassaan on anniskeluyhtiön voittorahoista kaupungin valtuusmiehiltä pyydetty 1,000 S.mk. ja on valtuusmiehet antaneet 500 S.mk.

Yhdistyksen kalusto ja kirjasto on arvosteltu 590 mk. 70 p. ja vakuutettu Pohjolassa 1,000 markkaan.

Yhdistyksen viisivuotinen kertomus on vuoden ajalla painettuna julkaistu, ja sen on toimittanut faktori E. Wainio, uhraten paljon aikaa ilman palkatta, josta johtokunta on päättänyt hänelle lausua sulimmat kiitokset.

* Puheena olevana vuonna on kuitenkin täkäläinen käsiteollisuusyhdistyksen haaraosasto laittanut miesten käsityökoulun, jolle rouvasväenyhdistys antoi ilmaiseksi huoneet.

Jäseniä on v. 1894 yhdistyksessä 140 ja on siis jäsenluku kasvamaan päin.

Sairas- ja hautausapukassa on alkanut vaikutuksensa, ja on siinä 9 jäsentä toisessa luokassa, joitten jäsenmaksun on suorittanut kauppias J. Löf, ja on maksettu kassasta jo sairasapua 1 jäsenelle 10 markkaa.

Työväenyhdistyksen tili v. 1894 osoittaa seuraavaa:

<i>Vastattavaa:</i>	
Säästöä vuodelta 1893	577: 54.
Tulot tilivuodelta 1894	243: 12.
	820: 66.
<i>Vastaavaa:</i>	
Rahaa kassassa	601: 72.
Menot tilivuodella 1894	218: 94.
	820: 66.

Sairas- ja hautausapukassan tili.

<i>Vastattavaa:</i>	
Säästö vuodelta 1893	6,480: 79.
Tulot tilivuodella 1894	1,039: 08.
	7,519: 87.
<i>Vastaavaa:</i>	
Säästö vuodelle 1895	7,509: 87.
Menot tilivuodella 1894	10: —
	7,519: 87.

Oppikurssirahaston tili.

<i>Vastattavaa:</i>	
Säästöä vuodelta 1893	504: 95.
Tulot tilivuodella 1894	4,602: 51.
	5,107: 46.
<i>Vastaavaa:</i>	
Rahaa kassassa	3,960: 47.
Menoja tilivuodella 1894	1,146: 99.
	5,107: 46.

Johtokuntaan on viime vuotena kuulunut seuraavat: Arkkitehti L. Ikonen puheenjohtajana, teollisuuskoulun johtaja I. Zidbäck vara-

puheenjohtajana, rakennusmestari P. J. Pitkänen sihteerinä, kaupungin taloudenhoitaja J. Koivisto rahastonhoitajana, työmies S. Lehtonen taloudenhoitajana sekä muina jäseninä kippari E. Hämäläinen, neidit L. Aschan ja E. Hämäläinen.

Omaa kotia ei yhdistyksellä ole, sen on täytynyt majoilla hyvän ihmisten turvissa, joka ei suinkaan ole oman kodin vertaista.

Laaja on meillä työvainio, paljon vaaditaan kestäväisyyttä ennenkuin pääsemme siihen päämaaliin, johonka aijomme pyrkiä.

Kun nyt yhdistyksemme lähtee astumaan edessään olevaa hämärää tulevaisuutta kohti, toivomme että kerran sen tieltä usvat haihtuvat ja että kerrankin kirkkaan päivän valossa saamme ihailla toillemme hedelmiä. Siinä toivossa nyt lähemme astumaan kuluva vuotta että saavuttaisimme suuremman voiton kuin mitä edellä on kerrottu.

Leppäkosken työväenseura.

Leppäkosken työväenseura perustettiin vuonna 1890. Sen tarkoituksena on yhdyssiteenä edistää paikkakunnan työväen keskuudessa sen henkistä sekä aineellista vaurastumista.

Ensi alussa kuin Työväenseura perustettiin Leppäkoskelle tuntui se saavan kannatusta ei ainoastaan työväen luokkaan kuuluvilta henkilöiltä vaan myöskin sen ulkopuolelta, mutta jokin eripuisuuden henki lienee puhaltanut, josta oli seuraus, että kaikki sen varakkaammat jäsenet erosivat Työväenseuran yhteydestä, joten se vähäinen seuran jäsenluku kuin nyt kuuluu Työväenseuraan on paljaita työmiehiä.

Leppäkosken Työväenseuraan kuuluu 34 jäsentä, joista vielä on viime vuoden jäsenmaksujaan suorittamattomia 16 jäsentä. Tähän lienee syynä yleensä ahtaat ajat, sekä paikkakunnalla työn- ja yleinen rahan punte.

Seuralla ei vielä ole mitään omaa huoneustoa vaan on pitänyt kokouksiansa vuokratuissa huoneissa, joissa myöskin pidettiin yksi iltama rakennusrahaston hyväksi, joka tuotti 70 markkaa.

Joten rakennusrahasto teki vuoden lopulla 269: 63.
Eläkerahasto teki vuoden lopulla 1,245: 22.

Yhteensä S.mk. 1,514: 85.

Leppäkosken työväenseuran puheenjohtajana on ollut Antti Ahlberg, sihterinä Aleksis Mikkelsen ja rahastonhoitajana Fredrik Murtonen.

Niinkuin ylläolevasta näkyy ei seuralla ole erityisiä toimikuntia olemassa, vaan on se koettanut parhansa mukaan toimia, jos kohta puutteellisestikin saavuttaakseen kuitenkin päämaalinsa.

Oulun työväenseura.

Oulun työväenseura perustettiin v. 1886, ollakseen yhdyssiteenä Oulun työväen kesken ja edistääkseen sen parasta sekä henkisessä että taloudellisessa suhteessa.

Vuoden 1894 johtokuntaan ovat kuuluneet: poliisikomisarius G. Passi puheenjohtajana, maalari G. M. Nordblom varapuheenjohtajana, kirjapainontaituri Rob. Rossander kirjurina ja kauppaapulainen A. Tolvanen varakirjurina, muurari Alex. Forss rahastonhoitajana, seppä H. Rautio taloudenhoitajana, kirjansitoja A. E. Hammar ja leipuri W. Helin jäsenmaksujen kantajina, sekä timperi J. Heikkinen.

Tilintarkastajina ovat olleet kauppias O. Lehto, rakennusmestari K. Rousti ja lokomotiivin lämmittäjä O. Ålander; varatarkastajina: räätäli E. Raappana ja neiti Ida Raappana.

Seuran kuukausikokouksia on pidetty 7 ja johtokunnan kokouksia 21. Niissä on keskusteltu sekä seuraa koskevia että yleisiä asioita, esim. muutoksen teosta Elinkeinolain 3:teen lukuun, korkeimman äänimäärän alentamisesta valtiopäivämiesvaaleissa, työväen loma-ajasta, kaupungin valtuusmiesvaaleista y. m.

Seuralla on ollut 8 miehinen torvisoittokunta, johtajana signalisti V. Lindgrén.

Huvi-toimikunta, johon on kuulunut 3:me naista ja 4:jä miestä, on vuoden kuluessa pannut toimeen vuosijuhlan, yhdet naamiohuvit, 6 näytelmäiltaa ja 5 muuta huvi-iltaa.

Seuran kirjasto, sisältävä 875 nidosta, on enin käytetty kirjasto paikkakunnalla. Sitä on pidetty avoinna 2 kertaa viikossa, keskiviikko- ja lauantai-iltoina kello 7—9. Lainauksia vuoden ajalla on tehty 4,359. Lahjaksi Oulun anniskelu-yhtiöltä on kirjastolle saatu 500 mk:aa.

Käsityötoimikunnalla on ollut käsityöiltamia talven aikana kerran viikossa.

Satunnaisia tehtäviä varten on valittu useampia pieniä toimikuntia. Vuosijuhlaa varten kesällä harjoitettiin myös laulua.

Seuran jäsenluku oli Tammikuun 1 p. 134 henkeä.

Vuoden ajalla on seuran talossa tehty suuremmissa korjaustöitä, jotka valmistuivat viime syksynä. Rakennettiin 5 uutta huonetta ja entinen sali isonnettiin ja laitettiin semmoiseen kuntoon että se nykyisiin olosuhteisiin katsoen täyttää jotakuinkin tarkoituksensa. Rakennus- ja korjaustyöt tulivat maksamaan yhteensä 9,429: 40 p.

Seuran taloudellinen tila oli vuoden 1895 alussa:

Talo ja tontti	15,000: —
Irtain omaisuus	1,695: 95.
Kirjaston arvo	2,754: 05.
Rahaa kassassa	141: 95.
Yhteensä S.mk.	19,591: 95.

Seuran velka	10,000: —
Puhdas omaisuus	9,591: 95.
Yhteensä S.mk.	19,591: 95.

Porin työväenyhdistys.

Toiminta 1893—1894.

Porin työväenyhdistys, jonka kieli on suomen kieli ja tarkoitus olla yhdyssiteenä paikkakunnan työväen kesken ja edistää heidän parastansa sekä henkisessä että aineellisessa suhteessa, on koettanut tänäkin, kohta loppuunkuluneena kahdeksantena toimivuotenaan työskennellä tarmonsä mukaan tämän ohjelmansa toteuttamiseksi. Tälläkin vuodella on yhdistys saanut huomata — ja kenties tuntuvammin kuin olemassaolonsa aikana milloinkaan ennen — kuinka paljon sillä olisi korpia kosketettavana, uusia teitä raivattavana, töitä tehtävänä. Mutta pieni on ollut työvoima ja vähälähtäinen harrastuskin on vaikeuttanut yhdistyksen toimia. Suurimpana kiusana on kuitenkin ollut perin tukala taloudellinen asema. Yhdistyksellä on nim. taloonsa 18,000 markan kiinnityslaina, jonka kor-

kojen peittäminen vuosittain nielee tuntuvan summan. Ei senvuoksi kenenkään ihmettelyä herättäne se seikka, että yhdistyksen kuluneena vuonna olojen vaatimuksesta on täytynyt kiinnittää enemmän harrastuksensa omien sisällisten asiainsa järjestelemiseen ja aineellisen puolen turvaamiseksi, semminkin kun koti yhä on vaatinut sisällistä kuntoonpanoa ja vuoden juokseviin menoihin on mennyt melkoinen rahamäärä. Vähemmin on sentähden riittänyt aikaa ja intoa itse työväen asiaa koskevien kysymysten monipuoliseen käsittelemiseen, joka kumminkin ennen kaikkea olisi toivottava ollut.

Toimistamme tässä mainittakoon seuraavaa:

Oppikursseja työväelle on tänäkin vuonna toimeenpantu. Opetusaineina on ollut: Suomen historia ja valtiotieto, äidinkieli, kirjoitus, luvunlasku ja kauppakirjanpito. Opetusta on annettu 15 tuntia viikossa, joten, kun syyslukukausi oli 10 viikkoa ja kevätlukukausi tulee olemaan 16 viikkoa, tunteja tulee tänä vuonna annetuksi kaikkiaan 240. Oppikurssit täyttävät epäilemättä tuntuvan tarpeen alhaisen kesken, koskapa niissä syyslukukaudella on käynyt kolmisenkymmentä oppilasta, joista lähes toinen puoli sellaisia, joiden on ollut miltei vallan alusta alkaminen, kun sisälukukin muutamalla on ollut laimiinlyötyä, vaan opinhalu kumminkin virkeä. Kevätlukukaudella oli osanotto hiukkasen laimeampi. Erilaisen edistyskantansa mukaan ovat oppilaat tänäkin vuotena olleet jaettuina kahteen osastoon. Sisäänkirjoitusmaksuna on suoritettu 1 m:ka 50 p:nä lukuvuodelta. Kurssien ylläpidoksi ovat kaupungin valtuusmiehet anniskeluyhtiön voittovaroista myöntäneet 600 markkaa.

Luentoja työväelle on yksi pidetty, jouluk. 29 p. Se kosketti työväen sairast- ja hautausapurahaston tarpeellisuutta paikkakunnalla.

Sairas- ja hautausapurahaston puuha, yhdistyksen alkuunpanema, on kaupungin valtuusmiesten suosiollisella myötävaikutuksella nykyään edistynyt niin pitkälle, että *Porin työväen sairaus- ja hautausapurahasto* 1895-vuoden alusta on vallan valmis. Säännöt ovat saaneet vahvistuksen, kaupungin valtuusto on sen väliaikaisen johtokunnan huostaan siirtänyt 8,000 markkaa perusrahas-toksi ja kassan konttori on avoinna jokaisena lauantai-iltana klo 6—8. Mutta tuo hyvä ja hyödyllinen laitos ei näytä saavuttavan kuin perin vähäistä osanottoa työväen puolelta, koska tähän saakka ainoastaan muutamia työmiehiä on ilmoittautunut kassan jäseneksi.

Työväestön kesäloimakysymys oli käsiteltävänä yhdistyksen kokouksessa heinäkuun 21 p:nä. Asialla tunnustettiin olevan suuri merkitys, mutta yleisesti epäiltiin, tokko sitä työnantajain, varsinkin vähäväkisempien, puolelta käytännössä voidaan vaikeuksitta

tai jos ollenkaan toteuttaa. Kokouksessa valittiin 10-henkinen valiokunta, jonka mielipide, että työväenyhdistys ei voi vähiin varoihinsa nähden käytännössä vaikuttaa tämän tärkeän asian hyväksi, vaan että se läheisessä tulevaisuudessa olisi kääntyvä kaupungin valtuuston puoleen pyynnöllä että valtuusto esim. anniskeluvaroista myöntäisi jonkun summan yleisen kesäsiirtolan perustamiseksi paikkakunnalle työväkeä varten, ja mieliä vireillä asiassa pitääkseen olisi kehoitettava kaupungin käsityöläis- ja tehtailijayhdistystäkkin ottamaan kysymyksen käsiteltäväkseen ja työnantajain mielipiteitä kuultelakseen, päätettiin lähettää vastaukseksi Suomen Työväenvaltuuskunnan kiertokirjeeseen.

Äänimäärän alentaminen on epäilemättä työväenohjelman tärkeimpiä kysymyksiä. Siinä asiassa onkin yhdistys katsonut velvollisuudekseen paikkakunnan työväestön mieliä vireessä pitää. Viime syksynä, näet, pidettiin yhdistyksen toimesta sen suurtuvassa kaksikin yleistä työväenkokousta (lokak. 6 ja 14 p:nä), joissa saapuserä oli toistasataa henkeä, kaikki vakavia ja asiaan innostuneita työmiehiä. Keskustelu rajoittui kummassakin kokouksessa kysymykseen äänimäärän alentamisesta porvarissäädyn valtiopäivämiesvaaleissa ja selveni siinä harras yksimielisyys siitä, että työväestölle semmoiseen olisi varsin tärkeätä saada äänimäärä kaupunkien valtiollisissa vaaleissa alennetuksi. Kaikki olivat periaatteessa sitä mieltä, että päämäärä, johon oli pyrittävä, on: mies ja ääni. Mutta vaikka kaikki tämän periaatteellisesti hyväksyivät, oli myös useita, jotka katsoivat viisaammaksi ja käytännöllisemmäksi tällä kertaa tyytyä äänirajan alentamiseen kymmeneksi. Äänestyksessä yhden äänen puolustajia oli 47, kymmenen äänen miehiä 33. Päätettiin, että näitä keskusteluja ei olisi pidettävä ratkaisevina äänimääräkysymyksen nähden, vaan jätettäisiin sen ratkaiseminen yleisen, äänivaltaisten kesken kevätpuolella pidettävän kokouksen tehtäväksi.

Työväen oman äänenkannattajan olemassa-olon on yhdistys katsonut varsin tarpeelliseksi, vaikka se niukan varallisuutensa tähden ei omasta puolestaan ole voinut sitoutua osakkeita merkitsemällä yritystä kannattamaan. Sen sijaan on kehoitettu jäseniä lukuisina rupeamaan lehden kannattajiksi joko osakkaina tai tilaajoina. Tilausten kerääminen on toimeenpantu ja ulotettu yhdistyksen ulkopuolellekin. Asiamiehiä ja kirjeenvaihtajia lehdelle on päätetty luvata.

Suomen työväenvaltuuskunnan neuvottelevaksi jäseneksi on yhdistys valinnut täksi vuodeksi kultaseppä Isak Sahan uudelleen.

Yhdistyksen johtokuntaan kuuluivat toimivuoden alussa: sanomalehdentoimittaja H. Sariola puheenjohtajana, käsitöiden opettaja

J. Lindell v.p.johtajana, ylioppilas W. Rewell sihteerinä, kultaseppä Isak Saha rahastonhoitajana, sekä jäseninä sairashuoneen ruoanpitäjä I. Karlsson, työmies D. Kiviniemi, kauppiat V. A. Pihl, J. H. Hedenström ja J. O. Nordvall sekä konttoristi P. Halminen. Vuoden kuluessa ovat luopuneet: ensin varapuheenjohtaja, sitten puheenjohtaja, edellinen aikansa vähyyden, jälkimäinen mielipiteittensä eroavaisuuden tähden eräässä yhdistyksen päättämässä asiassa. Varapuheenjohtajan erottua valittiin siksi kultaseppä Isak Saha, joka, sittenkuin puheenjohtaja oli eronnut, loppupuolella toimivuotta tuli yhdistyksen puheenjohtajaksi, ja varapuheenjohtajaksi hänen sijaansa valittiin työmies D. Kiviniemi. Johtokunnan jäseniksi eronneiden sijaan on valittu kaupunginpalvelija F. K. Leppänen ja piirustaja E. Wartainen.

Johtokunta on kokoontunut 38 kertaa.

Huvitoimikuntaan on kuulunut 12 yhdistyksen perhe-iltamissa valittua väliaikaista jäsentä, jotka tehokkaasti ovat avustaneet johtokuntaa ohjelmien toimeenpanemisessa. Huvitoimikunta on kokoontunut 19 kertaa.

Soittokunta. Kulunut vuosi on yhdistyksen soitannollisiin pyrintöihin nähden varsin huomattava. Alusta alkaen on seuralla ollut oma torvisoittokunta, jota väsymättömällä innolla on johtanut soittoneikka J. L. Wikholm. Vielä alkupuolella vuotta tyydytti se yksinään yhdistyksen tarpeet sekä konsertti- että tanssimusiikkiin nähden. Mutta sitten syyspuolella saatiin hra Wikholmin ja muutamien muiden nutterilla ponnistuksilla aikaan oma orkesteri yhdistyksen jäsenten kesken. Orkesteriin kuuluu nykyään: ensi viulu, 2 toista viulua, alttoviulu, kontrabasso, klarinetti, flöitti, barytoni, 2 trompeettia sekä lyöntisoittimia, ja on sen johtajana hra Wikholm. Soittokunta on lyhyessä ajassa jo niin kehittynyt, että se on saanut sanomalehdistöltäkin kiittäviä arvosteluja. Johtajan vuosipalkkio on ollut 400 mk. Apurahaa anniskeluvaroista ei viime vuonna myönnetty soittokunnan ylläpidoksi.

Laulukuntana on ollut kaksinkertainen mieskvartetti, johtajana hra Wikholm. Loppupuolella vuotta on se kuitenkin harvemmin esiintynyt, intoa on nähtävästi puuttunut. Muuan tilapäinen yksinkertainen mieskvartetti on myös joskus hyväntahtoisesti laulua iltamissa viritellyt.

Näyttelijäseura muodostui viime syksynä. Sen kantajoukkoon kirjoittautui silloin 11 miestä ja 10 naista. Seura on esittänyt näytelmäkappaleet „Kunnarrusmatka“, „Saimaan rannalla“ ja „Roilan talossa“ jotenkin hyvällä menestyksellä.

Neulomaseura ahkerine käsineen valmisti arvokkaan osan joulukuussa toimeenpantujen arpajaisten voittojärjestelmään. Seura on pitänyt työkokouksiaan kerran viikossa, paitsi kesällä, jolloin ne ovat olleet lakkautettuina. Jäseniä siinä on 70, jotka keskuudestaan ovat valinneet kolmejäsenisen toimikunnan.

Puhujaklubi, muutama vuosi sitten nukahtanut, herätettiin uudelleen eloon jäsenten kesken helmikuun alussa, jolloin yhdistys vahvisti sille laaditut säännöt. Klubin johtona on viisimiehinen toimikunta. Kokoonnutaan kerran viikossa. Jäseniä 30.

Lukutupa on 1895 vuoden alusta ollut yhdistettynä yhdistyksen raittiusravintolaan, joka 225 markan vuosimaksusta on ollut vuokrattuna vahtimestarille. Lukutuvassa on luettavana seuraavat sanomalehdet ja aikakauskirjat: Aamulehti, Aura, Aamunairut, Kansan Lehti, Matti Meikäläinen, Pohjalainen, Porilainen, Satakunta, Suomen Teollisuuslehti ja U. Suometar.

Huoneusto. Yhdistyksen huoneustoa on vuoden kuluessa ahkerasti käytetty paitsi seuran omiin myös muihin yleisiin tarkoituksiin. Kirjastohuone on ollut luovutettuna ruotsalaiselle alkeiskoululle vuokraa vastaan, juhlasalissa on Soitannollisen Seuran orkesteri sekä muutamat yksityiset antaneet kansankonsertteja ja viime kesänä vietettiin siellä Turun raittiusspiirin vuosijuhla. Kokoushuoneessa on toimittu työväen oppikurssit ja pidetty käsityö- sekä muita pienempiä kokouksia.

Yleisiä työväenkokouksia on johtokunta toimeenpannut 2. Molemmissa on ollut keskustelua äänimäärän alentamisesta kaupunkien valtiopäivämiesvaaleissa.

Huvitukset. Vuoden kuluessa toimitettiin onnistuneet arpajaiset, joiden kokonaistulo oli 1,236 mk. sekä 12 yleistä iltamaa, joista merkkipäivinä 2. Näissä iltamissa on käynyt runsaasti väkeä. Ohjelmana on ollut tavallisesti esitelmä, soittoa, lausuntoa, kertomus tahi satu, usein kuvaelma, joskus näytelmäkappale sekä lopuksi karkeloa.

Perhe-iltamia seuran sekä sen neulomaseuran jäsenille on toimittu 11. Ne ovat samalla muodostuneet *keskustelukokouksiksi*, joissa sekä yleisistä että yhdistyksen sisällistä elämää koskevista asioista on neuvoteltu. Ohjelma on sisältänyt sen ohessa soittoa, esitelmän, kuvaelman y. m.

Huvituksina mainittakoon vielä huviretki saaristoon kesällä ja talven alulla toimeenpantu rekiretki.

Vleinen mielipide. Paikkakunnan sanomalehdistä ovat „Satakunta“ ja „Porilainen“ yleensä myötätuntoisuudella seuranneet yhdistyksen toimia.

Rahaston tila. Tulopuolella 3,620: 90; menopuolella 3,689: 40. Velkaa 68: 50.

Omaisuuus. Yhdistyksen omaisuuden arvo on osapuille 38,000 m:kaa, jossa talon arvo 35,000 m:kaa, loppu irtaimistoa. Velat: kiinnityslaina 18,000 m:kaa, rakennusyhtiön osakemaksuja noin 5,800 m:kaa, yht. 23,800 m:kaa. Puhdas omaisuus siis noin 14,200 m:kaa.

Jäsenluku. Uusia jäseniä on vuoden kuluessa hyväksytty 57, eronnut on 26. Jäsenluku, joka niinmuodoin on lisääntynyt 31:llä, on nykyään 204. Yhdistyksen rientoihin eivät jäsenet ole ottaneet osaa niin lukuisina kuin suotava olisi ollut.

Yhdistyksen vuosipäivä on Yrjönpäivänä, Huhtikuun 23 p:nä.

Raahen työväenyhdistys.

Yhdistyksen johtokuntaan ovat vuonna 1894 kuuluneet hrat: oluenpanija P. Hendunen, opettaja K. Kauppila, tullivahtimestari A. Lepistö, konttoristi G. Lindblad, räätälimestari E. R. Lundvall, merimies O. Nikander, postiljooni E. Westerback ja urkuri W. Wirtanen, josta hra Wirtanen vuosikokouksessa valittiin uudelleen puheenjohtajaksi, mutta kun hän kieltäysi sitä tointa vastaanottamasta, toimitettiin uusi vaali, jossa opettaja Kauppila tuli yhdistyksen puheenjohtajaksi. Varapuheenjohtajaksi valittiin konttoristi Lindblad, mutta hänen sairaloisuutensa takia valittiin vuoden lopulla hänen sijaansa farmaseutti O. Fernström. Kassanhoitajana on ollut herra E. R. Lundvall ja kirjuri E. Westerback.

Kokouksia on vuoden kuluessa pidetty 9, (kunkin kuukauden ensimmäisenä sunnuntaina, paitsi kesän aikana ei ollenkaan), joissa jokaisessa on ollut esitelmä (jossain kaksikin). Esitelmiä ovat pitäneet herrat: opettaja K. Kauppila „J. L. Runebergistä“, „Sähköstä“ (kolme esitelmää) ja „Kansallis-Osake-pankin synnystä, taroituksesta ja toiminnasta“. Ylioppilas V. M. Pitkänen „Tehtänteollisuuden eduista ja haitoista“, sekä „Palo- ja Henkivakuutuksista“. Ylioppilas M. Svanljung esitelmän „Suomen sodasta“.

Ylioppilas Pitkäselle on pitämistään esitelmistä maksettu 20 m:kaa kapteeni H. J. Leufstadius'en sitä varten lahjoittamista rahoiista; muut esitelmät ovat pidetyt maksutta.

Yleisiä kokouksia, johon yhdistys on kutsunut kaikkia yleisiä asioita harrastavia kansalaisia, on pidetty 1, jossa keskusteltiin, olisiko työväestön kannatettava tänne vasta saatua Kansallis-Osakepankin haarakonttooria. Vastaus oli yksimielisesti myöntävä.

Alkeiskurssia on taas pidetty yhdistyksen toimesta 2 tuntia sunnuntai-illoin. Yhdistys päätti maksaa opettajille palkkiota 2 m:kaa tunnilta.

Kaupungin viinaverorahoista on yhdistyksellä nytkin ollut onni saada 300 markan apuraha. Sitäpaitsi on yhdistyksen huoneustossa kaupungin lukusali ja kansakirjasto, josta se saa vuokraa 325 m:kaa vuodessa.

Yhdistyksen jäsenluku on vuoden kuluessa ollut seuraava: Vuoden 1894 alussa 124, sisäänkirjoitettu v. 1894 kuluessa 27, eronnut vuoden kuluessa 47, poismuuttanut 14, siis jäsenluku vähentynyt 34. Jäsenluku vuoden 1895 alussa 90.

Taloudellinen tila käy selville seuraavasta tilistä:

Tulot:

Säästö vuodelta 1893	233: 57.
Kaupungilta ja säästöpankilta	450: —
Lukusalin y. m. vuokrasta	340: —
Jäsenmaksuja	82: 50.
Iltamista	102: 91.
Muita tuloja	27: 33.
Yhteensä S.mk. 1,236: 31.	

Menot:

Huoneuston vuokra	437: 49.
Muita menoja	368: 99.
Säästö vuodelle 1895	429: 83.
Yhteensä S.mk. 1,236: 31.	

Rauman työväenyhdistys.

Tavallista on, että jokaisella uudella yrityksellä on kestävävä enemmän tahi vähemmän sen elinvoimia kysyviä vastuksia ja koettelemuksia, ennenkuin se joko koetusten karaisemana virkeää voimakkaampaan ja vakaampaan kehintään, taikka — kuolee ja häviää elävien ilmoilta pois.

Tällaisen kohtalon alaisena Rauman Työväenyhdistys on jonkun aikaa ollut ja yhä vieläkin on. Vastaisuus osottakoon, mihinkä suuntaan kehitys käy.

Yhdistys on säännöllisesti pitänyt kokouksia, paitse kesä-, heinä- ja elokuussa, jolloin niitä ei ole pidetty erityisen päätöksen johdosta.

Yhdistyksen käsityöseura on edelleen toiminut yhdistyksen huoneustorahaston kartuttamiseksi. — Puhujaklubi joutui kuoleman kieliin, mutta on uudelleen elpynyt toimintaansa. — Myyjäiset on pidetty ja jokunen illanvietto. — Lauluseuraa on kannatettu yhteisesti raittiusseuran kanssa.

Kaupungin valtuusto myönsi kuluneena vuonna 300 m:kaa yhdistyksen tarkoituksiin käytettäväksi.

Jäsenten luku oli kuluneena vuonna 33.

Johtokuntaan kuuluivat vuoden vaihteessa: Lyseenjohtaja V. Högman (puheenjohtaja), tehtailija I. Östman (varapuheenjohtaja), talonomistaja J. Björklund, polttomestari J. S. Fagerholm, vaskiseppä T. E. Grönroos, kelloseppä E. Itänen, merimies V. Ström, rakennusmestari E. Urnberg, kansakopettaja J. Wallin ja merimies F. Ylén.

Savonlinnan työväenyhdistys.

Perustettu 1887. Oma talo 1893.

Johtokunnan pöytäkirja viime vuodelta sisältää 78 pykälää 11 kokouksesta.

Sairaus- ja hautausapukassasta on vuoden kuluessa annettu apua 3 henkilölle, sekä rahalainoja 29:lle.

Kirjastosta on annettu 795 lainaa. Lukusalissa on ollut 6 sanomalehteä.

Iltaa yhdistyksen talossa on huvitoimikunta toimeenpannut 9, sekä kansanjuhla Savonniemellä ja huviretki Punkaharjulle.

Näistä on yhdistyksellä ollut tuloa 678 m:kaa 67 p:nä.

Tilien päätös näyttää vuoden lopussa:

Kredit:

Sairaus- ja hautausapukassassa varoja	2,311: 69.
Yhdistyksen talo maksanut	8,193: 44.
Kaluston arvo	1,108: 84.
Kirjaston arvo	1,075: 33.
Rahaa kassassa	13: 49.

Debet:

Velkaa Pohjoismaiden pankkiin 6,000 markkaa.

Jäsenluku oli 1894 vuoden lopussa 101.

Johtokuntaan kuuluivat: Kauppias A. Seppänen, esimies, K. Parola, M. Pärnänen, kalastaja M. Seppänen, Juho Ruutu ja palovartija M. Seppänen.

Sortavalan työväenyhdistys.

Kokouksia on yhdistyksellä v. 1894 ollut seitsemän, joissa on päätetty kahdestakymmenestä kolmesta eri asiasta.

Johtokunta, johon ovat kuuluneet työmestari K. Lappalainen, maalarit A. Lindgren ja L. Leivo, kelloseppä R. Edelman, rakennusmestari K. Borg, konttoristi A. Könönen, kirjapainontaituri K. V. Helander, neidit L. Laatusen, J. Väistö ja H. Nymän, on kokoontunut vuoden kuluessa seitsemän kertaa ja tehnyt päätöksiä viidestätoista eri asiasta.

Iltamia on yhdistys vuoden kuluessa toimeenpannut kaksi; niistä yksi kevät-talvella ja toinen syksyllä. Sitä paitsi on pantu yksi perhe-iltama toimeen. Iltamien ohjelmaan on tavallisesti kuulunut puheita, laulua, lausuntoa ja soittoa. Kevät-talvella pidetyssä iltamassa esitettiin näytelmä „Sekavia solmuja“. Yhdistyksen iltamissa on aina ollut runsaasti väkeä.

Laulukööriä on yhdistys vuoden kuluessa ylläpitänyt samoin kuin edellisinäkin vuosina. Laulukööriin on kuulunut noin parikymmentä jäsentä miehiä ja naisia. Laulukööri on pitänyt harjoituksiansa yhdistyksen kokoushuoneessa kaksi kertaa viikossa.

Keskustelu- ja Puhujaosasto on myöskin ollut toiminnassa. Osaston kokouksissa on pidetty useita esitelmä- ja runolausuntoharjoituksia. Osasto on toimeenpannut yhden veneretken kesällä ja yhden perhe-iltaman yhdistyksen kokoushuoneessa. Osaston toimikuntaan kuuluivat työmestari A. Longa (esimies), maalari L. Leivo (varaesimies), rakennusmestari K. Borg (kirjuri), faktori P. Pitkänen ja räätäli J. Gröhn.

Lausunto yhdistyksen puolesta on annettu Elinkeinolain 3:n luvun muuttamisesta.

Neuvottelija-jäsenenä on kuluneena vuonna ollut koristemaalari hra A. Lindgren, joka viime marrask. 18 p:nä valittiin tähän toimeen seuraavaksikin vuodeksi.

Keisari Suuriruhtinas Aleksanteri III:n kuoleman johdosta lausuttiin yhdistyksen kokouksessa 18 p:nä marraskuuta muutamia muistosanoja, jotka ikävällä ja syvintä surua tuntemalla yhdistys vastaanotti.

Lukusalin päätti yhdistys perustaa kokoushuoneeseensa vksi 1895. Siihen tulee tilattavaksi toistakymmentä suomenkielistä sanomalehteä ja aikakauskirjaa.

Viisi osaketta päätti yhdistys ostaa itselleen Helsingissä v. 1895 perustettavaksi aiotuun työväen etuja valvovaan sanomalehteen. *Anniskeluyhtiön voittorahoja* enempää kuin muitakaan lahjoja ei yhdistys ole saanut tänä vuonna.

Oma kokoushuone on yhdistyksellä ollut vuokrattuna. Siinä on pidetty kaikki yhdistyksen ja puhujaosaston kokoukset ynnä yhdistyksen laulukööriin harjoitukset sekä pari perhe-iltamaa.

Jäsenluku v. 1894 on ollut 79 henkeä, joista 8 naista ja 71 miestä.

Rahaston tila oli v:n 1894 lopussa seuraava:

Tuloja:

Säästö edelliseltä vuodelta	705: 73.
Tuloja iltamista	376: 20.
Korkoja	21: —
Jäsenmaksuja	211: 50.
Summa S.mk.	1,314: 43.

Menoja:

Kaikenlaisia menoja yhteensä	818: 69.
Säästö: Arvopapereissa	350: —
Rahaa kassassa	145: 74.
Summa S.mk.	1,314: 43.

Yhdistyksen *puheenjohtajana* on ollut seminaarin työmestari K. Lappalainen, synt. 1853, valittu toimeensa 1893. *Varapuheenjohtajana* maalari L. Leivo, synt. 1860, valittu toimeensa 1894. *Rahastonhoitajana* kelloseppä R. Edelman, synt. 1858, valittu toimeensa 1890. *Kirjurina* kirjapainontaituri K. V. Helander, synt. 1862, valittu 1889.

Tampereen työväenyhdistys.

Tampereen työväenyhdistyksen toiminnan pohjana ja päämääränä on kuluneenakin vuotena ollut paikkakunnan työväestön tilan sekä henkisessä että aineellisessa suhteessa parantaminen. Ja ettei yhdistys tänäkään vuonna ole ristissä käsin istunut, osoittaa ne monet tarmokkaat toimenpiteet, joilla on koitettu perille ajaa työväen parasta tarkoittavia kysymyksiä.

Toiminta käynee selville seuraavasta lyhyestä katsauksesta:

Valtiopäivätoivomukset. Viime vuoden valtiopäiville evästi yhdistys Tampereen edusmiehiä seuraavilla toivomuksilla:

- 1) Kaupunkien kunnallisasetuksen 10 § olisi muutettava siten, että tehtaitten työväkikin saisi äänioikeuden.
- 2) Valtiollisissa vaaleissa olisi työväellekin äänioikeus annettava.
- 3) Äänimäärä valtiollisissa ja kunnallisissa vaaleissa supistettava.
- 4) Kaikki vaalit olisivat toimitettavat sellaiseen aikaan, että työväestö niihin helposti voisi osaa ottaa.
- 5) Työväen vakuutusasiassa olisi vakuutuspakkoa puolustettava.
- 6) Koulu- ja oppipakko olisi saatava aikaan.
- 7) Lainsäätämä kymmentuntinen työpäivä olisi saatava.
- 8) Ammatti-tarkastajan luku olisi lisättävä.
- 9) Miedommat väkijuomat olisivat saatavat viinalain alaisiksi ja kunnallinen itsehallinto tällä alalla täydelleen toteutettava.
- 10) Työväeltä ei olisi kiellettävä tilaisuutta huvien pitämiseen pyhäpäivinä.

Yllämainituista toivomuksista tulivat 1:nen, 2:nen, 3:mas, 5:des, 6:des ja 9:säs säädylle esitetyksi, mutta muut jäivät syystä tai toisesta tekemättä.

Työväen opetus. Yhtä innokkaasti kuin ennenkin on yhdistys tänäkin vuonna koettanut edistää työväen henkisiä pyrkimyksiä alkeiskurssien toimeenpanemisella ja luentojen pitämällä. Vuosikokouksessa valittiin opetuskomiteaan maisterit A. Dahlberg ja E. W. Emeleus sekä kansakoulunopettaja K. Mäkinen, kirjuri A. Walenius, työmies H. Lindroos ja leipuri T. A. v. Schrowe. Tämä komitea on sitten toimeenpannut luentoja ja alkeiskursseja työväelle. Luentoja

ovat pitäneet lehtorit V. Malin ja J. A. Maunu, edellinen valtiollisesta ja yhteiskunnallisesta asemastamme ja jälkimmäinen kirkkohistoriastamme. Niinikään jatkuivat edelliseltä vuodelta tämän vuoden alkuun maist. A. Dahlberg'in ja toimittaja K. Renström'in luennot. Syksyllä taas piti maisteri Ilmari Krohn neljä luentoa isänmaan historiasta.

Luennoissa on yleensä ollut keskulaisesti kuulihoitoja, mutta onpa toisinaan yhdistyksen sali käynyt hyvinkin ahtaaksi kuulijoiden paljouden tähden.

Alkeiskurssit alkoivat edellisen vuoden marraskuussa ja joululoman loputtua jatkuivat tämän vuoden toukokuun viime päiviin. Opetusta on annettu äidinkielessä, laskeennossa ja asioimiskirjoituksessa. Äidinkielessä on opetusta antanut maist. A. Dahlberg ja on opetus rajoittunut yksinomaan käytännöllisiin kirjoitusharjoituksiin. — Laskennossa on ollut opettajana kansak. opettaja K. Kivi. Samoin kuin edellisessäkin annettiin tässäkin aineessa opetusta kolmessa eri osastossa. 1:nen osasto suoritti kokonaisten lukujen kerto- ja jakolaskun sekä kymmenmurtomien johdannon ja yhteen- sekä vähennyslaskun; 2:nen osasto kymmenluvut kokonaan ja tavallisten murtolukujen johdannon ynnä yhteen- ja vähennyslaskun ja 3:mas osasto kymmenmurtomien kerto- ja jakolaskun, tavalliset murtoluvut kokonaan sekä päätöslaskusta korkolaskun.

Asioimiskirjoituksessa on kansak. opettaja T. Kurkela antanut opetusta ja on siinä käsitelty niin monipuolisia asioita kuin suinkin. Määrättyjen asiakirjojen kirjoitettua ovat oppilaat itse saaneet miettiä, mitä mahdollisia asiakirjoja kukin lähimmässä tulevaisuudessa tulisi tarvitsemaan ja koettaa niitä edellä opitun perusteella muodostaa.

Kokouksia on yhdistyksen johtokunta pitänyt vuoden kuluessa 15 ja on niissä käsiteltyjen asiain luku pykälittäin luettuna 126.

Kuukausikokouksia on pidetty 8 ja yleisiä keskustelukokouksia 2. Kuukausikokouksissa on käsitelty yhteensä 42 ja keskustelukokouksissa 4 eri kysymystä.

Tärkeimpiä asioita, joita kokouksissa on käsitelty, mainittakoon: Äänimäärän alentaminen valtiollisissa vaaleissa 25:stä 10. Tämän kysymyksen suhteen oli yhdistys sitä mieltä, että mieskoltainen äänestys olisi periaatteellisesti oikein, mutta kun ei ollut toivota, että sitä nyt vielä saataisiin aikaan, niin yhdyttiin yksimielisesti siihen, että korkein äänimäärä valtiollisissa vaaleissa olisi rajoitettava 10. Asiassa on tähän saakka päästy jo niin pitkälle, että maistraatilta on pyydetty kokousta sitä varten.

Niinikään oli yhdistys muassa veroäyryin perustetta määrättäissä sekä kaupungin valtuuston ja takseerauslautakunnan lukua lisättäissä.

Työväen kesäloma-asiaa varten asetti yhdistys komitean. Tämä komitea, otettuaan ensin selkoa pienempäin liikkeiden harjoittajain mielipiteistä, kääntyi lopuksi suurempien tehtailijoiden puoleen saadakseen tietoon niiden ajatuksen. Kerromme tässä kahden suuremman tehtaan mielipiteistä.

Puuvillatehtaalta ilmoitettiin, että siellä jo ennenkin oli ollut tapana heikoille työntekijöille antaa joku viikko kesälomaa ja ettei sitä vastakaan tulnaisi kieltämään. Sitä vastoin oli aivan mahdollon päästää kokonaisia osastoja lomalle, koko tehdasta seisauttamatta, ja suurta vahinkoa saisi aikaan sekin, jos yksityisiä koneita eri osastoilla seisautettaisiin joksikin aikaa, eikä se koskaan kiireinä aikoina voisi tulla kysymykseen.

Pellavatehtaalta ilmoitettiin aivan samaa, mutta siellä toivottiin kuitenkin, että jos yksi työntekijä voisi hoitaa kolmea konetta, kuten Englannissa, eikä ainoastaan kahta, niinkuin täällä nyt on tapana, niin voitaisiin kutomaosastolla työt sovittaa siten, että kaikki osaston työntekijät saisivat jonkun verran kesälomaa.

Toisenlaisia olivat kuitenkin ne tiedot, mitä komitean tietoon tuli muutamilta pienemmiltä tehtailijoilta ja liikkeenharjoittajilta. Näistä useat olivat työväelleen antaneet kesälomaa parisen viikkoa ja maksaneet palkan siltäkin ajalta. Ja tähän katsoen ei voi muuta päättää, kun että tunnolliset työnantajat pitävät kesäloman työväelle tarpeellisena, joten, kun tuumasta kerran toimeen ryhdytään, on tällä paikkakunnalla ainakin osalta toivoa asiain menestymiselle.

Keskuskomitea. Kevättalvella perustettiin n. s. yhteinen keskuskomitea, johon kuuluu jäseniä yhdistyksestä sekä jokaisesta ammattiosastosta. Tämän komitean toimenä on esittää ja pohjustaa kysymyksiä yhdistyksen ja sen ammattiosastojen kokouksiin, ottaa selkoa niissä tehdyistä päätöksistä ja tehdä niistä yhteenveto. Vastaako tämä komitea tarkoitustansa on tulevaisuus näyttävä, sillä komitean tähän astinen toiminta on vielä aivan tuntematon.

Työväen kalenteri N:o II julkaistiin.

Anniskelutarjoista on tänäkin vuonna saatu 2,000 markkaa luentojen ja oppikurssien toimeenpanemista varten sekä juokseviin menoihin 1,000 markkaa.

Käsityökurssija. Opetusta käsitöissä, vaatteiden ompelussa, leikkauksessa y. m. on annettu työkanan naisille neljä tuntia viikossa ja on sitä hyväkseen käyttänyt keskimäärin 60—70 naista.

Lainakirjasto. Vuoden kuluessa on kirjastoa kartutettu etupäässä uusien teoksien ostamisella ja ovat jäsenet uutterasti kirjastoa käyttäneet.

Lukusaliin on tullut 30 lehteä ja aikakauskirjaa.

Yhdistyksen huvitoimikunta on vuoden kuluella toimeenpannut 8 perhe-iltamaa, 4 maksu-iltamaa, 1 lastenjuhlan, 1 kansanhuvit ja 2 huviretkiä. Tuloja huveista on ollut 1,885: 24 ja menoja 1,436: 17, siis voittoa 449: 07.

Yhdistyksen sairaa- ja hautausapukassa on työskennellyt yhtä huonolla menestyksellä kuin ennenkin, sillä jäsenluku on vaihdellut 12—16. Sairasapua on annettu 3 hengelle yhteensä 38 m:kaa sekä hautausapua saanut yksi leski 50 markkaa.

Varoja kassassa on pohjarahasto 2,866 m:kaa 50 piä ja apurahasto 561 m:kaa 39 piä.

Yhdistykseen kuuluu seuraavat ammattiosastot, nimittäin:

Kirjapainajain yhdistys, puheenjohtaja A. Nordberg. Varoja: säästö vuodelle 1895 4 m:kaa 4 piä.

Maalarien ammattiosasto, puheenjohtaja J. Lahtinen. Varoja: säästö vuodelle 1895 28 m:kaa 34 piä.

Suutarien ammattiyhdistys, puheenjohtaja G. A. Wuorinen. Varoja: säästö vuodelle 1895 33 m:kaa 25 piä.

Rättälien ammattiosasto, puheenjohtaja H. Nykänen. Varoja: tilien tarkastamattomuuden tähden tuntemattomat.

Tehtalaisseura, puheenjohtaja H. Lindroos. Varoja: säästö vuodelle 1895 678 m:kaa 3 piä.

Työväenyhdistyksen taloudellinen tila: Omaisuutta, rakennustili 26,259 m:kaa 20 piä. Kalustotili 1,326 m:kaa 23 piä. Kirjastotili 2,706 m:kaa 42 piä. Soitikkojen, nuottien, kuliisien y. m. tili 3,335 m:kaa 29 piä. Ompeluseuran tili 311 m:kaa 50 piä. Työläisten kauppayhtiön osakkeita 5 kpl. 100 m:kaa. Rahaston tili 611 m:kaa 39 piä sekä velkoja: talon kiinnitysvelka 17,500 m:kaa. Velkaa sairaa- ja hautausapukassalle 1,500 m:kaa. Puhdas omaisuus 15,650 m:kaa 3 piä.

Yhdistyksen virkailijat: Puheenjohtaja tehtailija K. G. Lindberg, varapuheenjohtaja räätäli G. Grönroos, rahastonhoitaja tehtaan kirjuri Aug. Wallenius, sihteeri sanomalehdentoimittaja Risto Puhakka, jäseninä johtokunnassa: kirjapainaja J. V. Hellberg, metsävahti A. Kutvonen, kansakopettaja K. Mäkinen, kauppiaat J. A. Sundén ja K. Ojanen, veturinkuljettaja H. K. Uittamo, toimitt. K. Wiljakainen, maist. A. Dahlberg ja leipuri T. A. v. Schrowe.

Juhlatoimikunnan puheenjohtaja A. Nordberg, järjestysvaliokunnan puheenjohtaja T. A. v. Schrowe, opetuskomitean puheenjohtaja E. V. Emeleus, käsityökurssien johtajatar neiti M. Pikkola, taloudenhoitaja J. Rinne, kirjastonhoitaja J. Form.

Jäseniä yhdistyksessä oli vuonna 1895 104.

Tampereen ulkotyöväenyhdistys.

Johtokuntaan ovat kuuluneet: J. V. Hellberg, T. Kärkönen, J. A. Rantanen, J. Wenström, W. E. Salminen, J. Helminen, A. Lagerström, J. Henriksson, A. F. Malmstedt, J. K. Enqvist, A. Koivunen ja K. Lahtinen.

Esimiehenä on ollut Juho V. Hellberg, varaesimiehenä A. Lagerström, sihteerinä on toiminut J. K. Enqvist, rahastonhoitajana A. F. Malmstedt, taloudenhoitajana on ollut W. E. Salminen.

Johtokunta on ollut koossa 10 kertaa, joissa on käsitelty 25 eri asiaa, joista johtokunta itse on päättänyt 10 ja 15 on lykätty yhdistyksen harkittavaksi.

Yhdistyksellä on ollut 11 kokousta, joissa on pidetty esitelmiä ja keskusteltu työväen asiaa koskevia kysymyksiä. Esitelmää ovat pitäneet J. V. Hellberg, T. Kärkönen ja J. A. Rantanen, joita paitsi iltamissa ja perhekokouksissa useat arvoisat henkilöt ovat pitäneet luentoja.

Anniskeluvoittovaroista sai yhdistys kaupungin valtuustolta 1,000 mk:aa käytettäväksi juokseviin menoihin. Lahja oli tuntuva lisä yhdistyksen varoihin.

Apurahasto. Koska yhdistyksen tietoon oli tullut, että ainakin muutamille kaupungin työssä oleville työmiehille oli sattunut tapaturmia, ilman että heille oli annettu riittävää apua kivun aikana, jätti yhdistys kaup. valtuustolle anomuksen, että anniskeluvoittovaroista siirrettäisiin rahatoimikamarille 3,000 mk:aa, joista rahoista sitten loukkaantuneille työmiehille annettaisiin lääkäri- ja hoitopalkka sekä kohtuullinen päiväpalkka-osuus kivun aikana. Pidetttiin varsin tärkeänä, että kunta työmiestensä huolehtijana menisi edellä hyvällä esimerkillä, siitä olisi yksityisille oppimista. Tämä yhdistyksen ehdotus kuitenkin hyljättiin, kun rahatoimikamarin puolesta luvattiin kysymyksessä olevissa tapauksissa antaa apua, joko suoraan tahi väirvashoitohallituksen välityksellä.

Huvitoimikunnassa on kuluneen vuoden ajalla ollut seuraavat jäsenet: rouva Henrika Malmstedt ja neidet Ellen Wallin, Anna Lindell, Olga ja Hilma Eriksson, Tilda Lampinen, Xenia Rosenqvist ja Maria Nikander sekä hrat A. A. Lagerström, K. A. Lemberg, D. Helin, W. E. Salminen, W. Mickelsson, A. F. Malmstedt, J.

Wenström, K. Sorvalahti, K. E. Ahlström, H. Tiitola, J. A. Rantanen, J. K. Enqvist ja H. Kyöri.

Huvitoimikunta on toimeenpannut 7 yleistä iltamaa ja 4 ainoastaan jäseniä varten, sekä viisi laivamatkaa kesän ajalla.

Taloudellinen puoli huvitoimikunnan toimista on seuraava:

<i>Tuloja:</i>	
Iltamista	562: 54.
Laivamatkoista	24: —
	S.mk. 586: 54.
<i>Menoja:</i>	
Ostettu astioita y. m.	46: 25.
Sekalaisia menoja	172: 55.
	S.mk. 218: 80.
Säästöä	S.mk. 367: 74.

Huoneusto. Kokouspaikkana on edelleenkin pidetty Taiston huoneustoa, joka onkin osoittanut siihen varsin soveliaaksi.

Jäsenet. Viime vuosikokouksessa oli jäsenluku 168. Vuoden kuluessa on tullut uusia 200, joista 119 miehiä, 81 naisia. Jäsenluku ei ole saanut lisänsä siitä piiristä, jota varten se oikeastaan on olemassa. Varsin vähäisen siihen kuuluu varsinaista ulkotyöväestöä, etenkin kun ottaa huomioon sitä suurta lukua ulkotyöväestöä kuin kaupungissamme löytyy. Mikä siihen lienee syynä, on vaikea sanoa. Koko jäsenluku on nykyään 368 henkeä.

Jäsenmaksua pidettiin liian suurena ja usealta taholta vaadittiin sen alentamista 25 p. kuukaudessa. Arveltiin sen muutoksen johtavan paljon jäseniä yhdistykseen. Huomattava onkin ollut jäsenten lisääntyminen viime aikoina. Uusien jäsenien joukossa on kuitenkin verrannollisesti vähän ulkotyömiehiä, ehkä heitä vieläkin epäilyttää ryhtymään yhdistykseen, vaikka pientäkin kuukausimaksua suorittamaan.

Keskustelukysymyksiä. Yhdistyksen kokouksissa on muun muassa keskusteltu seuraavista kysymyksistä:

1. Mitenkä olisi luvattomat urakoitsijat saatettavat edesvastaukseen?
2. Alkeisopetuksen hankkimisesta työväestölle.
3. Äänimäärän rajoittamisesta valtiollisissa vaaleissa.
4. Kuinka suuren tulisi alemman päiväpalkan olla, jotta sillä työmies perheensä kanssa voisi elää?

5. Mitenkä saataisiin kaupungin kadunlaskemistyöt oman paikkakunnan työmiesten tehtäväksi?

6. Mihinä toimiin olisi ryhdyttävä ensi talven työnpuutteen varalle?

7. Mikä tulomäärä olisi pantava veroäyriin perusteeiksi?

8. Onko panttilainausliike tarpeen vaatima?

Keskustelut ovat olleet vilkkaita ja asiallisia ja epäilemättä osanottajia kasvattavia. Erityisiin toimenpiteisiin ei kysymykset yleensä ole antaneet aihetta, paitsi kuudes kysymys, josta heräsi ajatus työvälistystoimiston perustamiseen, josta lähemmin edempänä.

Säännöt. Yhdistyksen ohjesäännöt ovat kuluneena vuotena olleet vähempien muutoksien alaisina. Jäsenmaksu, joka oli 50 p. henkilöltä, alennettiin 25 p. Jos mies ja vaimo kuuluvat yhdistykseen, maksaa ainoastaan edellinen, joten vaimo on maksusta vapaa. Muutoksille haettiin asianomainen vahvistus.

Sairas- ja hautausapukassa. Rahastossa löytyy jo 1,000 m:kaa pohjavarastona, mutta sen alkuunpanoon ei kuitenkaan ole vielä ryhdytty, syystä kun pohjaraha on niin pieni ja toiseksi, ei ole havaittavissa riittävää harrastusta työväestössä kannattamaan vapaaehtoista sairash- ja hautausapukassaa, ja kuitenkin on se sen puutteessa. — Suotavaa olisi, että työväestön kesken suurempi halu ja harrastus heräisi itsensä auttamiseen ja turvaamiseen vaikeiden aikain varalle.

Tilastoa. Säännöllisen tilaston aikaansaaminen, josta selviäisi palkkasuhteet ja elantokustannukset, olisi työväestön tilan parantamisyhtymyksissä mitä tärkeimmät olemassa. Tämä on kyllä ollut yhdistyksellä selvillä, mutta voimat eivät ole riittäneet niiden säännölliseen toimittamiseen. Kuitenkin alkuvuodelta, jolloinka olot olivat jo hieman paranemassa, tehtiin koe, josta selvisi, että päiväpalkat muurareilla oli Tammik. 1: 40 p., Helmik. 1: 50 p. ja Maalisk. 1: 60 p., eli keskim. 1: 50 p. päivältä, joka tekee 9 m:kaa viikossa, 36 m:kaa kuussa, eli 108 m:kaa vuosi-neljänneksellä. Kirvesmiesten, kivimiesten ja maankaivajain palkat ovat olleet osaksi samat, osaksi vieläkin alemmat. Ainoastaan poikkeustapauksissa on palkka noussut tätä ylemmä. Menoja ilmoitettaessa selvisi, että 4-henkisen perheen osalle tulee alimman laskun mukaan välttämättömiä kulja: ruokaan 1 m:ka päivältä, 30 m:kaa kuussa, vuokraa 8 m:kaa kuukaudessa, lämpöön ja valoon 4: 20 p. kuukaudessa, vaatetukseen 6 m:kaa kuukaudessa, ulostekoihin, lääkkeisiin, puhtauteen, kirjallisuuteen y. m. 3 m:kaa kuukaudessa. Menot tekevät siis kolmen kuukauden ajalta yhteensä 156: 20 p., joten vaillinki tekee 47: 80 p. Tämä osoittaa, että työmiehen elämä ei ole tans-

sia kukkaisten päällä, sillä vaikka menot laskemmekin alhaisimman mukaan, ei tulot kuitenkaan riitä. Mitenkä ovat siis eläneet? kysyne joku. Siten, että vaimo ja lapset ovat koettaneet haalia loput ja missä se ei ole käynyt päinsä, siellä antavat talonmestajat vuokransa velkojina meille selityksen, vieläpä ruokakauppias, jolle ei pitkään aikaan ole ostoksia maksettu, ja osaksi myöskin runsaat rästit kirkollis- ja kunnallismaksuissa.

Tilastokomiteaan kuuluivat hrat A. Lagerström, K. Lemberg, K. Lahtinen, K. Koskinen, K. Bergman, J. Hällfors, A. J. Malmstedt, H. Sillman ja J. K. Enqvist.

Työmies. Oman äänenkannattajan aikaansaaminen tervehdittiin ilolla. Johtokunnan ehdotuksesta päätettiin ottaa 10 osaketta, sekä tilata yhdistykselle 25 kpl. sanottua lehteä. Asetettiin yhdistyksen keskuuteen 2:ksi asiamiestä sekä valittiin kirjeenvaihtaja.

Työpalkka. 4:nen kysymyksen johdosta nousi vilkas keskustelu. Useita mielipiteitä lausuttiin, kuinka suuren alimman päiväpalkan tulisi olla, jotta sillä työmies perheineen tulisi toimeen. Suuret vaatimukset ei jäsenillä ollut. Ylivuotisesta työstä ei toivottu enempää, kun vaan alimmana määränä pidettäisiin 2 m:kaa päivältä. Satunnaisesta työstä olisi alin määrä koroitettava 2: 50 päivältä. Kuitenkin oli yleinen mielipide se, ettei vielä silläkään palkalla elä kuin kitumalla, mutta tulee kai sentään omillaan toimeen.

Veroäyriin peruste. Yksimielisesti kannatettiin perustetta 200 m:kan tulolle. Myönnettiin kyllä, että korkeimmasta saattaisi olla näennäistä hyötyä mutta todellista ei, sen sijaan työväestö menettäisi senkin vähän vaikutusvaltansa, joka sillä kunnallisissa vaaleissa nykyään on. Innolla yhdistys puuhasi asiain pidättämiseksi entisellä kannallaan eli pysyminen 200 m:kan perustalla.

Vaaleihin on yhdistys innolla ottanut osaa. Kaksi yhdistyksen asettamaa ehdokasta on saanut kannatusta ja tulleet valtuustoon valituiksi.

Tällainen on lyhykäisyydessään yhdistyksen toinen vuosikertomus. Onko sen toiminnasta ollut sanottavaa hyötyä työväen kysymykselle ja eritenkin ulkotyöväestölle, on vaikeaa sanoa. Lieneekö yhdistys edes tarpeen vaatimakaan, on kysymys, joka itse ulkotyömiesten puolelta vaatisi ratkaisuaan. Erimieliiä löytyy ja tulee löytymään yhdistyksen tarpeellisuudesta. Toisen mielestä työmiehen tulisi tehdä työtä, syödä ja nukkua, jättää huolet ja harrastukset itsestään sekä luokkaansa koskevista kysymyksistä muiden pohdittavaksi ja ratkaistavaksi. Jos olot ovat tukalat, leipä ahtaalla, toivokoon vaan sydämensä hiljaisuudessa parempia aikoja ja olkoon kiitollinen, että ne eivät ole vielä huonommat. Itse hän ei saata

oloja muuttaa. Täten ajattelevat työmiehetkin. Välinpitämättöminä tovereinsa harrastuksista he pikemmin niitä vastustavat kuin kannattavat. Mikä on silloin luonnollisempaa kuin että herää epäily koko yhdistyksen ja sen toiminnan tarpeellisuudesta. Intoa tarvitaan enemmän. Selvemmin olisi jokaiselle työmiehelle esitettävä velvollisuudet itseänsä ja aikansa rientoja kohtaan. Silloin epäilemättä rivit laajenisivat ja useampia työmiehiä nousisi työväenkysymystä kannattamaan ja työväenluokkaa nostamaan.

Tampereen Ulkotyöväenyhdistyksen kassan tila.

Maalisk. 1 p:stä 1894 Helmik. 28 p:ään 1895.

Tuloja:

An Säästö viime vuodelta	1,025: 52.
„ Lainoja maksettu kassaan	320: —
„ Rahain korkoa	83: —
„ Anniskeluyhtiöltä saatu	1,000: —
„ Sisäänkirjoitusmaksuja	77: —
„ Jäsenmaksuja	220: 75.
„ Huvitoimikunnalta tuloja	367: 74.
	<u>S.mk. 3,094: 01.</u>

Menoja:

Per Siirretty sairas- ja hautausapukassaan	500: —
„ Annettu lainaksi velkakirjaa vastaan	100: —
„ Yhdistyksen juokseviin menoihin	973: 53.
„ Säästö tulevalle tilivuodelle	1,520: 48.
	<u>S.mk. 3,094: 01.</u>

Tampereen Ulkotyöväenyhdistyksen sairas- ja hautausapukassan pohjarahaston tili viime vuodelta.

Tuloja:

An Arpajaisten tuloista siirretty 2 p. Tammik. 1894	500: —
„ Anniskeluyhtiöltä saaduista rahoista siirretty Maaliskuun 1 p. 1894	500: —
„ Korkoa rahoista	50: —
	<u>S.mk. 1,050: —</u>

Tammelan työväenyhdistys „Kuha“.

Elokuun 18 p:nä 1894 oli umpeen kulunut viisi vuotta siitä, kun yhdistys vahvistetuilla säännöillä alkoi toimintansa. Yhdistys on suomenkielinen. Sen tarkoituksena on edistää työkansan tilaa sekä henkisessä että aineellisessa suhteessa. Tätä tarkoitustaan on se myös kokenut täyttää voimainsa mukaan. Voimat tosin ovat olleet heikot, sillä osanotto yhdistyksen toimiin on ollut laimeata, niin väkirikkaassa paikkakunnassa kuin olemmekin. Tämä selvään osoittaa, ettei paikkakuntamme työkansa tunne vielä omaa etuaan.

Yhdistyksellä on ollut tekeillä oma huoneusto, jota varojen vähyys on estänyt valmistumasta. Eteenpäin on elävän mieli, samoin meilläkin; sillä toivomme saada se jotenkin valmiiksi tänä kesänä.

Yhdistyksellä oli oma soittokunta ja omat torvet, vaan vuoden lopulla hävisi soittokunta syystä, että muutamit soittajat muuttivat pois paikkakunnalta. On siis tarvinnut hakea soitonapua yhdistyksen ulkopuolelta, vaan sitä ahkerammin on harjoitettu uusia oppilaita. Ehkä pian taas saadaan kokoon oma soittokunta, soitonopettajan väsymättömällä innolla.

Yhdistyksessä on myös työskennellyt puhujaseura. Se on josiksi edistynyt, jotta alkaa hedelmiänsä kantaa.

Vuonna 1894 on kuukausikokouksia pidetty 11, ylimääräisiä 2. Yhteensä 13 kokousta, joista on pöytäkirjaan merkitty 61 pykälää. Käsitelty on tulleita kiertokirjeitä sekä kunnallisia oloja. Paljon on myös keskusteltu ja puuhattu yhdistyksen omista taloudellisista asioista.

Yhdistyksen jäsenkirjaan on vuoden kuluessa merkitty 125 jäsentä, 91 miestä ja 34 naista. Näistä on sisäänkirjoitusmaksunsa suorittaneet ainoastaan 23, maksunsa kesken jättäneitä 45, joten vuoden lopulla ainoastaan 57 oli täydellistä vaalikelpoista jäsentä.

Johtokuntaan kuuluivat: Esimiehenä K. G. Henriksson, K. A. Sohlman, W. Michelsson, E. Johansson, J. W. Helin, R. Björk, J. W. Orell, J. Seppälä ja J. Järvinen. Johtokunta on vuoden kuluessa pitänyt 9 kokousta, joista on pöytäkirjaan merkitty 35 py-

kälää. Juhlatoimikunta on vuoden kuluessa toimeenpannut 19 iltamaa. Ohjelmana on ollut: esitelmiä, runonlausuntoa, soittoa, laulua sekä seuranäytelmiä, joita on näytelty 15 eri näytelmää, muutamia useamman kerran; lopuksi yleistä tanssia.

Yhdistyksen virkailijat: K. G. Henriksson, esimies, J. W. Helin, varaesimies, V. Michelsson ja A. Järvinen, sihteerit, J. W. Helin, rahastonhoitaja, J. W. Orell, kirjaston- ja taloudenhoitaja, K. Nyman, juhlatomikunnan esimies, V. Ahlstedt, juhlatomikunnan sihtööri, K. G. Henriksson, rakennustomikunnan esimies, J. Seppälä, järjestysvaliokunnan esimies, soitannonopettaja A. M. Lindfors.

Yhdistyksen varaston tila oli jouluk. 31 p:nä 1894 seuraava:

Kirjasto, torvet ja kalusto	951: 99.
Rakennukseen käytetty	2,360: 40.
Summa S.m.k.	3,312: 39.

Samalla aikaa tekivät yhdistyksen velat S.m.k. 1,306: 05.

Yhdistyksen omaisuuden arvo on siis S.m.k. 2,006: 34.

Teiskon työväenyhdistys.

Teiskon työväenyhdistyksen, joka vuodesta 1893 on alkanut toimintansa, viime vuoden toiminta on seuraava:

Yhdistyksen toimikunnassa ovat: puusepät A. Helin, K. Lähteinen ja A. Lehtinen, rakennusmestari A. Jylldén, suutarit K. Sulin, A. Grönroos ja F. Nieminen, nahkuri H. Lehtonen, työmiehet K. Laurén ja E. Helenius, työnjohtaja K. Nieminen, torpanpoika J. Rahola, postinkuljettaja E. Enqvist ja sorvari A. Enqvist, joista puheenjohtajaksi on valittu A. Lehtinen, varapuheenjohtajaksi K. Lähteinen, rahastonhoitajaksi E. Enqvist ja kirjuriksi A. Enqvist.

Kokouksia on yhdistys vuoden kuluessa pitänyt 6, joissa on käsitelty 20 pöytäkirjaan nimitettyä asiaa, jotka etupäässä koskevat alimman kansanluokan henkisen ja aineellisen toimeentulon kehitystä. Viime vuoden toiminnasta on mainittava, että on saatu yhdistykselle oma 8-miehinen jouhisoihtokunta, jota johtaa kanttori P. F. Hammar, ja on se taidossaan edistynyt niin paljon, että antavat soitantoa

yleisissä tilaisuuksissa. Jäseniä yhdistyksessä on 162. Iltamia on vuoden kuluessa pidetty 6 ja yhdet arpajaiset.

Palstamaiden ostoa, jota yhdistyksen jäsenet haluavat, ei toimikunta ole saanut aikaan, vaikka onkin voimiansa mukaan koettanut sitä ajaa. Syynä lienee asian uutuus.

Yhdistyksen taloudellinen tila on seuraava:

<i>Tuloja:</i>	
Säästö edelliseltä vuodelta	42: 20.
Arpajaisista puhdas tulo	355: 50.
Iltamista puhdas tulo	152: 35.
Jäsenmaksuja	189: —
Yhteensä S.m.k.	739: 05.

<i>Menoja:</i>	
Soittokoneet ja nuottikirjat	277: —
Soittokunnan opetukseen	347: 15.
Yhdistyksen muita menoja	26: —
Säästö seuraavalle vuodelle	88: 90.
Yhteensä S.m.k.	739: 05.

Palstamaan ostoyhtiön kassassa 37: 60.

Turun työväenyhdistys.

Vuosi 1894 oli yhdistyksen kahdeksas vaikutusvuosi. Entinen päämäärä, työväen henkinen ja aineellinen kehitys, on sen toimintaa tänäkin vuonna ohjannut, painaen leimansa yhdistyksen koko työlle. Kokouksissa on poikkeuksetta käsitelty asioita, jotka ovat joko suoranaisesti tai välillisesti koskeneet työväestön oloja milloin omalla paikkakunnalla, milloin taasen yleensä koko kotomaassamme.

Tärkeimmät yleisistä keskusteltavina olleista asioista ovat epäilemättä olleet kysymys 1894 vuoden valtiopäiville lausuttavista toivomuksista, sekä kysymys äänirajoituksesta ja äänioikeuden laajentamisesta valtiollisissa vaaleissa porvarissäätyyn.

Valtiopäivätoivomuksinansa lausui yhdistys muutamilla lisäyksillä ne toivomukset, jotka ovat otetut Suomen työväenvaltuuskun-

nan Helsingissä hyväksymään työväenohjelmaan. Toivomusten perillevieminen paikkakunnan valtiopäivämiehille jätettiin erään läheistön toimeksi, joka sittemmin yhdistyksen kokouksessa ilmoitti tämän tehtävän täyttäneensä, mutta huonolla menestyksellä. Edusmiehistä oli kuitenkin kolme luvannut kannattaa sitä toivomusta, että äänioikeus kunnallisissa ja valtiollisissa vaaleissa myönnettäisiin kaikille muille paitse palkkaussäännön alaisille, jos sellainen esitys valtiopäivillä tehtäisiin.

Äänirajoituskysymyksen johdosta piti yhdistys marraskuun 11 p:nä yleisen kokouksen, johon asianharrastajat kutsuttiin saapumaan. Asiaa oli sitä ennen käsitelty eri ammatti-yhdistysten kokouksissa, jotka kaikki puolustivat ääniasteikon alentamista ja äänestysoikeuden laajentamista. Kokous päätti periaatteellisesti hyväksyä vaatimuksen 1 ääni jokaiselle äänivaltaiselle, vaan käytännöllisistä syistä tyydyttiin tällä kertaa vaatimaan korkeinta äänimäärää alennettavaksi 10:neen. Kun sitten vielä oli päätetty paikkakunnalle sopivimmasta vaaliajasta, jätti kokous lähemmät toimenpiteet asiassa yhdistyksen johtokunnalle, jolle sitä tarkoitusta varten valittiin 10 lisäjäsentä. Täten muodostunut komitea on pitänyt useita kokouksia ja päättänyt pyytää raastuvankokousta keskustelemaan ja päättämään ääniasteikon alentamisesta.

Yleisistä keskusteltavina olleista asioista ansaitsee mainitsemista myöskin intendentti Gripenbergin laatima *Elinkeinolain 3 § muutos-ehdotus*. Siinä esitelty pakollisuuden periaate päätettiin yksimielisesti hyljätä, koska arveltiin, että pakolliset yhdistykset toimisivat liian raskaasti varsinkin suurissa kaupungeissa. Agitatsiooni voisi niissä päästä valtaan, jolloin yksi mies helposti saattaisi työväestölle epäedullisella tavalla vallita mieliä. Ehdotetun muutoksen kautta tulisivat ammatteihin kuulumattomat työväen asiaa harrastavat henkilöt yhdistyksistä poissuljetuiksi, eivätkä vapaat yhdistykset voisi pysyä hengissä pakollisten rinnalla. Yhdistys lausui toivomuksenaan, että hallitus asettaisi työväen asiaa harkitsemaan erityisen komitean, johon kuuluisi puoleksi työntekijöitä ja puoleksi muita.

Yleistä laatua oli myöskin kysymys koko maata käsittävien *työtoimistojen perustamisesta*, joka lähetettiin Suomen työväen valtuuskunnan harkittavaksi ja toimeenpantavaksi.

Paikkakunnallisia oloja koskevista keskustelun alaisina olleista kysymyksistä mainittakoon lyhykäisyydessä seuraavat:

Kysymys eläkekassan perustamisesta säästöpankin yhteyteen saavutti yhdistyksen yksimielisen kannatuksen. Toimikunta, jonka yhdistys valitsi tekemään säästöpankin johtokunnalle ehdotusta asiassa,

pyysi ehdotuksessaan, että koskei vielä pitkiin aikoihin ole toivoo saada erityistä eläkekassaa työväestölle, säästöpankki ryhtyisi sellaisen kassan perustamiseen, joita sitten v. 1881 on Itävalta-Unkarissa ja Saksassa säästöpankkeihin yhdistetty. Tästä olisi pankille itselleen runsaat hedelmät, kuten nähdään esim. Itävallan oloista, jossa tällaiset laitokset ovat menestyksellä toimineet. Tällaisen kassan kautta lisäytyisi myös säästäväisyys työmiehluokassa ja yleishyödyllisiin tarkoituksiin käytettävät voittovarot suurenisivat. Säästöpankki ei ryhtynyt ehdotuksen johdosta mihinkään toimenpiteisiin.

Uhkaavan työnpuutteen johdosta pyydettiin, että kaupunki ryhtyisi toimittamaan yleisiä töitä niin pian kuin mahdollista. Pyynnön perustukseksi hankituista tilastollisista tiedoista kävi selville, että työttömäin työmiesten luku oli sangen suuri. Muurareista esim. oli $\frac{3}{4}$ työttöminä ja salvumiehiä oli sama määrä. Asianomaiset eivät kuitenkaan ryhtyneet mihinkään toimiin pyynnön johdosta. Ilman toimenpidettä jäi myöskin se yhdistyksen tekemä pyyntö, että *kunnallismaksut koottaisiin vasta myöhemmin keväällä* esim. Juhannuksen aikana, koska työmiesten raha-olot tekisivät tämän muutoksen suotavaksi. Paikkakunnallisista asioista mainittakoon vielä sivumennen kysymys siitä, *millä tavalla petokset torikautessa saataisiin lakkaamaan* sekä ehdotus *sellaisen myymälän perustamisesta, jossa joku yksityinen kaupittelisi vanhoja vaatteita työväestölle*.

Yhdistyksen sisällistä elämää ja järjestystä koskevista asioista mainittakoon tässä yleispiirteissään seuraavat:

Työväestön henkistä kehittämistä tietojen kautta on yhdistys koettanut kaikin voiminsa edistää. Pääasiallisesti on tämä tehtävä ollut opetusvaliokunnan huolena. Sen toimeenpanema kansanopetus käsittää v. 1894 alkeiskursseja *laskennossa, yksinkertaisessa kirjainpidossa, kauno-, oikein- ja ainekirjoituksessa* sekä *alkeis- ja ammattipiirustuksessa*. Opetusta näissä kurseissa on nauttinut yhteensä 258 henkeä, joista yhd. jäseniä oli 92, loput sen ulkopuolelta. Suomenkielisiä oli 184 ja ruotsinkielisiä 74. Sitäpaitse on opetusvaliokunnan toimesta pidetty *kansanopistokursseja* ja *kansantajuisia esitelmää*. Edellisissä on pidetty luentoja suomenkielissä, maantieteessä, fysiikassa ja Suomen historiassa. Kansantajuisia esitelmää on vuoden ajalla pidetty kaikkiaan 20. Luentojen jälkeen on saatu kuulla orkesteri- ja pianonsoittoa, viulusooloa sekä kvartettilaulua. Opetusvaliokunnan puheenjohtajana on ollut tohtori N. R. af Ursin. Alkeiskurssirahastolla on ollut tuloja 2,378: 68, joista säästöpankin myöntämä kannatussumma 500 ja valtuuston

500. Menoja on ollut 1,355: 17. Säästö 1,023: 51. Esitelmärahaston tulot ovat olleet 1,243: 46, joista säästöpankki on myöntänyt 500. Menoja 624: 72. Säästö 618: 74. Kansanopistokurssirahastolla on ollut tuloja 1,712: 45, niihin luettuina säästöpankin kannatussumma 500 ja valtuuston 500. Menoja on ollut 775: 21, siis säästö 937: 24.

Jäsentensä henkistä kehitystä on yhdistys pyrkinyt toteuttamaan myös *lukusalinsa*, *kirjastonsa* ja *puhujaklubin* kautta. Lukusaliin on tilattu kaikkiaan 19 sanomalehteä ja aikakauskirjaa. Kirjastoa on vuoden kuluessa ahkerasti käytetty ja toivoa sopii, että sen käyttäminen yhä lisääntyy. Puhujaklubi on koettanut kehittää jäseniänsä keskustelemaan ja kokouksia johtamaan ynnä pöytäkirjaa pitämään sekä tarjonnut heille lausunnon opetusta koeneen johtajan ohjauksella.

Lastentarha, jota yhdistys jo edellisenä vuotena puuhasi, on vuoden kuluessa alottanut vaikutuksensa. Syyslukukaudella oli siinä sisäänkirjoitettuna 114 lasta, joista 24 ruotsalaista. Useampia olisi tullut, mutta ei voitu tilan puutteen tähden ottaa vastaan. Lasten ikä on vaihdellut 3 vuodesta kansakouluikään saakka. He ovat toimineet tarhassa k:l: 9—2. Päivittäin on ollut läsnä noin 70—80 lasta. Kaikki läsnäolleet lapset ovat ottaneet osaa päivälliseen, joka on maksanut 5 p:niä. Säästöpankin voittovaroista myönnettiin lastentarhalle 2,000 m:kaa järjestämiskustannuksiin. Johtajattarena on ollut neiti Elli Holländer sekä johtokunnan puheenjohtajana tohtori af Ursin.

Tilastokomitea on nyt kuten edellisenäkin vuonna koonnut tietoja työväen asemasta ja ammattiloista paikkakunnalla. Ilmoituksia on komitealle antanut yhteensä 85 henkeä. Päiväpalkat vaihtelevat miehillä 1 m:kasta 4: 50 ja naisille 85 p:stä 1: 35. Työpäivien pituus on 10—14 työtuntia. Toivomuksena lausuvatkin muutamien ammattien edustajat, että työpäivä olisi lyhennettävä 11 tuntiin. Maasentulaisten haitallista vaikutusta työansion vähenemiseen valittivat useat ammattilaiset. Tehtaissa työskentelevistä valittivat työhuoneiden epäterveellisyyttä. Muurarit pitivät välttämättömänä, että vaatimus oppiajasta vihdoinkin otettaisiin varteen. Kultasepät toivoivat myös oppiajan pidentämistä 5 vuodeksi.

Ammattiyhdistyksiä on nyt yhdistyksessä kaikkiaan 6, nimittäin: kirjapainajain, muurarien, puuseppäin, sorvarein ja kuvanveistäjain, rauta- y. m. metallityömiesten, salvumiesten ja suutarien.

Kirjapainajain ammattiyhdistys on kokoutunut noin kerran kuukaudessa. Jäseniä on 31. Yhdistyksen varat nousevat noin 600 markkaan. Puheenjohtajana on ollut faktori J. A. Salminen, ra-

hastonhoitajana F. Alho ja sihteerinä J. Tamminen, O. Wasenius ja O. Marjanen.

Muurarien ammattiyhdistys on pitänyt 11 kokousta. Jäsenluku oli 23. Säästöä jäi vuoden lopussa vähän yli 400 m:kaa. Puheenjohtajana on ollut rakennusmestari J. Malin, rahastonhoitajana G. A. Stenholm ja sihteerinä F. Hartlin.

Puuseppäin ammattiyhdistys on vuoden kuluessa pitänyt kaikkiaan 8 kokousta. Jäseniä oli 45. Tuloja on ollut 280: 88, menoja 190: 40, siirto seuraavalle vuodelle 290: 56. Puheenjohtajana ja rahastonhoitajana on ollut sorvari I. Lehtonen ja sihteerinä K. F. Hellsten.

Rauta- y. m. metallityömiesten ammattiyhdistys, joka on vuoden kuluessa perustettu, on kokoutunut 6 kertaa. Jäsenluku on 90. Puheenjohtajana on ollut vaskiseppä K. G. Palmunen, rahastonhoitajana seppä G. F. Ahlgren ja kirjurina F. A. Eklund.

Salvumiesten ammattiyhdistyksen jäsenluku on noin 40. Tuloja on ollut vuoden kuluessa 447: 68, menoja 254: 20; rahaa kassassa 193: 48. Esimiehenä on toiminut W. Samuelsson, rahastonhoitajana J. Johansson ja kirjurina J. Lindström.

Suutarien ammattiyhdistys on pitänyt 6 kokousta. Tilinpäätös osoittaa tuloja 187: 46, menoja 70: 84; säästö seuraavalle vuodelle 116: 62. Puheenjohtajana on ollut J. R. Fagerström, rahastonhoitajana G. Grönlund ja kirjurina F. J. Kuusinen.

Paitse yllämainittuja, on vuoden ajalla herätetty eloon aate satamatyömiesten ja kadunlaskijain ammattiyhdistyksen perustamisesta. Kummankaan säännöt eivät kuitenkaan vuoden kuluessa ehtineet saada vahvistusta.

Käsityösasto on ilahduttavassa määrässä vaurastunut. Se on pitänyt neulomakokouksia joka tiistai-ilta, kesä- ja joululomaa lukuunottamatta. Valmistuneet teokset ovat myyty erityisissä myyjäisissä. Sitäpaitse on osasto valmistanut yhdistyksen arpajaisiin arvokkaita voittoja. Puheenjoht. on rouva W. Gröndahl ja sihteerinä neiti H. Grönroos.

Yhdistyksen toimeenpanemista huveista mainittakoon tässä Maarianpäivänä pidetyt arpajaiset, jotka tuottivat puhdasta voittoa yli 2,000 markan. Muiden huvien ja iltamien toimeenpanosta on pitänyt huolta yhdistyksen huvitoimikunta, jonka puheenjohtajana on ollut puuseppä E. W. Helander ja sihteerinä kirjaltaja F. Alho. Järjestyksenpito huveissa ja iltamissa on ollut uskottu järjestysvaliokunnalle, johon kuuluu 18 jäsentä. Sen puheenjohtajana on ollut viilaaja F. Rinne ja sihteerinä K. F. Kulonen.

Soittokuntaa on yhdistys edelleenkin ylläpitänyt. Sen johtajana on ollut herra A. G. Nyberg. Sekakööri on myös perustettu

vuoden ajalla yhdistykselle. Kööriä johtaa pankinkasööri rouva Hellman. Voimistelua on ollut yhdistyksen miesjäsenille tarjona kahdesti viikossa palomestari Sohlman'in johdolla. Työväestön kesä-huvipaikkana on yhdistys edelleenkin käyttänyt n. k. Uittamon patte-reita Kaarinan pitäjässä.

Vuoden ajalla on yhdistys pitänyt kaikkiaan 12 kokousta, joissa on ollut keskimäärin läsnä noin 60 jäsentä. Yhdistyksen koko jäsenluku on 575 henkeä.

Yhdistyksen rahastolla oli vuoden kuluessa tuloja: Jäsenmak-suja 884: 90, huoneiston vuokraa 982: 70, iltamista ja huveista 4,444: 83, muita tuloja 982: 45; siis yhteensä S.mk. 7,294: 88. Menoja oli kaikkiaan 6,323: 14, joten säästöä jäi 971: 44.

Yhdistyksen omaisuuden arvo teki vuoden lopulla 44,071: 44, josta kiinteististö 38,300, irtaimisto 4,800 ja kassan säästö 971: 44. Velkaa oli 35,100: 33, joten puhdas omaisuus on 8,971: 11.

Johtokunnan ja yhdistyksen puheenjohtajana on ollut tohtori N. R. af Ursin, varapuheenjohtajina maisteri O. Nykopp sekä hä-nen jälkeensä pankinkasööri K. A. Hellman, rahastonhoitajana fak-tori Salminen ja sihteereinä herrat J. Tamminen, Konr. Rask ja K. W. Oksanen.

Uudenkaupungin työväenyhdistys.

Luodessamme yleissilmäyksen yhdistyksen vaikutukseen ja kehi-tykseen sen kaksivuotisella olemassaoloajalla huomaamme sen py-rintönä olleen voimiensa mukaan työskennellä alkuperäisen tarkoi-tuksensa, nimittäin jäseniensä ja yleensä työkansan aineellisen ja henkisen aseman kohottamisen toteuttamiseksi. Ett'ei yhdistys kui-tenkaan suurin ole edistynyt pyynnöissään, siihen vaikuttanee suu-rimmaksi osaksi vallinnut työvoimien puute. Sillä seudun kehitty-neemmällä asteella seisovat kansalaiset ovat varsin laimeasti lai-nanneet apuaan ja kannatustaan yhdistykselle. Kansan vanhoillaan olijat katsovat vielä epäröiden ja karsasti toimiamme, joten työväen luokassakin tapaa suuren joukon sellaisia, jotka asettuvat joko vä-linpitämättömälle tahi aivan jyrkästi vastustavallekin kannalle yh-distyksen periaatteiden suhteen. Paljon on työtä tehtävä, monin puolin asia muokattava, ennenkuin edes se kansanluokka kokonai-

suudessaan, jonka hyväksi yhdistys työskentelee, aukaisee silmänsä ja huomaa varustaineensa taisteluun itseään ja omia mielipiteitään vastaan. Mutta sekin aika on koittava, kun vain ne, jotka tosi-teolla ovat käyneet työhön käsiksi, omaavat kyllin kärsivällisyyttä jatkamaan omistamansa aatteen palveluksessa, aatteen, jonka muo-dostamisesta ja kehittymisestä koko isänniaan ja kansan tuleva kohtalo suuresti riippuu. Työmieskysymys on kuitenkin siksi van-kalle pohjalle perustettu, sen vaatimukset siksi oikeutetut ja maail-man suurilla taistelutanterilla jo saavutetut voitot sekä aatteen puoltajain taajenneet rivit siksi selvänä todistuksena, että asia vä-hitellen, mutta varmasti kulkee lopullista päämääräänsä kohden.

Yhdistyksen jäsenluku, joka edellisenä vuotena teki 147, on, vastoin arvelua, nyt kuluneena vuonna vähentynyt 128:ksi. Mutta lienee syytä otaksua että nuo eronneet jäsenet eivät alussa ryhty-neetkään yhdistyksen palvelukseen itse asian tähden, vaan ehkä mieluummin uteliaisuuden tahi uutuuden ajamina ja että järellä ole-vat jäsenet ovat sitä innokkaampia tienraivaajia oikeuden ja valis-tuksen laajalla työvainiolla. Ja kun tie, jota on kulettava, kerran on saanut määrätyn suuntansa, jotta jokainen voipi nähdä minne se johtaa, ei täälläkään puuttune lisävoimia työn täydentämiseksi.

Yhdistyksen työskentelyä ja kehitystä on myös paljon vai-keuttanut ja ehkäissyt sekin seikka, ettei ole ollut sopivaa huoneus-toa kokousten, esitelmän ja iltamain pitämistä varten, koska kansa-koulun johtokunta kielsi yhdistystä käyttämästä koulusalua tällaiseen tarkoitukseen sillä perusteella muka, että koulun opetus sen kautta tulee häirityksi. Palokunnan taloa on tosin käytetty kokousten pitämiseen, mutta tilan ahtauden vuoksi ei täällä ole voitu mihin-kään erityisiin tarkoituksenmukaisiin toimiin ryhtyä. Tästä näkyy että oman talon hankkiminen olisi yhdistyksen ensimmäisiä ja tär-keimpiä tehtäviä. Monasti onkin yhdistys jo kääntänyt huomionsa tähän kohtaan ja on asiasta lausuttu mielipiteitä kokouksissa, mutta mihinkään ratkaisevaan päätökseen ei vielä ole ryhdytty. Toivoo kuitenkin sopii, että yhdistys lähimmässä tulevaisuudessa, oman kat-tonsä suojassa ja oman kurkihirren alla, yksimielisyyden ja yhteis-hengen johtamana, nähtävämmin alkaa kehittyä ja vaurastua.

Kokouksia on yhdistys kuluneena vuotena pitänyt kaikkiaan 10, joissa 41 § on tullut pöytäkirjaan merkityksi. Näistä koskevat 16 § vaalia ynnä muita yhdistyksen asioita, 14 § huvien toimeen-panemista, 4 § kunnallisia asioita, sekä 7 § muita yleisiä asioita.

Joulukuun 9 p:nä tapahtuneiden valtuusmiesvaaleihin tehtiin yhdistyksen kokouksessa ehdokaslista, mutta koska itse ehdotuksen tekijöistään ainoastaan ani harva saapui vaalitilaisuuteen, ei yri-

tyksellä ollut suurempaa merkitystä ja yhdistyksen toivo, saada valtuustoon joku työmiesluokkaan kuuluva henkilö, raukesi siis tälläkin kertaa tyhjiin. Jospa kuitenkin työkansa heräisi horrostilastaan ja itse miehissä kävisi työhön käsiksi yhteisen asian puolesta, jospa se tulisi käsittämään, että, niinkauvan kuin se itse istuu toimeettomana, jättäen asiansa muiden ajettavaksi, ei ole suurta toivoa sen aseman parantumisesta.

Valtuustolta on yhdistys pyytänyt 300 markan suuruisen raha-avun kansantajuisten luentojen ja esitelmien pitämiseksi kaupungissa, mutta ei ole vielä saanut vastausta anomukseensa. Sangen tärkeitä olisi että tässä suhteessa saataisiin jonkinmoista kannatusta, koska ainoastaan harvoja esitelmiä on tähän asti voitu tarjota, vaikka niiden vaikutus työkansan herätykseksi ja henkiseksi kehittymiseksi kuitenkin on yleisesti myönnetty tosiasia. Muitakaan keinoja, esimerkiksi alkeis- ja kansanopistokursseja, jotka olisivat omiaan saattamaan työkansaa itsetietoisuuteen ja velvollisuuksiensa tuntemiseen, ei yhdistys tähän asti vielä ole voinut panna käytäntöön, mutta katsomme kuitenkin toivorikkaina tulevaisuutta kohden. Omaa kirjastoa ja lukusalia ei yhdistyksellä myöskään vielä ole käytettävänä eikä voitane näitä toivoakaan ennenkuin yhdistys saapi oman huoneuston, jossa mielinmäärin voipi järjestellä asiansa.

Niin sanottu työnvälitystoimisto on yhdistyksen toimesta yhä edelleenkin pidetty vireillä, mutta kukaan ei ole tullut käyttäneeksi sitä hyväkseen. Työnsaanti onkin kaupungissa kuluneena vuonna, edellisiin verraten, ollut jotakuinkin hyvä, koska tänne äsken perustetut tehdaslaitokset ovat vaatineet ja vieläkin vaativat suuremman puoleisia työvoimia.

Yhdistyksen kokouksissa keskustelluista asioista on 2 anomusta lähetetty rahatoimikamarille, 1 läänin kuvernöörille, 1 kansakoulun johtokunnalle sekä 1 valtuustolle.

Johtokunnan kokouksia on ollut 10, joissa 22 § on pöytäkirjaan merkitty. Enimmät johtokunnassa keskustellut kysymykset käsittelevät asiain valmistelua yhdistyksen kokouksiin sekä sellaisia asioita, joiden suhteen johtokunta on päätösvaltainen.

Juhlatoimikunnan toimesta on vuoden kuluessa, paitsi vuosijuhlaa, joka vietettiin kansanjuhlan tapaisesti V. P. K. juhlaakentällä, pidetty 10 yleistä huvi-iltamaa, joissa ohjelmassa on vaihdellut esitelmiä, näytäntöjä, pilasatuja, lausuntoa, laulua ja soitantoa sekä tanssia. Näiden ohessa on myöskin toimeenpantu yksi huvi-ilta kaupungin saaristoon.

Laulukunta, jota on johtanut kapellimestari K. G. Tenlén ja oli kokoonpantu sekä mies- että naisjäsenistä, vaikutti vuoden en-

simäisellä puoliskolla, vaan on sittemmin sekin ollut lamauksissa, mutta toivottavasti se kuitenkin saadaan uudelleen virkoamaan.

Neulomaseura, joka kiitettävällä ahkeruudella toimi arpajaisvoittojen valmistamisessa joulukuun 26 p:nä pidettyihin arpajaisiin, joista tulot lankesivat yhdistyksen rakennusrahastoon, ei ole arpajaisien jälkeen enää työskennellyt, mutta on kuitenkin ollut kysymyksessä koettaa saada sitä uudestaan ryhtymään toimeensa.

Yhdistyksen johdannossa on vuoden kuluessa tapahtunut useita muutoksia. Kun suutari J. Wall, joka yhdistyksen perustamisesta asti oli hoitanut esimiehen tointa, heinäkuun 1 p:nä erosi toimestaan, valittiin hänen sijalleen kultaseppä Sam. Koskiniemi, joka kuitenkin, ehtimättä vielä sanottavasti vaikuttaa yhdistyksen hyväksi, jo syksyllä muutti paikkakunnalta. Silloin marraskuun 18 p:nä valittiin yhdistyksen esimieheksi ja puheenjohtajaksi konttoristi Sev. Lindström. Samaan aikaan kuin esimies erosi myöskin yhdistyksen perustamisesta asti kirjuriina työskennellyt ajuri K. Lindberg toimestaan, jolloin kirjurin tointa vastaiseksi hoitamaan valittiin räätäli Frans Wiitanen, kunnes vuoden lopulla yhdistyksen puheenjohtaja tuli valituksi samalla hoitamaan kirjurin tointa. Varapuheenjohtajana on ollut räätäli Frans Wiitanen.

Rahastonhoitajana on työskennellyt merimies G. R. Gustafsson, ja oli yhdistyksen tila hänen laatimansa tilin mukaan tammi-kuun 1 p:nä 1895 seuraava:

Tuloja:

Jäännös vuodelta 1893	109: 40.
Iltamista ja huvimatkasta	384: 20.
Jäsen- ja ilmoitusmaksuja	103: 70.
Korkoa	1: 65.
Voittoa arpajaisista	560: —

Yhteensä S.mk. 1,158: 95.

Menoja:

Huonevuokra kokouksista	10: —
Iltama- ja huvimatkakustannuksia	217: 60.
Sanomalehti-ilmoituksia	42: 20.
Muita menoja	84: 21.
Rahaa lainassa	200: 83.
Rakennusrahasto	560: —
Rahaa kassassa	44: 11.

Yhteensä S.mk. 1,158: 95.

Waasan työväenyhdistys.

Kokouksia on yhdistys vuoden 1894 ajalla pitänyt kaikkiaan 9, joissa pöytäkirjaan on merkitty 65 §. Osanottajia näissä on ollut, jos kohta ei niin runsaasti kuin toivottava, kuitenkin lukuisammin kuin edellisenä vuonna.

Johtokunta on vuoden kuluessa kokoontunut 24 kertaa; ja on näissä kokouksissa laadittu pöytäkirjaan 168 §:ää.

Alkeiskurssien toimeenpano ja valvonta oli uskottu erityisen toimikunnan huostaan, ja alkoivat ne vaikutuksensa lokak. 15 p:nä. Opettajiksi otettiin k.k.opettaja A. Nederström, opettajatar M. Nederström ja hra A. Kjellberg suomalaiselle sekä hrat A. Svanljung ja F. O. Westberg ruotsalaiselle osastolle. Palkkiona näille maksettiin 2 m:kaa opetustunnilta. Suomenkielisiin kurssiin otti osaa 170 oppilasta kumppaakin sukupuolta. Tämä oli jaettu kahteen osastoon, joista toinen sai opetusta uudessa kansakoulutalossa, toinen yhdistyksen omassa huoneustossa. Opetusta annettiin luvunlaskussa, oiko- ja kaunokirjoituksessa. Alemmalla osastolla ehdittiin läpikäydä neljä laskutapaa kokonaisilla luvuilla, ylemmällä sitä paitsi neljä laskutapaa murtoluvuilla sekä korkolaskentaa.

Ruotsinkielisissä kurseissa kävi 22 oppilasta, joista kuitenkin ainoastaan 14 säännöllisesti loppuun asti. Oppiaineet samat ja edistys lähes yhtäläinen kun suomalaisella osastolla.

Kaunokirjoituksessa seurattu rva Bährin tapaa.

Maaliskuun 30 p:nä lakkautettiin opetus ruotsinkielisissä kurseissa sekä suom. alemmalla osastolla, jota vastoin suomalaisella ylemmällä osastolla jatkettiin aina huhtik. 22 p:ään asti.

Paitsi mainittuja oppiaineita on hra K. V. Frisk antanut opetusta kevätlukukauden ajan kaksi kertaa viikossa, 2 tuntia kerralla, kirjanpidossa. Tätä on hyväksensä käyttänyt 50 henkilöä kumppaakin sukupuolta, jotenkin saman verran kummankin kielisiä. Opetuksen sekä opetusvälikappaleet on yhdistys kustantanut kaupungin valtuuston tarkoitusta varten myöntämällä varoilla; ja tulivat ne maksamaan 1,085 m:kaa 45 p:nä.

Kirjastossa löytyy 200 suomen- ja 190 ruotsinkielistä nidosta, joista noin 100 kpl. arvoltaan 350 m:kaa, uudempaa kirjallisuutta

on vuoden ajalla hankittu. Koko kirjaston arvo noin 1,500 m:kaa. Avoimna joka sunnuntai aamupäivällä. Hoitaja nti Wendla Öhman.

Lukusali avoimna joka päivä k:lo 9 a.p.—10 i.p. Löytyy 16 suomen- ja 16 ruotsinkielistä sanomalehteä ja aikauskirjaa.

Toivomuksia laadittu: kaupungin edustajille viime valtiopäivillä seur.:

että Suomen luterilainen kansan kirkko ja Suomen Suuriruhtinaskunnan perustuslait ovat pyhinä ja muuttamattomina pidettävät;

että korkein äänimäärä kunnallisissa ja valtiollisissa vaaleissa supistettaisiin, etenkin silmällä pitäen, että työläisille valmistettaisiin tilaisuutta osaaottamaan sanottuihin vaaleihin;

että Waasan suomalainen yksityinen tyttökoulu otettaisiin valtion huostaan;

että junain kulku Waasan radalla järjestettäisiin siten että yhdessä päivässä päästäisiin Waasasta Helsinkiin ja päinvastoin;

että valtion varoilla rakennettaisiin n. s. warrantimakasiinia Waskiluodon satamaan; sekä

että katujen kunnossapito kaupungeissa edelleenkin jäisi talonomistajain suoritettavaksi.

Kaupungin terveyshoitolautakunnalle: että erityistä huomiota pantaisiin terveyssuhteisiin työläisten asunnoissa palotarkastuksen yhteydessä toimitetussa terveyshoito-olojen tarkastuksessa.

Kaupungin valtuustolle: Kaupungin palkkaaman varattoman väestön asianajajan asettamisesta paikkakunnalle; sekä että kansantajuisten luentojen pitäminen järjestettäisiin, ja jos tarpeellista on, enemmän varoja myönnettäisiin luentojen toimeenpanemista varten joka sunnuntai, vähintään 8 kuukauden ajalla vuodessa.

Lausuntoja annettu: Suomen työväen valtuustolle elinkeinolain 3 luvun muuttamisesta käytännöllisempään suuntaan, jossa pääasiallisesti, kuitenkin useilla muutosehdotuksilla, kannatettiin Teollisuushallituksen intendentti L. Gripenbergin laatimaa ehdotusta; sekä kesän ajalla vapauden myöntämistä työläisille saadakseen tilaisuutta virkistyäkseen, jota lämpimästi kannatettiin.

Lauluseuran harjoituksia on tänäkin vuonna ahkerasti jatkettu k.k.opettaja G. Nordströmin johdolla, ja otti se osaa kilpailuun Kansanvalistusseuran kesällä täällä toimeenpanemassa soitto- ja laulujuhlassa, jolloin sen etevyys tunnustettiin diplomilla.

Soittokunta, jota varten yhdistys omaa 12 vaskitorvea, on vuoden kuluessa yritetty saada jälleen toimeen, vaan johtajan puutteessa ei se ole onnistunut. Oma piano on yhdistykselle ostettu.

Ompeluseura, jonka toimena oli, paitsi voittojen valmistaminen arpajaisiin, myöskin antaa käsityöopetusta naisille, työskenteli

kevääseen asti 2 kertaa viikossa. Opetusta nautti noin 40 naista, palvelijattaria ja tehtaalaisia. Johtajattaret rvat Augusta Kronman, Maria Nederström ja nti Wendla Öhman.

Yleisiä huvia on toimeenpantu kaikkiaan 9, joista 7 omassa huoneustossa sekä 2 vapaaehtoisen palokunnan huoneustossa. Yleisöä näissä on käynyt jotenkin niukasti, sitäpaitsi toimeenpantiin tavara-arpajaiset 2:na pääsiäispäivänä, jotka tuottivat puhdasta tuloa 1,283 m:kaa 27 p:niä.

Vielä mainittakoon juhlatilaisuus helmik. 5 p:nä Runebergin syntymäpäivän muistoksi, sekä Juhannus-aattona huviretki Waasan saaristoon.

Virkailijat. Johtokuntaan ovat kuuluneet: Toimittaja O. Ansas, puheenjohtaja, räätäli H. Pohjanen, varapuheenjohtaja, räätäli K. V. Frisk, rahaston- ja taloudenhoitaja, pakkamestari H. A. Laurin suomalainen ja k.k.opettaja G. Nordström ruotsalainen kirjuri sekä jäseniä senaatin ylim. kopisti S. R. Jernström, konduktööri K. F. Numberg, ratamestari K. Selin ja räätäli M. Yliaho.

Työväenvaltuuston neuvottelijajäsen paikkakunnalla toimittaja O. Ansas.

Opetuskomitean puheenjohtaja kond. K. F. Numberg, kaupungin valtuuston valitsemana opetuskomiteassa maisteri A. Calamnius. Juhlatoimik. puh.joht. konttoristi J. Tolonen.

Järjestysvaliok. puh.joht. räätäli M. Yliaho.

Tilastokomitean puh.joht. hovioik. ausk. A. W. Heikkilä.

Rakennuskomitean puh.joht. räätäli H. Pohjanen.

Vahtimestari räätälinsälli A. Rantanen.

Säännöt, jotka vahvistettiin v. 1887, on havaittu paikoittain kaipaavan uudistuksia ja parannuksia, jota varten onkin komitea parhaillaan työskentelemässä, hra Pohjanen puh.joht.

Talouden tukemiseksi saatu anniskeluyhtiön voittorahoista 2,400 m:kaa, käytettäväksi: vuokraan 1,000 m:kaa, alkeiskursseihin 1,000 m:kaa, lukusalia varten 250 m:kaa sekä kirjaston kartuttamiseksi 150 m:kaa.

Rahaston tili vuosipäivänä osoittaa seuraavaa:

Tuloja:

Säästö edelliseltä vuodelta	7: 50.
Anniskeluyhtiön voittovaroista	2,400: —
Jäsenmaksuja	233: 50.
Huveista ja arpajaisista	1,478: 52.

Siirto 4,119: 52.

	Siirto 4,119: 52.
Lainoja	1,775: —
Kasvuja	25: 45.
Lahjana	10: —
Sekalaisia tuloja	103: 75.
	<u>Yhteensä S.mk. 6,033: 72.</u>

Menoja:

Taloudenhoitoon ja kalustoon	1,367: 79.
Lainoja	1,014: 20.
Kasvuja	94: 65.
Huvien toimeenpanosta	90: —
Palkkoja	735: —
Huoneuston vuokraan	1,100: —
Opetuskursseihin	814: 15.
Kirjastoon ja lukusaliin	594: 30.
Tilastokomitealle	60: —
Säästöä seuraavalle vuodelle	163: 63.
	<u>Yhteensä S.mk. 6,033: 72.</u>

Jäsenluku vähän yli 100.

Wiipurin työväenyhdistys.

Perustettu 1888. — Jäseniä 465.

Virkailijoita: Tri J. A. Lyly, puheenjohtaja, hra T. Humaloja, kirjuri, ja hra M. Skyttä, rahastonhoitaja. Eri toimikunnissa puheenjohtajina: huvitoimikunnassa hra A. Isaksson, järjestysvaliokunnassa hra K. O. Andersson, opetusvaliokunnassa opettaja K. Wuorio.

V. 1894 on yhdistyksellä ollut 17 ja johtokunnalla 16 kokousta, joissa pöytäkirjaan on merkitty edellisistä 85 ja jälkimmäisistä 78 §§:ää.

Seuraavia tärkeimpiä asioita on yleisissä kokouksissa pohdittu: 1:o) hra L. Gripenbergin ehdotus elinkeinolain muuttamisesta, josta yhdistys antoi hylkäävän lausunnon.

- 2:o) Laitakaupunkien asukkaiden oikeuttaminen jäseniksi yhdistykseen sekä lukutupien perustaminen niihin. Yksi saatu jo toimeen.
- 3:o) Jo viime vuonna alkuun pannun panttilaitos-asian saattaminen sille kannalle, että osakeyhtiö on muodostettu, tarpeellinen pääoma saatu kokoon ja sääntöehdotus laadittu, joka saanee ennen pitkää senaatin vahvistuksen. — Tuntuvimpana tämän asian kannattajana on ollut kauppaneuvos W. Hackman, joka yhdistyksen suosijana tässäkin on muistanut sitä 18 osakkeen lahjalla, arvoltaan yhteensä 1,800 S.m:kaa.
- 4:o) Urakoitsijayhdistyksen sääntöehdotus on ollut harkinnan alaisena.
- 5:o) Työväen kesälomakysymys, jota pohtiessa aatetta kannatettiin ja kirjallinen lausunto lähetettiin Työväenvaltuuskunnalle.
- 6:o) Kysymys työväen suojelusta koskevien lakien tarkemmasta noudattamisesta; huomautettiin siinä suhteessa kahdestatoista korjausta kaipaavasta epäkohdasta paikkakunnalla. Tämän johdosta käännyttiin valituksilla ammattientarkastajan, kanslianeuvos Lindebergin puoleen, joka yhdessä terveyshoitolautakunnan valitseman tarkastuskunnan kanssa onkin osaksi pannut alkuun toivottuja muutoksia.
- 7:o) Työväen asutokysymys, joka yhä on käynyt polttavammaksi sen kautta, että entisiä työväenasuntoja on kaupungissa vähennetty, on saanut suuren huomion osaksensa. Tätä asiaa varten valitulle valiokunnalle annettiin toimeksi rakennusyhtiön perustaminen ja, jos mahdollista, valtiolainan hankkiminen. Asuntojen laatuun nähden toivottiin niitä pienemmiksi, kodikkaiksi, ei kasarmimaisiksi.
- 8:o) Samoin oli esillä veroäyrinperusteen alentamiskysymys, josta tarkemman selvän tekeminen niinikään on jätetty eräälle valiokunnalle.
- 9:o) Kysymys yhteistoiminnan saavuttamisesta eri yhdistysten ja seurojen välillä, suomalaisen ja kansallisen puolteen lujittamiseksi niin kunnallisissa kuin valtiollisissakin asioissa oli valiokunnan pohdittavana, vaan ei johtanut erityisiin toimenpiteisiin.
- 10:o) Kysymyksen johdosta ääniasteikon alentamisesta kunnallisissa vaaleissa täällä toimeenpantiin yleinen työväenkokous, jossa 63 toivoi alennusta yhteen sekä 44 kymmeneen ääneen.
- 11:o) Ehdotettiin kunnalle toimeenpantavaksi ja otettiin osaa sen toimeenpanemaan Aleksanteri II muistopatsaan paljastusjuhlaan viime keväänä, jota paitsi omassa keskuudessaan vietettiin päivää soitolla, puheilla, juhlakululla y. m.

Lukuhuonetta ja kirjastoa on käytetty ahkeraan. Sanomalehtiä ja aikakauskirjoja tilattu yhteensä 16.

Oppikurssit ovat viime vuoden kevätlukukaudella eläneet parhaimman aikansa, jolloin niitä johti hra O. I. Helander, pitämällä myös opetukseen soveltuvia luennoita sunnuntaisin. Hra Helanderin siirryttyä paikkakunnalta ovat nämät kurssit jääneet taas horjuvalle kannalle odottamaan otollisempaa aikaa.

Huvitoimikunnalla on ollut vuoden varrella 23 kokousta. Toimeen on se saanut 8 tavallista tanssi- ja huvi-iltamaa, kolme perhe- ja yhden kääroiltaman sekä yhden arpajaiset ja kansanlavit. Näytelmiä on se myöskin saanut aikaan, niinkuin esim. „Kihlaus“, „Spiritistinen istunto“ y. m.

Laulukuntaa on hra E. Sivori pitänyt vireillä ja on siitä, niinkuin yhdistyksen soittokunnastakin, jota on johtanut hra F. Wallwitz, ollut mainittavaa apua iltamissa ja huveissa.

Yhdistys on lisääntynyt viime vuoden kuluessa: 1) Ajuri- ja vetomiesten, 2) Puuseppien, 3) Räätilien sekä 4) Tupakkatehtaalaiten ammattiyhdistyksillä. Siten on nykyään yhteensä 11 eri ammattiyhdistystä. Näistä ovat useimmat osottautuneet hyvin elinvoimaisiksi, mutta ovat myöskin saaneet aikaan jonkunmoisen hajautuksen yhdistyksen yhteiselämässä.

Lappeenrannan työväenyhdistys.

Vuosikokouksessa maaliskuun 4 päivänä 1894 valittiin yhdistyksen sääntöjen mukaan suljetuilla lipuilla ensiksi yhdistyksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä sitte muut johtokunnan jäsenet, ja oli vaalin tulos seuraava: puheenjohtajaksi valittiin maisteri C. G. Svan 27 äänellä, varapuheenjohtajaksi kansakoulunopettaja A. Korjonen 24 äänellä sekä johtokunnan jäseniksi puuseppä K. J. Holmberg, työmies A. Suikka ja kirjapainon faktori J. V. Marttinen 18 äänellä, kelloseppä J. Hellström ja työmies D. Malmberg 15 äänellä ja kanttori J. Ketonen sekä opettaja A. Lindh 13 äänellä.

Johtokunnan kokouksia on vuoden kuluessa ollut yhteensä 15.

Jo edellisenä tilivuotena tehdyn päätöksen mukaan pantiin huhtik. 8 p:nä toimeen arpajaiset, joista puhdas tulo oli noin 1,100

m:kaa, jonka summan johtokunta päätti jakaa niin, että neljäsataa markkaa pantiin sairaskassaan ja seitsemäsataa markkaa talokassaan.

Oppikurssien toimeenpanemista varten päätti johtokunta maaliskuun 27 p:nä pyytää kaupungin valtuusmiehiltä anniskeluyhtiön voittorahoista 500 m:kaa, jonka summan valtuusmiehet myönnyttivätkin ja pantiin siis syksyllä toimeen nämät oppikurssit, joitten opettajiksi hakemuksesta otettiin maisteri W. Pesonen laskennossa ja opettaja M. Sinkkonen isänmaan historiassa, fyysillisessä ja Suomen maantieteessä, kaunokirjoituksessa sekä sen yhteydessä kirjanpidon alkeissa. Maisteri Pesonen valittiin näitten kurssien johtajaksi. Kun maisteri Pesonen sittemmin tämän vuoden alussa ilmoitti tahtovansa opettajan toimesta erota, suostui opettaja A. Lindh opetusta laskennossa toistaiseksi hoitamaan, ja kun johtokunta sittemmin julkaisi opettajan toimen haettavaksi, otettiin tätä oppiainetta hoitamaan postivirkamies E. J. E. Wennholm. Paitsi sitä on tämän lukukauden alusta annettu opetusta piirustuksessakin, jota on hoitanut maisteri S. Rosengren.

Yhdistyksen keskusteltavana on vuoden kuluessa ollut kaksi tärkeätä taloudellista asiaa, talon hankkiminen ja sairaskassan perustaminen.

Huhtikuun 22 p:nä pidetyssä kokouksessa päätti johtokunta sanomalehti-ilmoituksella kehoittaa kaikkien paikkakunnalla olevien yhdistysten johto- ja toimikuntia ynnä muita asiata harrastavia kansalaisia kokoontumaan yleiseen yhteiseen kokoukseen keskustelemaan yhteisen talon rakentamisesta. Tässä kokouksessa, joka pidettiin helatuorstaina, päätettiin yksimielisesti parin äänen poikkeuksella ryhtyä toimiin yhdistysten yhteisen talon rakentamista varten ja valittiin valmistustoimikunta, jonka ehdotus, että vapaaehtoinen palosammutuskunta ja työväenyhdistys yhteisesti rakentaisivat talon, kokouksessa kesäkuun 24 p:nä hyväksyttiin, kuten myöskin piirustuksen suunnitelma. Samassa kokouksessa päätettiin myös panna toimeen arpajaiset kesän kuluessa, mitkä arpajaiset pidettiinkin syyskuun 11 p:nä, ja oli puhdas tulo niistä 1,752 m:kaa 66 p:niä, jota summaa tätä tarkoitusta varten säilytetään kaupungin säästöpankissa palosammutuskunnan ja työväenyhdistyksen yhteisellä vastakirjalla.

Toisena keskustelun-alaisena asiana on ollut sairaskassan perustaminen, jota asiata on keskusteltu useissa kokouksissa ja on tämä kysymys nyt edistynyt niin pitkälle, että ensimmäistä sääntöehdotusta tarkastettua sääntöjen lopullinen muodostelu on jätetty erään komitean tehtäväksi.

Yleisiin kunnallisiin asioihin on yhdistys ottanut osaa siten, että se yksimielisyydessä suomenmielisten klubin kanssa on kaksi kertaa asettanut valtuusmies-ehdokkaat, lisävaltuusmiesten ehdokkaat porvari- ja realikoulun talon-asiata varten, jolloin asetetut ehdokkaat yhdellä poikkeuksella tulivat valituiksi, ja toisen kerran, kun varsinaiset valtuusmiehet joulukuussa valittiin, jolloin tulos oli sama. Muuten päätti yhdistys kansallisen asian edistämiseksi ehdottaa, että valtuusmiesten luku enennettäisiin 18:ksi, ja tämä kysymys otettiin raastuvankokouksessa joulukuun 12 p:nä ratkaistavaksi, vaan asettuivat suuriääniset kaupunkilaiset sitä vastaan, joten se sillä kertaa raukeni.

Työväen yhteiseen työhön työväen kohottamiseksi on yhdistys ottanut osaa ottamalla 10 osaketta „Työmies“-nimistä lehteä varten ja tilaamalla 20 kapp. mainittua lehteä. — Yhteisesti vapaaehtoisen palosammutuskunnan kanssa on yhdistys ylläpitänyt lukutuvan, missä on ollut sanomalehtiä yhdistyksen jäsenten käytettävänä.

Vuoden kuluessa on Kaukaan rullatehtaan työläiset perustaneet haaraosaston, jonka säännöt yhdistyksen johtokunta on hyväksynyt.

Mikkelin työväenyhdistys.

Mikkelin työväenyhdistys on edelleen v. 1894 vointiaan myöten työskennellyt tarkoituksensa saavuttamiseksi, s. o. työväen sekä henkisen että aineellisen tilan parantamiseksi. — Tänä vuonna on laskettu perustus yhdistyksen sairas- ja hautausapukassalle, jossa oli vuoden lopulla varoja 907 m:kaa 44 p:niä, ja toivoo yhdistys, etenkin tähän tarkoitukseen, saavansa kaupungin anniskeluyhtiöltä — joka ennenkin on tarkoituksiamme avustanut — runsaamman lisän edellämäinitun kassan varoihin.

Muutoin on yhdistyksemme puolesta edelleen pantu toimeen oppikursseja työväkeä varten. Opetusaineena on näissä kurseissa ollut: kaunokirjoitus, luvunlasku, piirustus sekä yksinkertainen kirjanpito.

Yhdistys on vuoden aikana ryhtynyt toimeen saadakseen omin takeisen kesäisen virkistyspaikan lähellä kaupunkia olevassa „Lamposaaressa“, jota on kaupungin valtuusmiesten välityksellä pyydetty yhdistyksen käytettäväksi.

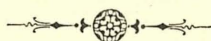
Sivistäviä illanviettoja ja esitelmiä on niinikään yhdistyksen jäsenille toimitettu talven kuluessa; m. m. kaksi esitelmää raittiusasiasta.

Yhdistyksen jäsenluku oli vuoden lopussa: 15 vakinaista ja 66 vuosijäsentä eli yhteensä 81.

Johtokunta oli seuraava: puheenjohtaja pankinjohtaja E. Berner; varapuheenjohtaja satamamestari O. W. Hokkanen ja jäseniä: kauppias David Pulkkinen, räätäli Joh. Kaihlanen, maalari A. J. Sahlberg, työmiehet Antti Halinen ja David Pulkkinen; varajäsenet: ajuri David Lampinen, suutari M. Tiusanen ja työmies Jaakko Hänninen; kirjurin tointa on koko yhdistyksen olemassaoloajan hoitanut palomestari N. Hartonen.

Vuoden tilinpäätös osoitti:

Vastattavaa	S.mk. 1,889: 23.
Vastaavaa:	
Menoja vuoden ajalla	390: 3.
Säästö	1,499: 20.
Yhteensä S.mk. 1,889: 23.	

G. W. ROSENHOLM,

Aningaistenkatu 4.

*Varastossa löytyy joka vuoden aikaa varten
ajanmukaisia, Naisille ja Herroille
sopivia vaatetustavaroita, joista ostajille
erittäin mainittakoon:*

**Mustia ja värillisiä koko- ja puolivilla
hame- ja kappavaatteita.**

Pitsejä ja kuosituksia.

Herrain puku- ja päällystakkivaatteita.

Kretonkeja, painettua batistia ja bomaseita.

Huonekalukangasta ja nyöriä.

Divaani-, linoleumi-, villa- ja hamppumattoja.

Vahavaatetta ja kuttaperkkaa.

Auringonvarjoja ja sateensuojia.

Kummikalosseja.

Siirtomaan tavaraa.

Viinejä ja väkijuomia.

HUOM.! Alituinen varasto Oravaisten Tehdas-Osakeyhtiön valmistamia miesten trikoita ja naisten leninki-scheviotteja.